

Vol.:IX, No.I, January, 2025

ISSN: 2455-7706

**MSSV JOURNAL OF
HUMANITIES & SOCIAL SCIENCES**

MSSV JOURNAL OF HUMANITIES & SOCIAL SCIENCES

Editor-in-Chief
Dr. Tribeni Saikia

MSSV JOURNAL OF HUMANITIES & SOCIALSCIENCES

The Journal seeks to cover the areas of Literary and Language studies, Sociology, History, Education, Psychology, Political science, Anthropology, Philosophy, Geography, Social work, Media studies, Cultural studies, Ethnic studies, Gender studies and other sister disciplines to encourage new and unexplored areas of research. Academic writings based on new and emerging methodologies and empirical works are solicited to enrich the knowledge repertoire at large. To that end, the Editorial Board of the Journal invites original works of research to be published in the journal. The present journal is intended to be an academic platform for scholars working in the diverse fields of humanities and social sciences. It publishes quality research that might open up stimulating and innovative ideas. The research articles published in this journal seek to focus on relevant issues and phenomenon in contemporary socio-political contexts.

GUIDELINESFORSUBMISSION:

Onlyelectronic submissions via e-mail as attached documents shall be accepted. Authors are requested to preserve one copy of son file and send the same file as attachment to the Editors at: mssvjhss16@gmail.com

All material sent to MSSV Journal of Humanities and Social Sciences must be original and unpublished work. The articles must not be currently in consideration for publication by other publishing agencies.

File Types: The manuscripts must in MS-Word or LaTeX format.

Format of the Articles:

Authors should primarily follow the APA style (7th Edition) of reference while preparing the articles. They are requested to adhere to the format given below: In order to ensure uniformity among all submitted manuscripts. We request the contributors to adhere to the following format:

1. **Full Title with subtitle** (if any): The title of the article should be in 14 pt Font Size, Bold, Times New Roman and Centered.
2. **Name of the author:** Name of the author should be in the Following Line, 12pt Font Size, Bold, Italics and Centered.
3. **Abstract:** Abstract should be of about 200-250 words. The abstract should be indented and immediately before the body of the text, after the title.
4. **Keywords:** Minimum 3-4 key words should be included.
5. **Body of the text:** Type the manuscript in 1.5 Spacing; Font Times New Roman; Font Size: 12pt.
6. **Margins:** Margin of 1" on top and bottom sides of the page Margin of 1.25" on left and right sides. (A standard Word document's 8.5" Wide. With these margins on either side, the text Will be 01 6" Width). In case of any other size, leave margins of at least 1" on either side.
7. **Language:** Manuscripts are to be submitted in English or Assamese (only in case of language and literature). Authors must consistently follow British spelling conventions.
8. **Length:** For articles: words; for reviews: words. All portions of the articles should be 1.5 line-spaced.
9. **Reference style:** "APA (American Psychological Association)/ MLA (Modern Language Association)" reference style "APA (American Psychological Association)/ MLA (Modern Language Association)".

Peer Review Process:

Articles submitted for publication are evaluated in blind peer review. The identities of both the reviewers and the author are concealed from one another. Primarily, the submitted articles will be considered by the editors for the standard and the scope of the Journal. Any submitted article fails to fulfill primary standard, the same will be rejected and the author Will the decision promptly. If the editors are satisfied, they will select two or more reviewers (or detailed consideration of the articles. Receipt of work will acknowledge as Authors Will comments provided by the reviewers within one to two months. The editors may ask the author to revise the article for publication according to the suggestions and comments provided by the reviewers.

Copyright Notice:

Copyright for articles published in the journal will remain with the authors, with first publication rights to MSSV Journal of Humanities and Sciences. Authors are required to take, on their own, relevant approvals for any copyright material they may use in their submitted to the journal. The journal will not responsible in any way for copyright infringements.

The journal is not responsible for the views, ideas and concepts presented in articles, and these are the sole responsibility of the author(s)

MSSV JOURNAL OF HUMANITIES & SOCIAL SCIENCES

Patron:

Dr. Mridul Hazarika, Vice Chancellor, Mahapurusha Srimanta Sankaradeva Viswavidyalaya

Advisory Board

Prof. Sarat Hazarika, Registrar, MSSV

Prof. Smriti Kumar Sarkar, Former Vice Chancellor, The University of Burdwan, West Bengal Prof.

Pradip Jyoti Mahanta, Former Professor, Gauhati University and Tezpur University, Assam Prof. Kailash

Chandra Pattanaik, Professor, Visva-Bharati University, West Bengal

Prof. Amit Kauts, Dean, Department of Education, Guru Nanak Dev University, Amritsar

Prof. Chandan Kumar Sharma, Professor, Dept.of Sociology, Tezpur University, Assam

Editor-in-Chief:

Dr.Tribeni Saikia, Associate Professor, Department of Education, MSSV

Managing Editors:

Dr. Himakshi Kalita, Assistant Professor and Head (i/c), Department of English, MSSV

Dr. Sourav Saha, Assistant Professor, Department of Geography, MSSV

Associate Editors:

Dr. Chandra Kamal Chetia, Assistant Professor, Department of Assamese, MSSV

Dr. Partha Pratim Phukon, Assistant Professor, Department of Assamese, MSSV

Editorial Board

Dr. Bichitra Bikash, Assistant Registrar (Academic), MSSV

Dr. Biman Kumar Nath, Assistant Professor, Department of Economics, MSSV

Dr. Madhulina Choudhury, Assistant Professor, Dept. of English, MSSV

Dr. Deepshikha Carpenter, Assistant Professor, Dept. of Social Work, MSSV

Layout Designer

Mr. Krishna Sankar Borah, Laboratory Assistant, Department of Computer Applications, MSSV

About the University

Mahapurusha Srimanta Sankaradeva (1449-1568) was a multi-dimensional genius, who transformed and modernised Assamese society with his egalitarian ideology. He worked in diverse fields like religion, literature, music, dance, drama, architecture, social reconstruction, etc. He translated most part of the *Bhagavata* Mahapurana into Assamese language and was the first ever play writer in any Indian language other than Sanskrit. He wrote more than 26(Twenty six) scriptures mostly in Assamese language besides the *Brajawali* form and one in Sanskrit. In addition he had composed many lyrics/songs including the *Borgeets*. All these justify calling him SARVAGUNAKARA by his most loyal disciple Madhabadeva. His philosophy too was unique and different from other branches of Hindu philosophies. Above all he was a humanist. He welcomed everyone irrespective of caste, creed, and sex into his order. He was also a pioneer in adult education, mass communication, etc. He called upon the society to educate women and the downtrodden people. Srimanta Sankaradeva Sangha was set up in 1930 in order to carry forward the reforms initiated by the saint. It is the largest NGO in North East India and it has been working relentlessly among the masses for inculcating the values preached by Srimanta Sankaradeva. It is running several schools in the state to spread value based education. The Sangha envisaged to establish a University and authorised its Srimanta Sankaradeva Education and Socio-Economic Development Trust, Nagaon to sponsor the establishment of the University. Srimanta Sankaradeva Sangha submitted the proposal for a University under the Assam Private Universities Act, 2007. Mahapurusha Srimanta Sankaradeva Viswavidyalaya came into existence under the provisions of Mahapurusha Srimanta Sankaradeva Viswavidyalaya Act. 2013 (Assam Act No. XIX of 2013) and was formally founded on 10th of June, 2014. The University has been recognised under Section 2 (f) of UGC Act, 1956.

This University, running under the aegis of Srimanta Sankaradeva Education and Socio-economic Development Trust, treads its journey following the egalitarian humanistic philosophy of Srimanta Sankaradeva and has been trying to empower the student fraternity by making them holistically educated and socially responsible citizens. In the initial stage, the members and well-wishers of the Sangha contributed to raise the University. The Assam Government has granted 300 *bighas* of land for the permanent campus of the University in Raidongia, Nagaon. The University is supported with the grant of 15 (Fifteen) crores from the Government of Assam for construction of the permanent campus. Since 2014, the University has completed ten academic years. The University besides the main unit at Nagaon also has here constituent units in Guwahati, Dhubri and Jorhat. A total number of 160 faculties and officials have been offering their contributions in 17 different academic departments. These departments offer Under-Graduate, Postgraduate, M.Phil. and Ph.D. programmes. Some of the departments also offer undergraduate and certificate programmes with CBCS curriculum based on LOCF based programmes based on NEP 2020, scholarship, coaching for competitive examination and placement assistance. The university started PG Diploma in Remote Sensing and GIS in Association with North Eastern Space Application Centre (NESAC), Meghalaya under ISRO, Govt. of India. The University also fulfils its social responsibilities in different socio-cultural causes by initiating awareness and enrichment activities in the fields of education, health, women empowerment, etc. The Mahapurusha Srimanta Sankaradeva Viswavidyalaya fraternity firmly believes that a new era of social regeneration will start from this University.

From the Editor's Desk

Greetings from MSSV Journal of Humanities and Social Sciences

It gives us immense pleasure to present **Volume IX, Issue I** of the *MSSV Journal of Humanities and Social Sciences*, a bi-annual, peer-reviewed, open-access journal dedicated to fostering critical and interdisciplinary research in the domains of humanities and social sciences.

As we unveil this latest edition, we remain committed to our vision of serving as a dynamic platform that bridges diverse academic disciplines and brings forth innovative scholarly contributions. This issue is a testament to the intellectual rigour and creative engagement of researchers across the fields of literature, sociology, economics, history, psychology, education, political science, philosophy, anthropology, gender studies, culture-based studies, and more.

We express our sincere gratitude to **Prof. Mridul Hazarika**, Hon'ble Vice-Chancellor, MSSV, for his enduring support and guidance, which continues to empower us in our pursuit of academic excellence. We also extend our heartfelt thanks to **Prof. Sarat Hazarika**, Registrar, MSSV, for his constant encouragement that inspires us to uphold the highest scholarly and editorial standards.

This issue features a compelling collection of research articles, theoretical discussions, empirical studies, and reflective reviews that engage with contemporary issues from both local and global perspectives. Each submission has undergone a meticulous **blind peer-review process**, ensuring academic integrity, originality, and relevance. We take this opportunity to thank our reviewers and contributors for their patience and dedication throughout this rigorous process.

In line with our commitment to ethical publishing practices, we continue to emphasize the submission of **unpublished, original manuscripts**, fostering a culture of intellectual honesty and scholarly innovation. We encourage future contributors to uphold these values, which form the cornerstone of credible and impactful research.

We thank all our contributors, editorial board members, and readers for their unwavering support. Together, we aspire to take the *MSSV Journal of Humanities and Social Sciences* to greater academic heights in the years to come.

Tribeni Saikia

(On behalf of the Editorial Team)

Content

Title	Author	Page No.
ব্ৰহ্ম সংহতিৰ অন্তৰ্গত চাৰি সত্ৰ : এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন (আউনীআটী, দক্ষিণপাট, গড়মূৰ আৰু কুৰুৱাবাহী)	ড°বিজয়া বৰুৱা অনামিকা বৰা	1-9
অসমীয়া মহিলা পৰিচালিকাৰ চলচ্চিত্ৰত লোকসাহিত্যৰ প্ৰয়োগ (মঞ্জু বৰাৰ আকাশীতৰা কথাৰে আৰু লাজ,এই দুয়োখন চলচ্চিত্ৰৰ বিশেষ উল্লেখন সহ)	এঞ্জেলিকা শইকীয়া হিমাশ্ৰী সেনাপতি	10-16
অনিমা গুহৰ ‘তৃতীয় বিশ্ববাসিনীৰ আমেৰিকা দৰ্শন’ত লিংগ বৈষম্যৰ ছবি	ড°বিজয়া বৰুৱা বনজীতা শইকীয়া	17-24
নাম-ঘোষাত আধ্যাত্মিকত্বৰ প্ৰসংগ আৰু বিস্তাৰ	ড°মৃণাল কুমাৰ বৰুৱা	25-32
ব্ৰহ্ম সংহতিৰ অন্তৰ্গত চাৰি সত্ৰ : এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন (আউনী আটী,দক্ষিণপাট, গড়মূৰ আৰু কুৰুৱাবাহী)	ড° শ্যামলী দলৈ পূৰ্বী শইকীয়া	33-39
Articulating Self and Identity through Disability: A Study of Select Fiction	Dipika Goswami Dr. Himakshi Kalita	40-50
The Power of Vygotsky's Scaffolding in Education	Gaurab Pratim Hazarika	51-58
Conflict and Violence in Assam's Schools: A Critical Examination of Teacher-Student Relationships	Himjyoti Medhi	59-68
Mindfulness Unveiled: Theoretical Insights from Global and Indian Perspectives and Their Contemporary Relevance	Dr.Tribeni Saikia Jahnabi Hazarika	69-78
Examining the effect of School Climate on the Self- esteem of Secondary School Students	Neha Mehra Shivali Bhagat Dr. Jyoti Narayan Baliya	79-90
COVID-19 Pandemic as a Catalyst for Marital Discords: A Feminist Study of the Select Stories of Shobha De's Lockdown Liaisons	Shamima Sultana Khandaker Rabindra Kumar Rath	91-100
Exploring Techno-Pedagogical Competency Among Teacher Educators	Shahnaz Hussain & Dr. Tribeni Saikia	101-110
Interplay between Trauma and Anxiety in Children: A Psychological Study of an Assamese Novel <i>Bokul Fulor Dore</i>	Sujit Saikia	111-116
Crime against Women in States of North-eastern Region of India: A Comparative Study	Dr. Sukanta Sarkar	117-133

ব্রহ্ম সংহতিৰ অন্তৰ্গত চাৰি সত্ৰ : এটি বিশ্লেষণাত্মক অধ্যয়ন (আউনীআটী, দক্ষিণপাট, গড়মূৰ আৰু কুৰুৱাবাহী)

ড° বিজয়া বৰুৱা
অনামিকা বৰা

সংক্ষিপ্তসাৰ :

‘সত্ৰ’ শব্দটো সংস্কৃত ‘সত্ৰ’ শব্দৰ অসমীয়া ৰূপান্তৰ। সংস্কৃতত ‘সত্ৰ’ মানে দীৰ্ঘকালীন যজ্ঞ আৰু অন্ন-জলাদি বিতৰণৰ স্থান। বৈদিক সাহিত্যত যিবোৰ যজ্ঞ একেদিনতে সম্পন্ন হৈছিল তাক ‘একাহ’ যজ্ঞ, যিবোৰ যজ্ঞ এদিনতকৈ বেছি কিন্তু বাৰ দিনতকৈ কম দিন লাগিছিল তাক ‘অহীন’ আৰু যিবোৰ যজ্ঞ বাৰ দিনতকৈ অধিক কাল ব্যাপি অনুষ্ঠিত হৈছিল তেনে যজ্ঞক কোৱা হয় ‘সত্ৰ যজ্ঞ’। মুঠৰ ওপৰত যি ঠাই বৈষ্ণৱ আৰু দেৱতাৰ দ্বাৰা বন্দিত, যি ঠাইত একান্ত ভক্ত সমাজে ঈশ্বৰৰ প্ৰিয়কাৰ্য সাধন কৰে অৰ্থাৎ যি ঠাইত প্ৰতিদিনে শ্ৰৱণ-কীৰ্তনাদি নৱ বিধ ভক্তিৰ চৰ্চা সাধন হয় সেয়াই সত্ৰ। ভাৰতবৰ্ষত বৈদিক যুগৰ পৰাই সত্ৰ শব্দ ব্যৱহৃত হৈ আহিলেও অসমত শংকৰদেৱৰ নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ উল্লেখনতেই ‘সত্ৰ’ শব্দটোৰ প্ৰয়োগ কৰিছে। ভাগৱতত বৰ্ণিত ‘সত্ৰ’ শব্দৰ পৰাই শংকৰদেৱে ‘ব্ৰহ্মসত্ৰ’ৰ ধাৰণাৰ দ্বাৰাই অসমত সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে। শংকৰদেৱে বৰদোৱাত প্ৰথম সত্ৰ স্থাপন কৰে। শংকৰদেৱে যি ‘সত্ৰ’ৰ আৰ্হি তৈয়াৰ কৰিছিল সেই আৰ্হিৰ কিছু সালসলনি ঘটিলেও মূলতঃ ভাগৱত চৰ্চাৰ কেন্দ্ৰস্থান ৰূপেই শংকৰদেৱৰ মহাপুৰুষ সকলে ‘সত্ৰ’ নিৰ্মাণ কৰিলে। সময় পৰিৱৰ্তনৰ লগে লগে শংকৰদেৱে সৃষ্টি কৰা সত্ৰ ব্যৱস্থাই এক নিদিষ্ট গতি লাভ কৰিলে। লগতে আৰম্ভ হ’ল নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ অন্যতম ধৰ্মানুষ্ঠান ‘সত্ৰ’ৰ বিকাশ পৰ্ব।

সত্ৰ বিস্তাৰৰ লগে লগেই ধৰ্মৰ নীতি-কাষ্টাৰ ক্ষেত্ৰতো পাৰ্থক্য আহি পৰিল। সত্ৰ ব্যৱস্থাত সৃষ্টি হোৱা নীতি পাৰ্থক্যৰ বাবেই চাৰিটা সংহতিৰ উদ্ভৱ হ’ল, মূল ধৰ্মীয় আদৰ্শ একে ৰাখি বিভক্ত হোৱা চাৰি সংহতি হ’ল— (১) ব্ৰহ্ম সংহতি, (২) নিকা সংহতি, (৩) পুৰুষ সংহতি, (৪) কাল সংহতি।

অসমত শংকৰদেৱৰ সময়ছোৱাত ব্ৰহ্ম সংহতি সত্ৰৰ প্ৰভাৱ যথেষ্ট। ব্ৰহ্ম সংহতি সত্ৰৰ অন্যতম চাৰি ৰাজসত্ৰ হ’ল— আউনীআটী, কুৰুৱাবাহী, দক্ষিণপাট আৰু গড়মূৰ সত্ৰ।

আমাৰ এই ক্ষুদ্ৰ গৱেষণা পত্ৰখনত সংহতি বিভাজন, চাৰিওখন সত্ৰৰ পৰিচয়, ব্ৰহ্ম সংহতিৰ সত্ৰ সংখ্যা, বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰত ব্ৰহ্ম সংহতিৰ অৱদান, ব্ৰহ্ম সংহতিৰ বিধি পালন সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা হ’ব।

পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোঁতে বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি অৱলম্বন কৰা হ’ব।

বীজ শব্দ : শংকৰদেৱ, সত্ৰ, সংহতি, যজ্ঞ

অৱতৰণিকা:

সত্ৰ অনুষ্ঠান অসমীয়াৰ জাতীয় জীৱনৰ অপৰিহাৰ্য অংগ। বৈদিক যুগৰ পৰাই ‘সত্ৰ’ শব্দটো ব্যৱহাৰ হৈ আহিছে। ‘সত্ৰ’ মূলতঃ সংস্কৃত শব্দ। ইয়াৰ বুৎপত্তিগত অৰ্থ হ’ল— ✓সদ্ + ত্ৰ অথবা সৎ + ✓ত্ৰে। সৎ শব্দৰ অৰ্থ হ’ল সৎ বা ধাৰ্মিক লোকক ত্ৰৈ বা ত্ৰ মানে ত্ৰান। অৰ্থাৎ সৎ লোকক ত্ৰাণ কৰে। সৎ লোকক ত্ৰাণ কৰা কিছুমান অনুষ্ঠান, কাৰ্য, স্থান আছে। যেনে— ১। ধৰ্মস্থান, ২। যজ্ঞ, ৩। দাতব্য ভোজনালয়, ৪। নিৰ্ধাৰিত কাল, ৫। যোগ, ৬। কাৰ্যবিধি, ৭। গৃহ, ৮। অৰণ্য, ৯। আচ্ছাদন, ১০। সদাদান, ১১। সদাৱত, ১২। কেতৰ্ব, ১৩। ধন, ১৪। সৰোবৰ।

‘সত্ৰ’ শব্দৰ অভিধানিক অৰ্থ হ’ল অধিৱেশন, হোম-যজ্ঞানুষ্ঠান, নিবাসস্থান। অসমত অৱশ্যে সত্ৰ শব্দটো বৈষ্ণৱ ধৰ্ম পালনাৰ্থে আৰু প্ৰচাৰাৰ্থে গুৰু-শিষ্য সমষ্টিতে থকা অনুষ্ঠান অৰ্থত ব্যৱহৃত হৈছে। ‘সত্ৰ’ শব্দটো সংস্কৃত ‘সত্ৰ’ শব্দৰ পৰা উৎপত্তি হৈছে। সংস্কৃতত ‘সত্ৰ’ মানে দীৰ্ঘকালীন যজ্ঞ আৰু অন্নাদি বিতৰণৰ স্থান। বৈদিক সাহিত্যত যিবোৰ যজ্ঞ একেদিনতে সম্পন্ন হৈছিল তাক ‘একাহ’ যজ্ঞ, যিবোৰ যজ্ঞ এদিনতকৈ বেছি কিন্তু বাৰ দিনতকৈ অধিক কাল ব্যাপি অনুষ্ঠিত হৈছিল তেনে যজ্ঞক কোৱা হয় ‘সত্ৰ যজ্ঞ’। মুঠৰ ওপৰত যি ঠাই বৈষ্ণৱ আৰু দেৱতাৰ দ্বাৰা বন্দিত, যি ঠাইত একান্ত ভক্ত সমাজে ঈশ্বৰৰ প্ৰিয়কাৰ্য সাধন কৰে অৰ্থাৎ যি ঠাইত প্ৰতিদিনে শ্ৰৱণ কীৰ্তনাদি নৱবিধ ভক্তিৰ চৰ্চা সাধন হয় সেই ঠাইয়েই সত্ৰ। ভাৰতবৰ্ষত বৈদিক যুগৰ পৰাই সত্ৰ শব্দ ব্যৱহৃত হৈ আহিলেও অসমত শংকৰদেৱৰ নৱবৈষ্ণৱ, ধৰ্মৰ উল্লেখনতেই ‘সত্ৰ’ শব্দটোৰ প্ৰয়োগ কৰিছে। ভাগৱতত বৰ্ণিত ‘সত্ৰ’ শব্দৰ পৰাই শংকৰদেৱে ‘ব্ৰহ্ম সত্ৰ’ৰ ধাৰণাৰ দ্বাৰাই অসমত সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে। শংকৰদেৱে বৰদোৱাত প্ৰথম সত্ৰ স্থাপন কৰে। শংকৰদেৱে প্ৰথম ‘সত্ৰ’ স্থাপন কৰাৰ কথা চৰিত পুথিত এনেদৰে বৰ্ণনা কৰা হৈছে— শংকৰদেৱে, অনুৰোধ কৰিলে কুল পুৰুষিত ৰামৰাম গুৰুক যে এক ‘দেৱগৃহ’ সযতনে তৈয়াৰ কৰিব লাগে। এই কথা শুনি ৰামৰাম গুৰুৱে আনন্দমনেৰে ‘সত্ৰগৃহ’ সাজিলে চৰিত পুথিত এই কথা এইদৰে বৰ্ণনা কৰা হৈছে—

শংকৰে বোলন্ত ভাই গুনিয়োক ৰামৰাই
দেৱগৃহ সাজিয়ে যতনে
হেন কথা শুনিলন্ত সত্ৰগৃহ সাজিলন্ত

ৰামৰাই মহাৰংগ মনে।।১৫৬।।

এনেদৰে 'সত্ৰ'ৰ উৎপত্তি হয়। শংকৰদেৱে বৰদোৱাত সত্ৰ স্থাপন কৰি তাৰপৰা গাংমৌত অৱস্থান কৰিলেগৈ। গাংমৌতো সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰি শংকৰদেৱে মাজুলীৰ দিশে গতি কৰিলে। শক্তি ধৰ্মৰ উপাসক মাধৱক লগ পাইছিল মাজুলীৰ ধুৱাহাট বেলগুৰি নামৰ ঠাইত। তাত শংকৰদেৱে নিজেই ধৰ্ম বিস্তাৰৰ খুঁটি পুতে আৰু উল্লেখযোগ্য কথা হ'ল এইয়াই আছিল মাজুলীত সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ প্ৰথম খোজ। সময় আনুমানিক ১৪৪৪ শক। তাৰপিছত শংকৰদেৱে ধুৱাহাট এৰি কোচৰাজ্যলৈ যোৱাৰ ঠিক কৰিলে। সেই সময়ত শংকৰ দেৱে মদন গোপালৰ মূৰ্তি ধুৱাহাটৰ বেলগছ এজোপাৰ খোৰোঙত ভৰাই থ'লে। এই ঠাইডোখৰ পিছলৈ পৱিত্ৰ স্থানলৈ ৰূপান্তৰিত হ'ল। এই ঠাই ডোখৰকে 'থান' বুলি কোৱা হ'ল আৰু থান খনেহ পৰৱৰ্তী অৱস্থাত বেলগুৰি সত্ৰ নামেৰে চিহ্নিত হ'ল এইখনেই মাজুলীৰ প্ৰথম 'সত্ৰ'।

শংকৰদেৱে প্ৰায় ওঠৰ বছৰ পাটবাউসীত আছিল আৰু তেতিয়াই প্ৰতিষ্ঠা হৈছিল সত্ৰানুষ্ঠানৰ প্ৰথম ভেটি। পাটবাউসীত থাকোতে শংকৰদেৱে দামোদৰদেৱ আৰু হৰিদেৱৰ লগত সঘনে ধৰ্ম সম্পৰ্কীয় আলোচনাত মিলিত হৈছিল। পাটবাউসীৰ পাছত শংকৰদেৱৰ মূল সঁতি বিচাৰি পোৱা যায় বৰপেটাত। তাৰ পাছত বৰপেটাৰ পৰা ওচৰৰে ঠাই কটকটালীত মহাপুৰুষজনে এবছৰ থাকে। সেই ঠাই ডোখৰত কুমাৰে মাটিৰ পাত্ৰ তৈয়াৰ কৰি আছিল, শংকৰদেৱে তাত অৱস্থান কৰাত তাত যি সত্ৰ নিৰ্মাণ হ'ল সেয়াই হ'ল কুমাৰকুছি সত্ৰ। মুঠৰ ওপৰত এই তিনিখন সত্ৰক আধাৰ হিচাপে লৈ পৰৱৰ্তী সময়ত অসমত সত্ৰ-জাগৰণৰ পৰিৱেশ সৃষ্টি হ'ল।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য :

আমাৰ দৃষ্টিত সত্ৰ সম্পৰ্কীয় গৱেষণাধৰ্মী আলোচনা নিচেই তাকৰ। সেয়েহে এই আলোচনাটিত ব্ৰহ্ম সংহতিৰ অন্তৰ্গত চাৰিখন সত্ৰ আউনীআটী, দক্ষিণপাট, গড়মুৰ আৰু কুৰুৱাবাহী সত্ৰৰ উৎপত্তি, পৰিচয় আৰু আন্তঃগাঁথনি, ধৰ্মীয় দিশসমূহৰ বিষয়ে অৱগত কৰাই এই অধ্যয়নৰ মূল লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্য।

অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব :

বৰ্তমান সময়লৈ সত্ৰ সম্পৰ্কীয় বিভিন্ন আলোচনা বা গৱেষণাধৰ্মী আলোচনাসমৃদ্ধ প্ৰবন্ধ, গ্ৰন্থ প্ৰকাশিত হোৱা দেখা গৈছে যদিও আমাৰ দৃষ্টিত সেয়া পৰ্যাপ্ত নহয়। সত্ৰ সম্পৰ্কীয় আলোচনাৰ বিষয়টি যথেষ্ট ব্যাপক। ইয়াৰ পুংখানুপুংখ আলোচনা কৰাটো অত্যন্ত কঠিন। সেয়েহে আমাৰ আলোচিত বিষয়টিৰ অধ্যয়নৰ যথেষ্ট গুৰুত্ব আছে। কিয়নো এই অধ্যয়নে সত্ৰ সম্পৰ্কীয় অধ্যয়নত কিঞ্চিৎ হ'লেও ছাত্ৰ-ছাত্ৰী বা গৱেষকসকলক সহায় কৰাৰ লগতে সত্ৰ সম্পৰ্কীয় অধ্যয়নৰ পৰিসৰৰ ক্ষেত্ৰত সংযোজন ঘটাব।

অধ্যয়নৰ পৰিসৰ :

প্ৰস্তাৱিত বিষয়টিৰ অধ্যয়ন সীমিত পৰিসৰত সীমাবদ্ধ ৰখা হ'ব। কিয়নো এখন গ্ৰন্থ বা আলোচনীত প্ৰকাশিতব্য গৱেষণাৰ পৰিসৰৰ ব্যাপক হ'লে পাঠকৰ আনন্দদায়ক হোৱাটো স্বাভাৱিক। সীমিত পৰিসৰৰ মাজত এটা বিষয় স্পষ্ট ৰূপত উপস্থাপনৰ ফলত আলোচনী বা গ্ৰন্থখন এখনৰ গাভীৰ্যতা বৃদ্ধি পায়।

গৱেষণাৰ পদ্ধতি :

প্ৰস্তাৱিত গৱেষণাটি যুগত কৰিবলৈ যাওঁতে তলত উল্লেখ কৰা ধৰণে বিভিন্ন উপায় তথা ব্যৱস্থা হাতত লোৱা হ'ব—

ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন : ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ যোগেদি লিখিত তথ্য বাণীবদ্ধ ৰূপত তথ্য আহৰণ কৰা হ'ব।

স্থান নিৰূপন : তথ্য সংগ্ৰহৰ ক্ষেত্ৰত ব্ৰহ্ম সংহতিৰ অন্তৰ্গত প্ৰস্তাৱিত চাৰিওখন সত্ৰত উপস্থিত হৈ সত্ৰৰ বিষয়ববীয়াৰ সৈতে মত-বিনিময় কৰা হ'ব।

পদ্ধতি গৱেষণাটিৰ অধ্যয়নৰ ক্ষেত্ৰত বৰ্ণনাত্মক আৰু বিশ্লেষণাত্মক উভয় পদ্ধতিৰ সহায় লোৱা হ'ব।

মুখ্য তথ্য : মুখ্য তথ্যৰ ক্ষেত্ৰত সত্ৰত উপস্থিত হৈ সত্ৰৰ বিষয়ববীয়াৰ সৈতে মত-বিনিময়ৰ যোগেদি সত্ৰৰ সম্পৰ্কীয় বিভিন্ন তথ্য আহৰণ কৰাৰ লগতে ফটোগ্ৰাফ লোৱা হ'ব।

গৌণ তথ্য : গৌণ তথ্য সংগ্ৰহৰ ক্ষেত্ৰত ইতিমধ্যে বিভিন্ন আলোচনা আৰু গ্ৰন্থত প্ৰকাশিতব্য প্ৰবন্ধৰ পৰা সমল সংগ্ৰহ কৰাৰ লগতে ইণ্টাৰনেটৰ বিভিন্ন শিতানৰ পৰাও তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হ'ব।

বিষয় বিশ্লেষণ :

শংকৰদেৱে পাটবাউসীত প্ৰায় ওঠৰ বছৰ আছিল আৰু সেই সময়ছোৱাতে শংকৰদেৱে দামোদৰদেৱ আৰু হৰিদেৱৰ লগত সঘনে ধৰ্ম সম্পৰ্কীয় আলোচনাত মিলিত হৈছিল। শংকৰদেৱৰ মহাপ্ৰয়াণৰ পাছতে আৰম্ভ হয় নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ নতুন সূত্ৰপাত। শংকৰদেৱে ধৰ্মৰ ভাৰ মাধৱদেৱক অৰ্পণ কৰিছিল। শংকৰদেৱৰ দৃষ্টিত মাধৱদেৱ আছিল এজন যোগ্য ব্যক্তি। কিন্তু এই কাৰ্যত দামোদৰদেৱ আৰু শংকৰদেৱৰ পুত্ৰ ৰমানন্দ ঠাকুৰে ভালপোৱা নাছিল। তেওঁলোকে এই অধিকাৰ পদ পাবলৈ বিচাৰিছিল। কিন্তু শংকৰদেৱৰ ধৰ্মৰ তলাচনীত স্থান লাভ কৰিলে মাধৱদেৱে। গুৰুৰ আজ্ঞা পালন কৰি মাধৱদেৱে ধৰ্ম প্ৰচাৰত আগবাঢ়িল। ইফালে মাধৱদেৱৰ পৰা বিতুষ্ট হৈ ফালৰি কাটিল দামোদৰ দেৱ আৰু সহযোগী বৈষ্ণৱসকল। তেওঁলোকে নিজস্বভাৱে ধৰ্মপ্ৰচাৰ কৰিবলৈ ধৰিলে।

সত্ৰ বিস্তাৰৰ লগে লগেই ধৰ্মৰ নীতি কাষ্ঠাৰ ক্ষেত্ৰত মতবিৰোধ ঘটিল। তাৰফলত প্ৰত্যেকজন আজ্ঞাপৰ গুৰুৰ পৰাই একো একোটা সংহতি বা সম্প্ৰদায়ৰ সৃষ্টি হ'ল। অৱশ্যে সংহতিৰ সৃষ্টি হ'লেও মূল ধৰ্মীয় আদৰ্শ কিন্তু একে থাকিল। গুৰু, দেৱ, নাম, ভকতৰ ভিত্তিত সংহতি সমূহ বিভাজিত হ'ল। সত্ৰ ব্যৱস্থাত সৃষ্টি হোৱা নীতি-কাষ্ঠাৰ পাৰ্থক্যৰ বাবেই সৃষ্টি হ'ল সংহতি বিভাজন। মূলতঃ চাৰিটা সংহতিৰ উদ্ভৱ হ'ল। এই চাৰি সংহতিৰ যোগেদিয়েই অসমত বিভিন্ন সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠিত হ'ল আৰু ইয়াৰ প্ৰসাৰ হ'বলৈ ধৰে। এই চাৰি সংহতি হ'ল—

১। **কালসংহতি** : গুৰুৰ প্ৰাধান্যৰ ওপৰত সৃষ্টি হোৱা সংহতিক কাল সংহতি বোলা হয়। আনহাতে ব্ৰহ্মৰ আন এটা নাম যিহেতু কালপুৰীয়া নাৰায়ণ গতিকে এই শব্দৰ পৰাও কাল সংহতি হ'ব পাৰে। এই সংহতিৰ প্ৰৱৰ্তক ভৱানীপুৰীয়া গোপাল আতা। এই সংহতিৰ অনুগামীসকলে গুৰুৰ চৰণত শিৱ দোৱাই গুৰুকে সৰ্বস্ব জ্ঞান কৰি তেওঁৰ আদৰ্শকে সাৰোগত কৰে।

২। **নিকা সংহতি** : নিকা শব্দৰ অৰ্থ পৰিত্ৰ, চাফা, পৰিষ্কাৰ, পৰিত্ৰতাৰে নাম আৰু ভকতক আশ্ৰয় কৰি ব্ৰহ্মতত্ত্বৰ কাষ চপা নিকা সংহতিৰ মূল উদ্দেশ্য। মাধৱদেৱৰ আজ্ঞামতে বদুলা আতা আৰু মথুৰা দাস বুঢ়া আতাই এই সংহতিৰ সৃষ্টি কৰে।

৩। **পুৰুষ সংহতি** : এই সংহতিৰ গুৰিধৰোঁতা ক্ৰমে পুৰুষোত্তম ঠাকুৰ আৰু চতুৰ্ভুজ ঠাকুৰ। এখেতসকল হ'ল ৰামানন্দৰ পুত্ৰ আৰু শংকৰদেৱৰ নাতি। যিদেৰে শংকৰদেৱৰ বিয়োগৰ পাছত সংহতি বিভাজনৰ সূত্ৰপাত হৈছিল ঠিক তেনেদৰে মাধৱদেৱ তিৰোধানৰ পাছত সেই বিভাজনৰ পুণৰ সূত্ৰপাত হয়। শংকৰদেৱৰ দুই নাতি পুৰুষোত্তম ঠাকুৰ আৰু চতুৰ্ভুজ ঠাকুৰে বৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ বিভাজনৰ এই সুতিকা নেতৃত্ব দিলে।

৪। **ব্ৰহ্ম সংহতি** : মহাপুৰুষ শংকৰদেৱৰ আদ্যাশ্ৰদ্ধ অনুষ্ঠিত কৰি মাধৱদেৱে বিপ্ৰ দামোদৰক নিমন্ত্ৰণ জনাইছিল। দামোদৰ দেৱে নিমন্ত্ৰণ ৰক্ষা কৰিবলৈ অনিচ্ছুক প্ৰকাশ কৰাৰ সময়ৰ পৰাই আৰম্ভ হৈছিল প্ৰথম বিভাজন। কথাটো এনেধৰণৰ, শংকৰদেৱে পাটবাউসীত থাকোতে দামোদৰ দেৱ আৰু হৰিদেৱৰ লগত সঘনে ধৰ্ম সম্পৰ্কীয় আলোচনাত বহিছিল। দামোদৰ দেৱে হয়তো ভাবিছিল শংকৰদেৱৰ পিছত ধৰ্মভাৰ তেওঁৰ হাতলৈ আহিব। কিন্তু শংকৰদেৱে ধৰ্মভাৰ মাধৱদেৱক হে অৰ্পণ কৰিলে। শংকৰদেৱৰ আশীৰ্বাদ গ্ৰহণ কৰি মাধৱদেৱে ধৰ্ম প্ৰচাৰ আৰম্ভ কৰিলে। মাধৱদেৱৰ ওপৰত ৰোষ কৰি দামোদৰ দেৱ আঁতৰি আহিল। আনকি শংকৰদেৱৰ আদ্যাশ্ৰদ্ধলৈ মাধৱদেৱে নিমন্ত্ৰণ পঠিয়ালে কিন্তু দামোদৰদেৱ উপস্থিত নহ'ল। এনেদৰেই বিভাজন সৃষ্টি হ'ল। লাহে লাহে ধৰ্মাচাৰ্য দুজনৰ চিন্তাধাৰাতো পাৰ্থক্য আহি পৰিল।

শংকৰদেৱৰ পাছত প্ৰথম দামোদৰদেৱে পাটবাউসী সত্ৰত ধৰ্মাচাৰ্য হৈ ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰিছিল। দামোদৰ দেৱৰ বংশৰ লোক, আজ্ঞাপৰ সকলৰ দ্বাৰা সৃষ্টি হোৱা সত্ৰই হ'ল ব্ৰহ্ম সংহতি।

দামোদৰদেৱে শংকৰদেৱৰ চিন্তা-চেতনাৰ লগত কিছু নিজস্ব বা অন্য ধাৰণাৰ সংযোগ ঘটাই শংকৰদেৱৰ পৰা ফালৰি কাটি আহিল। দামোদৰদেৱৰ চিন্তা ভাৱনাৰ লগত সংযুক্ত হ'ল হৰিদেৱৰ আদৰ্শ। ক্ৰমান্বয়ে মাধৱদেৱৰ লগত দামোদৰ-হৰিদেৱৰ সংযোগ বিচ্ছিন্ন হ'ল। তেনেকৈয়ে সূত্ৰপাত ঘটিছিল ব্ৰহ্ম সংহতিৰ। ব্ৰহ্ম সংহতিৰ নীতি কাষ্ঠা হ'ল— দেৱ আৰু নাম। ব্ৰহ্ম সংহতিত ব্ৰাহ্মণ্য কৰ্মৰ নিয়ম-নীতিৰ প্ৰাধান্য থকা দেখা যায়। দামোদৰ, হৰিদেৱৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা সত্ৰ সমূহেই ব্ৰহ্ম সংহতিৰ অন্তৰ্গত। সেয়ে এই সত্ৰসমূহক দামোদৰীয়া সত্ৰ বুলিও কোৱা হয়। শংকৰোত্তৰ সময়ছোৱাত ব্ৰহ্ম সংহতিৰ সত্ৰৰ প্ৰভাৱ যথেষ্ট আছিল। আহোম ৰাজপৃষ্ঠপোষকতা লাভ কৰা বাবে এই সত্ৰ সমূহ যথেষ্ট চহকী আছিল।

সকলো সত্ৰ একে আৰ্হিৰ নহয়। প্ৰকৃতি অনুসৰি সত্ৰবোৰক তিনিটা ভাগ কৰিব পাৰি। (১) উদাসীন, (২) অৰ্ধ উদাসীন আৰু (৩) গৃহস্থী। যিবোৰ সত্ৰ কেৱলীয়া ভকতৰ বাসস্থান সম্পূৰ্ণ উদাসীন জীৱন-যাপন কৰে, য'ত নিশা নাৰীৰ প্ৰৱেশ নিষিদ্ধ, ঈশ্বৰচিন্তা-আৰাধনা আদিয়েই প্ৰধান তেনেবোৰ সত্ৰক উদাসীন বা বিহাৰ-সম সত্ৰ বুলিব পাৰি। আউনী আটী, দক্ষিণপাট আদি সত্ৰ এই আৰ্হিৰ। আনহাতে যিবোৰ সত্ৰৰ নিৰ্দিষ্ট দিশত গৃহী বা গৃহস্থী সকলৰ বাসস্থান আৰু বিপৰীত দিশত উদাসীন সকলৰ হাটীৰ ব্যৱস্থা থাকে তেনে সত্ৰক অৰ্ধ-উদাসীন সত্ৰ বুলিব পাৰি। উদাহৰণস্বৰূপে বৰপেটা সত্ৰ। তেনেদৰে যিবোৰ সত্ৰৰ সত্ৰীয়াসকলে গৃহস্থী জীৱন-যাপন কৰি সমাজৰ আন দহজনৰ দৰেই সাংসাৰিক জীৱন অতিবাহিত কৰি তাৰ মাজতে শিষ্য ভজাই, ধৰ্মীয় আচাৰ-অনুষ্ঠান পালন কৰি ধৰ্মপ্ৰচাৰ কৰি আহিছে তেনেবোৰ সত্ৰই গৃহস্থী সত্ৰ। সত্ৰসমূহৰ সৰহভাগেই এই আৰ্হিৰ অন্তৰ্গত।

ব্ৰহ্ম সংহতিৰ অন্তৰ্গত চাৰি ৰাজসত্ৰ হ'ল— আউনীআটী সত্ৰ, কুৰুৱাবাহী সত্ৰ, গড়মূৰ সত্ৰ আৰু দক্ষিণপাট সত্ৰ। আহোম ৰজা জয়ধ্বজ সিংহই কুৰুৱাবাহী সত্ৰৰ নিৰঞ্জন পাঠকৰ হতুৱাই আউনিপাণৰ আটীত সত্ৰ পাতি দিলে, সেই সত্ৰই 'আউনীআটী সত্ৰ'। কুৰুৱা চৰায়ে বাঁহ সাজি থকা ঠাই এডোখৰত বংশীগোপালে পতা সত্ৰই 'কুৰুৱাবাহী সত্ৰ'। (কুৰুৱা চৰায়ে বাঁহ সাজি থকা ঠাই এডোখৰত বংশী গোপালে পতা সত্ৰই 'কুৰুৱাবাহী সত্ৰ')। মাজুলীৰ চেৱাতল গড়ৰ মূৰত সপ্তদশ শতিকাৰ তৃতীয় দশক মানত জয়হৰিদেৱে প্ৰতিষ্ঠা কৰা সত্ৰই হ'ল 'গড়মূৰ সত্ৰ'। জয়ধ্বজ সিংহই প্ৰতিষ্ঠা কৰি দিয়া মাজুলীৰ অন্যতম সত্ৰ 'দক্ষিণ পাট'। এই চাৰি ৰাজসত্ৰই ব্ৰহ্ম সংহতিৰ সত্ৰ। তলত এই চাৰি ৰাজসত্ৰৰ চমুকৈ আলোকপাত কৰা হ'ল।

আউনী আটী সত্ৰ :

চাৰি ৰাজসত্ৰৰ অন্যতম ঐতিহ্যমণ্ডিত শ্ৰীশ্ৰীআউনী আটী সত্ৰৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ কাল সম্পৰ্কত পোৱা যায়—

হৰৰ বদন ঋষি বাণ নিশাপতি।

এহি শকাব্দত ভৈলা সত্ৰ আইনীআটী।।

আউনী পানেৰে ভৰা ভেঁটি চতুৰ্ভিত্তি।

তথাত থাপিলা সত্ৰ নামে আউনীআটি।।^১

অৰ্থাৎ ১৫৭৫ শকত (ইং ১৬৫৩ চনত) এই সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা হৈছিল বুলি স্পষ্টৰূপত প্ৰকাশিত হৈছে আৰু স্বৰ্গদেউ জয়ধ্বজ সিংহই হিন্দুধৰ্মৰ পোষকতা কৰাৰ অংশস্বৰূপে কুৰুৱাবাহী সত্ৰৰ পাঠক নিৰঞ্জণ দেৱক আনি এই সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। আনহাতে, আউনীআটি সত্ৰৰ বুৰঞ্জীৰ প্ৰণেতা তীৰ্থনাথ শৰ্মাই এই সত্ৰ আহোম ৰজা জয়ধ্বজ সিংহৰ আগৰজন ৰজা চুতিত্ৰনফা ওৰফে নৰীয়া ৰজাই (১৬৪৪ খ্ৰীঃ-১৬৪৮খ্ৰীঃ) প্ৰতিষ্ঠা কৰা বুলি মতপোষণ কৰে। তেওঁ কৈছে—

“১৫৬৬ শকৰ মাঘ মাহত নৰীয়া ৰজাই পাতি
যোৱা আউনীআটি সত্ৰ ৰাজ অনুগ্ৰহেৰে পুষ্ট হৈ
মহাপ্ৰভু শ্ৰীশ্ৰীগোবিন্দ আৰু প্ৰভু নিৰঞ্জণ দেৱৰ দ্বাৰা

ৰঞ্জিত প্ৰথম ৰাজসত্ৰ মহাপীঠৰূপে প্ৰতিষ্ঠা হ’ল।।^৪

আকৌ তেখেতে কৈছে,

“১৫৭৬ শকত জয়ধ্বজ সিংহই পুণ্যাৰ্থে বহুত বিঘা মাটি
খাট, পাথ, পাইক, গৰু-ম’হ গুৱাল আদি উছৰ্গি দি
তামৰ ফলি কৰি দিলে আৰু আউনী আটি

সত্ৰখনক ৰাজসত্ৰৰ আৰ্হি দি ডাঙৰকৈ সজাই দিলে।।^৫

আনহাতে, “সাতসৰী অসম বুৰঞ্জী”ত ১৫৭৮ শকৰ (ইং ১৬৫৬ খ্ৰীঃ) আহাৰ মাহৰ ৬ দিন যোৱাত বুধবাৰৰ দিনা আটি আটি সত্ৰৰ গৌঁসাই ঘৰৰ খুঁটা পুতিলো”^৬ বুলি উল্লেখ থাকিলেও তীৰ্থনাথ শৰ্মাই মন্তব্য কৰিছে যে সেয়া সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা খুঁটা নহয় গৌঁসাই থকা ঘৰৰহে খুঁটা পোতাৰ কথা কোৱা হৈছে।

আউনীআটি নামৰ উৎপত্তি : আউনী আটি নামৰ উৎপত্তি সম্পৰ্কে কবিচন্দ্ৰ দ্বীজ “কেশৱ চৰিত পদ” ৭ ত এনেদৰে আছে—

“আউনীপাণ এক বৃক্ষত আছিল।
তাৰ সমীপত জতো সত্ৰ সাজিছিল।।
এতেকেসে আউনী আটি নাম সত্ৰ কহে।
দক্ষিণে দিহিং নদী মহাবেগে বহে।।”

গতিকে এই কথাই স্পষ্ট কৰে, আউনী শব্দই আউনী পাণক বুজাইছে আৰু ‘আটি’ শব্দই আউনী পাণ থকা ওখ ঠাইৰ কথা বুজাইছে। সেয়ে আউনী পাণৰ গছ থকা ওখ ঠাই পৰিষ্কাৰ কৰি প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ বাবেই সত্ৰৰ নাম আউনী আটি হৈছে।

আউনীআটিৰ সত্ৰাধিকাৰ সকল : (প্ৰতিষ্ঠাকালৰ পাৰ বৰ্তমানলৈকে)

- শ্ৰীশ্ৰীনিৰঞ্জন দেৱগোস্বামী (ইং ১৬৫৩-১৬৫৮ চন)
- শ্ৰীশ্ৰীকেশৱ দেৱগোস্বামী (ইং ১৬৫৮-১৭২৬ চন)
- শ্ৰীশ্ৰীৰামচন্দ্ৰ দেৱগোস্বামী (ইং ১৭২৬-১৭২৭ চন)
- শ্ৰীশ্ৰীদামোদৰ দেৱগোস্বামী (ইং ১৭২৭-১৭৩৭ চন)
- শ্ৰীশ্ৰীহৰিদেৱ গোস্বামী (ইং ১৭৩৭-১৭৬০ চন)
- শ্ৰীশ্ৰীপ্ৰাণহৰিদেৱ গোস্বামী (ইং ১৭৬০-১৭৮৫ চন)
- শ্ৰীশ্ৰীলক্ষ্মীনাথ দেৱগোস্বামী (ইং ১৭৮৫-১৮০৪ চন)
- শ্ৰীশ্ৰীপদ্মপাণি দেৱগোস্বামী (ইং ১৮০৪-১৮১৮ চন)
- শ্ৰীশ্ৰীলক্ষ্মীৰাম দেৱগোস্বামী (ইং ১৮১৮-১৮২১ চন)
- শ্ৰীশ্ৰীকুশৰাম দেৱগোস্বামী (ইং ১৮২১-১৮৩৮ চন)
- শ্ৰীশ্ৰীদণ্ডেৱ গোস্বামী (ইং ১৮৩৮-১৯০৪ চন)
- শ্ৰীশ্ৰীকমলচন্দ্ৰ দেৱগোস্বামী (ইং ১৯০৪-১৯২২ চন)
- শ্ৰীশ্ৰীলীলাকান্ত দেৱগোস্বামী (ইং ১৯২২-১৯২৬ চন)

শ্রীশ্রীহেমচন্দ্র দেৱগোস্বামী (ইং ১৯২৬-১৯৮৩ চন)

শ্রীশ্রীবিষ্ণুচন্দ্র দেৱগোস্বামী (ইং ১৯৮৩-১৯৯৮ চন)

ড° শ্রীশ্রীপীতাম্বৰ দেৱগোস্বামী (ইং ১৯৯৮ বৰ্তমানলৈ)

আউনীআটা সত্ৰৰ শাখা-প্ৰশাখা : সত্ৰীয়া শিক্ষাৰ প্ৰচাৰ আৰু প্ৰসাৰৰ উদ্দেশ্যে শ্রীশ্রীআউনীআটা সত্ৰৰ শাখা-প্ৰশাখা প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছে। সেই সমূহ হ'ল— উত্তৰ গুৱাহাটী, জাগী, বহা, নঙঠা, কৃষ্ণাই খাট, ধিং, এদলীয়াবৰ, বৰবাৰী, কুণ্ডাববাৰী, চামগুৰি, নলনীখাত, কৰঙা খাত, ভূঞাহাট, বৈৰাগীমাঠ, মোহনাঘাট, কেশৱ দেউতান, গোবিন্দপুৰ, পদুমগিখাট, খতৰাসত্ৰ, পথালি পাহাৰ কলীয়াপানী ইত্যাদি।

সত্ৰৰ মাটিকালি : এই সত্ৰত দেবোত্তৰ মাটি ৫৫ হেজাৰ একৰ। ৬৬২ বিঘা মাটিৰে সত্ৰৰ চৌহদ আহল-বহল। জিলা গেজেটিয়াৰৰ মতে সত্ৰত লাখেৰাজ মাটি ২১,০০০ একৰ আৰু নিম্পিখেৰাজ ৬০০ একৰ আছে।

আউনীআটা সত্ৰত স্ত্ৰী প্ৰৱেশ : কোনো কোনো সত্ৰত নাৰীৰ ক্ষেত্ৰত বাধ্যবাধকতা থাকে। কিন্তু আউনীআটা সত্ৰত পুৰা আঠমান বজাৰ পৰা আবেলি পাঁচমান বজালৈকে স্ত্ৰীলোকৰ প্ৰৱেশ আছে। নামঘৰ, মণিকুট, বৰচৰা আৰু গোস্বামী প্ৰভুসকলৰ দৰ্শনৰ স্থান অথবা পূজা গৃহৰ বাহিৰে অৱশ্যে স্ত্ৰীলোকৰ প্ৰৱেশ নিষেধ।

আউনীআটাৰ সাহিত্যিক আৰু সাংস্কৃতিক অৱদান : সত্ৰত সংৰক্ষিত প্ৰাচীন সম্পদৰ ভিতৰত সাঁচিপতীয়া পুথি, পুৰাণ, বেদ, সংহিতা আদি। অন্যান্য আপুৰুগায়া সম্পদৰ ভিতৰত আতন গোহাইয়ে দান দিয়া ৰূপৰ শৰাই, ৰূপৰ বনকৰা ভূঁগাৰ, কলহ আদি।

সাহিত্যিক অৱদানৰ ক্ষেত্ৰত আউনীআটা সত্ৰ অদ্বিতীয়। ধৰ্মপ্ৰকাশ যন্ত্ৰ স্থাপন কৰি তাৰপৰা 'আসাম বিলাসিনী' অসমৰ থলুৱা লোকৰ দ্বাৰা প্ৰকাশিত আৰু সম্পাদিত প্ৰথম সংবাদ পত্ৰ। তেনেদৰে ধৰ্মপ্ৰকাশ অফ্‌ছেট ছপাযন্ত্ৰ আৰু 'সংস্কৃতি পল্লৱ' তিনিমহীয়া আলোচনীয়ে

বৰ্তমানো ধৰ্ম-সাহিত্য ধ্বজা বহন কৰি আছে। বৰ্তমানৰ সত্ৰাধিকাৰ ড° পীতাম্বৰ দেৱগোস্বামীয়ে হ'ল সত্ৰীয়া পৰিৱেশৰ প্ৰথম গৰাকী গৱেষক। তেখেতৰ প্ৰকাশিত গ্ৰন্থ - সত্ৰীয়া উৎসৱৰ পৰিচয় আৰু তাৎপৰ্য, মহামোহ নাটক, চীনৰ লিজিয়াঙত (ভ্ৰমণ সাহিত্য), দক্ষিণ ভাৰতৰ তীৰ্থভ্ৰমণ এক পবিত্ৰ অৱগাহন (ভ্ৰমণ সাহিত্য), আলোড়িত হৃদয়ৰ শব্দ (কবিতা) নাট্যগীতি তৰঙ্গিনী (নৃত্য নাটিকাৰ সংকলন), ইতিহাসৰ চমু দৃষ্টিৰে আউনী আটা সত্ৰ, ভাগৱত দৰ্পণ, গীতা অভিজ্ঞান আদি।

আউনী আটা সত্ৰৰ উৎসৱ অনুষ্ঠান : দৈনিক চৈধ্য প্ৰসংগৰ বাহিৰেও আউনীআটা সত্ৰই বছৰেকিই উৎসৱ পৰম্পৰাগত ভাৱে পালন কৰে। এই সত্ৰই বছৰি বাস, পালনাম, তিনিবিহু, তিনি একাদশী, জন্মাষ্টমী, নৱান্ন, ভাদমহীয়া নাম, কৃষ্ণাই সবাহ- বৈৰাগী নাম, চাউল সিধা, মহাপুৰুষ সকলৰ তিনি প্ৰয়াত সত্ৰাধিকাৰ সকলৰ তিথি, সত্ৰাধিকাৰৰ নিৰ্মালি লোৱা আদি উৎসৱ অনুষ্ঠান পালন কৰি আহিছে। ইয়াৰোপৰি বৰ্তমান সমাজৰ লগত সংগতি ৰাখি সন্ত সমাৰোহ, অসম ভাওনা সমাৰোহ, অসম নাম সমাৰোহ আদি অনুষ্ঠান পাতে। আউনীআটাৰ মূল উৎসৱ বুলি কলে কতি মাহৰ পালনাম। ২৫ কাতিৰ পৰা ২৯ কাতিলৈ পাঁচদিনীয়া কাৰ্যসূচীৰে উদ্‌যাপিত হয়। এই সত্ৰৰ মূল উপাস্য দেৱতা গোবিন্দ। আউনী আটা সত্ৰত নিতৌ চৰ্চা আৰু পৰিৱেশিত নৃত্য-গীতসমূহ হ'ল— নটুৱা, অম্পৰা, সূত্ৰধাৰ, পাঞ্চালী ওজা, দুলভী ওজা, ছালি, বুমুৰা, কৃষ্ণগোপী নৃত্য আৰু গায়ন-বায়ন।

গড়মূৰ সত্ৰ :

শ্রীশ্রী গড়মূৰ সত্ৰ মাজুলীৰ সত্ৰ সমূহৰ অন্যতম গুৰুত্বপূৰ্ণ সত্ৰ। জগন্নাথৰ পৰা বংশীগোপালৰ মূৰ্তি আনি আহোম স্বৰ্গদেউ জয়ধ্বজ সিংহই গড়মূৰ সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰে। স্বৰ্গদেউ প্ৰতাপ সিংহই বন্ধোৱা চেৰাতল গড়ৰ মূৰত এই সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰাৰ বাবে গড়মূৰ হোৱা বুলি পণ্ডিত সকলে মত দিয়ে। বংশীগোপালৰ ভাতৃ পুত্ৰ জয়হৰি দেৱ আছিল গড়মূৰ সত্ৰৰ প্ৰথমজনা সত্ৰাধিকাৰ। ব্ৰহ্ম সংহতিৰ এই সত্ৰৰ মূল উপাস্য দেৱতা বংশীগোপাল। ইয়াৰ উপৰিও অচ্যুতানন্দ আৰু মোহন মুৰাৰী বিগ্ৰহৰো পূজা সেৱা কৰা হয়। গড়মূৰৰ দুটা ভাগ— গড়মূৰ বৰসত্ৰ আৰু গড়মূৰ সৰুসত্ৰ। দুয়োখনতে চৈধ্য প্ৰসংগৰ ক্ৰম ৰক্ষা কৰা হয়। পূৰ্বতে এই সত্ৰ উদাসীন আছিল যদিও সত্ৰাধিকাৰ পীতাম্বৰ দেৱগোস্বামীৰ দিনৰ পৰা গৃহস্থী হয়। গড়মূৰ সত্ৰৰ দ্বিতীয়জনা সত্ৰাধিকাৰ লক্ষ্মীনাৰায়ণদেৱে কুৰুৱাবাহী সত্ৰৰ আৰ্হিত ১৫৮২ শকত গড়মূৰ সৰুসত্ৰখন প্ৰতিষ্ঠা কৰে। জগন্নাথৰ পৰা বাসুদেৱ মূৰ্তি আনি এই সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা হয়। পূজা-পাৰ্বণ, নাম-প্ৰসঙ্গ সকলো সত্ৰীয়া পৰম্পৰা আৰু ঐতিহ্য অনুসৰিয়েই সম্পাদন হয়।

গড়মূৰ সত্ৰত বাৰ্ষিক বৰসবাহ, ভাওনা, কৃষ্ণ জন্মাষ্টমী, গুৰুসকলৰ তিথি, ফাল্গু উৎসৱ, নিত্য প্ৰসংগৰ ভিতৰত দৈনিক বিয়লি নাম, গোপিনীৰ নাম, সন্ধ্যা শিষ্য সকলৰ আৰতি, নামকীৰ্তন, দশমপুথি পাঠ, বৰাগী নাম, ওজাপালি সন্ধ্যা গোপাল পূজা, বিশেষ উৎসৱ সমূহত যুৰক-যুৰতীৰদ্বাৰা উষা কীৰ্তন প্ৰধান। বৰ্তমান ১৩০ গৰাকী গৃহস্থী ভকতৰে গড়মূৰ সত্ৰ পৰিচালিত।

গড়মূৰ সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ সকল ক্ৰমানুযায়ী এতিয়ালৈকে—

১। জয়হৰি দেৱ (১৬৬০ খ্ৰীষ্টাব্দৰ পৰা ১৬৭৩)

২। লক্ষ্মীনাৰায়ণ দেৱ (১৬৭৩ খ্ৰীষ্টাব্দৰ পৰা ১৬৯৯)

- ৩। জয়ৰাম দেৱ (১৬৯৯ খ্রীষ্টীয়ৰ পৰা ১৭১৯)
- ৪। বলোৰাম দেৱ (১৭১৯ খ্রীষ্টীয়ৰ পৰা ১৭২৫)
- ৫। হৰিদেৱ (প্ৰথম) (১৭২৫ খ্রীষ্টীয়ৰ পৰা ১৭৩১)
- ৬। কৃষ্ণদেৱ (১৭৩১ খ্রীষ্টীয়ৰ পৰা ১৭৫৪)
- ৭। বাসুদেৱ (১৭৫৪ খ্রীষ্টীয়ৰ পৰা ১৮২০)
- ৮। ৰঘুদেৱ (১৮২০ খ্রীষ্টীয়ৰ পৰা ১৮৫৪)
- ৯। হৰিদেৱ (দ্বিতীয়) (১৮৫৪ খ্রীষ্টীয়ৰ পৰা ১৮৭৩)
- ১০। কৃষ্ণদেৱ (১৮৭৩ খ্রীষ্টীয়ৰ পৰা ১৮৮৪)
- ১১। যোগচন্দ্ৰদেৱ (১৮৮৪ খ্রীষ্টীয়ৰ পৰা ১৯০৭)
- ১২। পীতাম্বৰ দেৱ (১৯০৭ খ্রীষ্টীয়ৰ পৰা ১৯৬২)
- ১৩। কৃষ্ণচন্দ্ৰদেৱ (১৯৬২ খ্রীষ্টীয়ৰ পৰা ১৯৮৪)
- ১৪। শ্ৰীশ্ৰীহৰিদেৱ (বৰ্তমান)

গছ-বিৰিখ সমৃদ্ধ সম্পূৰ্ণ নিজান পৰিবেশত গড়মূৰ সত্ৰখন অৱস্থিত। আটৈশ বছৰীয়া প্ৰাচীন বকুল গছ, আহোম যুগৰ বৰতোপ, লগুনত তৈয়াৰী হাতীগাড়ীৰ চকা, কাঠত কটা মূৰ্তি, ৰূপৰ শৰাই, এশ বছৰীয়া পুৰণি সত্ৰৰ বঙলা, বিশাল নামঘৰটোৱে সত্ৰখনৰ গভীৰ আৰু ঐতিহ্যসমৃদ্ধ ৰূপটোকে ফুটাই তোলে। সাম্প্ৰতিক কালত আধ্যাত্মিকতা, সাংস্কৃতিক দিশৰ উপৰি বিদ্যায়তনিক দৃষ্টিত সত্ৰখনৰ গুৰুত্ব বাঢ়িছে। গড়মূৰ সত্ৰৰ কেইবাখনো শাখা সত্ৰ আছে। তাৰে ভিতৰত নগাঁৱৰ ফুলগুৰি, পুৰণিগুদাম, যোৰহাটৰ টোকলাই, উত্তৰ গুৱাহাটীৰ মধ্যমখণ্ড, লখিমপুৰৰ কুঁহিয়াৰবাৰী আদিত শাখা সত্ৰসমূহ বৰ্তমানেও আছে। ৰজাশিৱ সিংহই ৩০ হাজাৰ পুৰা নিষ্কৰ মাটি আৰু অনেক অস্থাবৰ সম্পত্তি দান কৰি সত্ৰখনক ৰাজ মৰ্যদা প্ৰদান কৰিছিল। কিন্তু প্ৰতিষ্ঠাৰ দিনধৰি গড়মূৰ সত্ৰৰ মূৰৰ ওপৰেদি অলেখ দুৰ্যোগ, ধুমুহা পাৰ হৈছে। খাট-পাম, ভূমি-সম্পত্তি হেৰুৱাইছে। বৰ্তমান গড়মূৰ সত্ৰৰ স্থিতি সন্তোষজনক নহয়।

শিক্ষাৰ প্ৰসাৰ সাধনত গড়মূৰ সত্ৰৰ ভূমিকা : গড়মূৰ সত্ৰৰ সাহিত্য চৰ্চা আৰু সৃষ্টিৰ বাটকটীয়া হ'ল 'পীতাম্বৰ দেৱগোস্বামী। এখেতৰ 'সনাতন ধৰ্মৰ মুখপত্ৰ', 'ধৰ্ম শিক্ষা সমাজ ৰক্ষা', 'শৰণ ভজন', 'অসমীয়া লখিমী ভঁৰাল', 'ধৰ্মবাণী' আদি উল্লেখযোগ্য সৃষ্টি। এইজনা সত্ৰাধিকাৰে সংস্কৃত শিক্ষাৰ অভাৱ অনুভৱ কৰি মাজুলীৰ দৰে অনুন্নত ঠাইত 'গোপালদেৱ আশ্ৰম' নামেৰে এখন ঋষি বিদ্যালয় স্থাপন কৰে। তৰুণচন্দ্ৰ পামেগাম গড়মূৰ সত্ৰৰ আন এজন উল্লেখযোগ্য সাহিত্যিক। গড়মূৰ সত্ৰৰপৰাই সাহিত্যৰ অলেখ সৃষ্টি কৰ্মৰে ৰাজ্যখনলৈ পামেগামে বহুতো বৰঙণি আগবঢ়াইছে।

গড়মূৰৰ সাংস্কৃতিক জগতখনত গড়মূৰ 'বংশীগোপাল নাট্য মন্দিৰ' আৰু 'শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ কৃষ্টি সংঘ' এই দুটি অনুষ্ঠানে সাংস্কৃতিক চিন্তা-চৰ্চা অব্যাহত ৰাখিছে। 'পীতাম্বৰ দেৱ গোস্বামীৰ নেতৃত্বত ১৯২২ চনত তৰুণৰাম ফুকনৰ স্মৃতিত 'তৰুণ ৰঙ্গমঞ্চ' গঢ়লৈ উঠিল। এই মঞ্চৰ জৰিয়তে থিয়েটাৰ আৰম্ভ হয় লগে লগে আধুনিক চিন্তা-চৰ্চাই গা কৰি উঠে। এইজনা সত্ৰাধিকাৰে সহ অভিনয়ৰ সূচনা কৰি নাৰী স্বাধীনতা প্ৰদান কৰে। স্ত্ৰী-শিক্ষাৰ প্ৰতি তেখেতে গুৰুত্ব প্ৰদান কৰিছিল। কুৰি শতিকাৰ প্ৰথম দশকতে গড়মূৰ সত্ৰত মাজুলীৰ ভিতৰতে পোনপ্ৰথম বালিকা প্ৰাথমিক বিদ্যালয় প্ৰতিষ্ঠা কৰা হয়।

শ্ৰীশ্ৰীদক্ষিণপাট সত্ৰ :

শ্ৰীশ্ৰীদক্ষিণপাট সত্ৰ মাজুলী সত্ৰসমূহৰ অন্যতম। ব্ৰহ্মপুত্ৰত দক্ষিণ পূব দিশত অৱস্থিত সত্ৰখনৰ ভকত উদাসীন। আহোম স্বৰ্গদেউ জয়ধ্বজ সিংহই কোচ বিহাৰৰ বৈকুণ্ঠপুৰৰ সত্ৰৰ পৰা শ্ৰীশ্ৰীবনমালী দেৱক আনি ১৫৭৬ শকত দক্ষিণপাট সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰিছিল। মহাভাৰতৰ পাণ্ডু পুত্ৰ যুধিষ্ঠিৰে ৰাজসূয় যজ্ঞত উপাসনা কৰা শ্ৰীশ্ৰীযাদৱৰায় মূৰ্তি এই সত্ৰত প্ৰতিষ্ঠিত। তদুপৰি মূল বিগ্ৰহৰ দুয়োকাষে বৃন্দাবনচন্দ্ৰ, বৈকুণ্ঠ নাথ, ভূবন মোহন, বলোভদ্ৰ, কল্যাণৰায়, ব্ৰজনাথ, লক্ষ্মীনাথ, আচাৰ্যনন্দ, মদন গোপাল, বাসুদেৱ আৰু মাধৱৰায়ৰ পূজা কৰা হয়।

দক্ষিণপাটক নামৰ ঠাইত সত্ৰখন প্ৰতিষ্ঠা হোৱাৰ বাবে সত্ৰৰ নাম দক্ষিণপাট হয়। সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ সকল ক্ৰমান্বয়ে— দমোদৰদেৱ, বলদেৱ, পৰমানন্দ, বনমালী, ৰামদেৱ, কৃষ্ণদেৱ, আত্মাৰাম, কামদেৱ, সহদেৱ, ৰস্তিদেৱ, বিষুদেৱ, বিভূদেৱ, বাসুদেৱ, নৰদেৱ, নাৰায়ণদেৱ, হৰিদেৱ, ৰমানন্দদেৱ আৰু বৰ্তমানৰ সত্ৰাধিকাৰ শ্ৰীশ্ৰীনীলগোপাল দেৱগোস্বামী।

এই সত্ৰৰ সত্ৰীয়া উৎসৱৰ ভিতৰত ৰাস তিনিদিনীয়াকৈ অনুষ্ঠিত হয়। দক্ষিণপাট সত্ৰৰ ৰাসৰ বিশেষত্ব হ'ল কৃষ্ণই সোণ ৰূপৰ মিশ্ৰিত মুকুট পিন্ধে। অধিকাৰ সকলৰ তিথি, তিনিবিহু, পালনাম আদি উদ্‌যাপন কৰা হয়। এই সত্ৰত গীত, নৃত্য, মুদ্ৰা, তাল, ৰাগ আদি সম্পূৰ্ণ ৰূপত বৰ্তি আছে। তাৰভিতৰত ওজাপালি, নটুৱা, ৰজাঘৰীয়া নৃত্য, ইন্দাভিষেক নৃত্য, বিভিন্ন ৰাস নৃত্য প্ৰচলিত। এই সত্ৰত প্ৰসংগৰ ক্ৰম হ'ল— মূল

প্ৰসংগ বাৰটা। সেইবোৰ হ'ল তাল প্ৰসংগ, বৈৰাগী নাম, ভাগৱত ব্যাখ্যা, পদপাঠ, গায়ন-বায়ন প্ৰসংগ, পালনাম, বিয়লি প্ৰসংগ-ভাগৱত, পদপাঠ, তাল প্ৰসংগ, পদপাঠ আৰু ওজা।

দক্ষিণপাট সত্ৰৰ শাখা সত্ৰ হ'ল— গৃহস্থী দক্ষিণপাট সত্ৰ, জখলাবন্ধা দেৱৰ সত্ৰ, ভেৰভেৰি সত্ৰ- নগাঁও, গোপালপুৰ সত্ৰ উত্তৰ লখিমপুৰ। বালিপাৰা সত্ৰ দৰং, অচ্যুতপুৰ সত্ৰ গুৱাহাটী, কাছাৰী সত্ৰ নগাঁও। গুৱাহাটী মহানগৰতো দক্ষিণপাট সত্ৰৰ এখনি শাখা আত্মাৰাম সত্ৰ নিৰ্মাণ সম্পূৰ্ণ হৈছে। দক্ষিণপাট সত্ৰৰ এটা উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য হ'ল, ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ আটাইকেইখন ৰাজ্যত এই সত্ৰৰ শিষ্য আছে।

দক্ষিণপাট সত্ৰত বহুতো ৰজাদিনীয়া আপুৰোগীয়া সম্পদ, আ-অলংকাৰ, পুথি, তাম্ৰপত্ৰ আদি চাবলগীয়া সম্পদ আছে। তাৰে ভিতৰত সাঁচিপাত দামোদৰ শালগ্ৰাম, সংস্কৃত শ্ৰীধৰ স্বামীৰ ১৪৯৩ খ্ৰীষ্টাব্দত ৰচিত ভাগৱত, আহোম যুগৰ তামৰ ফলি, শিলাখণ্ড, ব্ৰিটিছৰ দিনৰ ফয়চলা, বৰটোপ, হেংদাং, লাখুটি, কাঠৰ মূৰ্তি আদি।

কুৰুৱাবাহী সত্ৰ :

কুৰুৱাবাহী সত্ৰ ব্ৰহ্ম সংহতিৰ অন্যতম সত্ৰ। অসমৰ চাৰি ৰাজসত্ৰৰ ভিতৰত কুৰুৱাবাহী সত্ৰখনেই প্ৰাচীন ৰাজসত্ৰ। শংকৰদেৱ, মাধৱদেৱ, দামোদৰদেৱৰ ইচ্ছা আছিল উজনি অসমতো নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ প্ৰচাৰ কৰা। বংশীগোপালদেৱে গংগাভগৱীক পঠিয়াই ধনশিৰি আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ ওচৰত এখন সত্ৰ পতাৰ ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰিলে। সত্ৰৰ স্থানৰ ওচৰতে শিমলুগছ এজোপাত কুৰুৱা চৰায়ে বাঁহ সাজি থকাৰ বাবে সত্ৰখনক কুৰুৱাবাহী নামেৰে জনা যায়। বংশীগোপাল দেৱৰ পাছত সত্ৰভাৰ মিশ্ৰদেৱক দিয়া হৈছিল।

কুৰুৱাবাহী সত্ৰৰ সত্ৰাধিকাৰ সকল ক্ৰমান্বয়ে বংশীগোপাল, মিশ্ৰদেৱ, ৰামকৃষ্ণদেৱ, চাৰুচন্দ্ৰদেৱ, চন্দ্ৰহাস, শিখৰচন্দ্ৰ, শম্ভুচন্দ্ৰ, কেশৱচন্দ্ৰ, বসুচন্দ্ৰ, শুভচন্দ্ৰ, জগন্নাথ, অচ্যুতচন্দ্ৰ, শ্ৰীকান্ত, ভূধৰ, যদুচন্দ্ৰ, জয়চন্দ্ৰ, যোগানন্দ, ৰামচন্দ্ৰ, শ্ৰীশিৱচন্দ্ৰ।

কুৰুৱাবাহী সত্ৰ পূৰ্বৰপৰাই গৃহী হোৱা বাবে এই সত্ৰৰ সৰু সৰু সত্ৰ বা আশ্ৰমী সত্ৰ নাই। কিন্তু এই সত্ৰৰ এটি প্ৰধান শাখা নগাঁৱৰ গোদাৰবাৰীত আছে। মানৱ আক্ৰমণত পলাই গৈ ধনশিৰি পাৰৰ কুৰুৱাবাহীৰ এটা ডাল লৈ গোদাৰবাৰীত পলাই আছিল আৰু তাতেই সত্ৰ স্থাপন কৰে।

ব্ৰহ্মসংহতিৰ সত্ৰ সংখ্যা : আউনীআটী, দক্ষিণ পাট, গড়মূৰ, কুৰুৱাবাহী এইকেইখন সত্ৰই আহোম ৰজাৰ পৃষ্ঠপোষকতা আৰু পোনপটীয়া সহায়-সহযোগ পোৱাৰ বাবে ৰজাঘৰীয়া সত্ৰৰূপে পৰিচিত হ'ল। ব্ৰহ্ম সংহতিৰ প্ৰধান আৰু উজনি অসমৰ চাৰিসত্ৰ ৰূপে এই সত্ৰ কেইখনে আখ্যা লাভ কৰে। জয়ধ্বজ সিংহ ৰজাই কুৰুৱাবাহী সত্ৰৰ পাঠক নিৰঞ্জন দেউক আনি আউনীআটী নামৰ সত্ৰখন পাতি দিয়ে। তাৰ পিছৰপৰা 'বামুণীয়া সত্ৰ' কেইখনিয়ে মহাপুৰুষীয়া চাৰি সত্ৰৰ আৰ্হিৰে বামুণীয়া বা ৰজাঘৰীয়া চাৰিসত্ৰ আখ্যা লাভ কৰি অতি প্ৰতিপত্তিশালী হৈ উঠে। আচলতে আউনীআটী আৰু গড়মূৰ সত্ৰ কুৰুৱাবাহীৰ পৰাই উদ্ভূত। ব্ৰহ্ম সংহতিৰ চাৰি ৰাজসত্ৰই মূল খুঁটি গজগজীয়া কৰি ৰাখিছে। দামোদৰদেৱৰ বা দামোদৰীয়া সত্ৰৰ সংখ্যাও অসমত যথেষ্ট বেছি। অসমত ২৫০ খনমান এই পৰম্পৰাৰ সত্ৰ আছে।

ব্ৰহ্ম সংহতি সত্ৰৰ নীতি আৰু পালন প্ৰণালী :

ব্ৰহ্মসংহতিৰ অন্তৰ্গত সত্ৰসমূহত নৱবিধ ভক্তিযেই সাধন পথ। ব্ৰহ্মসংহতিৰ সত্ৰত মণিকূটৰ মহাপ্ৰভুৰ পূজা-আৰতি আৰু নামঘৰৰ নাম-প্ৰসংগ দুয়োটাই সমানে আদৰণীয় আৰু দুয়োটাই পালন কৰা হয়। ব্ৰহ্মসংহতিত নিত্যকৰ্ম হিচাপে আৰু নৈমিত্তিক কৰ্মতো পঞ্চদেৱতাৰ পূজাৰ বিধান আছে। এই সংহতিত প্ৰতিমা পূজাক সমৰ্থন কৰা হয়। ব্ৰহ্মসংহতিৰ সত্ৰ এখন পূৰ্ণাঙ্গ হ'বলৈ গুৰুজনাৰ লগতে আন তিনিটা বস্ত্ৰৰ অৱস্থান অপৰিহাৰ্য— ভক্ত, ভাগৱত আৰু মূৰ্তি। এই সংহতিৰ অন্তৰ্গত সত্ৰ সমূহত মণিকূট, নামঘৰ, গুৰুগৃহ, ধন-ভঁৰাল চাউল-ভঁৰাল, ভকতহাটী আৰু চহৰ এইকেইটা অংগ নিজস্ব ভাৱে পৰিচালিত হৈ থাকে। এই সংহতিৰ সত্ৰত ৰাস, জন্মাষ্টমী, ফল্গুৎসৱ এই তিনিটা উৎসৱ আডম্বৰ ভাৱে পালন কৰা হয় যদিও আউনী আটী সত্ৰত ফল্গুৎসৱ পালিত নহয়। ৰাসোৎসৱত ৰাধা-কৃষ্ণৰ মূৰ্তিও পূজা, হোম আদি বিধি অনুসাৰে পালন কৰা হয়। ব্ৰহ্মসংহতিত পৌৰাণিক মালামন্ত্ৰ আৰু তান্ত্ৰিক দীক্ষা দুয়োটা বিধিকে অনুসৰণ কৰা হয় যদিও দামোদৰদেৱৰ পন্থত অৱশ্যে বিষুৱমন্ত্ৰৰ পৌৰাণিক দীক্ষা দিয়াৰহে নিয়ম আছিল।

বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰত ব্ৰহ্ম সংহতি সত্ৰৰ অৱদান :

বংশীগোপালদেৱ আৰু যদুমণিদেৱে উজনিত মাথিয়াছিগা নামে ঠাইৰ আধলিয়া গাঁৱত সত্ৰ পাতি ধৰ্মপ্ৰচাৰ কৰে। এইখন 'মাহাৰা' সত্ৰই উজনিৰ প্ৰথম ব্ৰহ্ম সংহতিৰ সত্ৰ বুলি ধৰা হয়। এই সময়তে ৰাজৰোষত পৰি বংশী গোপালদেৱ পলাই ফুৰিছিল। সেই সময়ত বংশীগোপালদেৱে বোকা খাটৰ নামদেয়াং মৌজাৰ ধনশিৰিমুখৰ ওচৰত লুইতৰ চাপৰিত কুৰুৱাবাহী সত্ৰ পাতি আছিল। পিছত প্ৰতাপ সিংহই সত্ৰৰ মঠ-মণ্ডপ সজাই সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰাই দিছিল। ৰজাঘৰীয়া এইখনেই প্ৰথম সত্ৰ। বংশীগোপালদেৱে চৈধ্যখন সত্ৰ আৰু তেওঁৰ পঞ্চক্লিশজন মেধিয়ে পঞ্চক্লিশ খন সত্ৰ পাতে। এইটো স্বীকাৰ কৰিব লাগিব, শংকৰদেৱে বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰ কৰাৰ প্ৰায় পঞ্চাশ বছৰ আগতেই ব্ৰহ্ম সংহতিৰ সত্ৰ স্থাপন হৈছিল আৰু নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ প্ৰচাৰ আৰম্ভ হৈছিল। ১৫৬৮ খ্ৰীষ্টাব্দত শংকৰদেৱ বৈকুণ্ঠী হোৱাৰ আগতেই ধৰ্মাধিকাৰ মাধৱদেৱক পাতে। শংকৰ গুৰুৰ অবৰ্তমানত কাল সংহতি আৰু নিকা সংহতিৰ সৃষ্টি হয়। দামোদৰদেৱৰ পন্থক ব্ৰহ্ম সংহতি বোলা হৈছিল আৰু শংকৰদেৱৰ পন্থক পুৰুষ সংহতি বোলা হৈছিল। মাধৱদেৱক ধৰ্মাধিকাৰ পতাত বাকী কেইজন গুৰুৱে ভাল নোপোৱাৰ কাৰণ বশতঃ হয়তো কাল আৰু নিকা সংহতিৰ সৃষ্টি হয়।

নামনিত বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰ হৈছিল যদিও উজনিত আহোম আৰু কছাৰী ৰাজ্যত বহুলভাৱে বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰ হোৱা নাছিল। যেতিয়া ৰাজ অনুগ্ৰহ লাভ কৰি কুৰুৱাবাহী, আউনীআটী, গড়মূৰ দক্ষিণপাট আদি সত্ৰ স্থাপিত হ'ল তেতিয়াৰ পৰা উজনিত বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰ হ'বলৈ ধৰিলে। জয়ধ্বজ সিংহ স্বৰ্গদেৱে সত্ৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰি নিজেও বৈষ্ণৱ ধৰ্ম লোৱাত ডা-ডাঙৰীয়া, ৰাজ-কৰ্মচাৰী আৰু সাধাৰণ প্ৰজাই ব্ৰহ্ম সংহতিৰ সত্ৰৰ শিষ্য হ'বলৈ ধৰিলে। চাৰি সত্ৰৰ নামে চৌদিশ জীপাল কৰি তোলাত ব্ৰহ্ম সংহতিৰ শিষ্য সংখ্যা বাঢ়িল। এইটো স্বীকাৰ কৰিবই লাগিব ব্ৰহ্ম সংহতিৰ সত্ৰসমূহে গুৰি নধৰা হ'লে অসমত বৈষ্ণৱ ধৰ্ম সহজে প্ৰচাৰ নহ'লহেতেন। এইক্ষেত্ৰত বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰত ব্ৰহ্ম সংহতিৰ সত্ৰ সমূহৰ অৱদান অস্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি।

বৰ্তমান সময়ত এই সংহতি সমূহৰ প্ৰভাৱ অসমীয়া সমাজত নোহোৱা হোৱাৰ পৰিৱৰ্তে তাৰ ঠাইত শংকৰ সংঘ, একশৰণ ভাগৱতী ধৰ্ম আদি বাদবাদ সৃষ্টি হৈছে। অসমীয়া সমাজত প্ৰচলিত সনাতনী নিয়ম-নীতি, সংস্কৃতি আদিক অলাগতিয়াল বুলি ভাবি কিছুমান নতুন নীতি-নিয়মক আকোঁৱালি লোৱা হৈছে।

সিদ্ধান্ত : ১। ব্ৰহ্ম সংহতিত ব্ৰাহ্মণ্য কৰ্মৰ নিয়ম-নীতিৰ প্ৰাধান্য থকা দেখা যায়।

২। ব্ৰহ্ম সংহতিৰ প্ৰথম প্ৰৱৰ্তক দামোদৰ দেৱ। তেখেতক সহযোগ কৰিছিল হৰিদেৱে।

৩। 'দেৱ' আৰু 'নাম'ত গুৰুত্ব দিয়াত ব্ৰহ্ম সংহতিৰ সত্ৰ সমূহত সাক্ষাৰ মূৰ্তি অৰ্চনা কৰা হয়।

৪। ব্ৰহ্ম সংহতিৰ অন্তৰ্গত চাৰি ৰাজসত্ৰ হ'ল— আউনীআটী, দক্ষিণপাট, গড়মূৰ আৰু কুৰুৱাবাহী। কুৰুৱাবাহী সত্ৰই হ'ল প্ৰথম ৰাজসত্ৰ।

৫। ব্ৰহ্ম সংহতিৰ অন্তৰ্গত বৰ্তমান সত্ৰ সংখ্যা ২৫০ ৰো অধিক।

৬। বৈষ্ণৱ ধৰ্ম প্ৰচাৰত পোনপ্ৰথমে ব্ৰহ্ম সংহতিৰ সত্ৰসমূহেই আগ-ভাগ লৈছিল।

সামৰণি :

সত্ৰ এটি সামাজিক অনুষ্ঠান, যাৰ শীৰ্ষত থাকে এগৰাকী ধৰ্মাধিকাৰ তথা ধৰ্মীয় সমাজপতি। এওঁ হ'ল এগৰাকী ধৰ্মগুৰু। তেখেতেই হ'ল সত্ৰৰ সৰ্বস্বৰ্ব। শংকৰদেৱ বা মাধৱদেৱৰ সময়ত সত্ৰাধিকাৰ হোৱাৰ কোনো বিশেষ নিয়ম নাছিল। কিন্তু পৰৱৰ্তী সময়ত উত্তৰাধিকাৰী সূত্ৰে দুটা নিয়মত সত্ৰাধিকাৰ নিৰ্বাচন কৰা হয়। তাৰে এটা নিয়ম হ'ল পুত্ৰানুক্ৰমে আৰু আনটো হ'ল জ্যেষ্ঠানুক্ৰমে। সত্ৰাধিকাৰ গৰাকীক নিয়োগ কৰোঁতে অভিষেকৰ আয়োজন কৰা হয়। অৱশ্যে বিশ্বায়নৰ প্ৰভাৱত সত্ৰাধিকাৰৰ নিৰ্মালি দিয়া পৰ্বৰ পূৰ্বৰ তুলনাত অলপ পৰিৱৰ্তন হৈছে। বৈষ্ণৱ ধৰ্ম হ'ল ভক্তি ধৰ্ম। আন্তৰিক পৰিশুদ্ধিতা তথা ভগৱৎ-ভক্তি এই ধৰ্মৰ ঘাই ভেটি। সেয়ে ভক্তি ধৰ্ম গ্ৰহণৰ ক্ষেত্ৰত পাত্ৰাপাত্ৰৰ বিচাৰ নাই। মানসিক আৰু শাৰীৰিকভাৱে শুচি সংযত হৈ জাতি-বৰ্ণ-নিৰ্বিশেষে সকলোৱে এই ধৰ্ম আচৰণ কৰিব পাৰে।

শংকৰদেৱৰ প্ৰয়াণৰ পাছত সম্প্ৰদায়, কাষ্ঠা আৰু আচাৰভেদে সংহতি বিভাজনৰ সূত্ৰপাত হয় যদিও সত্ৰ অনুষ্ঠানৰ মূল লক্ষ্য বা উদ্দেশ্যৰ পৰা কোনো সত্ৰানুষ্ঠানে আঁতৰি অহা দেখা নাযায়। শংকৰদেৱে যি আৰ্হিৰে সত্ৰানুষ্ঠানৰ জন্ম দিছিল সেই উদ্দেশ্য আজিও বৰ্তি আছে।

প্ৰসঙ্গ টোকা :

- ১। স্বকবেদ, ৭-৩৩-১৩
- ২। দামোদৰ দেৱ চৰিত, ভূষণ দ্বিজ, ১৫৭ পদ, পৃষ্ঠা-৩৬
- ৩। সত্ৰ সংস্কৃতিৰ ৰূপ বৈচিত্ৰ, উৎপল নাৰায়ণ গোস্বামী, পৃষ্ঠা-১৫
- ৪। আউনী আটী সত্ৰৰ বুৰঞ্জী, শৰ্মা তীৰ্থনাথ, পৃষ্ঠা— ৮১
- ৫। প্ৰাগোক্ত
- ৬। শ্ৰীশ্ৰী আউনী আটী সত্ৰৰ ৰূপৰেখা, কাকতি কেশৱ, পৃষ্ঠা-২, ৩

গ্ৰন্থপঞ্জী :

- ১। অসমৰ সত্ৰ সংস্কৃতি আৰু খটৰা সত্ৰ, উদ্যাপন সমিতি, খটৰা সত্ৰ চাৰিশ আঠত্ৰিছ বছৰীয়া জয়ন্তী, দৰং, প্ৰথম প্ৰকাশ, ২০০৬
- ২। কাকতি, কেশৱ : শ্ৰীশ্ৰীআউনীআটী সত্ৰৰ ৰূপৰেখা, এ. কে. প্ৰকাশন, মাজুলী, দ্বিতীয় প্ৰকাশ, ২০১৯
- ৩। গোস্বামী উৎপল নাৰায়ণ : সত্ৰ সংস্কৃতিৰ ৰূপ বৈচিত্ৰ, পূৰ্বায়ণ প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ, আগষ্ট, ২০১৯
- ৪। দেৱগোস্বামী, নাৰায়ণ চন্দ্ৰ : সত্ৰীয়া সংস্কৃতিৰ স্বৰ্ণৰেখা, লয়াৰ্ছ বুক ষ্ট'ল, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ ১৯৮৪
- ৫। দেৱগোস্বামী, কেশৱানন্দ : সত্ৰ সংস্কৃতিৰ ৰূপৰেখা, নেশনেল লাইব্ৰেৰী, ডিব্ৰুগড়, প্ৰথম প্ৰকাশ, চতুৰ্থ সংস্কৰণ, ১৯৯৮
- ৬। দত্ত, কমল : মাজুলীৰ সত্ৰৰ ইতিবৃত্ত, প্ৰকাশন : ভূঞা কুশৰাম, বৈকুণ্ঠ প্ৰকাশন, যোৰহাট, ২০১২

৭। পাল, কালিচৰণ : আউনী আটী সত্ৰৰ বুৰঞ্জী, শৰ্মা তীৰ্থনাথ— মুদ্ৰক, কলকাতা, ২০০৪

৮। শইকীয়া, কৃষ্ণ কমল (সম্পা.) : জ্যোতিৰ্গময়, শিষ্য সন্মিলন স্মাৰক গ্ৰন্থ, মাজুলি

লেখক :

অধ্যাপিকা, মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়, নগাঁও

E-mail : bijoyabaruah63@gmail.com; দূৰভাষ-৯৪০১০০২৮৯৭.

সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ, উত্তৰ গুৱাহাটী মহাবিদ্যালয়

E-mail : anamikaborah.anu@gmail.com; দূৰভাষ-৮৬৩৮৮৮২৫৪৭.

**অসমীয়া মহিলা পৰিচালিকাৰ চলচ্চিত্ৰত লোকসাহিত্যৰ প্ৰয়োগ
(মঞ্জু বৰাৰ আকাশীতৰা কথাৰে আৰু লাজ,এই দুয়োখন চলচ্চিত্ৰৰ বিশেষ উল্লেখন সহ)**

এঞ্জেলিকা শইকীয়া
হিমাশ্ৰী সেনাপতি

সংক্ষিপ্তসাৰ :

অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ ইতিহাসত জন্মলগ্নৰে পৰা নাৰী নায়িকা, অভিনেত্ৰী আৰু পৰৱৰ্তী সময়ত পৰিচালিকা, প্ৰযোজক,চিত্ৰনাট্যকাৰ ইত্যাদি চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাণৰ বিভিন্ন দিশৰ লগত মহিলাসকল জড়িত। অসমীয়া চলচ্চিত্ৰত উদ্ভৱকালৰে পৰাই নাৰীৰ ভূমিকা উল্লেখনীয়। অসমীয়া প্ৰথম সৰ্বাক চলচ্চিত্ৰ জয়মতীতেই মূল নায়িকাৰ ৰূপত আইদেউ সন্দিকৈ,ডালিমীৰ ৰূপত স্বৰ্গজ্যোতি দত্তবৰুৱা আৰু ৰাজমাওৰ ৰূপত মোহিনী ৰাজকুমাৰীক দেখা গৈছে। অকল অভিনয়ৰ লগতেই অসমীয়া মহিলাসকল জড়িত নাথাকি চলচ্চিত্ৰ পৰিচালনাৰ কামতো আগবাঢ়ি যায়। অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ আৰম্ভণিৰ সময়ৰ পৰা ৪৮ বছৰৰ পিছত প্ৰথম অসমীয়া মহিলা পৰিচালিকা সুপ্ৰভা দেৱীয়ে ‘নয়নমণি’ কথাছবি নিৰ্মাণ কৰি অসমীয়া নাৰীসকলৰ বাবে এক ইতিহাসৰ সৃষ্টি কৰে। পৰৱৰ্তী সময়ত সুপ্ৰভা দেৱীৰ ‘নয়নমণি’ (১৯৮৩),‘সৰৱজান’ (১৮৮৬),কুন্তলা ডেকাৰ ‘কনকলতা’ (১৯৮৯),সান্তনা বৰদলৈৰ ‘অদাহ’ (১৯৯৬),মঞ্জু বৰাৰ ‘ৱৈভৱ’ (১৯৯৯),‘আকাশীতৰাৰ কথাৰে’ (২০০৩),‘লাজ’ (২০০৪),‘অন্য এক যাত্ৰা’ (২০০১),‘আই কত নাই’, ‘জয়মতী’ (২০০৭), সুমন হৰিপ্ৰিয়াৰ ‘ককাদেউতাৰ ঘৰজোঁৱাই’ (২০০২), ‘কদমতলে কৃষ্ণনাচে’ (২০০৫),‘কইনা মোৰ ধুনীয়া’ (২০০১),দীপা ভট্টাচাৰ্যৰ ‘দি চি’থদে অব ক্ৰিয়েচন’ (২০০৫), ইছা খানৰ ‘মৰমী হ’বানে লগৰী’ (২০০২),বানী দাসৰ ‘মহাৰথী’ (১৯৯৯),‘মন’ (২০০২),‘কাদম্বৰী’ (২০০৪), ববী শৰ্মা বৰুৱাৰ ‘অদম্য’ (২০১৪) ইত্যাদি কেইবাগৰাকী পৰিচালিকাই অসমীয়া চলচ্চিত্ৰ পৰিচালনা কৰে। এই শতিকাত ৰীমা দাসৰ ‘ভিলেজ ৰকষ্টাৰ্ছ’ (২০১৭),‘বুলবুল কেন্ ছিং’ (২০১৮) দৰে ছবিয়ে অসমীয়া চলচ্চিত্ৰক সমৃদ্ধ কৰিছে। অসমীয়া সাহিত্য-সংস্কৃতি-ধৰ্মৰ বিভিন্ন দিশৰ লগতে অসমৰ পৰিৱেশৰ অধিকাংশ চলচ্চিত্ৰত দেখাৰ লগতে নাৰীৰ সৃষ্ট চলচ্চিত্ৰত নাৰী মনৰ অনুভৱ-অনুভূতি,সমস্যাৰ সুন্দৰভাৱে উপস্থাপিত হোৱা পৰিলক্ষিত হয়। অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ এগৰাকী মহিলা পৰিচালক মঞ্জু বৰাৰ ‘আকাশীতৰাৰ কথাৰে’ আৰু ‘লাজ’ এই চলচ্চিত্ৰ দুয়োখনত অসমৰ লোকসাহিত্যৰ প্ৰয়োগ কিদৰে কৰিছে তাৰেই আধাৰত মূল গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰাৰ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

সূচক শব্দঃ চলচ্চিত্ৰ,মঞ্জু বৰা, আকাশীতৰাৰ কথা,লাজ, অসমীয়া লোকসাহিত্য।

অৱতৰণিকাঃ

বিষয়ৰ পৰিচয়ঃ

বিংশ শতিকাৰ তৃতীয় দশকত মুক্তিলাভ কৰা জয়মতী কথাছবিৰ পৰা বৰ্তমান সময়লৈকে বহু সংখ্যক অসমীয়া কথাছবি নিৰ্মাণ কৰা হৈছে। ১৯৩৫ চনত মুক্তিলাভ কৰা জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ ‘জয়মতী’ৰ পৰা বৰ্তমান ২০২৪ চনলৈকে অসমীয়া চলচ্চিত্ৰই ৮৯ বছৰ অতিক্ৰম কৰিছে। অসমীয়া চলচ্চিত্ৰতো জন্মলগ্নৰেপৰাই নাৰীৰ উপস্থিতি উল্লেখযোগ্য। চলচ্চিত্ৰ ইতিহাসত প্ৰথমবাৰপৰা নাৰী অভিনেত্ৰী বা চিত্ৰনাট্যকাৰ, পৰিচালক, প্ৰযোজক, ইত্যাদি বিভিন্ন দিশত অৱদান আগবঢ়োৱা দেখা গৈছে। বিশ্ব চলচ্চিত্ৰ ইতিহাসলৈ লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে, উনবিংশ শতিকাৰ শেষৰপৰাই চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাণত নাৰীয়ে অগ্ৰণী ভূমিকা গ্ৰহণ কৰি আহিছে। দৰাচলতেই চলচ্চিত্ৰই নাৰীক বহুমাট্ৰিক ৰূপত উপস্থাপন কৰিবলৈ অহৰহ প্ৰয়াস কৰি আহিছে। ১৯৩৫ চনত মুক্তিলাভ কৰা জ্যোতিপ্ৰসাদ আগৰৱালাৰ পৰিচালিত প্ৰথম বোলছবি ‘জয়মতী’ৰ য’ত চলচ্চিত্ৰখনৰ নামেই অসমৰ এগৰাকী দেশভক্ত নাৰীৰ নাম যি চিনেমাখনৰ কেন্দ্ৰীয় চৰিত্ৰ। দেশভক্তি আৰু আত্মত্যাগৰ কাহিনীয়েই জয়মতীৰ মূল উপজীব্য। বিংশ শতিকাৰ শেষৰ ফালে অসমীয়া চলচ্চিত্ৰত নাৰী কেৱল অভিনয়ৰ লগতে জড়িত নাথাকি চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাণ আৰু পৰিচালনাৰ কামতো মনোনিবেশ কৰা দেখিবলৈ পোৱা যায়। একবিংশ শতিকাৰ আৰম্ভণিৰপৰা বৰ্তমানলৈকে আৰু বহুতো মহিলা পৰিচালক আৰু প্ৰযোজকৰ চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাণ হৈ আছে। অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ ক্ষেত্ৰখনত নাৰীবিষয়ক বিভিন্ন চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাণ হৈ থকাৰ বাবে নাৰীসকল অভিনয়ৰ লগত সচেতনভাৱে জড়িত হৈ পৰিছে আৰু বহু পৰীক্ষা-নিৰীক্ষাৰে অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ নিৰ্মাণ কাৰ্যতো ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে। মঞ্জু বৰাৰ দুখন চলচ্চিত্ৰ ‘আকাশীতৰাৰ কথাৰে’ আৰু ‘লাজ’ত অসমৰ লোকসাহিত্যৰ প্ৰয়োগ সম্পৰ্কে গৱেষণা পত্ৰখনত উপস্থাপন কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছোঁ।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্যঃ

ক) অসমৰ চলচ্চিত্ৰৰ ক্ষেত্ৰখনৰ এগৰাকী মহিলা পৰিচালক মঞ্জু বৰাৰ চলচ্চিত্ৰ সম্পৰ্কে নিৰ্বাচিত চলচ্চিত্ৰৰ আধাৰত মূল্যায়ন কৰা।

খ) পৰিচালকৰ দৃষ্টিভংগীৰ বিশ্লেষণ কৰা।

গ) অসমৰ চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাণৰ ইতিহাসত পৰিচালক হিচাপে মঞ্জু বৰাৰ স্থান নিৰ্ণয় কৰাৰ লগতে সম্ভাৱনা বিচাৰ কৰা।

অধ্যয়নৰ গুৰুত্বঃ

লোকসাহিত্য সমাজ জীৱনৰ সকলো চিন্তা আৰু আদৰ্শৰ প্ৰাণকেন্দ্ৰস্বৰূপ। সমাজৰ ঐতিহ্য প্ৰবাহমান হোৱা হেতুকে চলচ্চিত্ৰটো অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ প্ৰভাৱ পৰা দেখা যায়। লোকসাহিত্যৰ উপাদানসমূহৰ সম্যক বিশ্লেষণে অসমীয়া সমাজ পৰিক্ৰমাৰ বিভিন্ন দিশৰ লগতে সামাজিক মনস্তত্ত্ব পোহৰলৈ উলিয়াই আনিব পাৰে। যিহেতু চলচ্চিত্ৰ গণ মাধ্যম সেয়েহে অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ প্ৰয়োগ সম্পৰ্কে অধ্যয়নৰ যোগেদি যিবোৰ লোকসাহিত্য সময়ৰ প্ৰবাহত নোহোৱা হৈ গৈছে, ইয়াৰ মাধ্যমেৰে হেৰোৱা লোকসাহিত্যক সংৰক্ষণ কৰি নৱপ্ৰজন্মৰ সন্মুখত পৰিচয় কৰাইছে। এনেবোৰ কাৰণতেই বিষয়টো যথেষ্ট গুৰুত্বপূৰ্ণ।

অধ্যয়নৰ পৰিসৰঃ

প্ৰস্তাৱিত বিষয়টো অধ্যয়ন কৰাৰ বাবে সাম্প্ৰতিক অসমীয়া চলচ্চিত্ৰ পৰিচালিকা মঞ্জু বৰাৰ ‘আকাশী তৰাৰ কথাৰে’ আৰু ‘লাজ’, এই দুয়োখন চলচ্চিত্ৰ নিৰ্বাচন কৰা হৈছে।

অধ্যয়নৰ সীমাবদ্ধতাৰ বাবে এজন পৰিচালকৰেই দুখন চলচ্চিত্ৰকে বিশ্লেষণৰ ভিতৰলৈ অনা হৈছে।

অধ্যয়নৰ কাৰ্যপদ্ধতিঃ

1. তথ্য আহৰণৰ পদ্ধতিঃ

ক) মুখ্য উৎসঃ

মঞ্জু বৰাৰ নিৰ্বাচিত চলচ্চিত্ৰদুখনৰ পৰিৱেশন-পাঠ (Performing text) গৱেষণা গ্ৰন্থখনৰ মুখ্য উৎস। মুখ্য উৎস ৰূপে মঞ্জু বৰাৰ আকাশীতৰাৰ কথাৰে (২০০৩), আৰু লাজ (২০০৪) দুয়োখন চলচ্চিত্ৰ লোৱা হৈছে। মঞ্জু বৰাৰ গৱেষণাৰ বাবে নিৰ্বাচিত চলচ্চিত্ৰখন ইউটিউবত উপলব্ধ।

খ) গৌণ উৎসঃ

চলচ্চিত্ৰ সম্পৰ্কীয় গ্ৰন্থ, প্ৰবন্ধ, প্ৰকাশিত - অপ্ৰকাশিত গৱেষণা পত্ৰ, গ্ৰন্থ, ক্ষুদ্ৰ গৱেষণা কণিকা, চিত্ৰনাট্য, চলচ্চিত্ৰৰ আধাৰ গল্প, উপন্যাস আদি গৱেষণা পত্ৰখনৰ গৌণ উৎস। এইসমূহ বিশ্ববিদ্যালয়, মহাবিদ্যালয়ৰ পুথিভঁৰাল, গ্ৰন্থৰ বিপণি, ব্যক্তিগত পুথিভঁৰাল আদিৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰিবলৈ যত্ন কৰা হ’ব।

2. তথ্য বিশ্লেষণৰ পদ্ধতিঃ

ক) বিষয়-বিশ্লেষণ পদ্ধতিঃ

বিষয়-বিশ্লেষণ পদ্ধতি সাহিত্যৰ সমাজতত্ত্বৰ অন্তৰ্গত। এই পদ্ধতিৰ সহায়ত সাহিত্য-পাঠ এটাত লুকাই থকা সমাজৰ বিভিন্ন দিশ প্ৰকাশ কৰিব পৰা যায়। বিষয়-বিশ্লেষণ পদ্ধতিৰে সমাজৰ ব্যক্তিৰ ভাষা ব্যৱহাৰ, কথন-ভঙ্গী, ব্যক্তিবিশেষৰ চৰিত্ৰ অধ্যয়ন কৰি সামাজিক গোটেৰ বিভিন্ন দিশ স্পষ্ট কৰা পৰিলক্ষিত হয়।

খ) ঐতিহাসিক পদ্ধতিঃ

গৱেষণা পত্ৰখনৰ অসমীয়া মহিলা পৰিচালকৰ চলচ্চিত্ৰৰ বিৱৰ্তনৰ এক ৰূপৰেখা উল্লেখ কৰোঁতে অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ ইতিহাস, চলচ্চিত্ৰসমূহৰ পটভূমি বিচাৰ কৰিবলৈ এই পদ্ধতিৰ সহায় লোৱা হ’ব।

মঞ্জু বৰাৰ চলচ্চিত্ৰ চৰ্চাঃ

মঞ্জু বৰা অসমৰ এগৰাকী উল্লেখযোগ্য চলচ্চিত্ৰ পৰিচালক আৰু গল্পকাৰ। তেওঁ উৎকৃষ্ট চলচ্চিত্ৰ পৰিচালনাৰ বাবে ইতিমধ্যে ভালেসংখ্যক ৰাষ্ট্ৰীয় আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় বঁটা লাভ কৰিছে। মঞ্জু বৰাই তেওঁৰ প্ৰথম চলচ্চিত্ৰ ‘বৈভৱ’ ৰে ১৯৯৯ চনত চলচ্চিত্ৰ পৰিচালক ৰূপে আত্মপ্ৰকাশ কৰে। এই চলচ্চিত্ৰখনে ২০০০ চনত অনুষ্ঠিত হোৱা ৪৭ তম ৰাষ্ট্ৰীয় চলচ্চিত্ৰ মহোৎসৱ (47th National Film Festival) ত বিচাৰক মণ্ডলীৰ বিশেষ বঁটা (Juries Special Mention) লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হয়। তদুপৰি বৈভৱৰ বাবে মঞ্জু বৰাই চেন্নাইত ১৯৯৯ চনত শ্ৰেষ্ঠ নৱতম পৰিচালক (Gollapudi Srinivas Award for Best Debut Director)ৰ বঁটা লাভ কৰে। পৰৱৰ্তী কালত মঞ্জু বৰাই ‘অন্য এক যাত্ৰা’ (২০০১), আকাশীতৰাৰ কথাৰে (২০০২), লাজ (২০০৪), জয়মতী (২০০৬), ‘আই ক’ত নাই’ (২০০৮), ‘ক’ যাদ (২০১২), মিচিং ভাষাৰ আৰু ডাঙৰ ছুনি মেথাহ (২০১৫), বড়ো ভাষাৰ এইকেইখন চলচ্চিত্ৰ পৰিচালনা কৰে। ৫১তম ৰাষ্ট্ৰীয় চলচ্চিত্ৰ মহোৎসৱ (51st National Film Festival) ত ‘আকাশীতৰাৰ কথাৰে’ চলচ্চিত্ৰৰ বাবে শ্ৰেষ্ঠ চলচ্চিত্ৰ বঁটা (Best Feature Film in Assamese), ২০০৮ চনৰ ৰাষ্ট্ৰীয় চলচ্চিত্ৰ মহোৎসৱত ‘আই ক’ত নাই’ চলচ্চিত্ৰৰ বাবে শ্ৰেষ্ঠ চলচ্চিত্ৰ বঁটা, ২০১২ চনত মুম্বাইত অনুষ্ঠিত Third Eye

Asian Film Festival ত সত্যজিত ৰায় স্মাৰক বঁটা, ২০১২ চনৰ ৰাষ্ট্ৰীয় চলচ্চিত্ৰ মহোৎসৱত মিচিং চলচ্চিত্ৰ ‘ক’ যাদৱ’ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় বঁটা, ৬৩ তম ৰাষ্ট্ৰীয় চলচ্চিত্ৰ বঁটা, ‘ডাঙা হুদুনি মেথাই’ৰ বাবে বড়ো ভাষাৰ শ্ৰেষ্ঠ ছবিৰ ৰজতকমল বঁটা লাভ কৰে।

মঞ্জু বৰাৰ ‘আকাশী তৰাৰ কথাৰে’ চলচ্চিত্ৰত লোকসাহিত্যৰ প্ৰয়োগঃ

ক) বিষয়বস্তুঃ

২০০৩ চনৰ ১৪ নৱেম্বৰত মুক্তি লাভ কৰা এখন অসমীয়া ভাষাৰ কথাছবি হৈছে আকাশীতৰাৰ কথাৰে। এইখন মঞ্জু বৰাৰ দ্বাৰা পৰিচালিত চতুৰ্থ বোলছবি। চিত্ৰা কমিউনিকেনচৰ বেনাৰত নিৰ্মাণ সম্পন্ন হোৱা ছবিখনৰ এটি গীতত কণ্ঠদান কৰি ছবিখনৰ সংগীত পৰিচালক তবালি শৰ্মাই ৰাষ্ট্ৰীয় চলচ্চিত্ৰ প্ৰতিযোগিতাত শ্ৰেষ্ঠ নেপথ্য গায়িকাৰ সন্মান লাভ কৰিবলৈ সক্ষম হৈছিল। ছবিখনৰ কাহিনী উচ্চশিক্ষিতা উচ্চকাংক্ষী যুৱতী আকাশীতৰাৰ জীৱনৰ আধাৰত গঢ়ি উঠিছে। স্বাধীনচিতিয়া মনোভাবৰ আকাশীতৰাই বৈবাহিক বান্ধোনত সাঙুৰ খোৱাৰ পাছতেই তেওঁৰ স্বতন্ত্ৰতাত বাধা আহি পৰে। স্বামী ৰাঘৱ চৌধুৰীৰ স্বেচ্ছাচাৰী আৰু অবাঞ্ছিত ব্যৱহাৰে আকাশীতৰাৰ মৰ্যদা প্ৰতিটো মুহূৰ্ততে বিনষ্ট কৰে। ব্যক্তিগত স্বাধীনতাৰ এনে অনাকাংক্ষিত অৱমূল্যায়নে আকাশীতৰাক ক্ৰমাৎ হতাশাগ্ৰস্ত কৰি তোলে আৰু বৈবাহিক জীৱনটোৰ পৰা তই লাহে লাহে পৃথক হৈ আহে।

অপণা দত্ত চৌধুৰী, বিষ্ণু খাৰঘৰীয়া, প্ৰাঞ্জল শইকীয়া, অনুপ হাজৰিকা, অংকুৰ বিষয়া, বীণা বৰা, পৰাগ বৰুৱা আদিয়ে অভিনয় কৰি ছবিখনক বাস্তৱ ৰূপ প্ৰদান কৰে।

খ) লোকসাহিত্যৰ প্ৰয়োগঃ

মঞ্জু বৰাৰ ‘আকাশীতৰাৰ কথাৰে’ শীৰ্ষক চলচ্চিত্ৰ অসমৰ নাৰীকেন্দ্ৰিক লোকসংস্কৃতিৰ পৰ্যবেক্ষণৰ এক সম্পৰীক্ষা বুলিয়েই অভিহিত কৰিব পাৰি। মূলতঃ নাৰীকেন্দ্ৰিক চলচ্চিত্ৰখনত চলচ্চিত্ৰকাৰে অসমৰ লোকসংস্কৃতিক প্ৰসংগৰ আধাৰত সমাজত নাৰীৰ স্থান সম্পৰ্কে উপস্থাপনৰ প্ৰয়াস কৰিছে। আকাশীতৰা নামৰ কেন্দ্ৰীয় নাৰী চৰিত্ৰটোৰ গৱেষণা কৰ্ম হিচাপে ‘অসমৰ নাৰীকেন্দ্ৰিক লোকসংস্কৃতি’ বিষয়ৰ পৰ্যালোচনা, ইয়াৰ অন্তৰালৰ প্ৰেক্ষাপট অনুসন্ধান কৰি ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ সমল সংগ্ৰহৰ কাহিনী আৰু ইয়াৰ সমান্তৰালভাৱে চৰিত্ৰটোৰ জীৱন পৰিক্ৰমাক চলচ্চিত্ৰকাৰে সংবদ্ধ কৰিছে।

লোকসংস্কৃতিৰ আধাৰ লোকসমাজখন আৰু আধুনিক সমাজৰ মাজৰ দ্বন্দ্বই চলচ্চিত্ৰখনৰ জৰিয়তে প্ৰতিফলিত কৰিব বিচৰা মূল বক্তব্য। অন্যান্য চলচ্চিত্ৰৰ দৰেই মঞ্জু বৰাৰ এই চলচ্চিত্ৰতো অসমীয়া সমাজ সংস্কৃতিৰ বাবে প্ৰাসংগিক নানা উপজীৱ্যৰ অৱতাৰণা কৰা হৈছে। মূলতঃ এই চলচ্চিত্ৰ পৰম্পৰাগত পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজৰ কঠোৰ লিংগীয় পক্ষপাত, পৰম্পৰাগত আদৰ্শ ভাৰতীয় নাৰীৰ বাস্তৱধৰ্মী প্ৰতিচ্ছবি আৰু নাৰীমনৰ মনস্তাত্ত্বিক উপস্থাপন। চলচ্চিত্ৰখনৰ কেন্দ্ৰীয় নাৰী চৰিত্ৰই পুৰুষ আধিপত্যই তেওঁলোকৰ ওপৰত জাপি দিয়া পৰিচয় নিৰ্বিবাদে মানি ল’বলৈ বাধ্য আৰু নিজ নিজ ভাগ্য অথবা দুৰ্ভাগ্যৰ লগত সহ্যস্থান কৰিবলৈও বাধ্য। এই মূল বক্তব্যক উপস্থাপন কৰিবলৈ যাওঁতে চলচ্চিত্ৰকাৰে মূলতঃ অসমীয়া নাৰীকেন্দ্ৰিক লোক-সংস্কৃতিৰ গছতলৰ বিহু, খেৰাই পূজা, হুদুম পূজা আৰু দেৱদাসী প্ৰথাৰ সামৰি লৈছে।

হুদুম দেওৰ পূজা ভাৰতীয় কৃষক সমাজৰ পৰম্পৰাত অনাবৃষ্টিৰ সময়ত বৃষ্টি কামনা কৰি পতা এক লোক-অনুষ্ঠান। তোৱা নদীৰ পূৰবেংগলৰ লোকসকলে অনাদি কালৰেপৰা এই হুদুমদেও পূজা কৰাৰ প্ৰথা প্ৰচলন হৈ আহিছে। হুদুমদেওৰ পূজা দৰাচলতে মহিলাসকলৰ অনুষ্ঠান। কেৱল বিবাহিতা আৰু বিধৱা তিৰোতাসকলেহে এই পূজাত অংশগ্ৰহণ কৰে। হুদুমদেওৰ সন্তুষ্টিৰ অৰ্থে পৰিৱেশিত নৃত্য-গীতৰ অন্তৰালত এক গভীৰ তাৎপৰ্য নিহিত হৈ থাকে। মহিলাসকলৰ এই আকুল প্ৰাৰ্থনাত আৰু নাৰীৰ আভ্যুদয় স্বৰূপ লজ্জাও দেৱতাৰ চৰণত উছৰ্গা কৰাৰ বাবে দেৱতা সন্তুষ্ট হয় আৰু বৰষুণ দিয়ে।

‘আকাশীতৰাৰ কথাৰে’ চলচ্চিত্ৰত চলচ্চিত্ৰকাৰে হুদুমদেও পূজাৰ মূল তাৎপৰ্যক দৃশ্যধৰ্মিতাবে উপস্থাপন কৰাৰ লগতে এই পূজাৰ প্ৰতি থকা অশ্লীল ভাবপ্ৰবণতাৰ প্ৰতি সেই সমাজৰ লোকৰ ক্ষোভৰ বহিঃপ্ৰকাশকো কৌশলেৰে উপস্থাপন কৰিছে। চলচ্চিত্ৰখনত ৰাজবংশী সমাজৰ এটা উল্লেখযোগ্য চৰিত্ৰত থকা সংলাপ অনুসৰি-

শিক্ষিত সমাজে গাঁৱৰ সংস্কৃতিক হয় দুষ্টিৰে চায়। আধুনিক বস্ত্ৰৰ স্বল্পতাত তেওঁলোকে লাজ নাপায়। কিন্তু গাঁৱৰ মহিলাই পথাৰত একবস্ত্ৰে কাম কৰিলে তেওঁলোকৰ নাক কোঁচ খায়। খৰাং ধৰালৈ বৰষুণ নমাবলৈ গাঁৱৰ মহিলাসকলে হুদুম দেৱতাৰ চৰণত নিজকে উজাৰি দি কৰা নাচ-গানত তেওঁলোকে অশ্লীলতাৰ গোন্ধ পায়।

ইয়াতেই প্ৰকাশ পাইছে চলচ্চিত্ৰকাৰৰ দুষ্টিভংগী। লোকপৰম্পৰা আৰু আধুনিক সমাজৰ মাজৰ দ্বন্দ্বক তেওঁ উপস্থাপন কৰি নিজা মত পোষণ কৰিছে। চলচ্চিত্ৰকাৰৰ মতে, নাৰী হ’ল সৃষ্টিৰ প্ৰতীক। এয়া হ’ল নাৰীৰ সৃষ্টিকামনাৰ প্ৰাকৃতিক ৰূপ। ইয়াত অশ্লীলতাৰ ধাৰণাক আৰোপ কৰাটো একেবাৰেই অপ্ৰাসংগিক। পুৰণি সমাজৰ যিবোৰ গীত-মাতে মানুহ আৰু প্ৰকৃতি, পুৰুষ আৰু নাৰীৰ সম্পৰ্কক স্বাভাৱিক ৰূপত বৰ্ণনা কৰিছিল সেইসমূহক আধুনিক সমাজে অশ্লীল আখ্যা দিছে। একেদৰেই হুদুম পূজাৰ গীতবোৰো পুৰুষ আৰু প্ৰকৃতিৰ স্বাভাৱিক মিলনৰ গীত হৈও আধুনিক সমাজত ই অশ্লীল হিচাপে পৰিচিত হ’ল। ইয়াৰ মূলতেই হ’ল মানুহৰ ক্ৰমবিবৰ্তিত মানসিকতা। ভোগবাদী সভ্যতাই

প্ৰকৃতিৰ লগতে মানুহকো মানুহৰ দাস হোৱাত ইন্ধন যোগাইছে। অন্য সামগ্ৰীৰ লগতে নাৰীকো পণ্য হিচাপে গ্ৰহণ কৰাৰ ফলতেই নাৰীৰ সামাজিক অস্তিত্ব সম্পৰ্কে প্ৰশ্নও উত্থাপিত হ'বলৈ ধৰিলে। সেয়ে চলচ্চিত্ৰকাৰেও আকাশীতৰাৰ যোগেৰেই প্ৰশ্নৰ উপস্থাপন কৰিছে। সঁচাকৈয়ে নাৰীৰ সেই ত্যাগৰ বিনিময়ত দেৱতা সন্তুষ্ট হৈছিলনে? পুৰুষেতো কেতিয়াও এই ত্যাগ স্বীকাৰ কৰিবলৈ ওলাই অহা নাই। কিন্তু এটা কথা সত্য যে, বৃষ্টি আহক বা নাহক এনে লোকাচাৰৰ মাজেৰে নাৰী নিৰ্যাতনৰ বুৰঞ্জীত আৰু এখিলা পৃষ্ঠা সংযোগ হ'ব।

খেৰাই পূজা বড়োসকলে কল্যাণকামী উদ্দেশ্যেৰে অনুষ্ঠিত কৰা এক উৎসৱ। খেৰাই উৎসৱত বড়োসকলে নানা দেৱ-দেৱীৰ পূজা কৰে। এই পূজাৰ বিষয়ে যতীন্দ্ৰ কুমাৰ বৰগোহাঞিয়ে উল্লেখ কৰিছে এনেদৰে- “পূজাৰ দিনা দেউৰীয়ে সূৰ্য ডুবাৰ লগে লগে প্ৰাৰ্থনা আৰম্ভ কৰে। পূজাৰ প্ৰাৰ্থনা চলি থকা সময়খিনিত দেওধনীগৰাকীয়ে বেদীৰ সন্মুখত আঁঠু কাঢ়ি সেৱা কৰি থাকে। ওজাৰ প্ৰাৰ্থনা চলি থকা সময়ত দেওধনীৰ গা কপি থাকে, হাতজোৰ কৰি বাথোঁ বুৰাইন সন্মুখত সেৱা কৰি থকা দেওধনীৰ নৃত্যৰ ভংগিমা মূলতঃ খাম (মাদল), বাঁহী (চিফুং) আৰু তালৰ শব্দত এক ৰহস্যভাৰ, আকৰ্ষণীয় আৰু গভীৰ পৰিৱেশ গঢ় লৈ উঠাৰ লগে লগে ক্ৰমান্বয়ে লাস্যময় হৈ পৰে। নৃত্যৰ লাস্য সৰ্বোচ্চ পৰ্যায়লৈ উঠাৰ পিছত দেওধনীয়ে অতি উদ্দাম গতিৰে এই সময়তে দেৱ-দেৱীসকলৰ প্ৰভাৱত বা তেওঁলোকেই দেওধনীৰ শৰীৰত প্ৰৱেশ কৰি দেওধনীক বল-শক্তি আৰু নৃত্যৰ উদ্দামতা প্ৰদান কৰে বুলি বিশ্বাস কৰা হয়।”

চলচ্চিত্ৰখনতো পৰিচালকে খেৰাই পূজা সম্পন্ন কৰাৰ ৰীতি আৰু ইয়াৰ তাৎপৰ্যক একেধৰণেৰে উপস্থাপন কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। অৱশ্যে ভিজুৱেল ৰূপটোত পৰিচালকৰ মৌলিকতা বা মূলৰ যথাযথ উপস্থাপন সম্পৰ্কে ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নৰ জৰিয়তেহে সঠিক তথ্য লাভ কৰিব পৰা যাব। মূলতঃ কৃষিভিত্তিক উৎসৱ খেৰাই পূজাত তিনি দিন তিনি ৰাতি ধৰি দেওধনীৰ নৃত্য প্ৰদৰ্শন মহিলাগৰাকীৰ বাবে শাৰীৰিক দিশৰপৰা কিমান গ্ৰহণযোগ্য সেয়া বিচাৰ্যৰ বিষয়। এই সত্যটো অনুধাৱন কৰিয়েই পৰিচালকে এই লোকসংস্কৃতিক উপাদানবিধক চলচ্চিত্ৰখনত অন্তৰ্ভুক্ত কৰিছে। বড়োসকলৰ শৌৰ্য-বীৰ্য, সৌন্দৰ্য আৰু সামূহিক কল্যাণধৰ্মী চিন্তাৰ অৰ্থে মহিলাসকলৰ এই অপৰিসীম ত্যাগ আৰু কষ্ট স্বীকাৰৰ পাছতো এই বিষয়টো প্ৰায়ে অৱহেলিত হৈয়ে ৰয়। ধৰ্মীয় পৰম্পৰাৰ লগতে জাতীয় কৃষ্টি অক্ষুণ্ণ ৰখাত খেৰাই নৃত্যৰ লগত জড়িত নাৰীসকলৰ ভূমিকা সদায়ে গুৰুত্বপূৰ্ণ। নাৰীৰ সামাজিক ভূমিকা আৰু স্থানৰ প্ৰতি সততে সংবেদনশীল এইগৰাকী চলচ্চিত্ৰ পৰিচালকৰ মনোভাৱ তথা দৃষ্টিভংগী চলচ্চিত্ৰখনৰ এই অংশতো স্পষ্ট ৰূপত ফুটি উঠিছে। সাধাৰণতে দেৱদাসী বুলি ক'লে দেৱতাৰ দাসীকেই বুজা যায়। দেৱতাৰ পত্নীস্বৰূপে মন্দিৰত কন্যা উৎসৰ্গা কৰা প্ৰথাটোৱেই দেৱদাসী প্ৰথা আৰু দেৱমূৰ্তিৰ মনোৰঞ্জনৰ অৰ্থে উৎসৰ্গিত মন্দিৰৰ কুমাৰী কন্যাসকলেই হ'ল দেৱদাসী। দাসীবৃত্তিৰ উপৰি দেৱসেৱাৰ নামত কন্যাসকলে দেৱতাৰ প্ৰতিনিধিস্বৰূপ পুৰোহিতসকলৰ শাৰীৰিক-মানসিক সকলো প্ৰয়োজন পূৰাব লাগিছিল। গতিকে দেৱতাৰ পত্নী হিচাপে সমাজত দেৱদাসীসকল তথাকথিত উচ্চমৰ্যাদাসম্পন্ন হোৱা সত্ত্বেও এই প্ৰথা নাৰীচেতনাৰ ওপৰত একপ্ৰকাৰ অত্যাচাৰ বুলিয়েই অভিহিত কৰিব পাৰি। সমগ্ৰ ভাৰততে দেৱদাসী প্ৰথাৰ প্ৰচলন আছিল আৰু অসমতো বহুলভাৱে প্ৰচলিত নহয় যদিও ঠাইবিশেষে ইয়াৰ প্ৰচলন আছিল। ‘আকাশীতৰাৰ কথাৰে’ চলচ্চিত্ৰত উল্লেখ কৰা অনুসৰি ডুবিৰ পৰিহৰেশ্বৰ দেৱালয়ৰ শিৱমন্দিৰ, হাজোৰ হয়গ্ৰীৱ, কেদাৰ, নেঘেৰিটিং শিৱমন্দিৰ ইত্যাদিত দেৱদাসী নৃত্যৰ প্ৰচলনৰ আভাস পাব পাৰি। দেৱদাসীসকলে স্বীকাৰ কৰা ত্যাগ আৰু তাৰ বিপৰীতে পুৰুষপ্ৰধান সমাজে তেওঁলোকৰ প্ৰতি কৰা দুৰ্য্যৱহাৰে আকাশীতৰাক ভবাই তুলিছে-

এক প্ৰস্তৰ মূৰ্তিৰ দেৱতা আৰু সেই দেৱতাৰ নামত আচাৰ্য শক্তিমন্ত পুৰুষৰ কামনাৰ জুইত এজনী ফুলকুমলীয়া ছোৱালীৰ জীৱন-যৌৱন কি আসুৰিকতাৰে কাঢ়ি নিয়া হ'ল। মানৱ সভ্যতাৰ ই কি আচৰিত ৰূপ। সেয়াই ধৰ্ম, সেয়াই পৰম্পৰা। কেৱল ধৰ্মীয় পৰম্পৰাৰ নামত মাথোন শাৰীৰিক ক্ষমতাৰ জোৰত নাৰীৰ এই অপমান যুগৰ পাছত যুগ চলি আহিছিল। সদাপূজিতা নাৰী হৈছিল বাৰবনিতা, বৃদ্ধা হৈছিল বাৰবনিতা। শেষ বস্তুটুকুৰাও হেৰুওৱা এজনী অনাহাৰী, অৰ্ধাহাৰী, মৃত্যুৰ বাবে অপেক্ষাৰত দেৱদাসী, যাৰ মৃত্যুত দেৱতাৰো নোলাইছিল এটোপালো চকুপানী।

পৃথিৱীত দেৱতাৰ নামত যিমান অন্যায় সংঘটিত হৈ আহিছে, দেৱদাসী প্ৰথা এই অন্যায় সংঘটনৰেই এক সাক্ষ্য বুলি ক'ব পাৰি। এই দেৱদাসী প্ৰথাক নাৰীৰ সামাজিক অৱস্থানৰ এক দলিলস্বৰূপেও অভিহিত কৰিব পাৰি।

উল্লিখিত লোক-সংস্কৃতিক প্ৰসংগকেইটাৰ আঁত ধৰিয়েই ‘আকাশীতৰাৰ কথাৰে’ চলচ্চিত্ৰখনত চলচ্চিত্ৰকাৰে নাৰীৰ সামাজিক অৱস্থানক অৱলোকন কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। তেওঁৰ এই প্ৰয়াসৰ লগতে লোকসংস্কৃতিক প্ৰসংগত নাৰী আৰু আধুনিক সমাজৰ নাৰীৰ মাজত এক যোগসূত্ৰ ৰক্ষাৰ চলচ্চিত্ৰীয় প্ৰয়াস কৰিছে। এগৰাকী শিক্ষিত মহিলা নাৰী হিচাপে আকাশীতৰাই অসমৰ নাৰীকেন্দ্ৰিক লোকসংস্কৃতিৰ আঁৰৰ প্ৰসংগক বিচাৰ কৰাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। পৰম্পৰাৰ নামত নাৰীসমাজৰ অকৃত্ৰিম ত্যাগ আৰু সেই ত্যাগৰ মূল্যহীনতাক পৰ্যালোচনা কৰিবলৈ যোৱা আকাশীতৰাই নিজৰে জীৱনত সন্মুখীন হৈছে এক অভাৱনীয় পৰিস্থিতিৰ আৰু সেই পৰিস্থিতিৰ উদ্ভাৱক হৈছে পুৰুষতান্ত্ৰিক সমাজখন।

মঞ্জু বৰাৰ ‘লাজ’ চলচ্চিত্ৰত লোকসাহিত্যৰ প্ৰয়োগ :

ক) বিষয়বস্তু :

লাজ চলচ্চিত্ৰখনত শিশুশিল্পী জাফ্ৰিনে মূল চৰিত্ৰ ইলাৰ চৰিত্ৰত অভিনয় কৰিছে। অৰুণ গোস্বামীৰ গল্পটোক পৰিচালকে সুন্দৰভাৱে উপস্থাপন কৰিছে। পৰিৱেশ-পৰিস্থিতিৰ কৱলত পৰি কিদৰে এগৰাকী শিশুৰ পঢ়াৰ প্ৰতি ৰাপ থকাৰ পিছতো মনোকামনা পূৰ্ণ কৰিব নোৱাৰা এক দুখময় পৰিস্থিতি চলচ্চিত্ৰখনত দৃষ্টি ধৰিছে। সমাজখনৰ ঘূৰ্ণে খোৱা মানসিকতাক সুন্দৰ ৰূপত তুলি ধৰিছে। মাছমৰীয়া ঘৰৰ ছোৱালী হ'ল ইলা। ঘৰৰ তিনিটা ল'ৰা ছোৱালীৰ ভিতৰত ইলা আটাইতকৈ ডাঙৰ। মাতৃ-পিতৃ দুয়ো ৰোগীয়া। মাক গাত তেজ নোহোৱা

বেমাৰত আক্ৰান্ত আৰু কফত আক্ৰান্ত দেউতাক। দিনৰ দিনটো মাক বিচনাতেই পৰি থাকে। ভালদৰে খোজকঢ়া, কাম কৰা একোৱেই কৰিব নোৱাৰে। দেউতাক কৃষ্ণই দিনে-নিশাই পানীত নামি মাছ ধৰাৰ বাবে দিনক-দিনে কফ বেছি হ'বলৈ ধৰিলে। এটা সময়ত মাকৰ মৃত্যুৰ পিছত ঘৰৰ কাম-কাজৰ দায়িত্ব ইলাৰ ওপৰত পৰিল। সকলো কাম-কাজ কৰিও তাই কেইদিন মান স্কুললৈ গৈছিল। লাহে লাহে কামৰ বোজা বাঢ়িল, দেউতাক বিচনাত পৰাৰ পিছত একমাত্ৰ তায়েই ভায়েক-ভনীয়েক, দেউতাকক চাব লগাত পৰিল। এনে পৰিৱেশত স্কুল গৈ শিক্ষা গ্ৰহণ কৰাৰ একো উপায়েই নাছিল। তাই এনেকুৱা অৱস্থা হৈছিল যে তাইৰ পিছিবলৈ পেণ্টো নাছিল। যদিও ইলা চোকা বুদ্ধিৰ, পঢ়াত ৰাপ থকা, সাহসী আছিল, স্কুলৰ শিক্ষকবৃন্দয়ে তাইক সহায়ৰ হাত আগবঢ়োৱাৰ লগতে মানসিক সাহসো দিছিল তথাপি তাই ভাগ্যৰ আগত হাৰ মানিব লগাত পৰিছিল। এয়ে আছিল লাজ চলচ্চিত্ৰৰ বিষয়বস্তু।

খ)লাকসাহিত্যৰ প্ৰয়োগঃ

লাজ চলচ্চিত্ৰখনত অসমীয়া গাঁৱৰ প্ৰতিচ্ছবি এখন দাঙি ধৰিছে। মাটিৰ ঘৰ, ঘৰৰ চাৰিও কাষে জেওৰাৰে আৱৰা, পদূলিত নঙলা, চোতালত তুলসী, নৈ-বিলৰে ভৰা এখন মাছমৰীয়া লোকে বসবাস কৰা এখন সেউজীয়া গাঁও। ইলাৰ মাক-দেউতাকে পুৰাই বাৰাণ্ডাত বহি চাহ খাই থকাৰ সময়ত কৃষ্ণই এফাঁকি বিছগীত গাই-

খলিহনা মাছে এ ঘনাই বুৰ মাৰিলে
এ শ'লৈ ভূমুকিয়াই এ চাই
তোমাৰ চকুলৈ চাব মনে এ
এ শৰীৰ ক'লাপৰি যায়।

পুনৰ কৃষ্ণই মাছ বিক্ৰি কৰি ঘৰলৈ উভতি অহাৰ সময়ত অলপ মাদক দ্ৰব্য গ্ৰহণ কৰে। যদিও নিচা হৈ আছিল তথাপি দপইচা লাভ হোৱাৰ আনন্দতে তেওঁ এনেদৰে দুফাঁকি বিছগীত জুৰে-

যুতিয়ে যুতিয়ে কাপোৰ বৈয়ে আছিলে
ময়ে পাতি দিয়া শাল
ফুলামকৈ গামোছা বিছৰান দিছিল
গাত লৈ লাগিছিল ভাল।

আৰু

হাএ এ.....

এ চুমা খাই আমনি নালাগে লাহৰী
তোমাৰ সেন্দূৰীয়া গাল
তেজে ফুটো ফুটো
হিয়া দূৰো দূৰো এ
তোমাক চাই লাগে মোৰ ভাল।

আৰু লগতে বিষাদ-বেজাৰৰ ভাৱনাৰে ভৰা অন্য এফাঁকি বিছগীতো গাই-

নৈ কাষৰীয়া আমি দুৰ্ভগীয়া
এ কোন হ'ব দুখৰে ভাগী
অ' কোন হ'ব দুখৰে ভাগী
নৈ কাষৰীয়া আমি দুৰ্ভগীয়া

ইলাই বিয়া হোৱাৰ সপোন দেখিছিল। অসমীয়া বিবাহৰ নোৱন আৰু দোলাত কইনাক লৈ যোৱা দৃশ্য চলচ্চিত্ৰখনত দেখুৱাইছে। কলগছৰ বেইঘৰ সাজি কইনাক সখীসকলে মাহ-হালধীৰে নোৱাৰ দৃশ্যৰ পিছতেই কইনাক পাটৰ কাপোৰ, আ-অলংকাৰেৰে সজোৱাৰ পৰত, কাৰ্যৰ লগত সংগতি ৰাখি এফাঁকি বিয়ানাম গোৱা পৰিলক্ষিত হৈছে-

যোৱা সেউতী যোৱাগৈ
ৰজাৰ ৰাণী হোৱাগৈ
যোৱা মালতী যোৱা গৈ
আমাক এৰি থকা গৈ..

চলচ্চিত্ৰখনত লোকগীতৰ ভিতৰত অকল বিছগীত আৰু বিয়ানাম এফাঁকিৰ প্ৰয়োগহে দেখা গৈছে।

চলচ্চিত্ৰখনত জতুৱা খণ্ডবাক্যৰ প্ৰয়োগ দুই-এঠাইত দেখা যায়। 'আমো নাই ফৰমতিও নাই', 'চকুৰ কুটা' এই দুটা খণ্ডবাক্যৰ প্ৰয়োগ চলচ্চিত্ৰখনত দেখা যায়। গৌঁসাইৰ হাতৰ পানী জাৰি খোৱা, সপোনত নিজৰ বিয়া দেখাটো বেয়া ইত্যাদি লোক বিশ্বাস চলচ্চিত্ৰখনত দেখা যায়। ইয়াৰ অসমীয়া সমাজত ব্যৱহাৰ কৰা সামগ্ৰী খৰাহী (চাউল টোকাবলৈ),জাকৈ,খালৈ ইত্যাদি সজুলিৰ ব্যৱহাৰ দেখা যায়।

চলচ্চিত্রখনত লোকসাহিত্যৰ লোকগীত(বিয়ানাম,বিহু গীত),জতুৱা-ঠাঁচ,খণ্ডবাক্য এই দুই শ্ৰেণীৰ সাহিত্যৰ প্ৰয়োগ দেখা যায়।

উপসংহাৰ :

মঞ্জু বৰাৰ আলোচ্য চলচ্চিত্ৰ দুয়োখনতেই নাৰীকেন্দ্ৰীক সমাজখন প্ৰতিফলিত হ'লেও অসমীয়া লোকসাহিত্যৰ প্ৰয়োগ কম-বেছি পৰিমাণে খুব সুন্দৰভাৱে দাঙি ধৰা দেখা যায়।

'আকাশীতৰাৰ কথাৰে' চলচ্চিত্ৰত লোক- সাহিত্যৰ প্ৰসংগত নাৰী আৰু আধুনিক সমাজত নাৰীৰ অৱস্থানৰ মাজত এক যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰা দেখা গৈছে। সম্পূৰ্ণ ব্যঞ্জনধৰ্মী ৰূপত,ইয়াৰ প্ৰতিফলন হোৱা দেখা যায়। মূল কাহিনীৰ লগত সংগতি ৰক্ষা কৰি অসমৰ নাৰীকেন্দ্ৰিক লোকসাহিত্যৰ ক্ষেত্ৰ অধ্যয়নভিত্তিক বৰ্ণনা আৰু ইয়াৰ দৃশ্যৰূপৰ উপস্থাপনে চলচ্চিত্ৰখনক তথ্যচিত্ৰ (Documentary)ৰ ওচৰ চপাই নিছে। ঠিক সেইদৰেই নাৰীকেন্দ্ৰীক চলচ্চিত্ৰ 'লাজ'ত লোকগীত,জতুৱা-খণ্ডবাক্যৰ ব্যৱহাৰ দেখা যায়।

গতিকে আমি ক'ব পাৰো যে অসমীয়া চলচ্চিত্ৰসমূহ লোক সাহিত্যৰ ভঁৰালস্বৰূপ। বৰ্তমান সময়ত অসমীয়া সমাজত লোকসাহিত্যৰ চৰ্চা একেবাৰেই কম তেনে অৱস্থাত লোক সাহিত্য এতিয়া হেৰাই যোৱাৰ পথত। কিন্তু তাৰমাজতো এচাম চলচ্চিত্ৰ পৰিচালকে আধুনিক তথ্য-প্ৰযুক্তি প্ৰয়োগ কৰি 'আকাশীতৰাৰ কথা' আৰু 'লাজ'ৰ দৰে বোলছবি নিৰ্মাণ কৰি এই লোকসাহিত্য সমূহ কম-বেছি পৰিমাণে জীয়াই ৰখাৰ বাবে চেষ্টা কৰিছে। মঞ্জু বৰাই যথেষ্টখিনি লোকসাহিত্যৰ সমল ব্যৱহাৰ কৰি লোকসাহিত্য সংৰক্ষণত ভূমিকা গ্ৰহণ কৰাৰ লগতে বহুতকৈ লোকসাহিত্যসমূহত কিদৰে সাৰ্বজনীন অনুভৱ অনুভূতি জড়িত হৈ থাকে দেখুৱাই দিছে। এনেধৰণৰ সযত্ন প্ৰয়াসে অসমৰ লোকসংস্কৃতিৰ অন্যান্য উপাদানসমূহকো বহুমাটিক ৰূপত বিশ্লেষণ কৰি চোৱাৰ সম্ভাৱনা বহন কৰে।

আমি আশাবাদী, অনাগত ভৱিষ্যতেও আন বহুতো চলচ্চিত্ৰ পৰিচালক তথা নিৰ্মাতাই আমাৰ লোক সাহিত্য সমূহক কেন্দ্ৰ কৰি বহুতো উন্নত মানৰ ছবি নিৰ্মাণ কৰিব আৰু বিশ্ব দৰবাৰত আমাৰ লোক সাহিত্যসমূহক প্ৰতিষ্ঠা কৰিবলৈ সক্ষম হ'ব।

সামগ্ৰিক সিদ্ধান্ত :

শীৰ্ষক বিষয়টো অধ্যয়নৰ শেষত কেইটামান নিৰ্দিষ্ট সিদ্ধান্তত উপনীত হ'ব পাৰি। সেই সিদ্ধান্তসমূহ হৈছে-

ক) অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ ক্ষেত্ৰখনত পৰিচালক হিচাপে মঞ্জু বৰাই নিজৰ চলচ্চিত্ৰ কৰ্মৰ জৰিয়তে গভীৰ চলচ্চিত্ৰীয় বীক্ষাৰ পৰিচয় দিবলৈ সক্ষম হৈছে।

খ) নিৰ্বাচিত দুয়োখন চলচ্চিত্ৰতে বিষয়বস্তু নিৰ্বাচনৰ ক্ষেত্ৰত পৰিচালকগৰাকীৰ সচেতনতা আৰু সংবেদনশীলতা প্ৰতীয়মান হৈ উঠে। এই সংবেদনশীলতাৰ উৎস হিচাপে তেওঁ নিৰ্বাচন কৰি লৈছে চৌপাশৰ সামাজিক ব্যৱস্থাত নাৰীৰ সহায়স্থান। এইখন সমাজৰ একোগৰাকী নাৰী হৈ নাৰী মনক সূক্ষ্ম পৰ্যবেক্ষণ কৰি চলচ্চিত্ৰত তাক বাস্তৱসন্মত ৰূপত উপস্থাপন কৰাত তেওঁ সফল হৈছে।

গ) অসমীয়া লোকসাহিত্যক সুন্দৰ ৰূপত উপস্থাপনৰ সযত্ন প্ৰয়াস এইগৰাকী পৰিচালকৰ চলচ্চিত্ৰত পৰিলক্ষিত হয়।

ঙ) পৰিচালক মঞ্জু বৰাৰ চলচ্চিত্ৰবোধ আৰু দক্ষতাই অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ উজ্জ্বল ভৱিষ্যতৰ সম্ভাৱনীয়তাক পূৰ্ণমাত্ৰাই বহন কৰে।

সন্ভাৱ্য গ্ৰন্থপঞ্জী :

লোকসংস্কৃতি সম্পৰ্কীয় গ্ৰন্থঃ

- ১ গগৈ,লীলা। অসমৰ সংস্কৃতি বনলতা প্ৰকাশনঃ গুৱাহাটী। ২০১৯।
- ২ বৰদলৈ,নিৰ্মলপ্ৰভা। অসমৰ লোকসংস্কৃতি বনলতা প্ৰকাশনঃগুৱাহাটী। ১৯৭২।
- ৩ বৰা,দেৱজিৎ। উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ জনগোষ্ঠীয় লোক-সংস্কৃতি। এম. আৰ. পাব্লিকেশ্যন,গুৱাহাটী-০১,২০১৬

চলচ্চিত্ৰ সম্পৰ্কীয় গ্ৰন্থ :

অসমীয়াঃ

- ১ গোহাঁই, হীৰেন। চলচ্চিত্ৰ আৰু বাস্তৱতা। পদাতিক প্ৰকাশনঃ গুৱাহাটী। ২০১৬।
- ২ চৌধুৰী, নিৰোদ। অসমীয়া বোলছবিৰ ইতিহাস(প্ৰথম খণ্ড)। বাণীমন্দিৰঃ গুৱাহাটী। ১৯৮৫।
ডেকা, পবিত্ৰ কুমাৰ। বিশ্ব চলচ্চিত্ৰ। অসম প্ৰকাশন পৰিষদঃগুৱাহাটী। ২০১২।
- ৩ দত্ত,উৎপল। চলচ্চিত্ৰ। লয়াৰ্ছ বুক ষ্ট'লঃ গুৱাহাটী। ১৯৯৬।
- ৪ দাস,অৰুণোচন। অসমীয়া চিনেমাৰ কথা। শিশু-শশী প্ৰকাশনঃ গুৱাহাটী। ২০১৩।
- ৫ দাস, অৰুণজ্যোতি। অসমীয়া ছবিৰ হাজাৰটা সমস্যাৰ এটা। ক্ল-স্পেটছ বুকছঃ গুৱাহাটী। ২০১৬।

নাথ,মনোহৰকুমাৰ। চিনেমাৰ কথা। আলিবাটঃ গুৱাহাটী। ২০১৫।

৬ নেওগ, সূৰ্য্যজ্যোতি। চলচ্চিত্ৰ সাহিত্য। আঁক-বাকঃ গুৱাহাটী। ২০১৪।

৭ বৰপূজাৰী, মনোজ। জ্যোতিপ্ৰসাদৰপৰা জাহ্নু-জাংদাও আৰু অন্যান্য। অসম প্ৰকাশন পৰিষদঃ গুৱাহাটী। ২০১৬।

৮ বৰা, জীৱন। চলচ্চিত্ৰ এটি চমু ইতিহাস আৰু ওপজা সোণৰ মাটি। শ্ৰীদীপ্তি বৰাঃ লক্ষীমপুৰ। ২০০৩।

৯ বৰা, প্ৰাঞ্জল। সুখী মানুহৰ চলচ্চিত্ৰ আৰু অন্যান্য। শব্দঃযোৰহাট। ২০১৬।

১০ বৰা, মৃণাল কুমাৰ। অসমীয়া চিনেমাৰ স্নেপশ্বট। সমলয়ঃ গুৱাহাটী। ২০১৬।

১১ বৰুৱা,পদুম। চলচ্চিত্ৰ প্ৰসংগ। অসম প্ৰকাশন পৰিষদঃ গুৱাহাটী। ২০১৬।

১২ বৰুৱা, পাৰ্থজিৎ। চলচ্চিত্ৰৰ তৰংগ। জাগৰণ সাহিত্য প্ৰকাশনঃ গুৱাহাটী। ২০১০।

১৩ শৰ্মা, অপূৰ্ব। অসমীয়া চলচ্চিত্ৰৰ ছাঁ-পোহৰ। আঁক-বাকঃ গুৱাহাটী। ২০১৪।

বাংলাঃ

১ আইনজেনষ্টাইন,চাৰ্গেই। ফিল্ম চেঞ্চ। বাণীমন্দিৰঃ কলকাতা। ২০১৬।

২ বন্দ্যোপাধ্যায়, সুমন্ত। ফিল্ম ষ্টাডিজ পৰিচয় (প্ৰথম খণ্ড)। কুণ্ডু পাবলিচাৰ্ছ এণ্ড বুক চেলাৰ্ছ:কলকাতা। ২০১৬।

ইংৰাজী :

৩ Andrew, Dudley. Film in the Auru of Art. PrincetonÊ. Princeton University press.1984.

Andrew, Dudley. Concepts in Film Theory. Oxford University press. 1984

Balazs ,Bela . Theory of the Film. Dennis Doboson Ltd.2013.

লেখক :

গৱেষক ছাত্ৰী,মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়

ই-মেইল-anjelika20161013@gmail.com

অতিথি অধ্যাপিকা,নগাঁও মহাবিদ্যালয় (স্বতন্ত্ৰ)

ই-মেইল- himashri54@gmail.com

অনিমা গুহৰ 'তৃতীয় বিশ্ববাসিনীৰ আমেৰিকা দৰ্শন'ত লিংগ বৈষম্যৰ ছবি

ড^o বিজয়া বৰুৱা
ৰনজীতা শইকীয়া

সংক্ষিপ্তসৰ :

গদ্য সাহিত্যৰ এক বিশেষ ৰূপ বা প্ৰকাৰ হ'ল ভ্ৰমণ-সাহিত্য। লেখক এজনে ভ্ৰমণ কৰি লাভ কৰা বস্তুনিষ্ঠ অভিজ্ঞতাৰ ই ব্যক্তিনিষ্ঠ প্ৰকাশ। ভ্ৰমণ সাহিত্যৰ মাজেদি একোখন দেশৰ তথা অঞ্চলৰ সামাজিক-সাংস্কৃতিক, ভৌগোলিক, প্ৰাকৃতিক আদি ৰূপ-বৈচিত্ৰ্য আৰু বৈশিষ্ট্য লেখকৰ প্ৰত্যক্ষ অভিজ্ঞতাৰ আধাৰত প্ৰতিফলিত হয়। ই ভ্ৰমণ সাহিত্যৰ বিষয়বস্তুৰ পৰিসৰৰ ব্যাপকতা প্ৰতিপন্ন কৰে। অসমীয়া ভ্ৰমণ-সাহিত্যলৈ পুৰুষৰ সমানে মহিলা লেখকৰ অৱদানো উল্লেখনীয়। এইসকলৰ ভিতৰত বিশিষ্ট সাহিত্যিক অনিমা গুহ অন্যতম। তেখেতৰ আমেৰিকা ভ্ৰমণৰ আধাৰত ৰচিত 'তৃতীয় বিশ্ববাসিনীৰ আমেৰিকা দৰ্শন' অসমীয়া ভ্ৰমণ সাহিত্যত উল্লেখযোগ্য সংযোজন। তেখেতৰ স্বকীয় ব্যংগাত্মক শৈলীৰে, কাহিনী কথনৰ ৰীতিৰে ভ্ৰমণ বৰ্ণনাৰ মাজতে গহীন বিষয়ৰ অৱতাৰণা কৰি পঢ়ুৱৈক বৌদ্ধিক আৰু নান্দনিক খোৰাক যোগাইছে। বিশেষকৈ নাৰী সম্পৰ্কীয় এক প্ৰগতিকামী নিজস্ব স্পষ্ট দৃষ্টিভঙ্গী গ্ৰহণ কৰি প্ৰতিষ্ঠিত কৰাত তেওঁ সফল হৈছে। সমাজৰ বিভিন্ন স্তৰৰ মহিলা সমাজ তথা পৰিয়ালৰ দ্বাৰা কিদৰে শোষণৰ সন্মুখীন হয় তাৰ বৰ্ণনা উদাহৰণসহ গ্ৰহণ কৰি দাঙি ধৰিছে। গ্ৰহণ কৰি লেখিকাৰ নাৰী সম্পৰ্কীয় মুক্ত চিন্তাৰ প্ৰতিফলন ঘটাই দেখা গৈছে। নিৰ্বাচিত আলোচনাটোত ভ্ৰমণগ্ৰন্থখনত সমাজৰ নাৰী-পুৰুষৰ বৈষম্যজনিত বিভিন্ন দিশ লেখিকাৰ স্বকীয় অভিজ্ঞতা আৰু চিন্তাৰ মাজেদি কেনেদৰে প্ৰকাশ পাইছে তাক বিচাৰ কৰাৰ যত্ন কৰা হৈছে।

বীজ শব্দ : ভ্ৰমণ সাহিত্য, লিংগ বৈষম্য, নাৰী, ভাৰতীয় সমাজ

অৱতৰণিকা :

অনিমা গুহ এগৰাকী প্ৰবন্ধকাৰ, অনুবাদক, সমালোচক তথা এগৰাকী যুক্তিবাদী লেখকৰূপে অসমীয়া সাহিত্যত পৰিচিত। তেওঁ ঘাইকৈ নাৰী শিক্ষা, নাৰী মুক্তি, নাৰী সবলীকৰণ, নাৰী অধিকাৰ তথা নাৰীৰ সৰ্বাংগীন উন্নতি আৰু লিংগ বৈষম্য দূৰীকৰণৰ প্ৰতি আগ্ৰহী আছিল। তেওঁ নিৰ্যাতন বিৰোধী ঐক্য মঞ্চ, অসমৰ সভানেত্ৰী আছিল। তদুপৰি 'সদৌ অসম লেখিকা সমাৰোহ সমিতি' আৰু Anthropological Survey of India ৰ আজীৱন সদস্য আছিল। সাংসাৰিক দায়িত্ব সুকলমে পালন কৰিও উচ্চশিক্ষা, গৱেষণা, সাহিত্য সাধনা, সমাজ সেৱা আদিৰ কাম তেওঁ অবিৰতভাৱে চলাই গৈছিল। তেখেতৰ কৰ্মক্ষেত্ৰ অসমৰ উপৰিও কলিকতা, মুম্বাই, পুনে আৰু দিল্লীলৈকে বিস্তৃত আছিল। বিশ্বৰ বিভিন্ন ঠাই ভ্ৰমণৰ অভিজ্ঞতাৰে তেওঁৰ লেখনি পুষ্ট হৈ আছে। গল্প, ৰস ৰচনা, আত্মজীৱনী, প্ৰবন্ধ, ভ্ৰমণ কাহিনী আদি ৰচনাৰে তেখেতে অসমীয়া সাহিত্যক্ষেত্ৰলৈ অৱদান আগবঢ়াই যায়। তেখেতৰ তৃতীয় বিশ্ববাসিনীৰ আমেৰিকা দৰ্শন আৰু মন মোৰ উৰণীয়া পখী অসমীয়া ভ্ৰমণ সাহিত্যৰ দুখন উল্লেখযোগ্য ভ্ৰমণ-

গ্ৰন্থ। অধ্যয়নৰ বাবে নিৰ্বাচিত বিষয়টোত তৃতীয় বিশ্ববাসিনীৰ আমেৰিকা দৰ্শন গ্ৰন্থত লিংগ বৈষম্যৰ ছবি কেনেদৰে প্ৰকাশিত হৈছে সেয়া বিচাৰ কৰিবলৈ যত্ন কৰা হৈছে।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য :

নিৰ্বাচিত ভ্ৰমণ-গ্ৰন্থ খনিত লিংগ বৈষম্যৰ ছবি কেনেদৰে প্ৰকাশিত হৈছে সেয়া বিচাৰ কৰাটো এই অধ্যয়নৰ প্ৰধান উদ্দেশ্য।

অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব :

সাধাৰণতে ভ্ৰমণ কাহিনীত লেখকজনৰ বাহ্যিক ভ্ৰমণ-অভিজ্ঞতাৰ বৰ্ণনাই মূলতঃ স্থান পায়। এই ভ্ৰমণগ্ৰন্থত বাহ্যিক বস্তুনিষ্ঠ বৰ্ণনাৰ লগতে আমেৰিকা আৰু ভাৰতীয় নাৰীৰ সামাজিক স্থিতিৰ ছবি দাঙি ধৰি নাৰীৰ স্বতন্ত্ৰতা প্ৰতিষ্ঠাৰ প্ৰয়াস কৰিছে। ভ্ৰমণ সাহিত্যত ই এক উল্লেখযোগ্য দিশ। এই দিশেৰে বিষয়টো অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব প্ৰতিপন্ন কৰিব পাৰি।

অধ্যয়নৰ সমল আৰু পৰিসৰ :

নিৰ্বাচিত বিষয়টো প্ৰস্তুত কৰোঁতে অনিমা গুহৰ ভ্ৰমণ গ্ৰন্থখনিক প্ৰাথমিক সমলৰূপে গ্ৰহণ কৰা হৈছে। গৌণ সমলৰূপে প্ৰাসংগিক আলোচনা আৰু প্ৰবন্ধসমূহ গ্ৰহণ কৰা হৈছে। নিৰ্বাচিত বিষয়টোৰ অধ্যয়নৰ পৰিসৰ অনিমা গুহৰ তৃতীয় বিশ্ববাসিনীৰ আমেৰিকা দৰ্শন গ্ৰন্থৰ মাজতে সীমাবদ্ধ কৰা হৈছে।

অধ্যয়নৰ পদ্ধতি :

প্ৰবন্ধটো প্ৰস্তুত কৰোঁতে মূলতঃ বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি অৱলম্বন কৰা হৈছে। প্ৰয়োজন সাপেক্ষে বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতিও গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

পূৰ্বকৃত অধ্যয়নৰ সমীক্ষা :

ড^o স্মৃতিৰেখা ভূঞাৰ ‘আধুনিক অসমীয়া ভ্ৰমণ সাহিত্য ঐতিহ্য আৰু শিল্প’ গ্ৰন্থত ‘অনিমা গুহৰ ভ্ৰমণ সাহিত্য’ নামৰ এটি প্ৰবন্ধ অৰ্ন্তভুক্ত হৈছে। প্ৰবন্ধটিত সামগ্ৰিকভাবে অনিমা গুহৰ দুয়োখন ভ্ৰমণ গ্ৰন্থৰ আলোচনা সামৰা হৈছে। এই আলোচনাত আমাৰ নিৰ্বাচিত বিষয়টো আলোচনা হোৱা নাই।

মূল বিষয়ৰ প্ৰাসংগিক দিশৰ উ পস্থা পন :

অনিমা গুহৰ ভ্ৰমণ গ্ৰন্থ ‘তৃতীয় বিশ্ববাসিনীৰ আমেৰিকা দৰ্শন’ৰ বিষয় বস্তু :

১৯৯৬ চনত প্ৰকাশিত এই ভ্ৰমণ গ্ৰন্থখন ৰচিত হৈছে লেখকৰ আমেৰিকা দৰ্শনৰ অভিজ্ঞতাৰ আধাৰত। ছাৰিশটা অধ্যায়ৰ মাজেৰে লেখিকাই আমেৰিকা ভ্ৰমণৰ অভিজ্ঞতা বৰ্ণনা কৰিছে। বিমান বন্দৰৰ পৰা আৰম্ভ কৰি আমেৰিকাৰ বজাৰ, ঘৰ, ব্যৱসায়ী, চাকৰিয়াল, পঢ়া-শুনা কৰি থকা কিশোৰ-কিশোৰীলৈকে লেখিকাই সূক্ষ্মভাবে

নিৰীক্ষণ কৰিছে। মূল ভ্ৰমণ অভিজ্ঞতাৰ বৰ্ণনালৈ যোৱাৰ আগতেই লেখিকাই আমেৰিকা আৱিষ্কাৰ, ইউৰোপৰ বিভিন্ন ঠাইৰ পৰা হোৱা প্ৰব্ৰজনে ৰেড ইণ্ডিয়ানসকলক মাতৃভূমিতেই অঘৰী কৰা, ব্ৰীতদাস ব্যৱস্থা আদিৰ প্ৰসংগ আনিছে। গ্ৰন্থখনত কৃষ্ণাঙ্গ আমেৰিকাৰ ইতিহাসৰ কথা সুকীয়াকৈ সন্নিৱিষ্ট কৰিছে। ব্ৰীত দাসৰ গৃহযুদ্ধ, পূৰ্ণগঠন আঁচনি, অৰ্থনৈতিক মন্দা, নতুন চুক্তি আৰু দ্বিতীয় মহাযুদ্ধ, কৃষ্ণাঙ্গ শক্তি আদি শিৰোনামযুক্ত বৰ্ণনা সমূহে আমেৰিকাৰ কৃষ্ণাঙ্গ সকলৰ অতীত আৰু লেখিকাৰ সমসাময়িক সময়ৰ ছবি তুলি ধৰিছে।

গ্ৰন্থখনিত আমেৰিকাৰ ঐতিহ্য, ধৰ্মীয় বিশ্বাস, লোক উৎসৱ, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, সাজপাৰ, সামাজিক অনুশাসন, পৰম্পৰা আদিৰ বিষয়েও লেখিকাই লাভ কৰা অভিজ্ঞতা বৰ্ণনা কৰিছে। লেখিকাই লক্ষ্য কৰা আমেৰিকাৰ অৰ্থনৈতিক অৱস্থা, ৰাজনৈতিক দিশ, সামাজিক সমস্যা আদি বোৰো গ্ৰন্থখনৰ বিষয়বস্তু ৰূপে অন্তৰ্ভুক্ত হৈছে। গ্ৰন্থখনত লেখিকাৰ নাৰীকেন্দ্ৰিক ভাৱনা, সমস্যা, চিন্তা আৰু চেতনাই প্ৰকাশ লাভ কৰিছে। আমেৰিকাৰ নাৰীৰ মুক্ত আৰু কৰ্মপটু জীৱনে তেওঁৰ দৃষ্টি আকৰ্ষণ কৰিছে। লগতে প্ৰবাসী ভাৰতীয় মালৱিকা, ললিতা, ৰীমা, সুৰভি, দেৱলীনা, ৰীণা আদি বিভিন্ন নাৰীৰ দৈনন্দিন জীৱন চিত্ৰৰ যোগেদি নাৰীকেন্দ্ৰিক বহুবোৰ দিশ উন্মোচন কৰিছে। সমগ্ৰ ভ্ৰমণ কাহিনীত এগৰাকী মহিলাৰ দৃষ্টিকোণেৰে লেখিকাই নাৰী সমাজক প্ৰত্যক্ষ কৰিছে। নাৰীৰ সামাজিক স্থান, মৰ্যাদা পৰম্পৰাগত অথবা আধুনিক উভয় শ্ৰেণীৰ নাৰীৰ ওপৰত চলা শাৰীৰিক, মানসিক শোষণ, নিৰ্যাতনৰ ছবি লেখিকাৰ স্বকীয় অভিজ্ঞতা আৰু অনুভৱৰ মাজেদি গ্ৰন্থখনিত প্ৰকাশ হৈছে।

লিংগ বৈষম্য আৰু নাৰী :

সাধাৰণভাৱে লিংগ বৈষম্য হ'ল সামাজিক ভাবে নিৰ্মিত লিংগৰ ভূমিকাৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি কৰা যিকোনো পাৰ্থক্য আৰু প্ৰতিবন্ধকতা। যি ব্যক্তি এজনক সম্পূৰ্ণ মানৱ অধিকাৰ উপভোগ কৰাত বাধা দিয়ে। সমাজ বিজ্ঞানীসকলৰ মতে ই এক সামাজিক প্ৰক্ৰিয়া, যাৰদ্বাৰা পুৰুষ আৰু মহিলাক সমান বুলি বিবেচনা কৰা নহয়। লিংগ বৈষম্য জীৱবিজ্ঞান, মনোবিজ্ঞান বা সাংস্কৃতিক নিয়মৰ পাৰ্থক্যৰ আধাৰত সৃষ্টি হ'ব পাৰে। ইয়াৰ উপৰিও অনুভৱ, ধাৰণা আৰু সামাজিক ভিত্তিত হ'ব পাৰে।

ভাৰতীয় প্ৰেক্ষাপটত লিংগভেদে যিকোনো লোককে প্ৰভাৱিত কৰিব পাৰে যদিও প্ৰধানকৈ ই মহিলা আৰু ছোৱালীক প্ৰভাৱিত কৰে। বিশেষকৈ লিংগ অনুপাত, কন্যা শিশুৰ মৃত্যু, মহিলাৰ স্বাস্থ্য, শিক্ষাপ্ৰাপ্তি, গৰ্ভধাৰণ, অৰ্থনৈতিক পৰিস্থিতি আদি ক্ষেত্ৰবোৰত মহিলা বিশেষকৈ প্ৰভাৱিত হয়।

ভাৰতৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায় পুৰুষসকল বহুতো কাৰ্য-কলাপত মহিলাতকৈ অধিক সামাজিক ভাবে মূল্যবান আৰু অধিক সক্ষম। একেদৰে ভাৰতত পুৰুষ আৰু মহিলাৰ মাজৰ পাৰ্থক্যৰ ক্ষেত্ৰত দেখা যায় যে মহিলাৰ সতীত্বৰ এপৰত পুৰুষতকৈ বেছি গুৰুত্ব দিয়া হয়। পুৰুষ-মহিলাৰ মাজত থকা বৈষম্যই বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত নাৰীৰ মৰ্যাদা লাঘৱ কৰা দেখা যায়।

‘তৃতীয় বিশ্ববাসিনীৰ আমেৰিকা দৰ্শন’ত প্ৰকাশিত লিংগ বৈষম্যৰ ছবি’ :

অনিমা গুহৰ তৃতীয় বিশ্ববাসিনীৰ আমেৰিকা দৰ্শন মূলত এক ভ্ৰমণ গল্প। লেখিকাৰ আমেৰিকা ভ্ৰমণৰ অভিজ্ঞতাৰ আধাৰত গ্ৰন্থখন ৰচিত। আমেৰিকাত পুত্ৰ-বোৱাৰীৰ সৈতে পাৰ কৰা সময়ৰ কিছুমান ব্যক্তিগত ঘটনাৰ বৰ্ণনাৰ মাজেৰে তেওঁ আমেৰিকাৰ সমাজ জীৱনৰ ছবি তুলি ধৰিছে। গ্ৰন্থ খনিত ভ্ৰমণ অভিজ্ঞতাৰ লগতে বহুবোৰ জটিল বস্তুনিষ্ঠ চিন্তাৰো প্ৰকাশ ঘটিছে। গ্ৰন্থখনিত আৰম্ভৰে পৰা বিভিন্ন প্ৰসংগত লেখিকাৰ নাৰীকেন্দ্ৰিক চিন্তা-চেতনাৰ প্ৰকাশ ঘটিছে। ভাৰতীয় সমাজত নিৰ্দিষ্ট সীমিত পৰিসীমাৰ মাজতে নিজক আৱদ্ধ ৰাখি জীৱন পাৰ কৰা নাৰী সকলৰ দুৰ্বল স্থিতি আৰু তেওঁলোকৰ প্ৰতি হোৱা সামাজিক বৈষম্যমূলক আচৰণ প্ৰত্যক্ষ কৰি লেখিকা ক্ষুব্ধ হৈছে। সমাজৰ বিভিন্ন স্তৰৰ মহিলা স্বামীৰ দ্বাৰা অত্যাচাৰ অথবা শোষণৰ সন্মুখীন হোৱাৰ বৰ্ণনা তেওঁ গ্ৰন্থখনত দাঙি ধৰিছে। আমেৰিকা বাসী ভাৰতীয় পতিদেৱতা অধ্যায়টোত তেওঁ আমেৰিকাৰ দৰে প্ৰথম বিশ্বৰ দেশত থাকিও কিছুসংখ্যক ভাৰতীয় পুৰুষে পত্নীৰ ওপৰত নিৰ্যাতন চলাবলৈ এৰা নাই সেয়া উদাহৰণসহ উপস্থাপন কৰিছে এনেদৰে —

“ভাৰতৰ পতিদেৱতা সকল পত্নী নিৰ্যাতন কৰাত ওস্তাদ বুলি জানো, কিন্তু হাজাৰ
হাজাৰ মাইল দূৰলৈ গৈও যে তেওঁলোকে ভাৰতীয় ‘সংস্কৃতি’ৰ এই ধাৰাটো
অক্ষুণ্ণ ৰাখিব পাৰিছে ই কম গৌৰৱৰ কথা নে?..... বাংলা ভাষাত এটা কথা
আছে ‘সব শেষাশেষি এক ৰা।’”(পৃষ্ঠা-১৯৩)

পৰম্পৰাগত অথবা আধুনিক যিকোনো সমাজতে নাৰীৰ ওপৰত হোৱা অবিচাৰ, শোষণ, নিৰ্যাতনৰ ঘটনাবোৰে লেখিকাক মনোকষ্ট দিছে। যিকোনো কথাত খুব সহজতেই দোষ জাপি দিয়া হয় নাৰী গৰাকীৰ ওপৰত। আনহাতে তেওঁ লাগিলে বুদ্ধি, চিন্তা, বৃত্তি যিমনেই উচ্চ পৰ্যায়ত নহওক পাকঘৰ হ’ল তেওঁৰ প্ৰাথমিক দায়িত্ব। লেখিকাই কৈছে—

“কোনে, কেতিয়া আৰু কিয় আমাৰ সমাজবোৰত ৰন্ধা-বঢ়া কামটো যে তিৰোতা
মানুহৰ ওপৰত বৰ্তালৈ নাজানোঁ, কোটিপতি গৃহিণীয়ে হওঁক, নাইবা নিজে
কোটিপতি হওঁক প্ৰয়োজনত ভাতৰ চৰুত হাত লগাব লাগিব। খেতি আৰু কল
কাৰখানাবোৰত কাম কৰা তিৰোতা মানুহৰ দুখ-ভাগৰ সীমাহীন। দিনটো খাটি
খুটি অহাৰ পিছত হাবিত খৰি বুটলিবলৈ যায়। ল’ৰা-ছোৱালী, হাঁহ-কুকুৰাৰ আল
পৈচান ধৰে। পতিদেৱতাৰ ৰক্ত চকু আৰু উত্তম মধ্যমতো আছেই।”(পৃষ্ঠা-৭৭)

লিংগ বৈষম্যৰ এই ছবি গ্ৰন্থখনিত বিভিন্ন ধৰণে প্ৰকাশ পাইছে। দিনটো কল কাৰখানাত কাম কৰা মহিলা, ঘৰৰ সমস্ত কাম কৰিও অৰ্থনৈতিক ভাবে পৰাধীন বিগুৰ্হ হাউছ ৱাইফ, ইউ জি চিৰ চেয়াৰমেনৰ দৰে উচ্চ পদস্থ বিষয়া, কলেজৰ অধ্যাপক আদি সমাজৰ বিভিন্ন স্তৰৰ নাৰীৰ প্ৰসংগৰে লেখিকাই নিজৰ বক্তব্য প্ৰকাশ কৰিছে। বাহিৰত গুৰুত্বপূৰ্ণ কৰ্মক্ষেত্ৰৰ দায়িত্ব পালন কৰিব লগা হোৱা মহিলা এগৰাকী ঘৰত সোমোৱাৰ লগে লগে গৃহিণী।

ঘৰুৱা কাম, ল'ৰা-ছোৱালীৰ পঢ়া-শুনা চোৱা, আলহী সোধ পোচ কৰা আদি সকলো তেওঁৰ দায়িত্ব। আনকি লেখিকাৰ নিজৰ বোৱাৰীয়েকৰ প্ৰসংগত বহু শিক্ষিত লোকে বন্ধন দক্ষতাৰ কথাহে সোধাত তেওঁ উদ্ভা প্ৰকাশ কৰি কৈছে —

“এই মেধাৱী ছোৱালীজনীৰ বিষয়ে সুধিবলৈ যেন আন একোৱেই নাই।” (পৃষ্ঠা-

৭৮)

ভাৰতীয় সমাজ ব্যৱস্থাত নাৰী এগৰাকীক ‘মানুহ’ হিচাপে প্ৰতিষ্ঠা নিদি কিছুমান নিৰ্দিষ্ট আৰু নিয়ন্ত্ৰিত পৰিকাঠামোৰ মাজতেই তেওঁক আৱদ্ধ ৰাখিব বিচাৰে। শিক্ষা-দীক্ষা আদি সকলো দিশেৰে উপযুক্ত বিবাহযোগ্য এগৰাকী যুৱতীক বাৰে বাৰে অপছন্দ কৰা হয় কেৱল গাৰ ক'লা বৰণৰ বাবেই। লেখিকাৰ ভাগিনীয়েকৰ এক প্ৰত্যক্ষ অভিজ্ঞতাৰ যোগেদি এই কথাটো দাঙি ধৰিছে এনেদৰে—

“মই এবাৰ ভাৰতলৈ যাওঁতে দেখিছোঁ নহয় সৰু মাহীক দলে দলে মানুহে চাই পছন্দ নকৰাকৈ

উভতি গৈছিল। সকলো ফালে কোৱালিফাইদ এই মাহীজনীৰ গাৰ বৰণটো ক'লা”। (পৃষ্ঠা- ৮৯)

ল'ৰা বা পুৰুষৰ ক্ষেত্ৰত ভাৰতীয় সকল কিন্তু অধিক সহনশীল। লেখিকাই উল্লেখ কৰিছে—

“আমাৰ সমাজত ল'ৰাই ছোৱালীয়ে বেছি হলি-গলি কৰিলে ছোৱালীজনীয়ে

সাধাৰণতে দুশ্চৰিত্ৰা আখ্যা পায়।” (পৃষ্ঠা- ৯২)

মন্দিৰৰ পাণ্ডা এজনৰ ভাষ্যৰে লেখিকাই নাৰীৰ প্ৰতি থকা ভাৰতীয় পৰম্পৰাগত মানসিকতা দাঙি ধৰিছে এনেদৰে—

“পুৰুষ আৰু তিৰোতা একে হয় নেকি? তিৰোতা জাতি পুৰুষৰ অধীন।” (পৃষ্ঠা-

১০৫)

সামাজিক আচাৰ-অনুষ্ঠান, নীতি নিয়মবোৰ এক পক্ষীয়ভাৱে নাৰীৰ ওপৰতে জাপি দিয়া হয়। সমাজৰ এই বৈষম্যমূলক আচৰণৰ প্ৰসংগত লেখিকাই প্ৰতিক্ৰিয়া প্ৰকাশ কৰি কৈছে—

“আমাৰ মধ্যবিত্ত সমাজবোৰত বুঢ়ী নালাগে, কম বয়সীয়া বিধৱা মানুহেও আনন্দ

ফুৰ্তি কৰাটো বহুতে ভাল নাপায়। শুভকাৰ্যত বিধৱা মানুহৰ প্ৰত্যক্ষ সহযোগ

বৰ্জনীয়। অস্থি মজ্জাৰ ভিতৰত সোমাই যোৱা পৰম্পৰাগত নীতি

নিয়মবোৰ সহজতে নমৰে। এটা কথাৰ সদুত্তৰ মই আজিও নাপালো বিধৱা মানুহে

কিয় ইমান নিয়ম নীতি মানিব লাগে? স্বামীজনৰ সৈতে স্ত্ৰীৰ কিবা

বিশেষ সম্পৰ্কৰ সৃষ্টি হোৱা বুলি যদি কোনোবাই কয় তেন্তে স্ত্ৰীৰ মৃত্যুৰ পাছত

সেইজনৰ কৰিবলৈ একো নিয়ম নাথাকে কিয়?” (পৃষ্ঠা- ১১৮)

সাজপাৰ পৰিধানৰ ক্ষেত্ৰতো বাধ্য বাধ্যকতা আৰোপ কৰা হয় মহিলাৰ ওপৰতহে। লেখিকাই কৈছে—

“সুবিধাৰ বাবে আমাৰ পুৰুষ শ্ৰেণীটোৱে কাহানিবাই চুৰিয়া ত্যাগ কৰি পশ্চিমৰ পোছাকটো লৈছে। আজি জীয়ৰী ছোৱালীৰ মাজত চালোৱাৰ কামিজৰ প্ৰচলন হ’লেও বিবাহিতাই পিন্ধিলে মানুহৰ চকু কপালত উঠে।” (পৃষ্ঠা- ২৫৮)

ভাৰতীয় নাৰীৰ প্ৰতি থকা লিংগ বৈষম্যৰ এই ছবিখনৰ বিপৰীতে আমেৰিকাত নাৰীৰ দৃঢ়, কৰ্মপটু, শক্তিশালী তথা মুক্ত জীৱনধাৰা দেখি তেওঁ অভিভূত হৈছে। প্ৰবাসী ভাৰতীয় ললিতা, সুৰভি, মালৱিকা আদি বিভিন্ন গৰাকী নাৰীৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ কিছুমান বিশেষ দিশৰ বৰ্ণনাৰে আমেৰিকাৰ কৰ্মদক্ষ মুকলিমুৰীয়া নাৰীজীৱনৰ প্ৰতি আগ্ৰহ প্ৰকাশ কৰি কৈছে—

“আমাৰ সমাজবোৰত কোনোকাৰণ নোহোৱাকৈয়ে মাইকী-মানুহৰ চৰিত্ৰত মানুহে কলঙ্ক সানিবলৈ চেলু চাই থাকে।” (পৃষ্ঠা- ২০১)

ভাৰতীয় সমাজত বৈবাহিক সম্বন্ধই পুৰুষৰ তুলনাত এগৰাকী নাৰীৰ জীৱন তথা পৰিচয়লৈ পৰিৱৰ্তন কঢ়িয়াই আনে। সমাজে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি দিয়া এই নিয়মসমূহে নাৰীৰ হৃদয়তন্ত্রী জোকাৰি যায়। লেখিকাই এই প্ৰসংগত ব্যক্তিগত অনুভৱ প্ৰকাশ কৰি কৈছে—

“পুৰুষ প্ৰধান সমাজৰ নিয়ম মতে দুটামান অং বং উচ্চাৰিত সংস্কৃত মন্ত্ৰৰ প্ৰভাৱত এদিন পৈতৃক নাম-গোত্ৰ-ঠিকনা হেৰুৱাই মই এটা নতুন মানুহ হিচাপে আত্মপ্ৰকাশ কৰিলোঁ। আজিও মোৰ নামটো লিখি বৰ্তমান পদবীটো লিখিবৰ সময়ত হাতখন কঁপি উঠে। মহিলাসকল কি? কোন? ভাবি নাপাওঁ। নাই তেওঁৰ নিজস্ব ঘৰ। নাই নিজস্ব নাম। শিপাহীন গছৰ দৰে জীৱন।” (পৃষ্ঠা- ২৭১)

আমেৰিকাৰ নাৰীৰ বিবাহ বিচ্ছেদৰ কাৰণ জানি তেওঁ অতি গূঢ়াৰ্থবোধক ভাবে লিখিছে—

“স্বামীৰ দ্বাৰা ধৰ্ষিতা? এটা নতুন কথা শুনিলোঁ। ধৰ্ষণ কৰিবলৈ তেওঁকতো লাইচেন্স দিয়া হৈছে।” (পৃষ্ঠা- ২৮৮)

ভ্ৰমণ কাহিনীৰ প্ৰসংগৰে লেখিকাই অতি সাৰ্থকতাৰে সমাজৰ বিভিন্ন স্তৰৰ নাৰীৰ লিংগ বৈষম্যৰ ছবিখন তুলি ধৰাৰ সজোৰ প্ৰয়াস কৰা দেখা যায়। নাৰীৰ ওপৰত চলি থকা শোষণ, বৈষম্য মূলক আচৰণ, শাৰীৰিক-মানসিক নিৰ্যাতন প্ৰত্যক্ষ কৰি লেখিকাই বক্তব্য আগবঢ়াইছে এনেদৰে—

“শিক্ষিত, মাৰ্জিত, সভ্য, ভব্য অসাধাৰণ মানুহে হয়তো শাৰীৰিক অত্যাচাৰ কৰাৰ পৰা বিৰত থাকে। কিন্তু এওঁলোক মানসিক অত্যাচাৰ কৰাত সিদ্ধহস্ত। নাজানো, এই পুৰুষ সিংহ সকলে নিজ নিজ বিক্ৰম ঘৰৰ তিবোতাজনীৰ ওপৰত দেখুৱাই কিবা আত্মসুখ পায় নেকি?..... আমেৰিকাৰ ক্ৰীতদাস প্ৰথাৰ কিতাপবোৰ পঢ়োঁতে কেতিয়াবা কেতিয়াবা মোৰ ধাৰণা হৈছিল যে ক্ৰীতদাসৰ জীৱনৰ সৈতে ভাৰতীয় (আন দেশৰ কথা নাজানোঁ) মহিলাৰ জীৱনৰ বিশেষ পাৰ্থক্য নাই।

পতিদেৱতাই পূৰক পশ্চিম বুলি ক'লে পত্নীয়ে তাকে ক'ব লাগিব। ভুল শুধৰাই দিয়া মানেই তৰ্ক

কৰা, তেওঁক অৱমাননা কৰা।”(পৃষ্ঠা- ১৯৪)

ফলাফল :

লিংগ বৈষম্যৰ ফলত সমাজৰ বিভিন্ন স্তৰত, বিভিন্ন ক্ষেত্ৰত বহু নাৰী অৱহেলিত হ'ব লগা হয়। লিংগ বৈষম্যই নাৰীৰ অধিকাৰ, সুৰক্ষা আদিৰ ক্ষেত্ৰতো নেতিবাচক প্ৰভাৱ পেলায়। যুগৰ পৰিৱৰ্তন, শিক্ষাৰ প্ৰসাৰেও লিংগ বৈষম্য দূৰ কৰাত বিশেষ সফল হ'ব পৰা নাই। আলোচনাৰ অন্তত দেখা গ'ল যে, ভ্ৰমণ গ্ৰন্থখনিত লেখিকাই নিজে প্ৰত্যক্ষ কৰা বহু কেইগৰাকী মহিলাৰ জীৱনৰ মাজেদি এই ছবি দাঙি ধৰাত সফল হৈছে। সমাজৰ তথাকথিত শিক্ষিত, উচ্চ পদবী ধাৰী, অৰ্থনৈতিক ভাৱে স্বাৱলম্বী নাৰীৰ পৰা আৰম্ভ কৰি কল-কাৰখানাত কাম কৰা নাৰীলৈকে সমাজৰ বিভিন্ন স্তৰৰ নাৰীৰ কৰণ বাস্তৱতাক লেখিকাই ভ্ৰমণ গ্ৰন্থখনত তুলি ধৰিছে সাৰ্থকভাৱে। ভ্ৰমণ কাহিনীত সাধাৰণতে লেখকজনে ভ্ৰমণ কৰা কোনো এক স্থানৰ বস্তুনিষ্ঠ বৰ্ণনাই প্ৰাধান্য পোৱা দেখা যায়। ইয়াৰ বিপৰীতে অনিমা গুহৰ 'তৃতীয় বিশ্ববাসিনীৰ আমেৰিকা দৰ্শন' ভ্ৰমণ-গ্ৰন্থত লেখিকাই ভ্ৰমণৰ বিভিন্ন অভিজ্ঞতা দাঙি ধৰাৰ লগতে লিংগ বৈষম্য কেন্দ্ৰিক বহুতো দিশ উন্মোচন কৰিছে। ভ্ৰমণ অভিজ্ঞতাৰ বৰ্ণনাৰ লগতে এনে বিষয়সমূহ সাঙুৰি নাৰীৰ সামাজিক স্থিতি, নাৰীৰ ওপৰত চলা অন্যায়, মানসিক নিৰ্যাতন আদি অতি কৌশলপূৰ্ণ ৰূপত উপস্থাপন কৰিছে। ইয়াত লেখিকাৰ দক্ষতা প্ৰকাশিত হৈছে। ভ্ৰমণ গ্ৰন্থখনিৰ ই এক অন্যতম দিশ বুলিব পাৰি।

উপসংহাৰ :

অনিমা গুহৰ ভ্ৰমণ গ্ৰন্থ তৃতীয় বিশ্ববাসিনীৰ আমেৰিকা দৰ্শন'ত লিংগ বৈষম্যৰ ছবিৰ বিষয়ে কৰা বিশ্লেষণাত্মক আলোচনাত দেখা গ'ল, গ্ৰন্থখনিৰ বিষয়বস্তুৰ মাজেৰে লেখিকাৰ নাৰী সম্পৰ্কীয় এক প্ৰগতিবাদী স্বকীয় স্পষ্ট দৃষ্টিভঙ্গী প্ৰকাশিত হৈছে। ভ্ৰমণৰ বস্তুনিষ্ঠ অভিজ্ঞতাৰ বৰ্ণনাক লেখিকাই ব্যক্তি চেতনাৰ লগতে সমাজগত চেতনাৰ মাজেৰে প্ৰকাশ কৰিছে। ইয়াৰ লগতে লেখিকাৰ সংবেদনশীলতা, ৰচনাকৌশল আৰু সৃষ্টিশীল প্ৰতিভাই সত্যনিষ্ঠ বাস্তৱতাক বস্তুনিষ্ঠ অভিজ্ঞতাৰ মাজেৰে তুলি ধৰিছে। ভাৰতীয় সমাজত নাৰীৰ প্ৰতি কৰা বৈষম্যমূলক আচৰণ, শোষণ, নিৰ্যাতনৰ ছবিখন লেখিকাই একাধিক বাস্তৱ নাৰীৰ জীৱনৰ যোগেদি গ্ৰন্থখনত তুলি ধৰিছে। নাৰীৰ প্ৰতি চলি অহা এই বৈষম্যমূলক আচৰণৰ প্ৰতি লেখিকাৰ প্ৰতিবাদ, ক্ষোভ আৰু উদ্ভা প্ৰকাশিত হৈছে। ভ্ৰমণ সাহিত্যত ভ্ৰমণৰ অভিজ্ঞতা আৰু পটভূমি ব্যৱহাৰ কৰি নাৰীৰ স্বতন্ত্ৰতা প্ৰতিষ্ঠাৰ এনে সবল প্ৰয়াস অসমীয়া ভ্ৰমণ সাহিত্যৰ ইতিহাসত লেখকৰ উল্লেখযোগ্য সংযোজন।

প্ৰসংগ পুথি:

- ১) গুহ, অনিমা : তৃতীয় বিশ্ববাসিনীৰ আমেৰিকা দৰ্শন,
লয়া'ছ বুক ষ্টল, গুৱাহাটী, ১৯৯৬
- ২) পৰাশৰ, অনুভৱ, (সম্পাদ) : অসম বৰেণা (১ম খণ্ড) গতি অসম,
গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ : ২০২২ চন

৩) ভূ এণ্ড, স্মৃতিৰেখা : আধুনিক অসমীয়া ভ্ৰমণ সাহিত্য ঐতিহ্য আৰু শিল্প,
পূৰ্বায়ণ প্ৰকাশন, গুৱাহাটী, ডিচেম্বৰ, ২০২০

লেখক :

অধ্যাপিকা, মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়

দূৰভাষ : ৯৪০১০-০২৮৯৭

Email : bijoyabaruah63@gmail.com

সহকাৰী অধ্যাপিকা, অসমীয়া বিভাগ

ডিগবৈ মহিলা মহাবিদ্যালয়

দূৰভাষ : ৯৯৫৪৭-৭০৪৯৮

Email : ranjitasaikia.khaund@gmail.com

নাম-ঘোষাত আধ্যাত্মিক তত্ত্বৰ প্ৰসংগ আৰু বিস্তাৰ

ড° মৃণাল কুমাৰ বৰুৱা

অৱতৰণিকা :

উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলত নৱ-বৈষ্ণৱ ভক্তি আন্দোলন সূচনা কৰা শঙ্কৰদেৱৰ অন্যতম সহযোগীগৰাকী আছিল মাধৱদেৱ। মাধৱদেৱ অতুলনীয় বৰঙনিৰ বাবেই দৰাচলতে নৱ-বৈষ্ণৱ ভক্তি আন্দোলনে পৰিপূৰ্ণতা লাভ কৰিছিল। শঙ্কৰদেৱে যি আধ্যাত্মিক চিন্তা আৰু চেতনাবোধৰ উন্মেষ ঘটাই মানুহক পৰিশীলিত জীৱনধাৰা এটাৰ অধিকাৰী কৰি তুলিবলৈ প্ৰয়াস কৰিছিল, সেই প্ৰযত্নক ফলপ্ৰসূ কৰি তুলিবলৈ মাধৱদেৱেও অহোপুৰুষাৰ্থ কৰিছিল। বিশেষকৈ 'নাম-ঘোষা'ৰ মাজত আধ্যাত্মিক তত্ত্ব আৰু দৰ্শন গভীৰভাৱে মাধৱদেৱে সমাহাৰিত কৰি গৈছে। 'আধ্যাত্মিক' শব্দটোৱে সামৰি লোৱা ভাৱ, বিষয়, তত্ত্ব আৰু দৰ্শন সমগ্ৰ নাম-ঘোষাতে বিয়পি আছে। গভীৰভাৱে লক্ষ্য কৰিলে দেখা যায় যে আধ্যাত্মিক তত্ত্ব, কৃষ্ণতত্ত্ব আৰু ভক্তিতত্ত্ব অভেদ ৰূপত নাম-ঘোষাত উপস্থাপন কৰা হৈছে। মানুহৰ জীৱনবোধৰ উত্তৰণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সাধনাবোৰো নাম-ঘোষাত অধ্যাত্ম সাধনৰ অন্তৰংগ বিষয়ৰূপেই প্ৰতিষ্ঠা কৰা দেখা গৈছে। মোৰ এই গৱেষণা-পত্ৰত ঘাইকৈ আধ্যাত্মিক তত্ত্বৰ সৈতে যিবোৰ বিশিষ্ট প্ৰসংগ নাম-ঘোষাত সন্নিৱিষ্ট হৈ আছে; সেই দিশ সমূহ আলোচনাৰ বাবে প্ৰয়াস কৰা হ'ব।

অধ্যয়নৰ গুৰুত্ব :

নাম-ঘোষা এখন তত্ত্বাৰ্থ সম্বলিত গ্ৰন্থ। ধৰ্ম-তত্ত্ব আৰু দৰ্শনৰ গভীৰ উপলব্ধিৰে নাম-ঘোষা সমৃদ্ধ হৈ আছে। নাম-ঘোষাত আধ্যাত্মিক দৰ্শনৰ সবল উপস্থিতি প্ৰতিধ্বনিত হৈ আছে। বেদ আৰু বেদান্তই আধ্যাত্মিক তত্ত্ব আৰু দৰ্শনৰ যিবোৰ বিষয় সামৰি মানুহক জীৱন আৰু জগত সম্পৰ্কে নতুন দৃষ্টিৰ সন্ধান দিবলৈ যত্ন কৰিছিল, সেই সমূহৰ অপূৰ্ব প্ৰকাশ নাম-ঘোষাত পৰিলক্ষিত হয়। ভক্তি তত্ত্বৰ মাজেৰেই মূল তত্ত্ব অধ্যাত্ম নাম-ঘোষাত ঘোষিত হৈছে। এই বিষয়টোৰ অধ্যয়নে নাম-ঘোষাত সম্পৰ্কীয় চৰ্চাত আন এটা দিশৰ প্ৰয়োজন পূৰাব বুলি আশা কৰিব পাৰি।

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্য আৰু পদ্ধতি :

'নাম-ঘোষাত আধ্যাত্মিক তত্ত্বৰ প্ৰসংগ আৰু বিস্তাৰ' সম্পৰ্কীয় আলোচনা পত্ৰখনৰ যোগেদি তলত উল্লেখ কৰা উদ্দেশ্যসমূহ সন্মুখত ৰাখি প্ৰস্তুত কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

- ১) আধ্যাত্মিকতাৰ সম্পৰ্কে গভীৰভাৱে আলোচনা কৰা।
- ২) নাম-ঘোষাত আধ্যাত্মিক তত্ত্বৰ প্ৰকাশ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।
- ৩) মাধৱদেৱে মৌলিক দৃষ্টিৰে আধ্যাত্মিক তত্ত্বসমূহত কৰা অৱলোকনৰ সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

পদ্ধতি :

'নাম-ঘোষাত আধ্যাত্মিক তত্ত্বৰ প্ৰসংগ আৰু বিস্তাৰ' শীৰ্ষক আলোচনা পত্ৰখনি প্ৰস্তুত কৰোঁতে বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰা হৈছে।

বিষয়ৰ পৰিসৰ :—

'নাম-ঘোষাত আধ্যাত্মিক তত্ত্বৰ প্ৰসংগ আৰু বিস্তাৰ' শীৰ্ষক আলোচনা পত্ৰখনত নাম-ঘোষাৰ পৰিচয়, নাম-ঘোষাত আধ্যাত্মিক দৰ্শনৰ প্ৰকাশ, আধ্যাত্মিক তত্ত্বসমূহৰ বিস্তাৰ আৰু মাধৱদেৱে এই বিষয়সমূহত কৰা মৌলিক অৱলোকন আদি দিশসমূহ আলোচনাৰ বাবে পত্ৰখনৰ পৰিসৰৰ মাজত ৰখা হৈছে।

তথ্য আহৰণৰ উৎস :

মুখ্য উৎস : ‘নাম-ঘোষাত আধ্যাত্মিক তত্ত্বৰ প্ৰসংগ আৰু বিস্তাৰ’ শীৰ্ষক আলোচনা পত্ৰৰ বাবে তথ্যৰ মূল উৎস হিচাপে লোৱা হৈছে
মাধৱদেৱ বিৰচিত নাম-ঘোষা।

গৌণ উৎস : আলোচনা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোঁতে গৌণ উৎস হিচাপে বিভিন্ন গ্ৰন্থৰ সহায় লোৱা হৈছে।

নাম-ঘোষাৰ পৰিচয় :

নাম-ঘোষাত মাধৱদেৱৰ বিশালতৰ পাণ্ডিত্য আৰু বিনম্ৰ ব্যক্তিত্বৰ অপূৰ্ব প্ৰকাশ ঘটিছে। শঙ্কৰদেৱৰ শিষ্যত্ব গ্ৰহণ কৰা দিন ধৰি মাধৱদেৱৰ জীৱনলৈ যি ৰূপান্তৰ আহিল, সেই অতুলনীয় নব্য জীৱনচৰ্চা নাম-ঘোষাৰ মাজত উপস্থাপন কৰা পৰিলক্ষিত হয়। মাধৱদেৱৰ ব্যক্তিত্বৰ অসামান্য দিশসমূহ নাম-ঘোষাৰ পাতত আমি দেখা পোওঁ। মাধৱদেৱৰ গুৰুভক্তি, দাস্য ভক্তি, সেৱা ৰসভক্তি, গভীৰ শাস্ত্ৰজ্ঞান, পাণ্ডিত্য, সমাজবীক্ষা, শিল্পবোধ, অধ্যাত্ম চেতনা, ত্যাগ, কষ্ট-সহিষ্ণুতা, অনাসক্তি আদি ব্যক্তিত্বৰ বৰ্ণিত গুণাৱলী নাম-ঘোষাত বিধৃত হৈ আছে। আত্মজীৱনীৰ দৰে মাধৱদেৱে নিজৰ জীৱনগাঁথা যদিও কোনো এখন গ্ৰন্থত লিপিবদ্ধ কৰি থৈ যোৱা নাই তথাপি নাম-ঘোষাত মাধৱদেৱে নিজৰ প্ৰকৃত জীৱনচৰ্চা আৰু দৰ্শন উপস্থাপন কৰি থৈ গৈছে। মাধৱদেৱৰ জীৱন দৰ্শনৰ এনে এটা দিশ নাই, যিটো দিশৰ উপস্থাপন নাম-ঘোষাত নোহোৱাকৈ বাট পৰি ৰৈছে। মুকলিকৈ ক’বলৈ হ’লে মাধৱদেৱৰ জীৱন যাত্ৰাৰ এখন পূৰ্ণাঙ্গ দলিল এই নাম-ঘোষা। মাধৱদেৱৰ তত্ত্বজ্ঞান, শাস্ত্ৰজ্ঞান আৰু ভক্তিজ্ঞানৰ অপূৰ্ব মিশ্ৰণ ঘটিছে নাম-ঘোষাত। জীৱন আৰু জগতৰ সাধাৰণ সত্যৰ পৰা আৰম্ভ কৰি বিশ্ব-ব্ৰহ্মাণ্ডৰ পৰম সত্যলৈকে মাধৱদেৱৰ যি গভীৰ আৱিষ্কাৰ আৰু উপলব্ধি তাকো নাম-ঘোষাত তেওঁ প্ৰাঞ্জলভাৱে উপস্থাপন কৰিছে। তদুপৰি গুৰু শঙ্কৰদেৱৰ ওচৰত চিত্ত, বুদ্ধি আৰু মন অৰ্পণ কৰি অৰ্জন কৰা বিপুলায়তন জ্ঞান আৰু প্ৰজ্ঞা নাম-ঘোষাতেই মাধৱদেৱে সমাহাৰ ঘটাইছে। মাধৱদেৱ স্বৰূপাৰ্থতে এগৰাকী কবি আৰু দাৰ্শনিক। কবি হিচাপে মাধৱদেৱৰ কাব্যদৃষ্টি আৰু কাব্যদৰ্শন বিচাৰ কৰিব খুজিলে নাম-ঘোষাত ইয়াৰ স্পষ্ট আভাস বিচাৰি পোৱা যায়। একেদৰে এগৰাকী দাৰ্শনিক মাধৱদেৱকো নাম-ঘোষাৰ মাজত বিচৰণ কৰি থকা পৰিলক্ষিত হয়। ভাৰতীয় ভক্তিতত্ত্ব দৰ্শনৰ সাৰাংশ মৌলিক উপলব্ধিৰে মাধৱদেৱে নাম-ঘোষাত সন্নিবিষ্ট কৰিছে। বেদান্ত দৰ্শনৰ দাৰ্শনিক পৰম্পৰাৰ মাজেৰে প্ৰবাহিত হৈ অহা তত্ত্ব আৰু উপদেশক মৌলিক বিচাৰ আৰু পৰ্যবেক্ষণেৰে মাধৱদেৱে নাম-ঘোষাত নৱৰূপত উপস্থাপন কৰিছে। যিসমূহ শাস্ত্ৰীয় উৎসৰ পৰা মাধৱদেৱে নাম-ঘোষা ৰচনাৰ বাবে সমল সংগ্ৰহ কৰিছে, প্ৰয়োজনবোধে মূলভাৱ আৰু বক্তব্য সলনি নকৰাকৈ তেওঁ নিজৰ দৃষ্টিভংগী আৰু আদৰ্শ সন্মুখত ৰাখি নতুন ধৰণেৰে উপস্থাপন কৰা দৃষ্টিগোচৰ হৈছে। এই দৃষ্টিভংগীৰ মূলতে আছে শঙ্কৰদেৱৰ সৰ্বগুণাকৰ ব্যক্তিত্বৰ প্ৰভাৱত গঢ়ি উঠা মাধৱদেৱৰ ব্যক্তিত্বৰ নৱৰূপ। মাধৱদেৱ এগৰাকী অতুলনীয় শিল্পী আছিল। একধৰণৰ স্বতন্ত্ৰ শিল্পচেতনা আৰু শিল্পবোধৰ গৰাকী আছিল মাধৱদেৱ। মাধৱদেৱৰ শিল্পী মন আৰু শিল্পী জীৱনৰ পূৰ্ণ প্ৰকাশ নাম-ঘোষাত দেখিবলৈ পোৱা যায়। বিশেষকৈ আধ্যাত্মিক তত্ত্ব আৰু দৰ্শন নাম-ঘোষাৰ অন্যতম বিষয়। নাম-ঘোষাত ভক্তি তত্ত্বৰ সৈতে আধ্যাত্মিকতা এনেভাৱে সমাহাৰিত হৈ আছে যে, ইয়াৰ এটাক আনটোৰ পৰা পৃথক কৰি বিচাৰ কৰিব নোৱাৰি। তদুপৰি ঈশ্বৰ তত্ত্ব সম্পৰ্কীয় যিবোৰ ধাৰণা নাম-ঘোষাত উপস্থাপন কৰা হৈছে, তাৰ মাজতো আধ্যাত্মিক তত্ত্বই প্ৰকাশিত হৈ আছে। একেধাৰে ক’বলৈ গ’লে নাম-ঘোষাত কৃষ্ণ ভক্তিৰ যি ধাৰা বা ধাৰণা প্ৰকাশিত হৈছে তাৰ মাজতেই আধ্যাত্মিক তত্ত্বৰ প্ৰকাশ আৰু বিস্তাৰ হৈছে। আলোচনা পত্ৰখনিত এই দিশসমূহ আলোচনাৰ বাবে প্ৰয়াস কৰা হৈছে।

ধৰ্ম আৰু আধ্যাত্মিকতাৰ চমু আভাস :

ধৰ্ম শব্দটোৰ ব্যৱহাৰিক অৰ্থ অতি গভীৰ আৰু তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। ধৰ্ম মানে বাহ্যিক আচাৰ-অনুষ্ঠান সৰ্বস্ব যিটো ব্যৱস্থাৰ কথা মনলৈ অনা হয়; সেয়া ধৰ্মৰ আচল ৰূপ নহয়। ধৰ্মৰ দুটা শৰীৰ আছে। এটা অন্তৰঙ্গ আৰু আনটো বহিৰঙ্গ। অন্তৰঙ্গ শৰীৰটোহে ধৰ্মৰ মূল সত্তা। ধৰ্মৰ প্ৰয়োজনীয়তা আৰু প্ৰাসংগিকতা বিচাৰ কৰিবলৈ যাওঁতে এই অন্তৰঙ্গ সত্তাৰ আলোচনা কৰিব লাগিব। আমি সকলোৱে জানো যে আমাৰ

প্ৰত্যেকৰে ভিতৰত এখন আনুভূতিক জগত আছে। এই জগতখনৰ মাজতেই যথার্থতে জীৱনৰ অৰ্থ আৰু মহত্ব অন্তৰ্ভুক্ত হৈ থাকে। আমাৰ ভিতৰত ক্ৰিয়াশীল এই আনুভূতিক জগতখনৰ উৎকৰ্ষৰ প্ৰেক্ষাপটত ধৰ্ম সদায় প্ৰাসংগিক হৈ থাকিব। ধৰ্মৰ মূল লক্ষ্য মানৱ আত্মাৰ উৎকৰ্ষ সাধন কৰা। বহল অৰ্থত আধ্যাত্মিক উন্নতিৰ চূড়ান্ত স্তৰলৈ মানুহক লৈ যোৱা। এই স্থানলৈ যোৱাৰ পথত অনেক অন্তৰায় আছে। এই অন্তৰায় অতিক্ৰম কৰি যি মানুহক লৈ যায় পৰম প্ৰাপ্তিৰ পথলৈ; সেয়ে ধৰ্ম। ধৰ্মই যথার্থতে মানুহক সুস্থ আনুভূতিক পৰিৱৰ্তনৰ পৰিক্ৰমালৈ লৈ যায়। অন্তৰৰ ঐশ্বৰ্যৰে জীৱনৰ সুস্থ ৰূপ উপলব্ধি কৰিবলৈ ধৰ্মই এটা পথ আৰু প্ৰেৰণাৰ সন্ধান দিয়ে। ধৰ্ম মূলত সুন্দৰৰ সাধনা। সুন্দৰক পোৱাৰ আৰু স্পৰ্শ কৰাৰ আকুলতাহে ধৰ্ম। চাৰিওফালে সুন্দৰৰ আয়োজন, সুন্দৰৰ প্ৰয়োজন, সুন্দৰৰ সংযোজনেই ধৰ্ম। এনে অৰ্থতে ধৰ্ম মানে সংস্কৃতিয়ো। জীৱনক সুন্দৰ কৰাটোৱেই ধৰ্ম আৰু সংস্কৃতিৰ উদ্দেশ্য। বহুতে এই বিষয়বোৰৰ পৰা ধৰ্মৰ ধাৰণাটোক নিলগাই থ'ব খোজে। এনে ধাৰণা অতি ক্ষতিকাৰক। সংস্কৃতিক বাদ দিলে ধৰ্ম অসম্পূৰ্ণ। ধৰ্মক সংস্কৃতিৰ বৃত্তৰ বাহিৰত থ'লে ধৰ্মৰ কল্যাণীয় পথটোৱেই ধূসৰ হৈ পৰিব। মহাভাৰতত ধৰ্মৰ লক্ষণৰ কথা কওঁতে প্ৰেম, কৰুণা, ধৈৰ্য্য, সংযম পৰোপকাৰকে ধৰি যিবোৰ প্ৰমূল্যৰ কথা কোৱা হৈছে, সেই সমূহ সংস্কৃতিৰো অপৰিহাৰ্য উপাদান। প্ৰসঙ্গক্ৰমে উল্লেখ্য যে মহাভাৰতে তেৰটা গুণক ধৰ্মৰ সৈতে সাঙুৰি দিছে। সেইকেইটা ক্ৰমে- সম, দম, অমাংসৰ্য, ক্ষমা, হী, তিতিক্ষা, অনসূয়া, ত্যাগ, ধ্যান, আৰ্যত্ব, ধৃতি, দয়া আৰু অহিংসা। এই গুণসমূহৰ নিৰন্তৰ কৰ্মণেৰে মানুহক মনুষ্যত্বৰ সৰ্বশ্ৰেষ্ঠ স্তৰলৈ যোৱাৰে প্ৰেৰণা মহাভাৰতে দান কৰি গৈছে। ধৰ্মৰ প্ৰকৃত উদ্দেশ্যটোৱেই হ'ল মানুহক পশুত্বৰ পৰা আঁতৰাই আনি মনুষ্যত্বৰ জখলাৰে আৰোহন কৰোঁৱা। দৰাচলতেই ধৰ্মই মানুহক অবিৰত আত্মানুসন্ধান আৰু আধ্যাত্মিক জিজ্ঞাসাৰ ফালে ধাৰিত কৰে। এই দুই পথলৈ যোৱাৰ পথটো ধৰ্মই মানুহক নিৰ্ণয় কৰি দিয়ে। গীতাশাস্ত্ৰই এই পথত উপনীত হ'ব নোৱাৰাৰ কাৰণ হিচাপে মানুহৰ অবিদ্যা আৰু বাসনাকে মুখ্য বুলি উল্লেখ কৰিছে। গীতাই স্পষ্টভাৱে ঘোষণা কৰিছে যে আত্মদৰ্শন আৰু আত্মবোধৰ সহায়েৰে অধ্যাত্ম ৰাজ্যত প্ৰৱেশ কৰিব পাৰি। পৰম জিজ্ঞাসাৰে পৰমজ্যোতিৰ অন্বেষণত আমাৰ মন আৰু তন নিমজ্জিত নোহোৱা পৰ্যন্ত অবিদ্যা আৰু বাসনা দূৰ নহয়। অজ্ঞানতাবশতঃ মনৰ পৰা সৃষ্টি হোৱা ভ্ৰম আৰু আসক্তিৰ বাবেই এই পথৰ পৰা মানুহ পথচ্যুত হয়। কিন্তু ধৰ্মৰ আশ্ৰয়ত এই বিভ্ৰম আৰু বিভ্ৰান্তিৰ পৰা মুক্ত হৈ মানুহে পৰমজ্যোতিৰ সন্ধান পাব পাৰে।

আধ্যাত্মিকতাৰ মাজত গভীৰ আত্মানুসন্ধানৰ এটা প্ৰক্ৰিয়া অন্তৰ্ভুক্ত হৈ থাকে। ব্যক্তিক ঈশ্বৰমুখী পথলৈ যোৱাৰ সৰ্বোত্তম পথও এই আধ্যাত্মিকতাই প্ৰশস্ত কৰি দিয়ে। আধ্যাত্মিকতাত থকা আত্মানুসন্ধানে নিজৰ সত্তাক আৱিষ্কাৰ কৰাত সহায় কৰে। আমাৰ ভিতৰত থকা ইন্দ্ৰিয় বৃত্তি সমূহৰ যি স্বাভাৱিক আচৰণ তাৰ দ্বাৰাই আত্মবোধ বাধাপ্ৰাপ্ত হয় আৰু আত্মবোধ বিনষ্ট হোৱাৰ লগে লগে মানুহৰ সাধ্বিক ভাৱবোৰো ক্ষয়প্ৰাপ্ত হয়। আধ্যাত্মিকতাই ক্ষুদ্ৰতাৰ পৰা বিশালতালৈ যোৱাৰ যি বাট ৰচনা কৰে, সেই যাত্ৰাত আত্মজ্ঞান বা আত্মবোধ নিতান্তই আৱশ্যকীয় বিষয়। নাম-ঘোষাই সিদ্ধান্ত দিছে- ভগৱানৰ চৰণত ভক্তিয়ুক্ত মনেৰে নিজক সমৰ্পণ বা উৰ্চগা নকৰা পৰ্যন্ত আত্মবোধ প্ৰাপ্ত নহয়। সাংসাৰিক জগতৰ ভ্ৰম বোৰে মানুহক বিভ্ৰান্ত কৰি মানুহক এনেকৈ উন্মত্ত কৰে যে মানুহে পাহৰি পেলায় নিজৰ ক্ষুদ্ৰতা আৰু সীমাবদ্ধতা। নাম-ঘোষাই সোঁৱৰাই দিছে যে মন ভক্তিয়ুক্ত কৰি ইন্দ্ৰিয়ক সংযম কৰি আত্মবোধৰ উপনীত হ'ব পৰাটোৱেই আধ্যাত্মিকতা। আধ্যাত্মিকতাত যি অবিৰত আত্মানুসন্ধানৰ কথা কোৱা হৈছে তাৰ মূল উদ্দেশ্যও হৈছে, পৰম ব্ৰহ্মৰ অখণ্ড অনন্ত ব্যাপকতাৰ মাজত জীৱনৰ সীমাবদ্ধতাক উপলব্ধি কৰা। নাম-ঘোষাই এই স্তৰলৈকে যোৱাৰ বাবে এটা প্ৰেৰণা সঞ্চাৰিত কৰিছে। অন্য এটা দৃষ্টিকোণেৰে ক'বলৈ গ'লে আধ্যাত্মিকতাক এক জীৱনৰ দৰ্শন ৰূপে নাম-ঘোষাই চিহ্নিত কৰিছে।

নাম-ঘোষাত আধ্যাত্মিক তত্ত্বৰ বিস্তাৰঃ

আত্মতত্ত্বৰ ধাৰণা :

নাম-ঘোষাৰ মতে সংসাৰত আত্মতত্ত্ব উপলব্ধি কৰাটো এটা অত্যন্ত দুৰ্বোধ্য কাম। এই দুৰ্বোধ্য তত্ত্ব যিজনে উপলব্ধি কৰে সেইজনৰ বাবে চাৰি পুৰুষাৰ্থ সহজসাধ্য বুলি ঘোষাই সিদ্ধান্ত প্ৰকাশ কৰিছে। নাম-ঘোষাত কৈছে—

পৰম দুৰ্বোধ্য আত্মতত্ত্ব তাৰ জ্ঞান অৰ্থে হৰি যত
লীলা অৱতাৰ ধৰা তুমি কৃপাময়।
তাহান চৰিত্ৰ সুধাসিন্ধু তাত ক্ৰীড়া কৰি দীনবন্ধু
চাৰি পুৰুষাৰ্থ তৃণৰ সম কৰয়।।¹ ৬৪৩

এই আত্মতত্ত্ব সকলোৰে ভিতৰত বিদ্যমান হৈ থকাৰ কথা কোৱা হৈছে। আত্মতত্ত্বৰ মূলতে আছে পৰমাত্মাৰ প্ৰকাশ। নাম-ঘোষাই সকলোৰে হৃদয়ত পৰমাত্মা বিৰাজমান হৈ থকাৰ কথা উল্লেখ কৰি সকলো ইন্দ্ৰিয় বৃত্তি এই শক্তিৰ বলতে চৈতন্যময় হৈ থকাৰ কথা ঘোষণা কৰিছে। ঘোষাত কৈছে—

যিহেতু চৈতন্য পূৰ্ণ পৰমাত্মা ৰূপে হৰি
হৃদয়ত আছন্ত প্ৰকাশি।
তাতেসে ইন্দ্ৰিয়গণ ভূত প্ৰাণ বুদ্ধি মন
প্ৰৱৰ্ত্তে যতোক জড়ৰাশি।।² ২২

পৰমাত্মাৰ স্বৰূপ :

পৰমাত্মাৰ স্বৰূপ সম্পৰ্কে নাম-ঘোষাত স্পষ্টভাৱে মতামত ব্যক্ত কৰা হৈছে। পৰমাত্মাৰ অব্যক্ত, সৰ্বব্যাপ্ত আৰু মূৰ্তিশূন্যৰূপ নাম-ঘোষাত উপস্থাপন কৰিছে। এই ৰূপত পৰমাত্মাক চিন্তন কৰি মন শুদ্ধি কৰাৰ উপায়ো ঘোষাত নিৰূপন কৰি দিছে। পৰমাত্মা চিন্তনৰ উপায় নাম-ঘোষাই এনেদৰে দিছে—

অব্যক্ত ঈশ্বৰ হৰি কিমতে পুজিবা তাক
ব্যাপকত কিবা বিসৰ্জন।
এতাৰন্ত মূৰ্তিশূন্য কেনমতে চিন্তিবাহা
ৰাম বুলি শুদ্ধ কৰা মন।।³ ৮

অধ্যাত্মৰ সাধনাত অন্তৰায় ৰূপে দেখা দিয়া এটা বিশেষ বিষয় নাম-ঘোষাত সৰলভাৱে উপস্থাপন কৰা হৈছে। সেইটো হ'ল অবিদ্যা বা অজ্ঞানতা। উপনিষদ সমূহতো এই অবিদ্যাৰ সম্পৰ্কে গভীৰভাৱে আলোকপাত কৰা পৰিলক্ষিত হৈছে। নাম-ঘোষাৰ মতে জীৱ বিলাকৰ ভ্ৰান্তিৰ মূল কাৰণ হ'ল অবিদ্যা। অবিদ্যাই অনাত্মা বিষয়ত জীৱ সমুদায়ক পতিত কৰে। ইয়াৰ ফলত জীৱ সমূহে বন্ধনত পৰিবলগীয়া হয়। তদুপৰি অবিদ্যাই পৰমাত্মাৰ সান্নিধ্যৰ পৰাও বঞ্চিত কৰি দিয়ে। পৰমতত্ত্বক উপলব্ধি কৰাৰ পৰা বঞ্চিত হ'ব লগা হয় এই অবিদ্যাৰ বাবেই। এই প্ৰসঙ্গত নাম-ঘোষাত স্পষ্টভাৱে কোৱা হৈছে—

দুৰ্ব্বাৰ দুঃসঙ্গ দুৰ্ব্বাসনা দৃষ্ট হৰি হৰি হৰি হৰি এ
অনাদি অবিদ্যা আপুনি ভৈলো মোহিত।
অনাত্মা দেহক আত্মাবুদ্ধি কৰি হৰি হৰি হৰি হৰি এ

তুমি পৰমাত্মা ঈশ্বৰে ভৈলো বঞ্চিত।।⁴৭৫১

তোম্বাৰেবে অবিদ্যায় আন্বাক মুহিলে হৰি

নজনোহো তোম্বাৰ তত্ত্বক।

তোম্বাৰ চৰণে হৰি শৰণ পশিয়া সাৰ

কৰিলোহো তোম্বাৰ নামক।।⁵৮৩

আধ্যাত্মিক শিক্ষাৰ মূল উদ্দেশ্য হ'ল আত্ম দৰ্শন কৰোৱা। পৰমাত্মাৰ অংশ হিচাপে নিজৰ পৰিচয় অন্বেষণ কৰিব পৰাটোৱেই আধ্যাত্মিক জ্ঞানৰ পৰিণতি। মানুহে অসত্য বস্তুকে সত্য আৰু চৈতন্য বুলি ভাবি দেহকে আত্মজ্ঞান কৰাৰ যি ভ্ৰান্তি কৰে, তাৰ পৰা আধ্যাত্মিক শিক্ষাই মানুহক পৰিত্ৰাণ দিয়ে। ঘোষাত স্পষ্ট ভাৱে উল্লেখ কৰা হৈছে—

অনাত্মা দেহক আত্মাবুদ্ধি কৰি

হৰি হৰি হৰি হৰি এ

তুমি পৰমাত্মা ঈশ্বৰে ভৈলো বঞ্চিত।।⁶৭৫১

ভক্তিতত্ত্বৰ গুৰুত্ব আৰু শ্ৰেষ্ঠতা :

নাম-ঘোষাত জ্ঞান আৰু কৰ্ম মার্গৰ পৰিৱৰ্তে ভক্তি মার্গৰ শ্ৰেষ্ঠতা প্ৰতিপন্ন কৰা হৈছে। এই দুই মার্গৰ জটিলতা আৰু সীমাবদ্ধতাৰ কথাও যুক্তিসহকাৰে ঘোষাত উপস্থাপন কৰা হৈছে। অধ্যাত্মৰ মূলতে থকা ঈশ্বৰ প্ৰাপ্তিৰ উপায় ৰূপেও কেৱল ভক্তিকেই নাম-ঘোষাই স্বীকৃতি প্ৰদান কৰিছে। ভক্তিৰ সহায়ত সংসাৰৰ বন্ধন চিঙি পৰম সত্যৰ জ্যোতি সন্তৰ বুলি ঘোষাত সিদ্ধান্ত দিয়া হৈছে। নাম-ঘোষাত কৈছে—

মোৰ ভক্তিয়ুক্ত যোগীৰো জানিবা

মোতেসে চিত্ত যাহাৰ।

জ্ঞান কৰ্মে বিনে কেৱল ভক্তিত

পাৱয় সংসাৰ পাৰ।।⁷১৯৯

কেৱল ভক্তি পুৰুষক তাৰে

সহায় কাকো নচাৰে।

জ্ঞানে কৰ্মে তাৰে তাৰিতে নপাৰে

ভক্তি নপাৰে যাৰে।।⁸২০০

নাম-ঘোষাই মানুহক অবিদ্যা আন্ধাৰৰ পৰা মুক্ত হোৱাৰ উপায় নিৰ্দিষ্ট কৰি দিছে। অন্তৰত ঈশ্বৰ শক্তিৰ প্ৰৱেশ কৰাই এই আন্ধাৰ বিনাশ কৰাৰ উপায় নাম-ঘোষাই নিৰ্ণয় কৰি দিছে। ঘোষাত কৈছে—

চৈতন্য ঈশ্বৰ আদিত্য যাহাৰ

হিয়াত ভৈলা প্ৰকাশ।

কাল মেঘপ্ৰায় অবিদ্যা আন্ধাৰ

তাহাৰ হোৱে বিনাশ।।⁹৩৫৫

আধ্যাত্মিক আৰোহনৰ বাবে মানুহক প্ৰয়োজন হোৱা বিচাৰ নাম-ঘোষাই দান কৰি গৈছে। মানুহক আত্মোৎকৰ্ষৰ বাবে প্ৰয়োজন হোৱা সৎ সঙ্গ বা সাধু সঙ্গৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ কথাও নাম-ঘোষাই স্পষ্টভাৱে উল্লেখ কৰিছে। নাম-ঘোষাত কৈছে—

সাধু সঙ্গ অনুসৰা শ্ৰৱণ কীৰ্ত্তন কৰা
পৰিহৰা পাযণ্ড আচাৰ।¹⁰ ৩৪

আধ্যাত্মিক উত্তৰণৰ প্ৰসঙ্গ :

মানুহৰ নৈতিক উত্তৰণৰ বাট ৰুদ্ধ কৰে পাযণ্ড বুদ্ধি বিলাকে। সৎ সঙ্গৰ প্ৰভাৱে এই বুদ্ধিৰ পৰা মানুহক পৰিত্ৰাণ দিব পাৰে। সাধু সঙ্গৰ পৰা সৃষ্টি হোৱা প্ৰেৰণা আৰু বিচাৰে মানুহক আধ্যাত্মিকভাৱে বলৱান হোৱাত প্ৰচুৰ পৰিমাণে সহায় কৰে। আধ্যাত্মিক সাধনাৰ বাটত থকা প্ৰধান তিনিটা অন্তৰায়ৰ কথা নাম-ঘোষাত উল্লেখ কৰা দেখা গৈছে। সেই তিনিটাক নাম-ঘোষাই ‘অনৰ্থ’ বুলি আখ্যা দিছে। মানুহৰ বিনাশৰ কাৰণে এই তিনিটাই বুলি ঘোষাই সিদ্ধান্ত দিছে। মানুহৰ নৈতিক পতন ৰুদ্ধ কৰি আধ্যাত্মিক উত্তৰণৰ পথ প্ৰশস্ত কৰাৰ উপায় নাম-ঘোষাই এনেদৰে দিছে—

যতেক অনৰ্থ আছে সংসাৰত
তাত তিনিবিধ সাৰ।

কাম ক্ৰোধ লোভ আপোন নাশন
জানি কৰা পৰিহাৰ।।¹¹ ২০৮

অধ্যাত্মবাদৰ প্ৰধান হেঙাৰ হ’ল ভোগবাদ। ভোগবাদী চিন্তাৰ প্ৰভাৱে মানুহক নৈতিকভাৱে স্থলিত আৰু আধ্যাত্মিকভাৱে দুৰ্বল কৰে। ভোগবাদী চিন্তাৰ উন্মাদনাই মানুহক অধ্যাত্ম বিৰোধী যি অৱস্থালৈ লৈ যায়, তাৰো এক ধাৰণা নাম-ঘোষাই স্পষ্ট কৰি দিছে। ঘোষাত কৈছে—

ঐশ্বৰ্য্য ভোগৰ মদে মত্ত হয় ঈশ্বৰত
পৰাঙ্কথ ভৈল যিটোজন।

যেন জীৰ্ণ গাই সিটো দুৰ্য্যোৰ সংসাৰ মহা
পঙ্কে পৰি হোৱয় মগন।।¹² ৫৮

একেদৰে আধ্যাত্মিক উত্তৰণৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় ইন্দ্ৰিয় সংযম আৰু শুদ্ধিতাৰ ওপৰতো নাম-ঘোষাই গুৰুত্ব আৰোপ কৰিছে। ইন্দ্ৰিয় ভোগৰ ইচ্ছায় মানুহক কেনেকৈ নষ্ট আৰু ভ্ৰষ্ট কৰে সেই সম্পৰ্কেও ঘোষাই এক ধাৰণা বিচাৰ আগবঢ়াইছে। নাম-ঘোষাত কৈছে—

অন্ন যোনি কিছো নকৰে বিচাৰ
জাতি-কুল ভৈল ভ্ৰষ্ট।

বৈষম্য বৈশ ধৰিয়া ফুৰয়
বেদ পছ কৰি নষ্ট।।¹³ ২৯৫

আধ্যাত্মিকতাৰ মূল উদ্দেশ্য হ’ল পৰমানন্দ প্ৰাপ্তি। বৈষয়িক সুখৰ কৰণ পৰিণতিৰ পৰা মানুহক আঁতৰাই আনি আধ্যাত্মিক সুখৰ সন্ধান দিছে নাম-ঘোষাই। ঘোষাৰ মতে পৰম সুখৰ উপায় হ’ল ঈশ্বৰৰ প্ৰতি একান্ত ভক্তি। পৰমাত্মাক অবিচল ভক্তি কৰি ওপজা আনন্দই আধ্যাত্মিক সুখ বুলি নাম-ঘোষাই অভিহিত কৰিছে। নাম-ঘোষাত কৈছে—

সমস্তে সুখক তেজি পুৰুষোত্তমৰ প্ৰেম
ভকতিক কৰিল আশ্ৰয়।

ভকতসৱৰ এহি পুৰুষাৰ্থ মনোনীত
আনো সুখ আধিক পাৱয়।।¹⁴ ১৩৫

আধ্যাত্মিক জ্ঞান প্ৰাপ্তিৰ উপায় :

নাম-ঘোষাত যি আত্মজ্ঞানৰ ধাৰণা প্ৰকাশ কৰা হৈছে সেই জ্ঞান লাভৰ বাবে ঈশ্বৰৰ কৃপাৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ কথা উল্লেখ কৰা হৈছে।
ঘোষাৰ মতে আত্মবোধ প্ৰাপ্তিৰ বাবে ভগৱানৰ কৰুণা অপৰিহাৰ্য। শ্ৰীমদ্ভগৱত গীতায়ো এই কথাৰে পোষকতা কৰিছে। ঘোষাত কৈছে—

ভগৱন্ত ভক্তিয়ুক্ত পুৰুষৰ আত্মবোধ
মাধৱৰ প্ৰসাদে মিলয়।
কৃষ্ণৰ কৃপাত জানা গুচয় সংসাৰ ভয়
এহিমাণে গীতাৰ নিৰ্ণয়।।¹⁵৬২০

উপসংহাৰ :

এনেদৰে বিচাৰ কৰিলে দেখা যায় যে সমগ্ৰ নাম-ঘোষাৰ মূলতে আছে গভীৰ আধ্যাত্মিক তত্ত্ব আৰু দৰ্শনৰ প্ৰকাশ। কৃষ্ণ ভক্তিৰ যি ধাৰা আৰু ধাৰণা মাধৱদেৱে নাম-ঘোষাত উপস্থাপন কৰিছে, তাৰ মাজতেই এই তত্ত্বৰ অঙ্কুৰণ আৰু বিস্তাৰ হৈছে। একেধাৰতে ক'বলৈ গ'লে ভক্তিতত্ত্ব আৰু আধ্যাত্মিকতত্ত্ব অভিন্ন ৰূপত নাম-ঘোষাত উপস্থাপন কৰা হৈছে।

পাদটীকা :—

- 1 মহেশ্বৰ নেওগ, (সম্পা.), কীৰ্ত্তন-ঘোষা আৰু নাম-ঘোষা পৃঃ 844
- 2 উল্লিখিত, পৃঃ 712
- 3 উল্লিখিত, পৃঃ 707
- 4 উল্লিখিত, পৃঃ 868
- 5 উল্লিখিত, পৃঃ 730
- 6 উল্লিখিত, পৃঃ 868
- 7 উল্লিখিত, পৃঃ 759
- 8 উল্লিখিত, পৃঃ 759
- 9 উল্লিখিত, পৃঃ 793
- 10 উল্লিখিত, পৃঃ 715
- 11 উল্লিখিত, পৃঃ 761
- 12 উল্লিখিত, পৃঃ 723
- 13 উল্লিখিত, পৃঃ 789
- 14 উল্লিখিত, পৃঃ 744
- 15 উল্লিখিত, পৃঃ 837

সহায়ক গ্রন্থপঞ্জী :

গোস্বামী, দত্তদেব	:	নাম-ঘোষাৰ আধ্যাত্মিক তত্ত্ব (ভাষ্যপুথি) প্রকাশক- বৰ্ণমালা প্রকাশন, যোৰহাট চতুৰ্থ প্রকাশ-২০২০
চুতীয়া, বিপিন	:	শাস্ত্ৰীয় আৰু আধ্যাত্মিক তত্ত্ব-দৰ্শন প্রকাশক- বিপিন চুতীয়া, ধেমাজি প্রথম প্রকাশ- ২০২০
চুতীয়া, সোণাৰাম (সম্পা) আৰু অন্যান্য	:	মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ বাক্যামৃত প্রকাশক- শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ সঙ্ঘ প্রথম প্রকাশ-১৯৯৮
চুতীয়া, সোণাৰাম (সম্পা) আৰু অন্যান্য	:	মহাপুৰুষ মাধৱদেৱৰ বাক্যামৃত প্রকাশক- শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ সঙ্ঘ
চুতীয়া, সোণাৰাম	:	বেদ আৰু মহাপুৰুষীয়া ধৰ্ম প্রকাশক- শ্ৰীৰোষশ্বৰ হাজৰিকা প্রথম প্রকাশ- ফেব্ৰুৱাৰী, ১৯৮৮
চুতীয়া, ধৰ্মেশ্বৰ (সম্পা)	:	নাম-ঘোষা প্রকাশক- শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱৰ সংঘ, ১৯৯৫
চলিহা, ভৱপ্ৰসাদ (সম্পা)	:	শঙ্কৰী সংস্কৃতিৰ অধ্যয়ন প্রকাশক- শ্ৰী হৰি প্ৰসাদ হাজৰিকা, সম্পাদক শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ সঙ্ঘ, নগাঁও, অসম ফেব্ৰুৱাৰী-১৯৯৯ প্রথম প্রকাশ- ৯ ফেব্ৰুৱাৰী, ১৯৯৯
নেওগা, মহেশ্বৰ (সম্পা)	:	কীৰ্ত্তন-ঘোষা আৰু নাম-ঘোষা প্রকাশক- লয়াৰ্ছ বুক ষ্টলনতুন সংস্কৰণ- ২০১০, পুনৰ মুদ্ৰণ ২০২০

লেখক :

সহকাৰী অধ্যাপক, ড^o ভূপেন হাজৰিকা পৰিৱেশ্য কলা অধ্যয়ন কেন্দ্ৰ, ডিব্ৰুগড় বিশ্ববিদ্যালয়।

মণিকা দেৱীৰ গল্পত চিনেমেটিক কৌশলৰ উপস্থিতি : এক অধ্যয়ন

ড° শ্যামলী দলৈ

পূৰ্বী শইকীয়া

সংক্ষিপ্তসাৰ :

সাম্প্ৰতিক অসমীয়া চুটিগল্পৰ ধাৰাটোক নতুনত্ব প্ৰদানেৰে আগবঢ়াই লৈ যোৱা অসমীয়া মহিলা গল্পকাৰ সকলৰ ভিতৰত কনিষ্ঠ শাৰীত মণিকা দেৱীৰ নাম প্ৰথমতেই ল'ব পাৰি। কুৰিৰ আধা গল্প সংকলনেৰে মণিকা দেৱীয়ে পঢ়ুৱৈক চুটিগল্প সম্পৰ্কীয় ন দৃষ্টিভঙ্গী প্ৰদানৰ লগতে সাম্প্ৰতিক অসমীয়া গল্প সাহিত্যক সমৃদ্ধ কৰি আহিছে। 'নন্দন কানন' তেখেতৰ প্ৰথম গল্প আৰু 'প্ৰিয় আলাপ' প্ৰথম গল্প সংকলন। এইখন গল্প সংকলনৰ বাবে মুনীন বৰকটকী বঁটা লাভ কৰাৰ পাছতে 'জহৰ-মহৰ' গল্প সংকলনৰ বাবে সাহিত্য অকাডেমি যুৱ বঁটা আৰু গল্প সাহিত্যলৈ অৱদান আগবঢ়োৱাৰ বাবে পদ্মশ্ৰী যুগল কিশোৰ চৌধুৰী সোঁৱৰণী বঁটা লাভ কৰে। তেখেতৰ গল্পৰ বিষয়বস্তু আৰু নিৰ্মাণকৌশলৰ অভিনৱত্বই গল্প পঠনত পঢ়ুৱৈক নতুন স্বাদ লোৱাৰ অৱকাশ দিছে। নাৰী মনস্তত্ত্ব, নাৰী জীৱন-যন্ত্ৰণা, শিশু-কিশোৰৰ মনস্তত্ত্ব, সন্তানস্বাদ আদি বিষয়ৰ সাধাৰণ চকুত নলগা কথা বা দিশ একোটাক কেন্দ্ৰ কৰা গল্পসমূহ ৰচনা কৰা দেখা যায়। গল্পত কাব্যিকতাক গুৰুত্ব দি গল্প-কবিতাৰ মসৃণ পথ নিৰ্মাণৰ যত্ন তেখেতৰ গল্পৰ অন্য এক বিশেষত্ব। সাধুকথাৰ ৰূপকধৰ্মী বতাস আন এক বৈশিষ্ট্য। ঠিক তেনেদৰে নিৰ্মাণকৌশলত লক্ষ্য কৰা এটা দিশ চিনেমেটিক কৌশলৰ উপস্থিতি। চিনেমেটিক ট্ৰিটমেন্ট তেখেতৰ কেবাটাও গল্পত উপস্থিতি লক্ষ্য কৰা যায়। 'কাকিনী', সৰাপাতবোৰ আৰু 'সখিয়তী' ইয়াৰ অন্যতম উদাহৰণ। গৱেষণাৰ প্ৰৱন্ধটিত এই সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰিবলৈ লোৱা হৈছে লগতে অধ্যয়নটোত বিশ্লেষণাত্মক পদ্ধতি আৰু প্ৰয়োজন সাপেক্ষে বৰ্ণনাত্মক পদ্ধতিৰ সহায় লোৱা হ'ব।

বীজ শব্দঃ মণিকা দেৱী, গল্প, সাম্প্ৰতিক, চিনেমেটিক, কৌশল

অৱতৰণিকা :

'চিনেমেটিক' (Cinematic) শব্দটো ইংৰাজী এটা পৰিভাষা। 'চিনেমেটিক' বিশেষণটোৱে চিনেমাৰ দৰে বা চিনেমাৰ চিত্ৰগ্ৰহণৰ সৈতে জড়িত, ইংগিত দিয়া বা উপযোগী অৰ্থক বুজায়। চিনেমেটিক শৈলী হৈছে লিখিত কথনশৈলীৰ জৰিয়তে দৃশ্য একোখনৰ অনুভূতি সৃষ্টি কৰা এক সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ। ই পাঠকৰ কল্পনাশক্তি আকৰ্ষিত কৰি প্ৰাঞ্জল মানসিক ছবি এখন সৃষ্টি কৰে আৰু সেয়া সাধাৰণ ছবি চোৱাৰ লগত

জড়িত আবেগ, অভিজ্ঞতাক উত্তেজিত কৰি তোলে।^১ চিনেমাৰ লগত জড়িত চিনেমেটিক শব্দটো চিনেমেটিক কাটচিন, চিনেমেটিক মিউজিক, চিনেমেটিক ষ্টৰীটেলিং, চিনেমেটিক টেকনিক আদিত ব্যৱহৃত। ইংৰাজী 'চিনেমা'(Cinema) আৰু 'ফিল্ম'(Film) এই শব্দ দুটা অসমীয়া ভাষী ৰাইজৰ মাজত বহুল ভাৱে প্ৰচলিত। ইংৰাজীত 'মুভি'(Movie) বুলিও কোৱা হয়। 'ফিল্ম' শব্দটো প্ৰথমে ব্যৱহাৰ হৈছিল কাৰণ চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাণৰ বাবে প্ৰথমে ফটোগ্ৰাফিক ফিল্মৰ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰত 'মুভি'(Movie) শব্দটো আৰু ইউৰোপ মহাদেশত 'ফিল্ম'(Film) শব্দটো বহুলভাৱে প্ৰচলিত। অন্যান্য নাম যেনে পিকচাৰ, ফটো প্লে, ফ্লিক' আদি বহুল ভাৱে প্ৰচলিত। অসমীয়াত চলচ্চিত্ৰ বা বোলছবি নাইবা কথাছবি হিচাপে পৰিচিত।^২

যিয়েই নহওক চিনেমেটিক শব্দটো চিনেমাৰ আনুষঙ্গিক। সাহিত্যত বিশেষকৈ চুটিগল্প বা উপন্যাসত চিনেমেটিক কৌশল ব্যৱহাৰ কৰিয়ে চিনেমাৰ দৰে লেখনশৈলী এটা সৃষ্টি কৰা হয়। চিনেমেটিক লেখন এনেকুৱা এটা লেখনশৈলী য'ত ফিল্মী নিৰ্মাণৰ কলা কৌশল প্ৰয়োগেৰে লেখকে পাঠকৰ মনগহনত ফিল্মী আবেগ অনুভূতি এটাই জাগ্ৰত কৰিব পাৰে। চিনেমেটিক কৌশল যেনেঃ কাহিনী কথনত বাহ্যিক চৰিত্ৰৰ ক্ৰিয়া-প্ৰতিক্ৰিয়াত গুৰুত্ব দিয়া, চৰিত্ৰৰ মাজত সংলাপ প্ৰয়োগ, ঘটনাক্ৰমত অনুবাদ সৃষ্টি কৰিবলৈ ডিছলভ(Dissolve), জাম্প কাট(Jumpcut) আৰু ফেডৰ দৰে পৰিৱৰ্তন অনা(Fades), দৃশ্যমান ছবি ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ নেমৱেণ্ড প্ৰডাক্ট ব্যৱহাৰ কৰা আদি এনেধৰণৰ কৌশলে চিনেমাৰ অনুভূতি এটা সৃষ্টিত অৰিহণা যোগায়।

ডিছলভ(Dissolve) হৈছে একপ্ৰকাৰৰ ফিল্ম ট্ৰেঞ্জিচন য'ত এটা ক্ৰম আন এটাৰ ওপৰত স্তান হৈ পৰে। কেতিয়াবা ইয়াক লেপ ডিছলভ বুলিও কোৱা হয়। ফেড বা মণ্টেজৰ ক্ৰমতো কেতিয়াবা ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ডিছলভে দুটা দৃশ্য ওভাৰলেপ কৰে, সাধাৰণতে

এটা দৃশ্যৰ শেষত আৰু পৰৱৰ্তী দৃশ্যৰ আৰম্ভণিতে ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰি দৃশ্যৰ মাজৰ সময়, স্থান বা ফ্লেচবেক আৰম্ভ হোৱাৰ ইংগিত দিয়ে।^৩

জাম্প কাট(Jumpcut) চিনেমা সম্পাদনাৰ এটা কাট। ই কোনো বিষয়ৰ একক অবিৰত ক্ৰমিক শ্বটক দুটা ভাগত বিভক্ত কৰি সময়ৰ লগে লগে আগুৱাই যায়। চমুকৈ ক'বলৈ গ'লে জাম্প কাটে কোনো এটা দৃশ্যৰ পৰিৱেশ আৰু সময়সীমাৰ ভিতৰত সোমাই তাৰ ধাৰাবাহিকতাক বিঘ্নিত কৰে। অৰ্থাৎ ই জপিওৱা কাৰ্যকো ইংগিত দিয়ে। জাম্প কাটৰ ছবি এখনৰ নিৰ্মিত প্ৰকৃতিৰ পতি দৃষ্টি আকৰ্ষণৰ প্ৰৱণতা

থাকে। সেয়েহে সময় অনুযায়ী এটাতকৈ অধিক জাম্প কাট ব্যৱহাৰ কৰা হয়। জাম্প কাটৰ উপৰিও চিনেমেটিক কৌশলত আন বহুতো কাট যেনে- ক্ৰছ কাট(cross cut), মেচ কাট(match cut), জে কাট(J cut), এল কাট(L cut) অন্যান্য বহুতো কাট দেখিবলৈ পোৱা যায়।^৪

ফেড (Fades) এটা প্ৰকাৰ ফিল্ম ট্ৰেঞ্জিছন। ফিল্মৰ আৰম্ভণি আৰু শেষত প্ৰায়ে ফেড ব্যৱহাৰ কৰা হয়। কেতিয়াবা কোনো দৃশ্যৰ ভিতৰতো ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰা হয়। যেতিয়া পৰিস্থিতি অনুযায়ী কোনো চৰিত্ৰ চেতনাত সোমাই ওলাই আহে। ফেড ইন, ফেড আউট, ক্ৰছফেড এই তিনিধৰণৰ ফেড ট্ৰেঞ্জিছন পোৱা যায়।

‘মন্টাৰ্জ’(Montage) ইংৰাজী শব্দটো ফৰাচী শব্দ ‘এছেম্বলি বা এডিটিং’ৰ পৰা আহিছে। ছবিত ইয়াক সময়ৰ গতি বা একেলগে হোৱা একাধিক পৰিঘটনাক দেখুৱাবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। অৰ্থাৎ ই শ্বটবোৰৰ শৃংখলা সংলগ্ন কৰি এটা অবিৰত ক্ৰমৰ সৃষ্টি কৰে।^৫ ইয়াৰ উপৰিও ফিল্ম সম্পাদনাৰ লগত জড়িত আন বহুতো কৌশল আছে। যেনে – ক্ল’জ আপ(Close up), ফ্ল্যাশবেক (Flashback) আদি।

সাম্প্ৰতিক সময়ৰ নতুন গল্পকাৰসকলৰ অন্যতম বিশিষ্ট গল্পকাৰ মণিকা দেৱীৰ গল্পতো চিনেমেটিক টিট্ৰমেন্টৰ পৰিলক্ষিত হৈছে। অসমীয়া কেবাজনো সাহিত্য সমালোচকে মণিকা দেৱীৰ গল্প সম্পৰ্কত আলোচনা কৰিছে। তাৰে দুই এজন সমালোচকৰ সমালোচনাত চিনেমেটিক টিট্ৰমেন্টৰ প্ৰসংগ পৰিলক্ষিত হৈছে। সাম্প্ৰতিক অসমীয়া গল্প সাহিত্যত বিশিষ্ট স্থান দখল কৰা মৌচুমী কন্দলীয়ে মণিকা দেৱীৰ দ্বিতীয়খন গল্প সংকলন ‘সখিয়তী’ত বাটচ’ৰাত সংকলনখনিৰ গল্প সম্পৰ্কত দিয়া মন্তব্যত চিনেমেটিক টিট্ৰমেন্টৰ মন্তব্য এনেদৰে দাঙি ধৰিছে।

“এতিয়া আপুনি যিখন কিতাপ হাতত মেলি লৈছে, আৰু যিখন জগতলৈ প্ৰৱেশ কৰিব খুজিছে- তাত আপুনি পাঠ কৰিব ফিল্মৰ একো একোটা শ্বট। ধূলিৰে জপটিয়াই ধৰা বাটেৰে গৈ থকা দুজনী তিৰোত- অবচেতন-চেতনত খৰমৰাই থকা সৰাপাত কিছুমানৰ ভৱনাৰে পটিকত বহি থকা মানুহ এজনী, ব’দে গছকা চোতালেৰে কাকিনী ৰুবলৈ গৈ থকা মুনিহ-তিৰোতা এহাল-। শ্বটবোৰ বিস্তাৰিত। ব্যঞ্জনাধৰ্মী আৰু কবিতাৰ ৰেশ লগা।”^৬

আন এজন লেখক সমালোচক ডঃ দেৱপ্ৰতীম হাজৰিকাই সাহিত্য সংবীক্ষণ নামৰ গ্ৰন্থখনত ‘মণিকা দেৱীৰ গল্প আধুনিকতাৰ পৰা উত্তৰ আধুনিকতালৈ’ শীৰ্ষক প্ৰবন্ধত মণিকা দেৱীৰ গল্পত চিনেমেটিক টিট্ৰমেন্ট লক্ষ্য কৰি গল্পৰ সমৃদ্ধিৰ বাবে গল্পত চিনেমেটিক টিট্ৰমেন্টৰ প্ৰয়োজনীয়তাৰ স্বীকাৰ কৰিছে।^৭

অধ্যয়নৰ উদ্দেশ্যঃ

সাম্প্ৰতিক অসমীয়া চুটিগল্পক নতুন ৰূপ প্ৰদান কৰি বিশেষ এটা স্থানত উপনীত কৰোৱাৰ আঁৰত নতুন গল্পকাৰসকলৰ অন্যতম গল্পকাৰ হৈছে মণিকা দেৱী। গল্পৰ বাহ্যিক-আভ্যন্তৰীণ দিশৰ সাল সলনি ঘটায় নতুন স্বাদেৰে পঢ়ুৱৈক বান্ধি ৰখাৰ যত্ন মণিকা দেৱীয়ে কৰিছে। চিনেমেটিক টিট্ৰমেন্ট মণিকা দেৱীৰ গল্পৰ সমৃদ্ধিৰ তেনে এক উৎস। মণিকা দেৱীৰ গল্পৰ মাজত এনে চিনেমেটিক টিট্ৰমেন্টৰ প্ৰসঙ্গ বিচাৰ কৰি চোৱাটোৱেই হৈছে এই অধ্যয়ন মূল উদ্দেশ্য।

অধ্যয়নৰ পৰিসৰঃ

‘মণিকা দেৱীৰ গল্পত চিনেমেটিক কৌশলৰ উপস্থিতিঃ এক অধ্যয়ন’ শীৰ্ষক বিষয়টিৰ অধ্যয়নৰ পৰিসৰত মণিকা দেৱীৰ ২০০৬ চনত প্ৰকাশিত দ্বিতীয় গল্পসংকলন ‘সখিয়তী’ৰ অন্তৰ্ভুক্ত ‘কাকিনী’, ‘সৰাপাতবোৰ’, আৰু ‘সখিয়তী’ – এই তিনিটাত গল্পক সামৰি লোৱা হৈছে।

মণিকা দেৱীৰ চমু পৰিচয় আৰু সাহিত্যকৃতিঃ

১৯৭৯ চনত দৰং জিলাৰ মঙলদৈত মণিকা দেৱীৰ জন্ম হয়। তেখেতৰ পিতৃৰ নাম কামিনী কুমাৰ শৰ্মা আৰু মাতৃৰ নাম তৰুলতা দেৱী। মাতৃ তৰুলতা দেৱী এগৰাকী শিক্ষয়িত্ৰী। মণিকা দেৱীয়ে বৰখলাৰ প্ৰাথমিক বিদ্যালয় আৰু নামখলা নিম্ন বুনিয়াদী বিদ্যালয়ৰ পৰা প্ৰাথমিক শিক্ষা গ্ৰহণ কৰে। বৰখলাৰ পশ্চিম বড়িগোগ ধীৰুদত্ত উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ত অষ্টম শ্ৰেণীলৈ, তাৰপিছত মঙলদৈ নগৰ বালিকা উচ্চতৰ মাধ্যমিক বিদ্যালয়ত নৱম আৰু দশম শ্ৰেণী পঢ়ি তাৰ পৰা ১৯৯৫ চনত প্ৰথম বিভাগত মেট্ৰিক পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হয়। ১৯৯৭ চনত সন্দিকৈ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰা কলা শাখাত প্ৰথম বিভাগত উচ্চতৰ মাধ্যমিক পৰীক্ষাত উত্তীৰ্ণ হৈ সন্দিকৈ মহাবিদ্যালয়ৰ পৰায়ে ২০০০ চনত ইংৰাজী বিভাগত স্নাতক ডিগ্ৰী লাভ কৰে। ২০০৩ চনত কটন মহাবিদ্যালয় পৰা ইংৰাজী সাহিত্যত স্নাতকোত্তৰ ডিগ্ৰী লাভ কৰে। ২০০৪ চনত গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰা প্ৰথম শ্ৰেণী লাভ কৰি বি.এড ডিগ্ৰীৰে আনুষ্ঠানিক শিক্ষা সমাপ্ত কৰে। বিবাহ সূত্ৰে তেওঁলোক গুৱাহাটীৰ বাসিন্দা। তেখেতৰ স্বামী এজন বিশিষ্ট চিত্ৰশিল্পী। মণিকা দেৱী পেচাত এগৰাকী শিক্ষয়িত্ৰী। তেখেত গুৱাহাটীৰ পাণবজাৰত থকা মুনি কুলাশ্ৰম

বৈদিক বিদ্যালয়ত বৰ্তমানেও সহকাৰী শিক্ষক হিচাপে কৰ্মৰত। ইয়াউপৰিও তেখেতে ২০০৪ চনৰ পৰা ২০০৫ চনলৈ ‘আজিৰ অসম’ আলোচনীৰ উপ সম্পাদক হিচাপে কাৰ্যনিবাহ কৰিছিল।^৮

গল্পকাৰ হিচাপে মণিকা দেৱীয়ে ১৯৯৭ চনত আত্মপ্ৰকাশ কৰিছিল। হোমেন বৰগোহাঞিদেৱে সম্পাদনা কৰা ‘অসমবাণী’ নামৰ সাপ্তাহিক কাকতখনত তেখেতৰ প্ৰথমটো গল্প ‘নন্দন কানন’ প্ৰকাশ হৈছিল। তেতিয়া মণিকা দেৱী উচ্চতৰ মাধ্যমিকৰ দ্বিতীয় বৰ্ষৰ ছাত্ৰী আছিল।^৯ অষ্টম মানত পঢ়ি থকাৰ অৱস্থাত মৃত্যু হোৱা আইতাকৰ অনুপস্থিতিৰ নিৰৱতাই তাড়িত কৰাত মণিকা দেৱীয়ে প্ৰথম গল্প ৰচনা কৰে। মণিকা দেৱীয়ে গল্প লিখাৰ বাবে অনুপ্ৰেৰণা ঘৰখনৰ পৰায়ে পাইছিল। তেওঁলোকৰ ঘৰখনত কিতাপ পঢ়াৰ এটা পৰিৱেশ আছিল। দেউতাকে পূজায়ে বিহুৰে উপহাৰ হিচাপে একোখন কিতাপ দিছিল। সফুৰা, মৌচাক সৰুৰে পৰা তেওঁ নিয়মীয়াকৈ পঢ়িছিল। স্কুলীয়া দিনৰে পৰা দেশ বিদেশৰ গল্প পঢ়িছিল। মাক দেউতাক দুয়োৱে সৰুৰে পৰা পঢ়াৰ গুৰুত্ব দিছিল। ষষ্ঠ শ্ৰেণীৰে পৰা মণিকা দেৱীয়ে লিখা আৰম্ভ কৰিছিল।^{১০} মণিকা দেৱীৰ জন্মস্থান মঙলদৈ আৰু পিতৃগাঁও নামখলাত দুয়ো ঠাইতে শৈশৱ কৈশোৰ কাল কটাইছিল। সেয়েহে দৰঙীয়া আৰু নলবাৰীয়া দুয়োটা উপভাষাতে অভ্যস্ত আছিল মণিকা দেৱী। তেওঁ গল্পৰ সমান্তৰালভাৱে গীতো লিখিছিল। তেখেতে দুকুৰিতকৈ অধিক গীত ৰচনা কৰিছে। ২০১৭ চনত তেখেতে আকাশবাণী গুৱাহাটী কেন্দ্ৰৰ জৰিয়তে গীতিকাৰ হিচাপে আত্মপ্ৰকাশ কৰিছে। তেখেতে ৰচনা কৰা গীতসমূহ অসমৰ কেইবাজন বৰণ্যে শিল্পীয়ে কণ্ঠদান কৰি আহিছে। তাৰ দুটি গীতত সুৰ দিছে শিল্পী পুলক বেনাৰ্জী আৰু সুৰকাৰ সুনীলদে লগত মিতালী দে।

গল্পকাৰ হিচাপে অসমীয়া সাহিত্যত জনপ্ৰিয়তা অৰ্জন কৰা মণিকা দেৱীৰ বৰ্তমানলৈকে মুঠ গল্পসংকলন এঘাৰখন। শেহতীয়াকৈ ‘সাং’ নামৰ এখন গল্প সংকলন প্ৰকাশ কৰিছে। ইয়াৰে এখন অনুদিত গল্প সংকলন আৰু অন্য এখন বিশিষ্ট গল্পকাৰ মৌচুমী কন্দলীৰ সৈতে যুটীয়াভাৱে কৰা।

গল্পসংকলনঃ

- ২০০৫ চনত - প্ৰিয় আলাপ
- ২০০৭ চনত- সখীয়াতী
- ২০০৯ চনত- মৈদামৰ জোনাকী
- ২০১১ চনত- জহৰ মহৰ
- ২০১৩ চনত- The Igloo
- ২০১৪ চনত-বানপানী আহিছে ছমাকে ভমাকে
- ২০১৭ চনত-বুঢ়াটোৱে ক'লে
- ২০২০ চনত-বৈতৰণী
- ২০২৩ চনত- মণিকা দেৱীৰ নিৰ্বাচিত গল্প
- ২০২৩ চনত- ভালপোৱা (গীতালি বৰাৰ সৈতে যুটীয়া ভাৱে)
- ২০২৪ চনত -সাং

নিৰ্বাচিত গল্পৰ বিষয়বস্তু :

নিৰ্বাচিত তিনিওটা গল্প ক্ৰমে- *কাকিণী*, *সৰাপাতবোৰ* আৰু *সখীয়াতী* - তিনিওটাৰে মূল বিষয় নাৰী। বোৱাৰী, মাতৃ এই দুই নাৰী ৰূপৰ প্ৰতিফলন ঘটিছে গল্প কেইটাত। একেখন ঘৰতে শাহু, বোৱাৰী, স্বামীৰ মনঃস্তম্ভৰ প্ৰতিফলনৰ বিপৰীতে দ্বিতীয়টো গল্পত নাৰীৰ মনঃস্তম্ভ, নিসঙ্গ নাৰীৰ মনোবেদনা দেখা পোৱা যায়। বিবাহিত নাৰীগৰাকীয়ে স্বামীয়ে দ্বিতীয় বিবাহ কৰাত আঁতৰি অহা বহু বছৰৰ পাছত নিঃসঙ্গতাত ভোগাৰ চিত্ৰন গল্পটোত দেখিবলৈ পোৱা যায়। আনহাতে তৃতীয়টো গল্পত দুগৰাকী মাতৃৰ মনোজগতৰ ছবিৰ প্ৰতিফলন ঘটিছে। গ্ৰাম্যতাক গল্পকাৰে তিনিওটা গল্পৰে পটভূমি হিচাপে বাছি লৈছে।

প্ৰথমটো গল্প ‘কাকিণী’ গল্পটোৱে গ্ৰাম্যসংস্কৃতিৰ আপুৰুগীয়া কাকিণী অৰ্থাৎ ওখ তামোল গছ এজোপাৰ ছবি মনলৈ আনিছে। গল্পটোত বিয়া হৈ অহা নাৰীগৰাকী শাহুৱেকৰ কাৰণে এগৰাকী বোৱাৰী। সেয়ে ঘৰখনৰ সমস্ত কাম- কাজ নাৰীগৰাকীৰ দ্বাৰা কৰোৱাইছে। শাহু, স্বামী আৰু দুগৰাকী নন্দেকৰ পুৰা গৰমপানীৰ পৰা সুস্বাদু খানালৈকে সময়ত ৰান্ধি দিয়া কামৰ উপৰিও চোতাল সৰা, পাৰক চাউল দিয়া আদি কামবোৰো কৰিব লাগে। তেওঁলোকে যেতিয়াই যি বিচাৰে সকলো সময়ত দিব লাগে। এদিন পথাৰৰ পৰা দুখে ভাগৰে আহি গিৰিয়েকে খাবলৈ পানী এগিলাছ বিচাৰিছিল। দিয়া দেৰি হ'ল। পাকঘৰত দাইলত ফোৰণ দিয়াতে পিঠিত এচাৰিৰ কোব সোধালে। শাহু, নন্দেক কোনো আগবাঢ়ি

নাহিল এচাৰি কোবৰ পৰা বচাবৰ বাবে। নিশা নাৰীগৰাকীৰ তীব্ৰ অভিমানে পুৰুষজনৰ চৰিত্ৰটো সলনি কৰি পেলালে। পুৱালৈ মাকৰ একান্ত বাধ্য পুত্ৰই নাৰীগৰাকীক সন্মানেৰে মাক ভনীয়েকৰ স্থানত ৰাখি ঘৰুৱা কামৰ পৰা ৰেহাই দি নিজৰ নতুনকৈ পতা বাৰীখনত তামোল পুলি ৰুবলৈ লৈ যায়।

‘সৰাপাতবোৰ’ গল্পটোত সৰাপাতেৰে ভৰি পৰা এটা পদূলিক লক্ষ্য কৰি আছে ঘৰৰ পাটিক বহি থকা এগৰাকী নাৰীয়ে। ভাৱনাত মগ্ন নাৰীগৰাকীৰ লগত আছে স্বামী বৰুণ। যি বৰ্তমানত দ্বিতীয় এগৰাকী নাৰীৰ স্বামী। নাৰীগৰাকীৰ মতে সেই নাৰীগৰাকীয়েহে বৰুণক তেওঁৰ পৰা আঁতৰাই নিলে। সাহিত্য লেখা মোলাত ব্যস্ত স্বামীয়ে কবিতা সন্মিলনীৰ বাবে সাগৰৰ পাৰলৈ যাওতে বশ কৰিছে নাৰীগৰাকীয়ে। নাৰীগৰাকীয়ে যিমান বৰুণক জানে আদৰ কৰে সেই নাৰীয়ে কবিনোৱাৰে এনে ভ্ৰান্তিভৰা মনটোৱে পিছমুহুৰ্তে কৈ উঠে নিজকে নাদৰ ভেকুলী বুলি। বিশ্বাসঘাটক স্বামীৰ প্ৰতি বিশ্বাদেৰে তিক্ত হৈ উঠে। বৰুণৰ এই সত্যতাক স্বীকাৰ কৰিব নোৱাৰি নিঃসঙ্গতাত ভূগি পুনৰ বৰুণক পাবলৈ ব্যাকুল হৈ পৰে। এয়ে হৈছে গল্পটোৰ কাহিনীৰ বিষয়বস্তু।

তৃতীয় গল্পটো হ’ল ‘সখিয়তী’। কেচাঁ ৰাস্তা এটাৰে দুগৰাকী নাৰীয়ে মাকৰ ঘৰলৈ খোজ দিছে। এগৰাকী মধ্যবিত্ত আনগৰাকী আঢ্যৱন্ত মহিলা। এগৰাকীৰ পুতেকে পঢ়া শুনা নকৰি চাইকেল দোকান, গাড়ী চলোৱা আদি কাম কৰি আত্মনিৰ্ভৰ হৈ বেলেগ জাতিৰ ছোৱালী এগৰাকীক পলুৱাই আনিছে। ধুনীয়া গঢ়ৰ মৰমলগা ছোৱালীজনীক ল’ৰাজনৰ মাকে ঘৰৰ ককায়েক নবৌয়েকে মানা কৰা স্বতেও ঘৰ সোমোৱাই বোৱাৰী কৰি ল’লে। সেয়ে এতিয়া মাক নোহোৱা ককায়েক নবৌয়েকৰ ঘৰলৈ আহি ক্ষমা খুজিবলৈ আহিছে। আনহাতে আঢ্যৱন্ত পৰিয়ালৰ নাৰীগৰাকীৰ পুতেকে চাকৰি কৰে। বিয়া বাৰুত মন নোহোৱাৰ বাবে মাকৰ চিন্তা। সেয়েহে মাক নোহোৱা ঘৰখনত ককায়েক নবৌয়েকে নাৰীগৰাকীৰ পুতেকক বিয়া কৰাবলৈ বাধ্য কৰিব এই লৈ নাৰীগৰাকী ককায়েকৰ ঘৰলৈ আহিছে। শেষত দুয়োগৰাকীয়ে ভূগি অহা সমস্যাৰ সমাধান নিজে কৰি মাক নোহোৱা ঘৰখনলৈ নগৈ উভতি আহিছে। উভতি আহোতে একেখন গাঁৱৰে জীয়ৰী দুয়োগৰাকী নাৰীয়ে বাটৰ কাষৰ ধূলি লগা ভৰি ধুবলৈ নামি সখি বান্ধোনেৰে বান্ধ খাইছে।

মণিকা দেৱীৰ গল্পত চিনেমেটিক কৌশলৰ উপস্থিতি:

মণিকা দেৱীৰ কেবাটাও গল্পত চিনেমেটিক ট্ৰিটমেন্ট পৰিলক্ষিত। তাৰে তিনিটা গল্পত চিনেমেটিক ট্ৰিটমেন্টৰ উপস্থিতি বিচাৰ কৰিবলৈ প্ৰয়াস কৰা হৈছে। ‘সখিয়তী’ গল্প সংকলনত সন্নিবিষ্ট তিনিওটা গল্প ক্ৰমে- *কাকিণী*, *সৰাপাতবোৰ* আৰু *সখিয়তী* গল্পত উপস্থাপন, চৰিত্ৰৰ মাজৰ সংলাপ, অতীত ৰোমন্থন, ঘটনাক্ৰমত (জাম্প কাট, ক্লজ আপ, ফেডৰ পৰিৱৰ্তন) আদিত চিনেমেটিক ট্ৰিটমেন্ট পৰিলক্ষিত হৈছে।

কাকিণী গল্পৰ আৰম্ভণিৰ পৰা শেষলৈকে কেবাটাও ফিল্ম- শ্বটৰ উপস্থিতি দেখা গৈছে। শ্বুটিং স্ক্ৰীপ্টৰ দৰে কথাখিনিত ফুটি উঠিছে নিশাৰ বিছনাত এহাল পুৰুষ-স্ত্ৰীৰ বৰ্ণনা। নিশাৰ পুৰুষজনৰ আহানক গুৰুত্ব নিদি এচাৰিৰে সেৱা পতা পিঠিখন বিষত একাতি হৈ জড়ৰ দৰে পৰি ৰোৱা পত্নীৰ মনত প্ৰচণ্ড খং। আনহাতে পুৰুষজনৰ মনত তেওঁ বিচৰাখিনি নিদিয়াক লৈ নাৰীগৰাকীৰ প্ৰতি প্ৰচণ্ড খং। খঙত পুৰুষত্ব দেখুৱাই তেওঁ পত্নীৰ বুকুৰ আঁচল একে আজোৰতে পেলায় দিছে। লগে লগে খঙ অভিমানে নাৰীগৰাকীয়ে একে জাঁপে দুৱাৰৰ ডাং খুলি বাহিৰলৈ ওলাই গৈছে।

চিনেমাৰ প্ৰায়ে শ্বুটবোৰ ফেড-ইন(Fade in) আৰু ফেড আউটৰ(Fade out) দ্বাৰা সীমাবদ্ধ থাকে। অৰ্থাৎ দৃশ্যটো মুকলিৰ পৰা আৰম্ভ হয় আৰু শ্বাটৰ বন্ধ হোৱাৰ লগে লগে শেষ হয়। ফেডে বিভিন্ন ৰূপ ল’ব পাৰে। এটা সাধাৰণ ৰূপৰ বাহিৰে পুৰণি কালৰ বা ঘূৰনীয়া আইবিচ ৰূপ লয়। দৰ্শকৰ পৰা দৃশ্যটো ক্ৰমে আঁতৰাই অনাটো ফেড আউট ইয়াৰ বিপৰীতে ফেড ইনৰ জৰিয়তে দৰ্শকক নতুন ছবি বা নতুন ক্ৰিয়াৰ সৈতে উদ্দেশ্যপ্ৰণোদিতভাৱে পৰিচয় কৰি দিয়াৰ সমতুল্য। সাধাৰণভাৱে ক’বলৈ গ’লে ইয়াত এখন নতুন ছবি বা পৃথক ক্ৰম আৰম্ভ কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়।^{১০}

উদাহৰণস্বৰূপে- *কাকিণী* গল্পটোত নাৰীগৰাকীয়ে নিশাৰ বাহিৰত থকাৰ সময়ছোৱাৰ ফেড আউট কৰাৰ পাছত সময় বেক কৰি পাঠকক নতুন এটা দৃশ্য দাঙি ধৰিছে। দুপৰীয়া সময়ত পথাৰৰ পৰা ভাগৰে -জুগৰে আহি গিৰিয়েকে নাৰীগৰাকীক পানী এগিলাচ বিচাৰিছিল। বেৰৰ জলঙাৰে চৰমকাকৈ গিৰিয়েকৰ ৰ’দে পুৰা মুখখন চাইছিল। দাইলত ফোৰণ দিবলৈ লৈ গৰম চৰু নমাই পানী গিলাছ বাকে মানে সি থাপ মাৰি তাইৰ চুলিত ধৰি অঞ্জলি গালিৰে হালোৱা এচাৰিৰে পিঠিত উধাই মুখাই কোবালে। ইয়াত বেৰৰ জলঙাৰে পুৰুষজনৰ মুখ চোৱা, দাইলত

ফোৰণ মৰা এই দুটা দৃশ্যত ক্লজ আপ পয়োগ কৰিছে। ক্লজ আপ ছবি এখনৰ পৰিচিত উপাদান। ই দৰ্শকৰ মনোযোগ নিৰ্দেশ কৰে।^{১০}

গল্পটোৰ আন এটা দৃশ্যপটক কেবাটাও পৃথক পৃথক টুকুৰাত ভাগ কৰি সেই টুকুৰাবোৰৰ পৰাই এটা শ্বটৰ নিৰ্মাণ কৰিছে। বিষয়টোৰ স্পষ্টতা, গুৰুত্ব তথা প্ৰাঞ্জলতাৰ বাবে দৃশ্যটো পৃথক পৃথক টুকুৰাত শ্বট কৰি দৰ্শকৰ মনোযোগ দিবলৈ যত্ন কৰিছে। প্ৰথমতে পত্নীগৰাকীয়ে দুপৰ নিশা বাৰাণ্ডাৰ খুঁটা এটাত আউজি নিৰে উচুপি উঠিছে। দ্বিতীয়তে, ঘৰৰ ভিতৰৰ পৰা পুৰুষজনৰ গমগমনিৰ শব্দ শুনা গৈছে। তৃতীয়তে, সেই শব্দত টোপনিৰ পৰা মাক সাৰ পাই উঠিছে। মতা মানুহবোৰে মতা মানুহৰ দৰে হোৱা পুতেকৰ এনে স্বভাৱক ভাল পাই পুনৰ শুই পৰিছে। চতুৰ্থ দৃশ্যটোত দেখা গৈছে একাধাৰে পুৰুষজন দুৱাৰমুখত থিয় হৈছেহি। বাহিৰত জোনাকৰ পোহৰ। খুঁটাত ধৰি থিয় হৈ থকা তাইৰ

চাদৰ আঁচল মিহি বতাহে কপাই তুলিছে। মুকলি পিঠিখনত পিছফালে আহি পুৰুষজনৰ কোমল হাতৰ স্পৰ্শত দুয়ো একে সময়তে শিহৰিত হৈছে। এই দৃশ্যটোৰ পাছতে অন্য এটা চিনেমেটিক কৌশল প্ৰয়োগ কৰিছে।

গল্পটোত মন্ডাজ^{১১} ৰীতি প্ৰয়োগ কৰা দেখা গৈছে। নিশাৰ দৃশ্যটোৰ পিছত পুৱাৰ এটি শ্বটত কেবাটাও দৃশ্য সংলগ্ন কৰি এটা শ্বটৰ নিৰ্মাণ কৰিছে। পুৱাৰ পুৰুষজনে টঙাল তুলি থকা, তেনে সময়তে চকু মোহাৰি শোৱাপাটীৰ পৰা উঠি আহিয়ে ভনীয়েকেইজনীয়ে ককায়েকৰ ওচৰতে বহিবলৈকে চিঞৰি পাৰ চৰাইক খুদকণ দিবলৈ কোৱা, সিফালৰ পৰা বোঁৱেকে মাত লগোৱা, পুৱা ৰ'দত চকু মেলিব নোৱাৰি আধামেলোঁকৈ দাঁত ঘৰিবলৈ ধৰি বোঁৱেকে সাৰি যোৱা চোতালখনত বাহী মুখৰ থু পেলোৱা দৃশ্যৰ বিৱৰণ দিছে। তাৰউপৰি চাহৰ জলপান আনি দিয়া পত্ৰীলৈ পুৰুষজনে প্ৰেমসুলভভাৱে চোৱা, পিন্ধা কাপোৰ সাঁজৰ পৰা ওলোৱা গোন্ধ লোৱা আদি দৃশ্য।

গল্পটোৰ চৰিত্ৰৰ সংলাপত চিনেমেটিক ট্ৰিটমেন্ট লক্ষ্য কৰা যায়। পতি-পত্নীৰ মাজৰ সংলাপত চৰিত্ৰৰ চকুৰ ভাৱ- অনুভূতি এনেধৰণে ফুটি উঠিছে-

‘আই উঠিলেই গৰম পানী দিব লাগিব নহয়।’

‘আস গৰম পানী কৰিবলৈ ঘৰখনৰ মানুহ নোহোৱা হৈ গ’ল ভাবিছ নেকি? যি কৈছে তাকে শুন- সি গৰগৰাই উঠি আহিছে তাইৰ কাষেৰে পাকঘৰলৈ সোমাই সি পাকঘৰৰ পৰা তুলি আনিছে চাহৰ গিলাছ।- ‘হেঁ এইখিনি খাই মোৰ লগত ব’ল। বেছি পেটপেটাই নাথাকিব। পাকঘৰৰ কাম এইবেলা ইহতকেইজনীয়ে চম্ভালিব।’ (কাকিনি, পৃ. ২০)

গল্পটোৰ শেষত পাঠকৰ উপভোগ কৰিব পৰা মনোৰম শ্বটসমূহ কিছুমান দৃশ্য এনেদৰে দেখা যায়। “পুৱাৰ ৰ'দজাকে যিপিৰ পৰা আহি চোতাল গছকিছিল, সেইপিনে গুচি যায় সিহঁত দুয়োটা। তাই এবাৰ ঘূৰি চায় শাখৰেকৰ মুখলৈ। শাখৰেক বুজি নাপায় তাইৰ চকুৰ কৰণ আৰ্তি। নন্দেকহঁতেও বুজিব নোৱাৰে, কিয়নো ককায়েকে লগে লগে গৈ থাকিও সিহঁতলৈ এবাৰ ঘূৰি চায় বোঁৱেকেহে। সিহঁতে মাথোন দেখে ককায়েক আৰু বোঁৱেকৰ বন্ধ হাতৰ মুঠি আৰু পাকঘৰত দেউল হৈ পৰি থকা এসোপা কামৰ বোজা।” (কাকিনি, পৃ. ২২)

‘সৰপাতবোৰ’ গল্পৰ বিভিন্ন অংশত চিনেমেটিক শ্বটৰ উপস্থিতি দেখা যায়। গল্পৰ আৰম্ভণিতে চিনেমেটিক দৃশ্যপট এটা ভাঁহি উঠিছে। অলাগতিয়াল বন পাত আৰু সৰাপাতেৰে ভৰি পৰা এটা পদূলিলৈ দৃষ্টি দি পাৰ্টিকত এগৰাকী নাৰী বহি আছে। এজাক বতাহে সৰাপাতত খচমচনি তুলি কোনোবা অহাৰ অনুভূতি জগাই তুলিছে নাৰীগৰাকীৰ মনত। তেনে সময়তে নাৰীগৰাকীৰ গাত শুকান পাত এটা উৰি আহি পৰিছেহি।

ফেড-ইনৰ জৰিয়তে আন এটা দৃশ্যপট দেখা গৈছে। “পদূলিৰে দৌৰ মাৰি এজনী কনমানি ছোৱালী উচুপি উচুপি সোমাই আহিছে। পাৰ্টিকত বহি নাৰীগৰাকী আৰু স্বামীয়ে লক্ষ্য কৰিছে। পদূলিত কমলাবুলীয়া সূৰ্য্যৰ পোহৰে ধন্য কৰিছে। কিছুসময়ৰ পাছত সেই পোহৰ এক্সৰবুলীয়া অজগৰ এডালে গিলি পেলাব। উচুপি অহা ছোৱালীজনীয়ে বৰুণৰ মৰমে শাস্ত কৰিছে। নাৰীগৰাকীয়ে উঠি আহি ছোৱালীজনীক সুধিছে- কি হৈছেনো মাজনী মোৰ? তাই সকাহ পাইছে, কাষ চাপি আহিছে মোৰ। সোঁৱা চোৱা গৰুৰ জাক। শিং জোকাৰি আহে যদি খেদি খেদি।” (‘সৰাপাতবোৰ’, পৃ. ২৩) - এই দৃশ্যটোত ক্লজ আপ কৰা দেখা গৈছে। প্ৰথমতে পদূলিৰে দৌৰি উচুপি অহা ছোৱালীজনী, দ্বিতীয় দৃশ্যত পাৰ্টিকত নাৰীগৰাকী আৰু তেওঁৰ স্বামী, তৃতীয় দৃশ্যত, তেওঁলোকে পদূলিকৈ দৃষ্টি নিষ্ক্ষেপ কৰি থকা, চতুৰ্থতে, ছোৱালীজনীয়ে পিন্ধা কমলাবুলীয়া চোলাটো।

চেতন অৱচেতন মনে ক্ৰিয়া কৰি থকা নাৰীগৰাকীয়ে এপাকত পেটৰ ভোক অনুমান কৰি পাকঘৰলৈ গৈ কেৰাহিত চুজি ৰান্ধে। গৰম চুজিখিনিত পানী ঢলাত ভকভকাই উঠে চুজিখিনি। চুজি খাবলৈ বহি বিস্বাদেৰে ত্ৰিত্ত হৈ চুজিৰ বাটিটো ঠেলি দিয়ে।

আন এটা শ্বটত দেখা যায় - “নিৰৰ নিস্তব্ধ ঘৰখনৰ একোণত থকা টেলিফোনটো হঠাত বাজি উঠে। মানুহগৰাকীয়ে হাত মেলি, খামোচ মাৰি তুলি ধৰে ক্ৰেডেল আৰু কাণত গুজি ধৰে। সিমূৰত ধক ধক নীৰৱতা আৰু ইপাৰত উদ্বিগ্ন মানহগৰাকী। সিমূৰত উচাটন কলিজাৰ শব্দময় ব্যগতা আৰু ইপাৰত স্তব্ধ মানুহগৰাকী। কলিজাৰ এই উঠা নমাৰ ছন্দৰ তেওঁতো নিচেই আপোন। এনেদৰে সময় পাৰ কৰা নাৰীগৰাকীয়ে উচুপি উঠিছে নোপোৱাৰ বাসনাত।” - (‘সৰাপাতবোৰ’, পৃ. ২৭)

‘সখিয়তী’ গল্পত আৰম্ভণিৰ শ্বটৰ ব্যাখ্যা দেখা গৈছে। পাঠকে দৃশ্যটো পৰ্দাত চোৱাৰ দৰে গল্পকাৰে দৃশ্যমান কৰিছে এনেদৰে-

“কেঁচা ৰাস্তাটোৰে ঘেটলেং ঘেটলেংকৈ এখন লৰী পাৰ হৈ গ’ল। ৰণোদ্যত অক্ষৌহিনী সেনাৰ দৰে ৰাস্তাটোৰ ধূলিয়ে গাড়ীখনক পাৰ্যমানে খেদিলে। পূৰ্বাতন ধূলিৰ নিস্ফল আক্ৰোশ উৰহক নাপালেও উঠি অহা খংটো জাৰিবলৈ ভগা ঢাৰিখনতো আছে। ধূলিয়েও জপটিয়াই ধৰিলেগৈ তেওঁলোকক- ৰাস্তাৰে গৈ থকা সেই তিৰোতা মানুহ দুগৰাকীক।

“তেওঁলোকৰ খোজ টুকটাক, কথাও পাতিছে টুকটাক, মূৰৰ ওপৰতো মাঘমহীয়া সূৰ্যৰ টুকটাক উম। মাকৰ ঘৰ পাবলৈ এতিয়াও বহু বাট। দূৰ বাটৰ নেওচা মনে মানিব কিয়। দুয়োগৰাকীৰে আগৰুণাৰ মনে ঢপলিয়াই গৈ ইতিমধ্যে সোমাব খুজিছে মাকৰ ঘৰৰ ভিতৰচ’ৰাত।” (‘সখিয়তী’, পৃ. ৯৭)

— এহ দৃশ্যটোৰ পৃথক পৃথক অংশ দেখুৱাইছে। ৰাস্তাৰে গৈ থকা তিৰোতা দুগৰাকী টুকটাক খোজ কঢ়া, টুকটাক কথা পতা আৰু ৰাস্তাৰে গৈ থকা সময়ছোৱাৰ মাঘমহীয়া সূৰ্যৰ ব'দৰ দৃশ্য।

গল্পটোৰ আচৰণত পৰিয়ালৰ নাৰীগৰাকীৰ মনোজগতত অঁকা ছবিখনৰ চিনেমটিক দৃশ্য এনেদৰে বৰ্ণনা কৰিছে - “মাকৰ ঘৰৰ আখলৰ ছবি। তাতে মানুহগৰাকীৰ ককায়েক থমথমকৈ বহি আছে। নব্বৌয়েকে মৈদাৰ তলৰ ফুটছাইখিনিৰ মাজৰ পৰা তেজাল ৰৌমাছ এটা বাৰে বাৰে উচল মাৰি উঠিছে। উপস্থিত হোৱা মানুহগৰাকীৰ মাতত থোকাথুকি। “কপালত যে কি লিখা আছে দাদা, বিয়াৰ নাম ল'লেইচোন সি উচাট মাৰি উঠে। কোনোপধ্যেই হাত ভৰি নাপাতে। আজিকালি মোৰ ওচৰ নচপাই হৈছে। আদৰৰ ভনীয়েকৰ চকুত চকুপানী দেখি ককায়েক জাঙুৰ খাই উঠিছে।” (সখিয়তী, পৃ.৯৮)

গল্পটোৰ শেষলৈ এঠাইত ফ্লেচবেক দেখা গৈছে। পুখুৰীত ভৰি ধুবলৈ নামি গৈ শৈশৱৰ সূৰৰিছে নাৰীগৰাকীয়ে। বৰশী লৈ পুখুৰীত মাছ ধৰা, মাকে পাৰৰ পৰা ঘৰৰ কাম কৰিবলৈ মাতি থকা দৃশ্যখন মনলৈ আহিছে। পিছমুহূৰ্ততে নাৰীগৰাকীয়ে বোকাৰ ঘোলা পানীত মাছ বিছৰাত লাগিল। সেইসময়তে আনগৰাকী নাৰীয়ে মাকৰ ঘৰৰ বাট হেৰুৱাই উভতি আহি লগৰ নাৰীগৰাকীক বিচাৰি শৈশৱৰ ফুলকনক পাইছে। যিয়ে এতিয়াও পুখুৰীত মাছ ধৰি আছে। সেয়ে আচৰণত নাৰীগৰাকীয়ে শৈশৱৰ লগৰী ফুলকনে মাছ ধৰি থকা দেখি নাভাবি তেওঁ পানীলৈ নামি গৈছে। চিন্তামুক্ত, দ্বিধাহীনতাৰে দুয়ো সখিয়তী হাত ধৰি উভতি গৈছে।

সামৰণিঃ

মণিকা দেৱীৰ নিৰ্বাচিত গল্পকেইটাত চিনেমটিক কৌশলৰ উপস্থাপনে পাঠকক নতুন বসপ্ৰদান কৰিছে। অৱশ্যে গল্পকেইটাত মাজে মাজে হে চিনেমটিক ট্ৰিটমেন্ট পৰিলক্ষিত হৈছে। দুই এটা ষ্টৰ ভাৱ গধুৰতা দেখা গৈছে। গল্পকেইটাত চিনেমটিক কৌশলৰ দুই এটা উপাদানহে অধ্যয়নৰ জৰিয়তে পৰিলক্ষিত হ'ল। ষ্টৰবোৰত ক্ল'জআপ, ফেডৰ পৰিৱৰ্তন, ফ্লেচবেক, চৰিত্ৰৰ সংলাপ, জাম্প কাট আদি থকা পাঠকে উপলব্ধি কৰিছে। ‘কাকিনী’ গল্পত বিভিন্ন চৰিত্ৰ ৰূপ-কলাপ, বাহ্যিক পৰিৱেশ, সৰাপাতবোৰত প'টিকত বহি সৰাপাতেৰে ভৰি পৰা লক্ষ্য কৰা এগৰাকী নাৰীৰ চেতন অচেতন মন আৰু সখিয়তী ‘ধূলিময় ৰাস্তা এটাৰে গৈ থকা দুগৰাকী নাৰীৰ মনৰ চিন্তা ভাৱনা প্ৰতিফলন ঘটিছে। পাঠকে দৃশ্য একোটা উপভোগ কৰি থকাৰ দৰে কিছুমান ষ্টৰ অঙ্কন কৰিছে মণিকা দেৱীয়ে। বিস্তাৰিত ষ্টৰবোৰত ব্যঞ্জন আৰু কাব্যিকতাৰ প্ৰয়োগ কৰিছে। এনেদৰে চিনেমটিক ট্ৰিটমেন্টৰ প্ৰয়োগে মণিকা দেৱীৰ গল্প সমৃদ্ধময় কৰি তোলা পৰিলক্ষিত হৈছে।

প্ৰসংগটোকাঃ

১। Writing in a cinematic style is about engaging the reader's imagination, creating vivid mental images, and evoking the emotions and experience typically associated with watching a film. Medium-Author Tasha Hutchison (<https://medium.com>)

২। ৱিকিপিডিয়া (চলচ্চিত্ৰ নে বোলছবি, সেই সম্বন্ধে অলপ মতান্তৰ আছে। অসমীয়া ভাষাত ‘বোলছবি’ শব্দটোৰ প্ৰথম প্ৰয়োগ কৰিছিল পাৰ্বতী প্ৰসাদ বৰুৱাই। অৰ্থগত দৃষ্টিৰে চাবলৈ গ'লে চলচ্চিত্ৰ শব্দটোৱে প্ৰকৃত অৰ্থ বহন কৰে। চলি থকা চিত্ৰই হৈছে চলচ্চিত্ৰ। বোলছবি বা কথাছবি, অৰ্থাৎ কথা কোৱা ছবি, শব্দকেইটা প্ৰচলন হৈছিল চলচ্চিত্ৰত শব্দৰ সংযোজন হোৱাৰ পাছত। চলচ্চিত্ৰৰ বাবে শব্দ অপৰিহাৰ্য নহয় বাবে বোলছবি বা কথাছবি শব্দটোৱে সম্পূৰ্ণ অৰ্থ প্ৰকাশ কৰিব নোৱাৰে। ইংৰাজী চিনেমা আৰু ফিল্ম এই শব্দ দুটাও অসমীয়া ভাষা ৰাইজৰ মাজত বহুলভাৱে প্ৰচলিত। ইংৰাজীত ‘মুভি’ বুলিও কোৱা হয়। ফিল্ম শব্দটো প্ৰথমে ব্যৱহাৰ হৈছিল কাৰণ চলচ্চিত্ৰ নিৰ্মাণৰ বাবে প্ৰথমে ফটোগ্ৰাফিক ফিল্মৰ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। আমেৰিকা যুক্তৰাষ্ট্ৰত ‘মুভি’ শব্দটো আৰু ইউৰোপ মহাদেশত ফিল্ম শব্দটো বহুলভাৱে প্ৰচলিত। অন্যান্য নাম যেনে পিকচাৰ, ফটো প্লে, ফ্লিক আদিও প্ৰচলিত।)

৩। In the post-production process of film and video editing, a dissolve (sometimes called a lap dissolve) is a type of film transition in which one sequence fades over another. The terms fade-out (also called fade to black) and fade-in are used to describe a transition to and from a blank image. A dissolve overlaps two shots for the duration of the beginning of the next, but may also be used in montage sequence. Generally, but not always the use of a dissolve is held to indicate that a time has passed between the two scene. also it may indicate a change of location or the start of a flashback) <http://en.wikipedia.org>

৪। <http://en.wikipedia.org> (There are many different types of cuts, including the hard cut, jump cut, Jcut, Lcut, cutway, cross cut, cutting in action, montage, cut in, and smash cut)

৫। Montage is film editing technique in which a series of short shots are sequenced to condense space, time, and information.

The term has varied meaning depending on the filmmaking tradition. In French, the world montage applied to cinema simply denotes editing. (wikipedia)

৬। “এতিয়া আপুনি যিখন কিতাপ হাতত মেলি লৈছে, আৰু যিখন জগতলৈ প্ৰৱেশ কৰিব খুজিছে- তাত আপুনি পাঠ কৰিব ফিল্মৰ একো একোটা শ্বট। ধূলিৰে জপটিয়াই থকা বাটেৰে গৈ থকা দুজনী তিৰোতা- অবচেতন-চেতনত খৰমৰাই থকা সৰাপাত কিছুমানৰ ভাৱনাৰে পটিকত বহি থকা মানুহ এজনী, ব’দে গছকা চোতালেৰে কাকিনী ৰুবলৈ গৈ থকা মুনিহ-তিৰোতা এহাল-। শ্বটবোৰ বিস্তাৰিত। ব্যঞ্জনধৰ্মী আৰু কবিতাৰ ৰেশ লগা। উপমা-ৰূপকৰ সমাহাৰত সাৱলীল গতি আৰু বিন্যাস। মানৱ মনস্তত্ত্বৰ ব্যৱচ্ছেদ। গল্পৰ চৰিত্ৰবোৰ মুখামুখি হ’লে ধৰিব পাৰি- চৰিত্ৰবোৰৰ প্ৰতি কথকৰ উষ্ণতা। সেয়েহে, মাতৃস্নেহৰ ‘নিয়ৰ পাই মুকলি’ হোৱা অবোধ কণমানিটি, অথবা পাগলৰ নিকৰুণ গানেৰে সিন্ধু ‘হৰ-গৌৰীয়ে আপোনাৰ মনতো এক বেথা লগা ভাবৰ সৃষ্টি কৰিব। ‘সৰীসূপ’, ‘বাগিছা’ অথবা ‘কাকিনী’ত আপুনি দেখা পাব তেজ মণ্ডহৰ অভিন্যাসবোৰৰ এক অনায়াস বয়ন। বৰ্তমানৰ জটিল নাগৰিক-মহানাগৰিক জীৱনদশাত, নিৰ্ভৰ আৰু নিৰ্ভাজ গ্ৰাম্যতাৰ পেঞ্চাভূমিত প্ৰোথিত চৰিত্ৰবোৰে সঞ্চাৰিত কৰিব এক চিৰন্তন সবলতাবোধ। এয়া মোৰ অনুভৱ। আশা কৰোঁ আপুনিও মোৰ সৈতে একমত হ’ব...।” (মণিকা দেৱী, সখিয়তী, পৃ.বাটচ’ৰা(২))

৭। সাক্ষাৎগ্ৰহণ, নিৰ্মল ডেকা(মোৰ গল্পত মোৰ মনৰ গাঁওখন আছে)

৮। সাক্ষাৎগ্ৰহণ, বলেন দত্ত(বিষাদৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পাবলৈকে হয়তো লিখাৰ কথা ভাবোঁ) আমাৰ অসম দেওবৰীয়া আলোচনী, পৃ.৬

৯। The fade has mainly arhythmic significance. The slow withdrawal of the picture from the view field of the spectator corresponds, in contradistinction to its usual sudden breaking off to the slow usually ends a sequence with a fade out in retarded tempo.

The fade -in is, on the contrary, equivalent to the purposeful introduction of the spectator to a new environment and new action. It is used to begin a film, or a separate sequence.

V.I. P U D O V K I N ‘Film technique and Film Acting’ Bonanza Books, New york, page.36

১০। V.I. P U D O V K I N ‘Film technique and Film Acting’ Bonanza Books, New york, page.40

সহায়ক গ্ৰন্থপঞ্জী:

মূল গ্ৰন্থ:

দেৱী, মণিকা: সখিয়তী, অসম পাব্লিচিং কোম্পানী, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ ডিচেম্বৰ ২০০৭

গৌণ গ্ৰন্থ:

দত্ত, উৎপল : চলচ্চিত্ৰ, লয়াৰ্ছ বুক ষ্টল, গুৱাহাটী, প্ৰথম প্ৰকাশ: ১৯৯৬

V.I. P U D O V K I N ‘Film technique and Film Acting’ Bonanza Books, New york,

অন্যান্য: ইণ্টাৰনেট (ৱিকিপিডিয়া), সাক্ষাৎকাৰ

লেখক :

‘সহকাৰী অধ্যাপক আৰু বিভাগীয় প্ৰধান(ভাৰপ্ৰাপ্ত)

অসমীয়া বিভাগ, মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়, নগাঁও

‘গৱেষক ছাত্ৰী, অসমীয়া বিভাগ

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়, নগাঁও

Email- saikiapurabi89@gmail.com

Articulating Self and Identity through Disability: A Study of Select Fiction

Dipika Goswami
Dr. Himakshi Kalita

Abstract: *This paper aims to analyze the life experiences of disabled women in Indian social context and their autobiographies as the pillars of immense courage, strength and endurance, breaking all the barriers of physical deformity and social attitude towards them. Shivani Gupta's autobiography No Looking Back and Preeti Monga's The Other Senses show that women, even if they are physically impaired can do everything to be successful in life. Disability can be defined as those who have long-term physical, mental, intellectual, or sensory impairments which in interaction with different kinds of barrier prevent them to assimilate with other members of the community and the society. The essential basis of Disability Study is that it is a culturally fabricated narrative of the body, a system that produces subjects by differentiating and marking bodies. This comparison of bodies legitimates the distribution of resources, status and power within a biased social and cultural environment. A deformed or weakling child, an inceptituted elder or any person becomes disabled by accident or illness is condemned to physical extinction. Here, discrimination occurred to them by different social, economic, cultural and religious groups. The social concept of disability introduces the notion that society has erected barriers, physical or attitudinal, which affect a person with disabilities. Discrimination invades society like a disease. Its symptom includes the scarcity of basic requirements of health and hygiene to them. The experiences in life of disabled women like Shivani Gupta and Preeti Monga in their autobiographies shows how they have to struggle hard to come out of their mental agonies and sufferings. Shivani Gupta, an able-bodied woman suddenly gets her ultimate shock when she found herself at the hospital bed in an invalid position. Doctors confirmed her that she has undergone with surgery, but in her whole life she has to be a wheel chair confined. Her spinal injury for the accident that she faced made her life in crucial circumstances to realize about her disability in depth sense. Preeti Monga as a visually impaired woman goes through her blindness slowly from her birth. As she grows up, her physical impairment made her separate from the common activities of her surroundings. She has faced rejection from her school and her favorite activities and even at her marriage. Yet, she fights against all such discrimination and her autobiography is the mirror of her struggle.*

Key words: Disability, Discrimination, Strength, Endurance, Ability, Mental agony.

Introduction:

Disability is the word used for those who have some physical deformity and the word “especially-abled” or “differently-abled” is used at the present time. But to study about the physical and mental condition of such people who suffers in their life is termed as “disabled” and the study about them is considered as “disability study”. The word ‘disability’ originally emerged from the word dis-ability means want of power, strength or ability, that the concept taken in 1570. Disability study is thus conceptualizes as an interdisciplinary field that critically analyzes the mainstream model of disability and the critiquing power of oppression. From the Disability Civil Rights Movement in the late 20th century the study of disability is actually formed. In 1986, the section of the study of chronic disease in US renamed as “The Society for Disability Studies” (Vijayan Geetha, 15). Disability is a major concern in literature to analyze its features. As in Applied Health Science framed as a medical problem, and in literature it is studied as social problem. The various studies in literature about human character and psychology are itself a very important part of this study. In the year 1996 WHO redefined the relationship between impairment, the medical model and disability, the social model, establishing that ‘impairments’ refers to organ functions or structures, ‘disability’ refers to social abilities or relations between the individual and the society. A disability is an impairment that impedes with the bodily function at an age in some social environment. In any social structure, people with disability are to be found in all ranks and social structure. The difference and division of disabled people from non-disabled people causes marginalization, stigma, social exclusion and oppression. These causes also led the disabled from their expectation far away from their family and from their community. Disability have categorized into two broad classes, which are—Disability at the onset of birth and acquired disability.

Disability study is a new concept in literature, yet it had a history of its own. Many traditional processes undergone with the notion of disability and hence, the study of this issue emerged during late 20th century as an interdisciplinary field of study. Disability studies focus not on the body, but on the society, disability is not something that a person possesses, but something one encounters when dealing with other people or with physical spaces that are inaccessible. From the early times it becomes the notion that disabled people are cursed person and they might live

in life to experience bitterness. Society does not consider them as authors of their own destiny and disabled people are looked down upon as the objects of charity, welfare or sympathy. Society denied the basic rights to them, like to live with dignity, right to education and right to employment etc. Article 15, of the Constitution of India does not mention disability as a ground of non-discrimination among the people. The Persons with Disabilities Act, 1995, remarkably legislate and recognized the protection of basic rights of the disabled and their full participation in the various activities of social life. India has signed and also ratified International Convention of the Rights of Persons with disabilities 2006.

Though the concern of disability was in a negative approach, at the present time literature follows all the concept and ideas of disability in literature. Politically and sociologically such approach is demanded not for sociologist or politicians, but for the pioneering study of disabled people themselves. So, like the feminist critical race and queer approaches to literature and culture, disability study and the context of this study actually confined to a special group of disabled people. The historical perception of disability as a field of enquiry has developed from the ancient literature follows all the concept and ideas of disability.

To analyze disability or specific ground of women psychology in disability study, the observed method is to be followed to investigate the behaviour of that person in these criteria. The behavioural activity and actions are observed through which a possible outcome would come from such analyzes. An attitude to disability is deeply rooted in social and cultural values of society, and consequently disabled people are deeply affected by physical and social environmental factors.

Analysing disability and disabled women experiences in life Shivani Gupta is that author of her a *true story No Looking Back*. The author through her autobiography reveals her traumatic experiences of a disabled after living an able bodied life that her life experience teaches her. Shivani Gupta in her autobiography *No Looking Back* visualizes her trauma after facing disability from a normal woman to a disabled woman only at her age of twenty two due to an accident. The conflicts of her inner mind disturbed her when she was discarded by her love, from her service and colleagues and by the society too. Marginalized by educational authority only for her physical deformity raises again the questions of different attitude of society towards disability.

Shivani Gupta, a disabled author was once a girl with good health and perfect body structure, before she had met an accident and her condition of Spinal injury made her paralysed and wheel chair confined for her whole life. In her autobiography *No Looking Back* Shivani Gupta says,

“I had never thought about disability before my accident. Neither had I known anyone who was disabled. Disability had meant social work session at school and feel good factor from having assisted a disabled person crossing the road..... I think it was that day that I really understood what disability imply....”

(45).

Shivani Gupta's psychological confrontation reveals her love conflict as the internal conflict factor of her mind. Her love Sunil left her alone as she had faced the accident and physical deformity arise in her body. The dilemma of her mind and trauma for her accident made her completely devastated. At one side she became attached to her love relationship and on the other hand she has no courage to face her disabled condition and the thought of her separation from her love relationship. This conflict marks a deep agony inside her. Male notion of body concept is the issue here as for male satisfaction a well bodied woman is the perfect companion, not a disabled. Referring to this, Shivani has rejected by her lover Sunil, because she has body deformity and she is unable to satisfy her partner physically and she has been discarded from his life. Male emotional domination over female, especially on a disabled woman, is heart rendering, that Shivani experienced. In the aspect of socio-cultural milieu, Shivani's narrative shows how trauma and struggle becomes the part of a disabled woman and how she tries to exist in the society through challenges and triumphs. Gender dynamics here is the feature of power distribution among male and female, the relationship and interaction between people, based on gender. Here on Shivani Gupta's experiences of life, gender dynamics affected her as she became disabled and her normal life with friends, works and family shattered on. Her narrative takes her readers to a journey of complexity of identity, negotiation, and societal expectations including the problems of adversity. This autobiography becomes a mirror to all, visualising disabled women's inner and outer conflicts in their personal life as well as in the society. According to Kristjana Gunnars, a narrative cantered around adversity hold the potential to create a bridge between the personal and the universal, fostering connections between individual stories and broader human struggles (writing the Memoir: From Truth to Art, 2004). Therefore,

the narratives shows and projects own life experiences relating to universal phenomenon of disability and sufferings. Gender conflict rose in Shivani Gupta's life after her accident when she became wheel chair confined and tried her best to work without depending on others. She has searched suitable job for her and find out after her long search, as she has been rejected for her disability mainly. Shivani says, "that people judged me on my outward appearance alone. No one seemed to have the time or inclination to get to know me as a person, with my own strengths and weaknesses, just like anybody else"(64).

Shivani Gupta, in her autobiography analyses her all desires and mental agony including her unconscious self projection. Freud mentioned in his theory of psycho analyses that explain traumatic repression and symptom formulation. Freud's point was that desire did not express itself easily, because culture does not allow or facilitate it. The traumatic experiences of a person could understand through the symbolic expression of gestures, sounds, facial expression and writing of it (Nayar, 2018). Shivani Gupta's presentation of own experiences in life representing all disabled women. According to Gupta, "As a disabled person, I know that life was all about adjusting to the society around me and I had been accustomed to foregoing many things just because I did not want to trouble" (84).

Shivani Gupta's trauma for her accident caused immense pain inside her. The internal pain of her heart, disappointment and despair caused conflict that she has to bear unwillingly inside her mind and outside her society. Being a wheelchair confined, Shivani Gupta has been taught as a bagger while she waits outside the temple stairs for her relative woman, a visitor of that temple threw some coins at her lap. The notion of society towards disabled, especially in India, that Shivani Gupta Says, "The woman had taught me a bagger simply because I was disabled! She had assured that because I was disabled I was needy"(63).

For disabled people, the challenge of social exclusion is accentuated by attitudes and behaviours that undermine their capacity to make their full contribution to the community and society. Now through the attitudes and behaviours of people, and the norms and structures of society at large, disabled people are often excluded from buildings, homes and schools, business, sports, community groups and an integrated, included life (Dyer & Field, 2014). Shivani Gupta's feeling for rejection of her existence and identity made her isolated and she is in depression for her disability. At the time of her serious accident in the hospital bed she realises herself as, "I felt as

if I had been reduced to just a human body lying on a bed-mindless, thoughtless, emotionless...” (35). Shivani’s spinal injury made her completely paralysed. Her contradiction of mind about how she thought disability and how she felt the same on her becomes a conflicting issue. Social attitude and social acceptance becomes a serious issue for Shivani because for her “Acceptance back into society after becoming disabled was next to impossible” (68). Social attitude and notion of the society becomes a barrier of the purpose of communication between mainstream people and disabled in the society.

Shivani Gupta in her life experiences describes how she has discriminated even by the higher corporate house in concern with accessibility and free movement for her work to perform. Gupta herself completed higher courses in foreign countries and her views are often ignored by the higher authority of the company. She is shattered for the negligence of the company when the higher authority refuses to give permission to use VIP entrance, as her usual accessibility becomes a barrier to carry her wheelchair. This kind of negligence to a disabled woman is not accepted by Gupta and she has protested for this. As a Programme Manager of the corporate house in social responsibility programme, she refuses to work for such discrimination. She says, “Without fighting for my own rights, there was no way I could fight for anyone else’s.....My experience was not unique. It was a typical example of the kind of discrimination disabled people face every day” (173). The constitution of India provides right for the disabled people to enjoy equality in work as every person including the disabled has his life and liberty guaranteed under article 21 of the constitution. Yet, disabled people have to suffer for the ignorance of the mainstream society. As a key concept of gender studies, in the equality perspective, therefore, gender is regarded as an attribute that should not be significant in the distribution of social value or social rights. Equality is to be achieved through gender neutrality or androgyny (Pilcher & Whelehan, 2004).

Preeti Monga, a disabled author in her autobiography *The Other Senses* explains her conflicts for her personal sufferings that represented maximum disabled women and their family life’s circumstances. Preeti Monga, a visually impaired girl suffered from her early childhood, the impaired vision without knowing the fact that she is a disabled girl. The loneliness and alienation from the society causes pain and suffering and conflicts for physical deformities. After having the complete blindness Preeti Monga in her autobiography expresses, “Little did I know that life

was never going to be the same again. Everything had changed! Friends, teachers and neighbours, all looked at me with pity. It seemed to have been transformed into a strange pitiful object to be handed with extra consideration or simply left alone” (27).

The aspect to get a job and to work for self development is the hope of every individual and Preeti Monga is not an exception of it. Though she is blind, she has the ability to manage works in perfection and disciplined manner. She has appointed in the house keeping department in the Fidalgo Resort in Goa. Preeti experienced gender discrimination at her first offer service, when after two days the hotel authority dismissed her in the condition that the employees of the hotel had gone on a strike due to her ad-hoc appointment. Mainstream people’s ignorance about the empowerment of disabled women have seen through this author’s experience when in anger and depression Preeti Monga explains,

“This was most shocking! What had I done now? Was I so bad that no one, no one at all wished to have anything to do with me? First it was my school, then the music teacher’s denial that I would be able to achieve excellence no matter how hard I worked. No one seemed to want to marry me and now hundreds of people were protesting just because I had dared to accept a humble trainee’s position at a five star hotel. This seemed too absurd to make any sense of, just because I was blind, I was apparently being denied the basic right to live in this world”

(89).

Self perception conflict occurs into the mind of disabled people in such a strong way that the deformity of their bodies becomes a curse for them. As Preeti in her autobiography explains as if she felt guilty for some unknown crime she had committed. She cries all the times for her disability. Surprisingly, Preeti Monga has the skill to maintain household chores without depending on others, but she has deprived from all that love and emotional support from her husband. Preeti Monga declares that she is very lucky for her parents and her younger brother who understand her and supports her in all her needs. The social rituals of marriage and rejection of disabled is again discrimination in the mainstream society. The rejection of a so called prospective bridegroom of Pretty married to another woman. The author explains her feelings as, “It felt as if someone had slapped me full in my face. I had never known any pain as intense, as

unbearable, like this crashing dream and breaking of heart” (86). The prime factor of rejection of disabled women in marriage is for their disability and hence, disabled women are mostly second choice in marriage. The “proposal for the marriage happens in a way that the prospective bridegroom was a Sikh air force officer who was looking for the second wife after his first has left him for reasons unknown! He was ready to marry me notwithstanding my disability” (Monga, 2010, 85). Preeti Monga in her autobiography *The Other Senses* feels the gendered conflict in her mind for her blindness because before her marriage she is unaware of the fact that she will be the cause of humour for her husband, as she explains,

“Till the time I married him, I had never felt I was blind, but now my blindness was rubbed into me as often as was possible. ‘Hey you blind bat...’ he would yell, what do you think of yourself? You should thank your stars I married you...”

(105).

Domestic violence and oppression on women becomes a common phenomenon for normal bodied women, but for disabled women this kind of violence doubly pains them, one for body deformity and other for such abuses. Kumar (2015) in his analyses of domestic violence on women and children points out that the global dimensions of this violence against women are alarming, as highlighted by studies on its incidence and prevalence. No society can claim to be free of such violence; the only variation is in the patterns and trends that exist in countries and regions (11).

Arising conflicts in the mind of these disabled authors also involved masculine power. In Preeti Monga’s autobiography, the masculinity and gender discrimination is at the highest point to discuss. The masculinity Gender Theory has been used in Gender Studies to explain men’s power over women. Stressing the legitimating power of consent, it has been used to explain men’s health behaviour and the use of violence. Raewyn Connell’s concept of hegemonic masculinity serves as an analytical instrument to identify those attitude and practices among men that perpetuate gender inequality involving both men’s domination over women and the power of some men over other minority groups. (Hegemonic Masculinity Theory) Preeti Monga’s conflicting life for her disability also affected by such masculine power as her husband kicks her head; grabbed her by her nightdress and half pushing, half dragging her, flung her out of the door

of the apartment at the midnight. Such domestic violence upon disabled women reveals the so called masculine power of dominance over women. The identity crisis of disabled people, especially women, is the marginalised one who suffers for both impairment and lack of identity in the society. The debate about impairment and the body was partly a challenge to the process by which disability identity was dominated by the interest of people with mobility impairments. The fact that questions of physical access to public space had come to dominate disability politics was manifest most explicitly in the adoption of the figure of the wheelchair user as the universal symbol for disability. Therefore, the bodies of disabled people are considered as deficit, inferior and the social model of disability have focused on the claims that they have been excluded from participation of any social life. Considering disabled as second class citizen shows the common notion of normal people towards the disabled. The psychological condition that affects Gupta for her inaccessibility at shops and other places made her much strong and self-confident to protest against such oppression. Gupta proves through her works and experiences that all disabled people are not dependable but they can work for themselves and educated to earn money respectably. As the director of the organisation of Access Ability, Gupta arranges comfortable access to all the disabled people in India and she is also leading a high position in the organisation. She has faced lots of ups and downs in life, having accidents two times and lost her husband at her second accidents. In spite of all such circumstances, she has managed herself to come out from her sudden shock and trauma that takes time to relief her. Only for other disabled people Gupta works and help to enter comfortably to any places through her Access Ability organisation. Her courage came from her love relationship that she has lost in the accident. Gupta in her autobiography declares that her sorrow allows her internal growth and maturity. Gupta's soul mate Vikas through his life taught Shivani to love, believe, accept, forgive and have gratitude, and in death he helped her understand life itself. Preeti Monga is the example of rejection and negligence in her field of education and her other desired skill to develop because she is blind and so, she has been excluded from the specific interest. She has the ability to fight against all such discrimination in the society because her parents support her and never let her down for anything. Preeti therefore seems to be a self- dependent girl and expert one in doing household works by herself. Preeti is confident about herself that she has the ability to do as she desires because her strength is her family. The life of an Indian woman without bar of cast or religion, able or disable, restricts to marriage. Preeti in her life also faces rejection in marriage

for her disability and this rejection is not only painful, but also mental conflict of feeling disability on one hand and for the utmost desire to live a normal happy life. Though in her life, she has married to an able-bodied person, but again this marriage shows the average Indian people's concept of pity and sympathy and thinking that the person who married a blind girl is courageous enough and so appreciable in the society for doing a great work. Extreme domination changes Preeti from her nature of meekness to anger and this anger becomes her strength to work and to establish her financially without depending on her parents and her husband. Preeti and her will power give her identity as a trauma counsellor, corporate trainer, writer, aerobics trainer, Public speaker and director of Silver Linings Human Resource Solution Private Limited-all rolled into one. For Preeti love is the ultimate source of her strength and power to challenge her life in midst of struggle and sufferings. Preeti's love for her children, her parents and her brother provides her immense mental and physical strength to overcome all her troubles in life. Her love towards her companion also gives courage to go forward and not to look back. All the steps of her life from sells woman to a renowned person, Preeti learns lessons from summer unbearable heat to freezing cold nights, facing pitiful remarks and stumbling over stones only to strengthen her determination. She admits that her fixed intention to achieve her goal of a home of her own comes in front of barriers, but makes her most powerful to achieve it. Preeti Monga's "Dream it, Do it" workshop is the result of her power, strength and abilities to challenge her disability and becomes a successful one. To conclude this paper, it is important to note that disabled women also deserves attachment, inclusion in the society, equal treatment like other able bodied women and above all that support which can realise them that they are also the important part of the society. Without noticing disability and a free accessible environment around them will make them comfortable among all. The self and identity of disabled authors like Shivani Gupta and Preeti Monga in the Indian context proves this through their fighting against discrimination and oppression.

Works Cited

Connel, R.W. *Gender*. Cambridge Polity Press, 2002.

Gupta, Shivani. *A True Story: No Looking Back*. Rupa Publications India Pvt.Ltd, 2014.

Jewkes, Rachel. *Hegemonic Masculinity Combining Theory and Practice in Gender Interventions*. National Institution of Health (Govt.), 2015.

Kumar, Gaurav. *Domestic Erupt against women and child in India*. Vivek Books Edition, 2015.

Monga, Preeti. *The Other Senses*. Roli Books Pvt. Ltd., 2012.

Nayar, Promod K. *Contemporary Literary and Cultural Theory*. Pearson India Education Services Pvt. Ltd., 2010.

Pilcher, Jane &Whelehan Imelda. *50 Key Concepts in Gender Studies*. SAGE Publications, 2004.

Author:

¹Assistant Professor, Department of English, Charaibahi College

²Assistant Professor, Department of English, Mahapurusha Srimanta Sankaradeva
Viswavidyalaya, Nagaon

Email: himakshisarma.kalita@gmail.com

THE POWER OF VYGOTSKY'S SCAFFOLDING IN EDUCATION

Gaurab Pratim Hazarika

Abstract: *The concept of scaffolding, rooted in Vygotsky's theories, plays a pivotal role in enhancing educational practices by providing structured support to learners. This methodology not only facilitates cognitive development but also fosters independence in problem-solving. Vygotsky's scaffolding is a teaching strategy that provides learners with the support they need to master new skills or concepts. This support is gradually withdrawn as learners become more proficient. Scaffolding can be used in a variety of educational settings, from early childhood to higher education.*

Keywords: *Vygotsky's scaffolding, education, zone of proximal development (ZPD), social interaction, higher-order thinking skills, paradigm shift*

Introduction

In the realm of education, the concept of scaffolding, as pioneered by the renowned Russian psychologist Lev Vygotsky, has emerged as a transformative approach that has profoundly impacted the way we understand and facilitate the learning process. Vygotsky's socio-cultural theory, which emphasizes the crucial role of social interaction and guidance in cognitive development, has provided a solid foundation for the application of scaffolding in educational settings (Turner & Berkowitz, 2005). The essence of scaffolding lies in the temporary support and guidance provided to learners, enabling them to accomplish tasks or acquire skills that would otherwise be beyond their current level of understanding or ability (Salem, 2016).

It is essential for every teacher to comprehend the achievements of Lev Vygotsky, who is a distinguished psychologist and educator. Vygotsky's concepts offer valuable perspectives on how kids acquire knowledge and grow while engaging with others in a social environment. The work of Vygotsky is characterized by two significant ideas: the concept of the zone of proximal development (ZPD) and the importance of the More Knowledgeable Other (MKO) in the learning process. Let us explore these concepts with a simple example to illustrate their significance.

The objectives of this paper are to:

- Define scaffolding and explain its theoretical underpinnings.
- Discuss the key components of scaffolding, including evaluating past knowledge, simplifying difficult tasks, providing hints and prompts, modelling cognitive processes, and fostering peer and teamwork.
- Explore the benefits of scaffolding for learners, including increased engagement, development of higher-order thinking skills, and increased self-efficacy.
- Consider how scaffolding can be used to bridge the gap between students' current abilities and their future development.

The sources used in this paper include research articles, books, and websites. The methodology used includes a review of the literature, a synthesis of the findings, and the development of a conceptual framework.

Definition and Theoretical Underpinnings

Scaffolding is a term that was coined by Lev Vygotsky, a Russian psychologist who believed that learning is a social activity that takes place within a zone of proximal development (ZPD). The ZPD is the difference between what a learner can do independently and what they can do with the help of a more knowledgeable partner. Scaffolding helps learners to bridge the gap between their current abilities and their potential abilities. Scaffolding, as described by Wood, Bruner, and Ross, is a process that allows a child or a novice to solve a problem, carry out a task, or achieve a goal that would be beyond their unassisted efforts (Yelland & Masters, 2005). By providing scaffolding, educators can guide students within their ZPD, enabling them to accomplish tasks and acquire knowledge that they would not be able to achieve independently.

- Scaffolding refers to temporary support provided by educators to help students bridge the gap between their current abilities and potential capabilities, as defined by Vygotsky's Zone of Proximal Development (ZPD) (Xue, 2023).
- It promotes active learning environments where students engage collaboratively, enhancing their cognitive skills through guided interactions (Guimarães et al., 2024).

The Zone of Proximal Development (ZPD)

At the heart of Vygotsky's scaffolding concept is the notion of the Zone of Proximal Development, which represents the gap between what a learner can achieve independently and

what they can accomplish with the guidance and support of a more knowledgeable individual, such as a teacher or a more capable peer (Salem, 2016). This zone serves as the optimal learning space, where the learner is challenged just beyond their current level of understanding, but not to the point of overwhelming them.

The zone of proximal development (ZPD) pertains to the difference between a student's independent capabilities and their potential with the assistance and mentorship of someone more knowledgeable. Just visualize a student who is in the process of acquiring the skill of riding a bicycle. Although they possess some fundamental knowledge and abilities, they still need aid to completely excel in the assignment. The zone of proximal development refers to the set of abilities and expertise that are slightly above the student's present level but achievable with appropriate assistance.

The More Knowledgeable Other (MKO)

The MKO is more knowledgeable or skilled than the learner in each field. The MKO in the scenario of a student learning to ride a bike could be a parent, an older sibling, or even a friend who has experience riding bikes. The MKO offers advice, encouragement, and training to assist the learner advance within their ZPD.

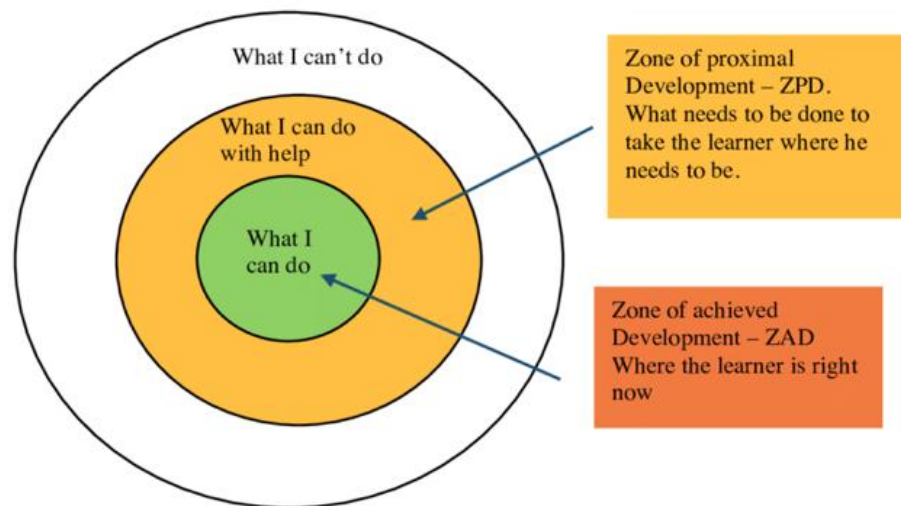

Image Source: <https://educationaltechnology.net/vygotskys-zone-of-proximal-development-and-scaffolding/>

Applying ZPD and MKO in Teaching

Understanding the ZPD and the function of the MKO as a teacher can greatly improve your instructional strategy. You can give your pupils the proper challenges and support to

promote their learning and growth by determining their ZPD. By breaking down complex tasks into smaller, more manageable pieces, you can adjust your lesson to a student's ZPD, for instance, if they are having trouble with math concepts. As the MKO, you can offer clarifications, examples, and other resources to aid the student in closing the knowledge gap between their present proficiency level and the required level.

In the classroom, you may encourage peer learning and collaboration. Students with varying degrees of knowledge and expertise can be paired together, which can give the more knowledgeable student the chance to serve as their peer's MKO. This enhances the learner's comprehension and familiarity with the MKO as well as their personal growth.

Understanding Vygotsky's Scaffolding

Lev Vygotsky, a renowned psychologist, created the instructional concept known as "Vygotsky's scaffolding." Vygotsky claimed that learning is a social process that takes place as a result of interactions with other people. He argued that when students receive the right encouragement and direction from more experienced people like teachers or peers, they can develop cognitively at greater levels. This assistance often referred to as scaffolding, fills the gap between a learner's present skills and their future growth.

The Key Elements of Scaffolding

To grasp the essence of scaffolding, we need to explore its fundamental elements. Scaffolding encompasses various techniques and strategies that educators employ to facilitate learning. Here are some of the core components of Vygotsky's scaffolding approach:

- **Examining Background Knowledge**

It is critical to determine the learner's prior knowledge and comprehension of the subject before employing scaffolding strategies. This assessment aids teachers in determining where students should start and then customising their scaffolding interventions to provide the appropriate amount of challenge and assistance.

- **Simplifying Complex Tasks**

Learners are frequently overwhelmed by difficult activities, which impedes their progress. Scaffolding entails dividing difficult activities into smaller, easier to handle steps. Teachers assist students to gradually develop their abilities and confidence by giving them precise instructions and guiding them through each step.

- **Providing Hints and Prompts**

In scaffolding, prompting, and cueing are essential tactics. To help students complete a task, teachers can provide suggestions, questions, or visual cues. These prompts help stimulate thinking, encourage problem-solving, and provide direction without giving away the answer outright.

- Thinking Process Modelling

Modelling the thinking processes necessary to complete a certain job is a useful strategy for scaffolding learning. While completing the exercise, educators might think aloud to demonstrate their thought processes and decision-making techniques. These cognitive processes can be observed, imitated, and internalised by learners, who can then hone their own problem-solving abilities.

- Promoting Teamwork and Interaction Between Peers

The scaffolding theory developed by Vygotsky is dependent on cooperation and peer interaction. Learners who participate in group activities might gain from the combined wisdom and experiences of their peers. Learners actively construct meaning and benefit from one another through discussions, debating, and group projects.

Practical Applications of Scaffolding in Education

Let us investigate the practical uses of Vygotsky's scaffolding in educational contexts now that we have a firm understanding of its fundamental ideas. Here are a few instances of scaffolding being used in various disciplines and grade levels:

- Learning a language

Scaffolding approaches can be used in language learning to improve students' speaking, writing, and reading abilities. To help pupils convey their ideas, teachers can offer word lists, phrase starters, and sentence structures. In order to improve pupils' language acquisition, teachers might also involve them in role plays, dialogues, and authentic language settings.

- Mathematics

Scaffolding can be utilised in mathematics instruction to take on challenging problem-solving tasks. Teachers can walk students through step-by-step problem-solving processes while highlighting the fundamental ideas and techniques. Real-world examples, manipulatives, and visual aids can be huge help.

- Experiments in Science

Scaffolding is essential in science teaching, especially during laboratory experiments. Teachers might prepare by giving clear directions, demonstrating experimental methodologies, and explaining scientific concepts. Educators can provide direction, ask probing questions, and encourage students to develop connections between observable events and theoretical knowledge during the experiment. Scaffolding assists students in developing critical thinking skills, scientific inquiry, and a more in-depth grasp of scientific principles.

- Composition and writing

Many pupils find writing to be a difficult undertaking. Scaffolding can be used to help pupils improve their writing skills. Teachers can present students with graphic organisers, writing templates, and sentence starters to help them organise their thoughts and structure their writings. Peer editing and revising exercises can also be used to enhance learning.

- Social Studies and History

Scaffolding is extremely useful in history and social studies classes, where students are challenged to comprehend complicated events and analyse historical perspectives. Teachers can help students examine primary and secondary sources by breaking down historical narratives, providing background knowledge, and breaking down historical narratives. Scaffolding encourages critical thinking, empathy, and a deeper understanding of historical events and societal challenges by facilitating dialogues, debates, and role plays.

The Benefits of Vygotsky's Scaffolding

The implementation of Vygotsky's scaffolding in educational practices yields numerous benefits for both learners and educators. Let us explore some of these advantages:

- Use of the Zone of Proximal Development (ZPD)

Vygotsky's scaffolding theory is inextricably linked to the Zone of Proximal Development (ZPD). The ZPD refers to the set of tasks that a student cannot do on their own but can do so with sufficient direction and support. Scaffolding allows educators to adjust education to individual learners' requirements by properly utilising the ZPD, providing optimal challenge and growth.

- Increased Student Participation

Students are actively involved in the learning process when scaffolding strategies are used. Educators inspire students to actively participate, take chances, and explore new topics by giving

the appropriate support and guidance. This greater participation promotes a positive learning atmosphere and increases students' enthusiasm to study.

- Growth of Higher-Order Thinking Skills

Vygotsky's scaffolding approach encourages the development of higher-order thinking skills like critical thinking, problem solving, and metacognition. Learners gain techniques for addressing challenging activities, processing information, and making connections through guided instruction. These cognitive capabilities transcend subject-specific information and provide pupils with the ability to learn for the rest of their lives.

- Increased Self-Efficacy and Confidence

Scaffolding gives students the assistance they need to complete difficult activities. Students' confidence and self-efficacy grow as they succeed and move via scaffold tasks. This improved confidence transfers into a readiness to take on more difficult problems as well as faith in their own talents.

How Scaffolding Can Bring About a Paradigm Shift in Teaching and Learning

- Scaffolding can bring about a paradigm shift in teaching and learning by:
- Recognizing that learners have different levels of knowledge and skills.
- Providing learners with the support they need to learn at their own pace.
- Promoting active learning and collaboration.
- Fostering a growth mindset.

Conclusion

Vygotsky's scaffolding has revolutionized educational practices by emphasizing the importance of social interaction and guided support in learning. By implementing scaffolding techniques, educators can bridge the gap between students' current abilities and their potential development. Whether in language learning, mathematics, science, writing, or social studies, scaffolding empowers learners, fosters critical thinking, and enhances engagement.

References

- Barnett, S., & Ceci, S. J. (2002). When does early childhood education become too early? *Scientific American*, 287(3), 84-88.
- Berk, L. E. (2009). *Vygotsky: A life in context*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

- Bransford, J. D., Brown, A. L., & Cocking, R. R. (2000). How people learn: Brain, mind, experience, and school. Washington, DC: National Academy Press.
- Bruner, J. S. (1985). Vygotsky: A historical and conceptual perspective. In J. V. Wertsch (Ed.), Culture, communication, and cognition: Vygotskian perspectives (pp. 21-34). Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Clements, D. H., & Sarama, J. (2007). Effects of a computer-based mathematics intervention on preschoolers' mathematical knowledge and skills. *Journal of Educational Psychology*, 99(1), 47-60.
- Engle, R. A., & Conant, F. R. (2002). Guiding principles for scaffold instruction. *The American Educator*, 26(4), 12-17.
- Palincsar, A. S., & Brown, A. L. (1984). Reciprocal teaching of comprehension-fostering and comprehension-monitoring activities. *Cognition and Instruction*, 1(2), 117-175.
- Rogoff, B. (1990). Apprenticeship in thinking: Cognitive development in social context. New York: Oxford University Press.
- Rosenshine, B. (1986). Teaching functions of questions. In M. C. Wittrock (Ed.), Handbook of research on teaching (pp. 376-391). New York: Macmillan.
- Stipek, D. (2002). Motivation to learn: From theory to practice. Boston: Allyn & Bacon.
- Vygotsky, L. S. (1978). Mind in society: The development of higher psychological processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Wood, D., Bruner, J. S., & Ross, G. (1976). The role of tutoring in problem solving. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 17(2), 89-100.
- Salem, A. A. M. S. (2016). Scaffolding Reading Comprehension Skills. In English Language Teaching (Vol. 10, Issue 1, p. 97). Canadian Center of Science and Education.
<https://doi.org/10.5539/elt.v10n1p97>
- Turner, V. D., & Berkowitz, M. W. (2005). Scaffolding morality: Positioning a socio-cultural construct. In New Ideas in Psychology (Vol. 23, Issue 3, p. 174). Elsevier BV.
<https://doi.org/10.1016/j.newideapsych.2006.04.002>

Author:

Assistant Professor, Department of Education, Mahapurusha Srimanta Sankaradeva
Viswavidyalaya, Nagaon
Email: gaurabhazarika07@gmail.com

Conflict and Violence in Assam's Schools: A Critical Examination of Teacher-Student Relationships

Himjyoti Medhi

Abstract: *In the Vedic era, the Gurukul system emphasized a holistic approach to education, treating all students equally and integrating them into the Guru's family through the Guru-disciple tradition. This practice fostered a sacred relationship between teachers and students, ensuring both intellectual and moral development (Kaur & Kamalesh, n.d.). However, in recent years, this once-revered relationship has deteriorated significantly due to various socio-cultural and technological changes. This study examines the increasing conflicts between teachers and students, with a particular focus on school violence in Assam. A recent case at Shivsagar Sai Vikas Academy highlights the severity of the issue—where a 16-year-old student physically assaulted a chemistry teacher and the principal, raising concerns about the declining teacher-student relationship and the broader implications for school safety (Sentinel Digital Desk, 2024). Using a qualitative approach, this research explores key factors contributing to these conflicts, including generational differences, communication breakdowns, societal pressures, mental health challenges, social media influence, and parental involvement.*

Key Words: *Conflict, Violence, Teacher-Student Relationships*

Introduction

The teacher-student relationship has historically been a fundamental element of education across diverse cultures, shaping intellectual, ethical, and personal development. In ancient India, the guru-shishya parampara was a deeply revered tradition, forming the cornerstone of education. This system was not limited to the mere transmission of knowledge; rather, it encompassed spiritual, ethical, and personal guidance, fostering a lifelong bond between the teacher (guru) and the student (shishya). The guru was more than just an instructor; they were a mentor, guide, and moral authority, responsible for shaping the student's character and preparing them for life's challenges. The shishya, in turn, was expected to show utmost respect, obedience, and dedication, treating their guru with the reverence of a parental figure. The relationship often extended beyond the classroom, with students residing at the gurukul (teacher's residence), fully

immersed in a holistic learning experience that integrated academic, philosophical, and ethical teachings (Sharma, 2021).

This model of education ensured that learning was not solely focused on intellectual growth but also emphasized discipline, self-restraint, and moral responsibility. The sacred nature of this bond was reinforced through rituals, devotion, and a deep-rooted sense of duty toward one's guru, creating an environment where respect and obedience were paramount. This holistic approach ensured that education was not merely transactional but transformative, shaping individuals who contributed positively to society (Mukherjee, 2019).

Contrasts with the Western Model of Teacher-Student Relationships

In contrast, the Western model of education, largely influenced by Enlightenment ideals, follows a more structured and transactional approach. The teacher-student relationship in the West has traditionally been centered on intellectual development, with an emphasis on critical thinking, logic, and empirical inquiry. This approach was pioneered by philosophers such as Socrates, Plato, and Aristotle, who laid the foundation for modern pedagogical methods (Noddings, 2012).

Socrates, for instance, introduced the Socratic method—a form of dialogue-driven learning that encouraged students to question, analyze, and develop independent reasoning skills. Plato, his student, emphasized a well-rounded education encompassing philosophy, mathematics, and political theory, while Aristotle advocated for empirical observation and categorization of knowledge. These ideas contributed to a system where education was seen as a means of intellectual empowerment, encouraging students to challenge existing ideas and develop independent perspectives.

Unlike the Indian guru-shishya tradition, which emphasized deep emotional and spiritual bonds, the Western model is generally more formal, emphasizing professionalism and structured curricula. While students are expected to respect their teachers, the relationship is not rooted in lifelong devotion but rather in academic mentorship and guidance. The role of a teacher is primarily to impart knowledge, assess performance, and cultivate analytical skills, with less emphasis on moral and spiritual development (Palmer, 2020). This distinction reflects broader

cultural differences, where Western education prioritizes individualism and personal achievement, while traditional Indian education emphasized collectivism and holistic well-being.

The Growing Crisis: Rising Conflicts in Teacher-Student Relationships

In recent years, shifting societal norms, technological advancements, and evolving educational expectations have contributed to increasing conflicts in teacher-student relationships. Schools, once considered sanctuaries of learning and respect, are witnessing growing instances of disputes, disciplinary issues, and even violence. These conflicts often arise due to a breakdown in traditional respect for authority, differences in generational values, and the impact of digital media on student behavior.

According to Twenge (2017), the rise of digital culture and social media has significantly altered students' attitudes toward authority figures, including teachers. The accessibility of information online has led students to challenge traditional hierarchies, often perceiving teachers as facilitators rather than figures of wisdom and guidance. This shift has sometimes resulted in diminished respect for educators, making it difficult to establish classroom discipline and maintain meaningful teacher-student relationships.

Additionally, increased academic pressure, parental expectations, and socio-economic stressors contribute to heightened tensions between teachers and students. The emphasis on performance-based evaluation, standardized testing, and competition often creates a stressful environment where students may feel alienated or disengaged. Teachers, too, face challenges in maintaining authority while addressing the diverse needs of students from different socio-cultural backgrounds.

Violent incidents in educational institutions further highlight the urgency of addressing these conflicts. Cases of student aggression toward teachers, such as the recent attack at Shivsagar Sai Vikas Academy in Assam, where a 16-year-old student assaulted a chemistry teacher and the principal, illustrate the deteriorating teacher-student dynamic (Sentinel Digital Desk, 2024). Such incidents not only threaten the safety of educators but also disrupt the learning process, creating an environment of fear and hostility.

In recent years, Assam, a state in north-eastern India, has experienced a troubling increase in conflicts and violence within its school environments, raising serious concerns about the safety and well-being of students and teachers alike. A critical factor contributing to this escalation is the complex dynamics of teacher-student relationships. This paper seeks to

investigate the multifaceted influences on these relationships within Assam's schools, examining how such interactions may contribute to the rise of conflicts and violence. By conducting a thorough review of existing literature, analysing empirical research, and considering stakeholder perspectives, this study aims to:

- Analyse the impact of teacher-student relationships on either exacerbating or alleviating conflicts
- Investigate the underlying causes of violence and conflicts in schools of Assam
- Identify strategies for improving teacher-student interactions and promoting an inclusive and safe learning environment

This research explores the complex dynamics of conflicts and interactions within Assam's schools, aiming to provide insights that can shape effective interventions and policies. By examining the evolving relationship between students and teachers, the study seeks to identify underlying factors contributing to tensions in educational settings. The ultimate objective is to foster a culture of mutual respect, harmony, and understanding, ensuring a safer and more conducive learning environment for both educators and students.

Literature Review

Research has consistently emphasized the crucial role of teacher-student relationships in shaping the learning environment and influencing student success (Hamre & Pianta, 2021). However, conflicts and violence in schools can significantly disrupt these relationships, leading to adverse effects on academic performance and overall well-being (Gershoff & Bitensky, 2007). Studies indicate that corporal punishment and verbal abuse remain prevalent in schools across India, including Assam (Human Rights Watch, 2010; NCPCR, 2017). Such disciplinary practices foster an atmosphere of fear, mistrust, and hostility, weakening the foundation of teacher-student interactions and creating barriers to effective learning (Kumar, 2017).

In Assam, several key factors have been identified as contributors to rising school conflicts and violence, including:

- Lack of adequate teacher training and professional development (Sarma, 2018).
- Authoritarian teaching methods and imbalanced power dynamics in the classroom (Bhattacharjee, 2017).

- Socio-economic and cultural differences between teachers and students, leading to misunderstandings and tensions (Goswami, 2015).

To address these challenges, research highlights the need for fostering positive teacher-student relationships based on mutual respect, empathy, and open communication. Studies suggest that cultivating such an environment can significantly reduce conflicts and contribute to a safer, more supportive educational experience (Wang & Degol, 2016; Cornelius-White, 2007). Studies highlight that positive teacher-student relationships influence learning environments and academic success (Hamre & Pianta, 2021). However, conflicts and violence hinder educational outcomes (Gershoff & Bitensky, 2007). Research in India and Assam identifies key contributors to these issues:

- Corporal punishment and verbal abuse (Human Rights Watch, 2010; NCPCR, 2017).
- Insufficient teacher training and support (Sarma, 2018).
- Power dynamics and authoritarian teaching methods (Bhattacharjee, 2017).
- Socio-economic and cultural disparities (Goswami, 2015).

Positive teacher-student relationships characterized by empathy, respect, and open communication can mitigate conflicts and ensure safer learning environments (Wang & Degol, 2016; Cornelius-White, 2007).

Methodology

A qualitative research approach was used, with 30 participants (10 teachers, 10 students, and 10 parents) from three schools of Kamrup, Kamrup Metro and Nagaon, Assam. Semi-structured interviews explored themes such as:

- Causes and consequences of conflict and violence.
- Social and economic factors.
- Parental involvement and community engagement.
- Mental health and well-being.
- Teaching methods and academic pressure.
- Policy frameworks and prevention strategies.

Interview Extracts:

Students:

1. "Discipline should not come at the cost of a child's dignity. Teachers need to adopt more empathetic approaches." – Aisha

2. "Fear should never be the foundation of education. Respect and understanding go a long way in shaping young minds." – Neel
3. "Many students hesitate to report mistreatment because they fear retaliation. We need safer complaint mechanisms." – Rajiv
4. "Teachers play a vital role in shaping our future, but their words and actions can either inspire or deeply wound us." – Poonam
5. "Students are under immense academic pressure. Instead of punishment, they need guidance and emotional support." – Aarav
6. "I've witnessed classmates break down in tears after being humiliated by teachers. This isn't how learning should feel." – Meera
7. "Mutual respect between teachers and students is essential. Learning should be a collaborative and positive experience." – Tanmay
8. "Schools should focus on fostering emotional intelligence, not just academic excellence. Teachers need better training in handling student behavior." – Sneha
9. "Addressing conflicts with understanding instead of aggression can transform school environments for the better." – Rohan
10. "A good teacher inspires, not intimidates. We need more mentorship, not just authority." – Dev

Teachers:

1. "Building a positive school environment starts with understanding students' struggles, not just enforcing discipline." – **Mrs. Iyer**
2. "Teachers need better training to handle conflicts constructively rather than resorting to punishment." – **Mr. Ahmed**
3. "Education should empower students, not make them fearful of speaking up." – **Miss Rina**
4. "Many students act out because they feel unheard. We need to listen before we discipline." – **Mr. Kapoor**
5. "Respect should be mutual. Teachers must earn it through guidance, not just demand it through authority." – **Mrs. Sen**

6. "Schools should implement peer mediation programs to help resolve conflicts in a healthier way." – **Mr. Barman**
7. "The education system should focus on emotional intelligence alongside academic excellence." – **Mrs. Mehta**
8. "Addressing poverty and inequality isn't just a social issue—it directly impacts student behavior and learning." – **Mr. Roy**
9. "Teachers are overwhelmed too. We need proper support systems to manage student behavior effectively." – **Mrs. Paul**
10. "A well-resourced school with trained educators can prevent conflicts before they escalate." – **Mr. Choudhury**

Parents:

1. "A strong partnership between parents and teachers can create a more supportive and disciplined learning environment." – **Mr. Dutta**
2. "Violence in schools is a reflection of broader societal issues. We need holistic solutions, not just quick fixes." – **Mrs. Chakraborty**
3. "Students facing financial hardships often struggle with concentration and behavior. Addressing economic disparities is crucial." – **Mr. Saikia**
4. "Respect and discipline should be taught both at home and in school. It's a shared responsibility." – **Mrs. Bhuyan**
5. "Counseling services should be made more accessible to help students cope with personal and academic pressures." – **Mr. Medhi**
6. "Community programs that engage students in constructive activities can reduce conflicts and promote social harmony." – **Mrs. Das**
7. "Many parents are unaware of the pressures their children face in school. Better parent-teacher communication is needed." – **Mr. Gogoi**
8. "Schools must provide safe spaces where students can express their concerns without fear of punishment." – **Miss Hazarika**
9. "Moral education and empathy-building exercises should be incorporated into the curriculum." – **Mr. Phukan**

10. "A well-supported teacher can better manage a classroom. Training and resources are key to reducing conflicts." – **Mrs. Nath**

Data Analysis

Data was analyzed using narrative analysis, identifying patterns from interviews. Information from literature, internet sources, and journals was included for triangulation.

Limitations

This study was limited by its small sample size and focus on three districts Kamrup(Metro), Kamrup, and Nagaon. Additionally, it did not include quantitative methods for broader generalization.

Ethics

Participants' anonymity and confidentiality were maintained, with informed consent obtained before interviews.

Findings

The study identifies various interconnected factors contributing to teacher-student conflicts and school violence:

- **Verbal and physical abuse:** Students and teachers report humiliation and frustration.
- **Academic pressure and lack of extracurricular activities:** High expectations and limited recreational opportunities lead to stress.
- **Lack of teacher training:** Teachers face difficulties in classroom management and conflict resolution.
- **Technology's impact:** The rise of internet learning has reduced respect for teachers.
- **Parental involvement:** Parents highlight the importance of engagement in students' education.
- **Substance abuse:** Rising drug and alcohol consumption among students disrupts their education and well-being.

Recommendations

To address these issues, this study proposes:

- Teacher training programs focused on conflict resolution and mental health support.
- Student counseling and mentorship initiatives.
- Enhanced parent-teacher-student associations.

- Improved school safety measures and real-time CCTV surveillance.
- Promotion of inclusivity and equity in schools.
- Government interventions to curb substance abuse among students.

Conclusion

This study highlights the complex factors contributing to teacher-student conflicts and school violence in Assam. The recent incident at Sivsagar Sai Vikas Academy demonstrates the urgency of addressing these challenges (Sentinel Digital Desk, 2024). Proactive policies, teacher training, parental involvement, and school-based interventions can help create safer and more supportive educational environments, ultimately improving student well-being and academic outcomes.

References

- Bhattacharjee, A. (2017). Teacher-student relationships in Assam. *Journal of Education and Practice*, 8(15), 12-20.
- Cornelius-White, J. (2007). Learner-centered teacher-student relationships: A meta-analysis. *Review of Educational Research*, 77(1), 113-143. <https://doi.org/xxxxx>
- Gershoff, E. T., & Bitensky, S. H. (2007). The effects of corporal punishment on children: A review. *Psychological Bulletin*, 133(4), 560-589. <https://doi.org/xxxxx>
- Hamre, B. K., & Pianta, R. C. (2001). Early teacher-child relationships and children's school outcomes. *Child Development*, 72(2), 625-638. <https://doi.org/xxxxx>
- Human Rights Watch. (2010). *"They say we're dirty": Denial of education to marginalized children in India*. <https://www.hrw.org/report/2010/05/25/they-say-were-dirty/denial-education-marginalized-children-india>
- Kaur, P., & Prasad, K. C. (n.d.). *Education, Indian culture, and philosophy: A holistic approach to learning*. [Publisher Name].
- Kumar, A. (2017). Corporal punishment in Indian schools: A critical analysis. *Journal of Education and Social Change*, 6(2), 1-8.
- Mukherjee, R. (2019). *Ancient Indian education: The guru-shishya tradition and its relevance today*. Oxford University Press.
- National Commission for Protection of Child Rights (NCPCR). (2012). *Corporal punishment in schools in India*. <https://ncpcr.gov.in/>

Noddings, N. (2012). *Philosophy of education* (3rd ed.). Westview Press.

Palmer, P. (2020). *The courage to teach: Exploring the inner landscape of a teacher's life*. Jossey-Bass.

Sarma, P. (2018). Teacher training and support: A study in Assam. *Journal of Teacher Education and Research*, 3(1), 1-12.

Sentinel Digital Desk. (2024, February 1). Assam: Principal stabbed to death by student in Sivasagar. *Sentinel Assam*.<https://www.sentinelassam.com>

Sentinel Digital Desk. (2024, February 1). Student assaults teacher and principal at Assam school. *The Sentinel*.<https://www.sentinelassam.com>

Sharma, A. (2021). *Traditional vs. modern education systems: A comparative study of teacher-student relationships*. Routledge.

Twenge, J. M. (2017). *iGen: Why today's super-connected kids are growing up less rebellious, more tolerant, less happy—and completely unprepared for adulthood*. Atria Books.

Wang, M. C., & Degol, J. L. (2016). Good teacher-student relationships: A theoretical and empirical analysis. *Journal of Educational Psychology*, 108(4), 436-446

Author:

M.Sc (Zoology), M.Ed, PGT, Dakshin Pat Higher Secondary School

Email: himjyotimedhi14@gmail.com

Mindfulness Unveiled: Theoretical Insights from Global and Indian Perspectives and Their Contemporary Relevance

Dr. Tribeni Saikia
Jahnabi Hazarika

Abstract: *Mindfulness has emerged as a significant psychological construct with profound implications for mental health, well-being, and personal development. This paper explores various theoretical frameworks of mindfulness from both global and Indian perspectives, examining their relevance in today's fast-paced society. By synthesizing insights from diverse traditions and contemporary research, this article highlights the importance of mindfulness practices in enhancing emotional regulation, cognitive flexibility, and overall life satisfaction. The paper also provides practical recommendations for integrating mindfulness into daily life.*

Keywords: *Mindfulness, well-being, theoretical framework, importance & relevance of mindfulness, daily life etc.*

Introduction: .

Mindfulness, is a state of focused awareness in the present moment, has gained considerable attention in recent years due to its potential to enhance mental health, emotional regulation, and overall well-being (Kabat-Zinn, 1990). Rooted in both Eastern and Western traditions, mindfulness has evolved as a cross-cultural construct, integrating insights from Buddhist, Vedantic, and psychological perspectives. This paper explores mindfulness theories from both global and Indian perspectives, analyzing their relevance and application in contemporary contexts, particularly in educational settings.

Significance of the Study:

Mindfulness is widely recognized for its role in reducing stress and promoting emotional and mental well-being (Goyal et al., 2014). Despite its global popularity, there is a limited exploration of mindfulness's theoretical foundations from Indian philosophical traditions in mainstream research (Patel, 2020). This study addresses this gap by synthesizing insights from various theoretical frameworks, including Buddhist teachings, Vedantic texts, and modern

psychological models, to highlight mindfulness's educational relevance. Understanding mindfulness through both Eastern and Western lenses can enhance its applicability and effectiveness in diverse settings, fostering holistic personal development.

Research Questions:

The researcher framed the following research questions to conduct the present study:

1. What are the primary theoretical frameworks of mindfulness from global and Indian perspectives?
2. How does mindfulness contribute to personal and educational development in contemporary society?
3. What are the practical applications of mindfulness for students and educators in today's educational settings?

Methodology of the Study:

This study employs a qualitative research methodology, drawing from a comprehensive literature review of primary sources, including some pivotal texts on mindfulness, and secondary sources like peer-reviewed journal articles. Key theories, historical texts, and modern empirical studies were analyzed to identify cross-cultural insights into mindfulness.

Analysis of the Study:

The analysis of the study according to the research questions is as follows:

1.5.1 RQ 1: What are the primary theoretical frameworks of mindfulness from global and Indian perspectives?

Theoretical Frameworks of Mindfulness:

Global Perspectives on Mindfulness:

Globally, mindfulness has been primarily conceptualized through Western psychological frameworks such as Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR) and Mindfulness-Based Cognitive Therapy (MBCT). MBSR, developed by Jon Kabat-Zinn (1990), focuses on

cultivating moment-to-moment awareness to alleviate stress and enhance well-being. MBCT, meanwhile, integrates cognitive-behavioural principles with mindfulness practices to prevent depressive relapse (Segal, Williams, & Teasdale, 2013). These models highlight mindfulness as a tool for emotional regulation and cognitive resilience.

1. **Mindfulness-Based Stress Reduction (MBSR):** Developed by Jon Kabat-Zinn in the late 1970s, MBSR is one of the most widely recognized mindfulness programs. It integrates mindfulness meditation and yoga to alleviate stress and enhance overall well-being (Kabat-Zinn, 1990). MBSR emphasizes the practice of body awareness and mindful breathing, encouraging individuals to engage with their thoughts and feelings without judgment.
2. **Mindfulness-Based Cognitive Therapy (MBCT):** MBCT, created by Segal, Williams, and Teasdale (2013), combines principles of mindfulness with cognitive behavioural therapy (CBT). This approach helps individuals recognize and break patterns of negative thinking that can lead to depression. The focus on self-compassion and non-judgmental awareness allows individuals to navigate their emotional landscapes more effectively.
3. **Acceptance and Commitment Therapy (ACT):** ACT, formulated by Hayes and Wilson (1994), emphasizes psychological flexibility through mindfulness and acceptance strategies. It encourages individuals to accept their thoughts and feelings rather than avoiding or struggling with them. By promoting values-based living, ACT helps individuals commit to actions that enhance their well-being.
4. **Self-Determination Theory (SDT):** Developed by Deci and Ryan (2000), SDT posits that mindfulness can enhance intrinsic motivation and psychological well-being. By fostering autonomy and competence, mindfulness practices enable individuals to align their actions with their values. Mindfulness cultivates self-awareness and emotional regulation, which are vital for intrinsic motivation.

Indian Perspectives on Mindfulness:

Indian philosophy presents mindfulness as integral to self-awareness and spiritual growth, as reflected in various texts. The Yoga Sutras of Patanjali emphasizes mindfulness (smṛti) through focused practices like breath control (pranayama) and meditation (dhyana) to

cultivate self-discipline and inner peace (Iyengar, 2002). Buddhist teachings, particularly the Satipaṭṭhāna Sutta, underscore mindfulness of the body, feelings, mind, and mental phenomena, guiding practitioners toward deeper insight (Nhat Hanh, 1976). Vedantic traditions further explore mindfulness as self-inquiry, encouraging individuals to understand their true nature (Atman) beyond societal roles (Maharaj, 1992).

1. **Yoga and Mindfulness:** Rooted in ancient Indian philosophy, yoga encompasses a range of practices aimed at achieving self-realization and inner peace. The Yoga Sutras of Patanjali (2000) highlight the importance of mindfulness (smṛti) as a means to attain clarity of mind and overcome distractions. Mindfulness is integrated into yoga through meditation (dhyana) and breath control (pranayama).
2. **Buddhist Mindfulness:** The teachings of Buddhism emphasize mindfulness as a fundamental aspect of the path to enlightenment. The Four Foundations of Mindfulness (Satipaṭṭhāna) guide practitioners in developing awareness of the body, feelings, mind, and phenomena (Nhat Hanh, 1976). Mindfulness practices encourage insight into the nature of suffering and impermanence.
3. **Vedanta and Mindfulness:** Vedantic philosophy emphasizes self-awareness and understanding the true nature of the self (Atman). Mindfulness practices in Vedanta focus on self-inquiry to recognize the unity of individual consciousness with universal consciousness (Brahman). Self-inquiry and contemplation foster mindfulness through awareness of one's true nature.
4. **The Ashtavakra Gita:** This philosophical text presents a dialogue emphasizing self-knowledge and the realization of one's true self. The text encourages maintaining a balanced mindset and self-awareness (Ashtavakra Gita, 2006). Mindfulness is vital for recognizing one's identity beyond societal roles and expectations.

1.5.2 RQ 2: How does mindfulness contribute to personal and educational development in contemporary society?

Contemporary Relevance of Mindfulness:

In today's fast-paced world, mindfulness offers a pathway to mental clarity, focus, and emotional stability. Research has shown that mindfulness practices can significantly reduce anxiety, depression, and stress (Zeidan et al., 2010). In educational contexts, mindfulness has proven beneficial for students and educators by enhancing focus, reducing burnout, and improving interpersonal relationships (Langer, 1989). The significance of mindfulness in today's world cannot be overstated. As individuals navigate the complexities of modern life, mindfulness practices offer several benefits:

1. **Mental Health and Well-Being:** Research indicates that mindfulness practices significantly reduce symptoms of anxiety, depression, and stress (Goyal et al., 2014). By fostering self-awareness, mindfulness enhances psychological well-being and resilience against mental health challenges.
2. **Cognitive Flexibility:** Mindfulness promotes cognitive flexibility, enabling individuals to adapt to changing circumstances and make deliberate choices. This adaptability is crucial in navigating the uncertainties of contemporary life (Zeidan et al., 2010).
3. **Enhanced Focus and Productivity:** Mindfulness practices improve attention and concentration, which are vital for productivity in academic and professional settings (Langer, 1989). By training the mind to focus on the present moment, individuals enhance their effectiveness and efficiency.
4. **Better Relationships:** Practicing mindfulness can improve interpersonal relationships by fostering empathy, compassion, and active listening (Siegel, 2010). Mindfulness encourages thoughtful responses rather than impulsive reactions, leading to healthier communication and conflict resolution.
5. **Promoting Well-Being in Education and Workplaces:** Integrating mindfulness programs into educational institutions and workplaces has shown positive outcomes in reducing stress, improving focus, and enhancing overall well-being (Meiklejohn et al., 2012). Organizations prioritizing mindfulness contribute to healthier and more productive environments.

1.5.3 RQ 3:What are the practical applications of mindfulness for students and educators in today's educational settings?

Practical Recommendations for Integrating Mindfulness:

To cultivate mindfulness, individuals can incorporate a variety of practices into their daily routines. Each of these techniques promotes self-awareness, emotional regulation, and a focused state of mind (Kabat-Zinn, 1990; Langer, 1989; Siegel, 2010):

1. **Mindful Breathing:** Engaging in slow, deep breathing exercises helps to anchor attention in the present moment, supporting mental clarity and stress reduction (Kabat-Zinn, 1990).
2. **Body Scan Meditation:** Practicing body scan meditation fosters body awareness and relaxation by sequentially focusing on different parts of the body (Meiklejohn et al., 2012).
3. **Mindful Observation:** Observing the environment without judgment, focusing on sensory experiences, enhances sensory awareness and presence (Langer, 1989).
4. **Mindful Eating:** Paying attention to the sensory experience of eating—such as taste, texture, and aroma—can foster gratitude and mindful awareness of the present (Zeidan et al., 2010).
5. **Journaling:** Maintaining a mindfulness journal to reflect on daily thoughts and feelings encourages self-reflection and emotional insight (Siegel, 2010).
6. **Yoga and Movement:** Engaging in yoga or other mindful movement practices enhances body awareness and breath control, promoting relaxation and self-discipline (Iyengar, 2002).

Findings and Educational Implementations:

The analysis highlights that mindfulness practices are universally applicable and beneficial in educational settings. Key findings include:

1. **Enhanced Focus and Cognitive Flexibility:** Mindfulness improves concentration and adaptability, allowing students to easily navigate academic challenges (Zeidan et al., 2010).
2. **Emotional Regulation and Resilience:** Mindfulness fosters emotional regulation, enabling students to manage stress and anxiety effectively (Goyal et al., 2014).

3. **Improved Relationships and Classroom Dynamics:** Educators who practice mindfulness demonstrate enhanced empathy, leading to positive student-teacher interactions and a supportive learning environment (Siegel, 2010).

Educational Implementations:

1. **Mindfulness in Classroom Activities:** Incorporate mindful breathing exercises and body scans into the daily schedule to foster presence and focus.
2. **Mindfulness Training for Educators:** Educators benefit from mindfulness training, which can improve their stress management, emotional intelligence, and teaching effectiveness.
3. **Student Mindfulness Programs:** Schools can develop structured mindfulness programs tailored to different age groups, incorporating activities like mindful journaling and meditation.

Recommendations of the Study:

The researcher lists out the following recommendations from the study:

1. **Incorporate Mindfulness in Curriculum Design:** Educational institutions should include mindfulness practices within the curriculum, focusing on building emotional resilience and cognitive flexibility in students.
2. **Develop Professional Development Programs:** Schools and universities should offer mindfulness training for educators, helping them integrate mindfulness techniques into their pedagogical approach.
3. **Promote Research on Indian Mindfulness Theories:** Further research is needed to explore and document the impact of Indian mindfulness traditions in educational and therapeutic settings.
4. **Implement School-Wide Mindfulness Initiatives:** Schools should consider launching mindfulness initiatives to create a culture that promotes self-awareness, compassion, and emotional well-being.

Conclusions:

Mindfulness, rooted in diverse theoretical frameworks from both global and Indian traditions, holds immense relevance in today's fast-paced world. And it has significant potential to address contemporary challenges in education and mental health. Theoretical frameworks from both Western psychology and Eastern philosophies underscore mindfulness as a pathway to inner peace, cognitive flexibility, and emotional resilience. By integrating mindfulness practices into education, we can foster well-rounded individuals capable of navigating the complexities of modern life with equanimity and self-awareness. By enhancing mental well-being, cognitive flexibility, and interpersonal relationships, mindfulness serves as a vital tool for navigating the complexities of modern life. Practical applications of mindfulness can empower individuals to cultivate self-awareness, resilience, and emotional intelligence, ultimately contributing to a more fulfilling and balanced life. The implementation of mindfulness in educational contexts promises to enhance not only academic outcomes but also personal and social well-being, making it a valuable asset in today's world.

References

- Ashtavakra Gita. (2006). *The Ashtavakra Gita: A commentary by Swami Nityaswarupananda*. Sri Ramakrishna Math.
- Baumgardner, S., & Crothers, M. (2009). *Positive psychology*. Pearson Education.
- Dartmouth (2011, April 13). The Healing Power of Mindfulness [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=lf4a-gHg_I
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11(4), 227-268.
- Goyal, M., Singh, S., Sibinga, E. M. S., Gould, N. F., Rowland-Seymour, A., Watson, J., ... & Haythornthwaite, J. A. (2014). Meditation programs for psychological stress and well-being: A systematic review and meta-analysis. *JAMA Internal Medicine*, 174(3), 357-368.
- Harvard Kennedy School Events (2020, December 3). The Science of Mindfulness: A Research-Based Path to Well-Being [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=wxBdyBWx-EM>
- Iyengar, B. K. S. (2002). *Light on the Yoga Sutras of Patanjali*. HarperCollins.

- Kabat-Zinn, J. (1990). *Full catastrophe living: Using the wisdom of your body and mind to face stress, pain, and illness*. Delta.
- Koul, L. (2021). *Methodology of Educational Research* (5th ed.). Vikas Publishing House Pvt. Ltd. New Delhi.
- Langer, E. J. (1989). *Mindfulness*. Addison-Wesley.
- Maharaj, N. (1992). *I Am That: Talks with Sri Nisargadatta Maharaj*. Chetana.
- Meiklejohn, J., Phillips, C., Freedman, M. L., Aramburu, C., & Rothbard, J. (2012). Integrating mindfulness training into K-12 education: Fostering the resilience of teachers and students. *Mindfulness*, 3(4), 346-353.
- Nhat Hanh, T. (1976). *The miracle of mindfulness: An introduction to the practice of meditation*. Beacon Press.
- Psych Hub (2020, Aug 12). What is Mindfulness? [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=7-1Y6lbAxdM>
- Segal, Z. V., Williams, J. M. G., & Teasdale, J. D. (2013). *Mindfulness-based cognitive therapy for depression*. Guilford Press.
- Siegel, D. J. (2010). *The mindful therapist: A clinician's guide to mindsight and neural integration*. W. W. Norton & Company.
- The University of Melbourne (2022, January 24). Presence of Mind: Mindfulness and the Creative Process [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=BkqkMqyPrqw>
- Talks at Google (2015, August 26). The Science of Mindfulness [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=aPIG_w40qOE
- TED (2013, January 11). All it takes is 10 mindful minutes [Video]. YouTube. <https://youtu.be/qzR62JJCMBQ>
- TEDx Talks (2017, March 10) The Power Mindfulness: What You Practice Grows Stronger [Video]. YouTube. <https://youtu.be/leblJdB2-Vo>
- TED (2008, July 21) The new era of Positive Psychology[Video]. YouTube. <http://youtu.be/9FBxfd7DL3E>
- Wisdom 2.0 with Soren Gordhamer (2018, January 24). The Science of Mindfulness [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=eKF8NE42RZO>

Zeidan, F., Johnson, S. K., Diamond, B. J., David, Z., & Goolkasian, P. (2010). Mindfulness meditation improves cognition: Evidence of brief mental training. *Consciousness and Cognition*, 19(2), 597-605.

Author:

¹Associate Professor, Department of Education, Mahapurusha Srimanta Sankaradeva Vishwavidyalaya, Nagaon

²Assistant Professor, Department of Education, Mahapurusha Srimanta Sankaradeva Vishwavidyalaya, Nagaon

Email id: jahnabi013@gmail.com

Examining the effect of School Climate on the Self-esteem of Secondary School Students

Neha Mehra
Shivali Bhagat
Dr. Jyoti Narayan Baliya

Abstract: *In the current study, the researcher examined the effect of school climate, school type, and gender on secondary school students' self-esteem. Using the Simple Random Technique, the researcher selects a sample of 250 students from six secondary schools, with an equal number of males and females. Three-Way ANOVA was employed by the investigator to analyse the data. Based on the data analysis, the study found a significant impact of school climate on secondary school students' self-esteem, considering gender differences. It implies that the school climate with regard to males has an impact on the self-esteem of secondary school students. The results of this study will be useful to scholars, educators, policymakers and further based on the findings implications for research and practice is discussed.*

Key words: school climate, self-esteem, secondary school students

Introduction

Schools serve as crucial micro-systems that significantly impact the growth and development of individuals, complementing the family environment (Eccles & Roeser, 2011). Beyond cognitive learning, schools play a vital role in shaping positive social relationships and emotional development (Kalkan & Dagli, 2021). Researchers have increasingly explored the influence of school climate—the stable features of the school environment experienced by students—on their physical and psychological well-being (Bradshaw, Waasdorp, Debnam, & Johnson, 2014; Aldridge, & McChesney, 2018). School climate encompasses norms, values, interpersonal relationships, teaching practices, and organizational structures (Salle, Wang, Parris, & Brown, 2017). Notably, studies consistently demonstrate that a positive perceived school climate correlates with healthier adolescent development, including reduced suicidal ideation, depression, and bullying (Moore, Benbenishty, & Rice, 2018; Yu, Yao, Chen, Zhu, & Yan, 2023).

In modern life, the idea of self-esteem is pervasive. In the workplace, in schools, at athletic events, and during music concerts, people typically believe that high Self-worth is essential for success in the field (Orth, & Robins, 2014). Self-esteem, as an individual-level variable within the ecological system framework, plays a dual role—it can act as both a risk factor and a protective factor for adopting in School for adolescents ((In-Albon et al., 2017; Sharaf et al., 2009; Triana et al., 2019). Self-esteem reflects an individual's self-assessment and emotional state concerning them at a given point (Heatherton & Polivy, 1991). Although many children start school with high self-esteem, some experience significant declines during their educational journey, particularly in adolescence (Benner & Graham, 2013; Bottiani et al., 2017; Connell et al., 1994; Wong et al., 2003). Conversely, school climate encompasses the overall quality and characteristics of various aspects of school life (The National School Climate Centre [NSCC], 2007). In our current research, we examine how secondary school students perceive their school climate and investigate how this perception influences their overall success in terms of self-esteem.

Review of Literature

Researchers have found that an inverse relationship between academic stress and the socioemotional atmosphere. Women experience greater stress than men do, and students in private schools have higher levels of stress than students in government schools, which have a more positive socioemotional learning environment (Kaur and Kumar, 2024). A high psychological capital can strengthen the relationship between academic burnout and self-esteem as well as the relationship between school atmosphere and collective esteem (Wanwan et al., 2023). Give students from disadvantaged backgrounds more insight into the ways that the school's cooperative climate contributes to the development of their social and emotional abilities (Wang, et.al 2022). Teachers' self-efficacy is positively correlated with the general school atmosphere, and the latter can be used to predict the former (Almessabi, 2021). Because of exposure to, adjustment to, and experience with the institute's climate and atmosphere, stress levels are higher in junior classes and subsequently decrease in senior classes (Kumar, 2019). The socioemotional school environment has a major impact on the accomplishment of tribal kids, but gender has little effect on their motivation to achieve. Being involved in extracurricular activities can boost one's self-esteem, and using social media negatively affected one's self-esteem (Bhave

et al., 2024). Undergraduate and graduate students' levels of self-esteem differ from one another (Justin, 2023). Parents' physical and emotional abuse of their children as well as a high prevalence of educational stress were linked to students' low self-esteem. There is a correlation between low self-esteem and elevated levels of anxiety, sadness, and suicidal thoughts (Nguyen et al., 2019). Upon surveying the relevant literature, we see that a plethora of research has been conducted on the relationship between school climate and various factors such as academic accomplishment, academic burnout, self-efficacy, leadership behaviour, decision-making styles, perception, etc. Many research on the relationship between self-esteem and other variables, such as self-efficacy, academic achievement, performances, anxiety, depression, and socio demographic characteristics, have been conducted. Self-esteem and school climate were not related in the aforementioned studies.

Rationale of Study

Recent studies reveal intriguing dynamics: academic stress inversely correlates with socioemotional atmosphere, affecting women more than men, while private school students report higher stress levels than their peers in government schools, known for a nurturing environment (Kaur & Kumar, 2024). Psychological capital emerges as pivotal, enhancing links between academic burnout, self-esteem, and school atmosphere (Wanwan et al., 2023). For disadvantaged students, understanding how a cooperative school climate bolsters social and emotional growth is crucial (Wang et al., 2022). Teachers' self-efficacy thrives in positive school atmospheres, predicting their professional efficacy (Almessabi, 2021). Junior students initially face heightened stress, which tends to diminish as they acclimate to school life (Kumar, 2019). Notably, the socioemotional school environment significantly impacts tribal students' achievement, whereas gender plays a minimal role in their motivation (Kumar, 2019). Extracurricular activities bolster self-esteem, contrasting with social media's negative impact (Bhave et al., 2024). Distinct self-esteem levels emerge between undergraduate and graduate students (Justin, 2023). Tragically, parental abuse and educational stress correlate with lower self-esteem and heightened emotional distress among students (Nguyen et al., 2019). Despite extensive research on school climate and its connections to academic outcomes and psychological well-being, recent findings indicate no direct link between self-esteem and school climate. The findings of the study reveal some new ways for the students so that they can

improve their self-esteem in light to positive school climate. The study would help in future how positive school climate affects positively self-esteem of the students. The study will also helpful for the Govt. functionaries what steps would be taken for improvising the school climate with respect to self-esteem of the students.

Objectives:

1. To study the effect of gender on the self-esteem of secondary school students.
2. To study the effect of School Climate on the self-esteem of secondary school students.
3. To study the effect of types of school on the self-esteem of secondary school students.

Hypotheses:

1. There will be no significant effect of gender on the self-esteem of the secondary school students.
2. There will be no significant effect of school climate on the categories of self-esteem of secondary school students.
3. There will be no significant effect of type of schools on the self-esteem of secondary school students.
4. There will be no significant joint effect of gender and school climate on the self-esteem of secondary school students.
5. There will be no significant joint effect of school climate and types of school on the self-esteem of secondary school students.
6. There will be no significant joint effect of types of school climate and gender on the self-esteem of secondary school students.
7. There will be no significant interactional effect of gender, school climate and types of school on the self-esteem of secondary school students.

Methods and Procedure

The Research itself is a very important sensitive and logical activity. It is defined as the Process involving a systematic series of steps.

Population: In the present investigation, the population was be defined as the students studying in class 11th of government and private school, located in rural and urban areas of Jammu constituted the population.

Methods Used: Data collection is very essential step while conducting any research or study. The present study consists of Descriptive type of research using method of Random sampling for the collection of data.

Participants: The investigator made a list of schools including government and private located in rural and urban areas of Jammu and selected 6 schools by random sampling. The sample of the present investigation is drawn from 6 schools. The total sample of 250 students represents the whole population consisting of almost equal no of males and females.

Variables used: Dependent variable - Self-esteem and Independent variable- School climate, categories of school climate, gender and types of school

Tools used: In every research endeavour, researchers require specific tools to gather data and explore into new areas. In this study, the tools used for data collection are:

- (a) The School Climate Scale used by investigator in the present study has been prepared and standardized by Dr. Shivendra Pratap Singh and Dr. Ali Imam in 2015. The scale consists of 18 items and each item consists of 5 columns. It is an individual test suitable for use both sexes.
- (b) The Self-Esteem Scale used in this study is based on the original work by Eagly and was later revised by Robinson and Shaver (1973). Psychologists and language experts also assessed its appropriateness, clarity, and communication efficiency.

Analysis and interpretation of data

In the present study, the objectives of the investigator shall be accomplished by employing Three-way Analysis of Variance (ANOVA) summarises as below:

Table 1 Showing the summary of Three-way ANOVA for 2×2×3 factorial design

Sources of Variance	SS (Sum of squares)	Df (Degree of freedom)	MS= SS /Df	F=MS/MS within	Level of Significance
SSA	574.08	1	574.08	13.64	Significant
SSB	11.69	2	5.845	0.28	Not Significant
SSC	131.12	1	131.12	3.11	Not Significant
SSA*B	67.39	2	33.69	1.60	Not Significant
SSB*C	0.22	2	0.11	0.005	Not Significant
SSA*C	52.08	1	52.08	1.23	Not Significant
SSA*B*C	87.71	2	43.86	2.08	Not Significant
SS within	4038.93	96	-	-	

*Significant at 0.05 level

**Significant at 0.01 level

Source: Field Study, 2024**Interpretation of results: -**

1. Gender (Variable A): The calculated F-value of 13.64 exceeds the critical F-value (3.94) at the 0.05 significance level, indicating significant influence on students' self-esteem. Therefore, we reject the hypothesis that gender has no significant effect.
2. Categories of School climate (Variable B): The calculated F-value of 0.28 is less than the critical F-value (3.09) at the 0.05 significance level, suggesting no significant effect of school climate categories on self-esteem. Hence, the hypothesis of no effect is accepted.
3. Types of School (Variable C): With a calculated F-value of 3.11 less than the critical F-value (3.94) at the 0.05 significance level, types of schools do not significantly affect self-esteem. Thus, the hypothesis of no effect is accepted.
4. Joint effect of Gender and School Climate (Variable A×B): The calculated F-value of 1.60 is less than the critical F-value (3.09) at the 0.05 significance level, indicating no significant joint effect on self-esteem. Therefore, the hypothesis of no joint effect is accepted.

5. Joint effect between School Climate Categories and Types of School (Variable B×C): The calculated F-value of 0.005 is less than the critical F-value (3.09) at the 0.05 significance level, showing no significant joint effect on self-esteem. Thus, the hypothesis of no joint effect is accepted.

6. Joint effect of Types of School and Gender (Variable A×C): The calculated F-value of 1.23 is less than the critical F-value (3.94) at the 0.05 significance level, indicating no significant interaction effect on self-esteem. Therefore, the hypothesis of no interaction effect is accepted.

7. Interactional effect between Gender, School Climate Categories, and Types of School (Variable A×B×C): The calculated F-value of 2.08 is less than the critical F-value (3.09) at the 0.05 significance level, suggesting no significant interactional effect on self-esteem. Hence, the hypothesis of no interactional effect is accepted.

Major Findings:

In the light of the interpretation of the results discussed in the present investigations, as already discussed, the investigator lays down the following conclusions: -

1. The study found that there is a significant effect of gender on the Self-esteem of secondary school students. The findings are consistent with (Nair and Gosh, 2022), who found that when comparing males and females, females exhibit higher levels of self-esteem. whereas other research consistently shows that males tend to report higher self-esteem than females. However, this gap varies across cultures and regions (Helwig & Ruprecht, 2017).
2. The findings of the study indicate that there is no significant effect of School Climate categories on the Self-esteem of secondary school students.
3. The results of the study showed that there is no significant effect of Types of schools on the self-esteem of secondary school students.
4. The study found that there is no significant joint effect of Gender and Categories of school climate on the self-esteem of secondary school students.
5. The findings of the study indicate that there is no joint effect of Categories of school climate and types of schools on the self-esteem of secondary school students.

6. The results of the study indicate that there is no significant joint effect of types of school and gender on the self-esteem of secondary school students.
7. The study found that there is no Joint interactional effect between Gender, Categories of School Climate and Types of School on the self-esteem of secondary school students.

Educational Implications of the Study:

Addressing self-esteem in terms of gender differences requires a holistic approach involving schools, parents, and communities. Following were the suggested educational implications to improve self-esteem within the school climate based on the findings of the present study include:

Promoting Inclusivity: Create an environment that respects diverse gender identities and expressions. Teachers should create a provision for school debate competitions, seminars for the enhancement of teaching learning process, this will also helpful in enriching the school climate by developing their self-esteem.

Role Models: Provide access to diverse role models who demonstrate positive self-esteem. Teachers should always encourage the learners for facing challenges in education as well as in their personal lives with the help of Role Model examples and this will develop a feeling of self-esteem in learners.

Empowerment Programs: Encourage skill development and leadership opportunities regardless of gender. Teachers should encourage the learner to participate in educational programs irrespective of gender which creates a good school climate and also develops a feeling of respect towards each other as well as their selves.

Equity and fairness: It refers to treating all students equally, regardless of their ethnicity or gender in School.

Conclusions and the Future Considerations

In conclusion, through rigorous analysis of survey data, it is evident that a positive and supportive school environment correlates positively with higher levels of self-esteem among students. Factors such as teacher-student relationships, peer interactions, safety, and inclusivity were found to play crucial roles in shaping students' perceptions of themselves and their overall well-being within the school setting.

The findings underscore the importance of fostering a nurturing school climate that promotes a sense of belonging, respect, and support for all students irrespective of gender. Schools can implement targeted interventions and policies aimed at enhancing school climate, thereby potentially improving students' self-esteem. The present study was confined to Jammu District of State of the country. The similar study can be replicated by using different research methodology on both small and large sample. The future researches can be done to know the different determinants that study the effect of School Climate with different variables at different levels. More studies can be done between different Districts and States of the country to know what steps should be taken for enhancing School Climate and also for improving the Self-esteem of the learner.

References

- Aldridge, J. M., & McChesney, K. (2018). The relationships between school climate and adolescent mental health and wellbeing: A systematic literature review. *International Journal of Educational Research*, 88, 121-145.
- Ali, Z., & Siddiqui, M. U. R. (2016). School Climate: Learning Environment as a Predictor of Student's Academic Achievement. *Journal of Research & Reflections in Education (JRRE)*, 10(1).
- Bradshaw, C. P., Waasdorp, T. E., Debnam, K. J., & Johnson, S. L. (2014). Measuring school climate in high schools: A focus on safety, engagement, and the environment. *Journal of school health*, 84(9), 593-604.
- Chen, W. (2018). *Academic stress, depression, and social support: A comparison of Chinese students in international baccalaureate programs and key schools*. University of South Florida.

- Daily, S. M., Mann, M. J., Kristjansson, A. L., Smith, M. L., & Zullig, K. J. (2019) Gillander Gadin, K., & Hammarström, A. (2003). Do changes in the psychosocial school environment influence pupils' health development? Results from a three-year follow-up study. *Scandinavian journal of public health*, 31(3), 169-177.
- de Arellano, A., Neger, E. N., Rother, Y., Bodalski, E., Shi, D., & Flory, K. (2023). as a moderator between self-esteem and internalizing symptoms in a community-based high school population. *Psychology in the Schools*, 60(11), 4701-4720.
- Eccles, J. S., & Roeser, R. W. (2011). Schools as developmental contexts during adolescence. *Journal of research on adolescence*, 21(1), 225-241.
- Ferkany, M. (2008). The educational importance of self-esteem. *Journal of Philosophy of Education*, 42(1), 119-132.
- Fisher, A. E., Fisher, S., Arsenault, C., Jacob, R., & Barnes-Najor, J. (2020). The moderating role of ethnic identity on the relationship between school climate and self-esteem for African American adolescents. *School Psychology Review*, 49(3), 291-305.
- Fisher, D. L., & Fraser, B. J. (1991). School climate and teacher professional development. *South Pacific Journal of Teacher Education*, 19(1), 17-32.
- Helwig, N. E., & Ruprecht, M. R. (2017). Age, gender, and self-esteem: A sociocultural look through a nonparametric lens. *Archives of Scientific Psychology*, 5(1), 19.
- Jan, M., Soomro, S., & Ahmad, N. (2017). Impact of social media on self-esteem. *European Scientific Journal*, 13(23), 329-341.
- Kalkan, F., & Dagli, E. (2021). The Relationships between School Climate, School Belonging and School Burnout in Secondary School Students. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 8(4), 59-79.
- Kalkan, F., & Dagli, E. (2021). The Relationships between School Climate, School Belonging and School Burnout in Secondary School Students. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 8(4), 59-79.
- Kernis, M. H., & Goldman, B. M. (2013). Assessing stability of self-esteem and contingent self-esteem. In *Self-Esteem issues and answers* (pp. 77-85). Psychology Press.

- Kohoulat, N., Dehghani, M. R., & Kohoulat, N. (2015). Perceived school climate and students' mental health. *International Journal of School Health*, 2(4), 12-17.
- Kwan, W., & Leung, M. T. (2016). The relationship between personality traits, school climate, parental relationship, anxiety, depression, self-esteem, and cyber-victimization. In *Applied Psychology Readings: Selected Papers from Singapore Conference on Applied Psychology, 2016* (pp. 107-123). Springer Singapore.
- Kwong, D., & Davis, J. R. (2015). School Climate for Academic Success: A Multilevel Analysis of School Climate and Student Outcomes. *Journal of Research in Education*, 25(2), 68-81.
- La Salle, T. P., Wang, C., Parris, L., & Brown, J. A. (2017). Associations between school climate, suicidal thoughts, and behaviors and ethnicity among middle school students. *Psychology in the Schools*, 54(10), 1294-1301.
- Lane, J., Lane, A. M., & Kyprianou, A. (2004). Self-efficacy, self-esteem and their impact on academic performance. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 32(3), 247-256
- Lane, J., Lane, A. M., & Kyprianou, A. (2004). Self-efficacy, self-esteem and their impact on academic performance. *Social Behavior and Personality: an international journal*, 32(3), 247-256.
- Lönnqvist, J. E., Verkasalo, M., Helkama, K., Andreyeva, G. M., Bezmenova, I., Rattazzi, A. M. M., & Stetsenko, A. (2009). Self-esteem and values. *European Journal of Social Psychology*, 39(1), 40-51.
- Moore, H., Benbenishty, R., Astor, R. A., & Rice, E. (2018). The positive role of school climate on school victimization, depression, and suicidal ideation among school-attending homeless youth. *Journal of School Violence*, 17(3), 298-310.
- Morin, A. J., Maïano, C., Marsh, H. W., Nagengast, B., & Janosz, M. (2013). School life and adolescents' self-esteem trajectories. *Child development*, 84(6), 1967-1988
- Nair, P., & Gosh, S. (2022). A Comprehensive Study to find out the Self-Esteem of Young Adults. *International Journal of Indian Psychology*,

- Orth, U., & Robins, R. W. (2014). The development of self-esteem. *Current directions in psychological science*, 23(5), 381-387.
- Robins, R. W., Trzesniewski, K. H., Tracy, J. L., Gosling, S. D., & Potter, J. (2002). Global self-esteem across the life span. *Psychology and aging*, 17(3), 423.
- Rosenberg, M., Schooler, C., & Schoenbach, C. (1989). Self-esteem and adolescent problems: Modeling reciprocal effects. *American sociological review*, 1004-1018.
- Scherrer, V., Hank, P., & Preckel, F. (2023). Development of adolescents' self-esteem and general academic self-concept: Perceived classroom climate makes a difference. *European Journal of Personality*, 37(6), 723-743.
- Schwalbe, M. L., & Staples, C. L. (1991). Gender differences in sources of self-esteem. *Social Psychology Quarterly*, 158-168.
- Vieno, A., Santinello, M., Galbiati, E., & Mirandola, M. (2004). School climate and well being in early adolescence: a comprehensive model. *European Journal of School Psychology*, 2(1-2), 219-238.
- Yu, W., Yao, W., Chen, M., Zhu, H., & Yan, J. (2023). School climate and academic burnout in medical students: a moderated mediation model of collective self-esteem and psychological capital. *BMC psychology*, 11(1), 77.
- Zhao, Y., Zheng, Z., Pan, C., & Zhou, L. (2021). Self-esteem and academic engagement among adolescents: A moderated mediation model. *Frontiers in psychology*, 12, 690828.
- Zynuddin, S. N., Kenayathulla, H. B., & Sumintono, B. (2023). The relationship between school climate and students' non-cognitive skills: A systematic literature review. *Heliyon*, 9(4), e14773. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e14773>
- Zysberg, L., & Schwabsky, N. (2021). School climate, academic self-efficacy and student achievement. *Educational Psychology*, 41(4), 467-482.

Author:¹Ph.D. Scholar²M.Ed. Student³Professor, Dept. of Educational Studies, Central University of Jammu
Email: nehamanii99@gmail.com

COVID-19 Pandemic as a Catalyst for Marital Discords: A Feminist Study of the Select Stories of Shobha De's Lockdown Liaisons

Shamima Sultana Khandaker

Rabindra Kumar Rath

Abstract: *We, human beings are often viewed as superior creature endowed with a combination of unparalleled intellect, creative thinking, and emotional depth. But there are periods in our lives when our existence is challenged by unexpected events in the form of global crises such as war, famine, climate change, pandemics etc. These calamities have made all of us live in a catastrophic situation witnessing the collapse in social, political, economic, and cultural domains within a very short period.*

With the onset of coronavirus pandemic, in early 2020, when people across the globe had a trying time grappling with the deadliest virus, many writers have produced several pandemic narratives capturing the moments of emotional crisis of humanity during the period. In the Indian literary context, authors like Namita Gokhale, Siddhartha Gigoo, Gayatri Gill, Shobha De etc have tried to portray the trauma, fear, isolation, and the existential crisis triggered by pandemic- induced lockdown in their works.

Shobha De, a staunch Indian feminist writer, and columnist of the contemporary era has documented in her short story collection Lockdown Liaisons, the fragility of human relationship and inner conflicts of women during lockdown from multiple perspectives. The study examines the factors and circumstances that influence the man-woman relationship under trying circumstances. It also intends to shed light on the changes in the attitude of urban women towards marital relationship during lockdown.

Keywords: *COVID-19, Lockdown, Shobha De, Pandemic narratives, Marital discord*

Introduction:

Since time immemorial, man-woman relationship has been viewed as a sacred social bond promoting unconditional love, mutual understanding, and spiritual harmony. It has a profound effect on shaping the emotional, social, and cultural foundation of familial dynamics. Literature throughout the ages has portrayed the nuances of masculine and feminine ideologies from multiple perspectives highlighting social norms and cultural values of the period. In the Western literary context, Jane Austen's novels often depict marriage as a means to acquire social security and happiness. Virginia Woolf and D. H. Lawrence have explored the women's internal world with personal desires. Over the years, female writers have begun addressing various themes like gender equality, patriarchy, power structure thus fostering a new literary discourse.

In the twentieth century, Simone de Beauvoir's foundational feminist text *The Second Sex* became an important landmark in the history of feminist movement. It critiques the gender norms and analyses the necessity for women to establish their identity. In Simone de Beauvoir's words, "One is not, but rather becomes a woman. No biological, psychological or economic fate determines the figure that the female presents in a society, it is civilization as a whole that produces this creature which is described as feminine." (Beauvoir, 295) This very perspective of womanhood has changed the whole scenario of feminist identity.

Gradually, numerous influential feminist texts have emerged challenging the traditional notions and dealing with broader aspects of gender equality and rights of women. Virginia Woolf's *A Room of One's Own*, Betty Friedan's *The Feminine Mystique*, Kate Millett's *Sexual Politics*, Germaine Green's *The Female Eunuch*, Judith Butler's *Gender Trouble* are some of the significant texts that continue to expand the domain of feminist discourses.

Coming to Indian English literature, some notable women writers have significantly contributed to feminist themes. The depiction of man-woman relationship has undergone remarkable transformation from the colonial to the postmodern period. Initially, women are depicted as victims of patriarchal norms and passive sufferers in times of familial crisis. Tarabai Shinde's *Stree Purush Tulonacan* is regarded as an early feminist critique of patriarchy and gender equality in Indian society. However, during late 19th century and early 20th century literature a shift in representation of women's condition is seen in the works of Kamala Das, Anita Desai, Shashi Deshpande, Arundhati Roy, Shobha De, Ismat Chughtai, Mahasweta Devi and many more Indian feminist authors. The early novels of Anita Desai- *Cry the Peacock* (1963) and *Voices in the City* (1965), portray the intimate lives of middle-class women experiencing conjugal rape under male supremacy. Women are no more struggling to cope with the emotional crisis but they act as an agent of resilience. All the fictions of Sashi Deshpande "Depict the female protagonists entangled in various complexities of marital life and relationship they pursue. There is a continual desire in them to resolve the labyrinth of their lives in an effective way." (Brainee H. 2019)

Shobha De, a prominent Indian Feminist writer, addresses the contemporary issues of women's empowerment and sexuality through her novels, essays and columns in a bold and unique style. During the COVID-induced lockdown, De says, "As a writer, I simply could not let this dramatic, disruptive pandemic moment pass without responding to it in my own fashion." She has explored the life during lockdown through her unique narrative *Lockdown Liaisons*. In such an unprecedented time when people are suffering from pandemic trauma De has decided to capture the dark days of the entire nation along with her personal experience with broader societal views. It is a collection of 24 short stories written and published during the first phase of lockdown. The first-person narrative style that draws on the characters' internal monologues reveals the emotional landscape of lockdown. At first only four stories were released on digital platform each week but later all the stories were compiled in one volume.

Lockdown Liaisons is written in “a kind of frenzy when the world started closing around us with the sudden declaration of lockdown in March 2020.” (De, 2020 a).” Lockdown Liaisons is a collection of short stories, “from varying perspectives of men and women...each story a unique offering from a writer who understands how fragile human relationship can be as they break, suffer and are redefined under trying circumstances.” As De in a conversation with Manjeet Kriplani says:

“These stories reflect all that we have been going through. We have our coping mechanisms; some people cook, some people acquire new skills; some people have joined online classes, some bake, some whip up Dalgona coffee. The voices in the book range from a migrant worker leaving Mumbai to two housewives trapped in their homes with their spouses after many years not having that kind of togetherness.”

Shobha De, being a staunch feminist, always prefers to write about the life of urban women and gives highest priority to bringing out the inner voices of urban educated women. The select stories can be analysed through a feminist lens, as they highlight multifaceted perspectives of patriarchal structures, gender dynamics, societal expectations, and female resilience affecting the man-woman relationships against the backdrop of pandemic- induced lockdown. Shobha De in conversation with Anindita De observes:

“Men particularly don’t come out well at all...A lot of women are to be found in the stories who are not exactly role models of conduct. Women and men both can really behave in a manner that is completely abhorrent. Certainly, during the pandemic and lockdown the biggest hit has been taken by the intimate relationships and those definitely include sex.” (De, 2020)

Forced Confinement:

In a vicissitude and unpredictability, a theory of crisis is inadequate to comprehend human condition. The Governments exercise biopolitics, a concept introduced by French historian Michel Foucault, by implementing various interventions such as lockdown, quarantine, mask mandates. Travel restrictions, border closure, and vaccination drives to control the virus’s spread and protect public health at the same time.

The pandemic crisis is an unavoidable situation where every individual suffers, but gender discrimination makes it worse. The abrupt announcement of countrywide lockdown severely affected the physical, emotional, cultural, and economic life style of the population. The absence of social networks, financial insecurity, joblessness, forced and unplanned adjustment caused by these emergency biopolitical measures adversely impacted domestic lives. Families are forced to maintain a work- life balance in the same family members during the pandemic. (Fisher et al., 2020). COVID-19 is more than a disease; it is a kind of illness that has serious impact on the psyche of people. According to Arther W. Frank, “disease can be reduced to biochemistry, while illness involves a biography, a reflective consciousness, multiple relationships and institutions.” (Frank, 17) As a result most of the women characters feel

suffocated due to family confinement along with increased work pressure and household responsibilities.

The female characters in the select stories, such as Rehana, the protagonist of the story, In Malibu Mansions, Anirudh's wife in After This, Dubai, the unnamed women in Little Joyful Things, Manju in Vodka...and No Tonic, the nameless women in Peace at Last feel trapped for the lack of personal space and time lead to stress and exhaustion. The inner turmoil and suffocation are revealed when the wife in the story, Vodka...and No Tonic says, "Our apartment is not so small, but it is not spacious -specious either. We have a balcony and all that. Ha ha-ha, the same balcony from which I feel like jumping off, these days, when things get too much." (De, 71)

Financial Insecurities:

Due to economic instability and reduced demand of certain products and services, industries and companies are forced to cut jobs during lockdown. There are huge job cuts and female employers had to bear the brunt of unemployment than their male counterparts. Before the outbreak of COVID-19, a section of educated urban Indian women who were so accustomed to their careers and professions, suddenly encountered the effects of life coming to a standstill during lockdown. Women lost jobs disproportionately more during lockdown both in rural and urban areas. Stress associated with joblessness hurts women. Stress frustration theory indicates that diminished economic resources in the family could add to stress, frustration, and conflict in interpersonal interactions, which might increase the risk of men committing violence against women. (Kaukinen, 2020)

In Malibu Mansion, the opening story of Shobha De's Lockdown Liaison, gendered impact of lockdown is seen. The protagonist, Rehana, has lost her high-profile job just on a phone call and her frustration of being an unemployed is revealed when she reacts unusually to her husband Sajid, "Work! Ha! What work? I had recently lost my high profile, well media job as a news anchor. Sacked! Yup. Just like that... after putting in 22 years with the same company." (De, 2) Rehana is so upset that the three lettered word – J-O-B- had started to gnaw at my insides. I could think of nothing else! And ever since that cold, nasty call from that bitch in HRD." (De 4) The new situation has disrupted the relationship of the young couple to a great extent. Rehana realizes that after the call from HRD informing her dismissal, Sajid has taken to throwing at Rehana non-stop. Sajid tries to control her behaviour, though at times they may appear minor but gradually it has created extreme intolerance in their marital chemistry. Sajid's continuous interference over Rehana's actions like, "Rehana...get the door! What's wrong with you? Gone deaf or what?" (4), or Sajid hollered, "Rehana, get that man to the fix the washing machine fast...we are soon going to run out of fresh underwear and clean sheets. I have used the same towel four days running...please, pay attention to priorities. I am dealing with some fucked up delivery issues." (5) or sometimes yelled, "Rehana put on your mask and gloves...that man is going to be in the house. God knows where he has come from...stop being careless." (5) Shobha

De expresses the inner turmoil of Rehana as, “I wanted to yell and scream and cry and beat my chest. I wanted to fling a vase filled with ferns at Sajjid’s big head. I wanted to attack his face with scissors and blades and knives. I wanted to draw blood.” (4)

Later in the story, Sara, the food influencer ends her life jumping from the 20th floor of ‘Malibu Mansions’. Her job description no longer exists during these bleak days. During lockdown the shift to basic needs and health issues overshadowed luxury dining, laden with trending dishes lost its importance as a food influencer.

In another story, after this, Dubai, Anirudh’s wife, a television scriptwriter suffers extreme depression after being fired from her job. Meanwhile, Anirudh also loses his work, leaving the newly couple grappling with the stress of looking after an unplanned baby without any helping hand amidst lockdown. She says, “Now...it’s day 39 of the fucking lockdown. My baby is one year old and teething. I have just been told I no longer have a job. The television business has been so badly screwed...let’s not go there.” Under the burden of hefty loan on their apartment and BMW, the couple undergoes heavy financial crisis with no source of income. The unpaid bills are piling up along with the unpaid EMIs raising the levels of tension, “with no income coming in, we were going to DIE paying off these fucking loans.” (24) Her husband’s passive nature compels her to seek other options to mitigate the adversity. She decides to move to Dubai to live with her sister and Jijju though, “he had touched me inappropriately during his wedding.” (27) She admits, “the virus had killed the woman I once was.” (24)

The negative impact of lockdown on harmonious relationships is once again the subject matter of the story *Vodka...and No Tonic*. The married life of happy-go-lucky middle- class couple, Vicky and Manju with big dreams has changed forever during the lockdown. The memory of the happy days intensifies their suffering and misunderstanding and further damages their relationship. That Manju earns more than Vicky so far has not been a problem till Vicky has been laid off from his job due to the lockdown. Manju feels, “Maybe he is jealous that I still have mine. But that he won’t admit.” (72) The misunderstanding between Vicky and Manju hits such a critical point as the unintentional physical touch during sleep increase unease. Manju’s friend Shanti rightly comments, “See Manju, it is because of the lockdown. People are going crazy across the world.” (70) Being confined unusually together with lots of differences, the busy couple has realized the difference of their tastes and ways of thinking finally pushed them to abuse each other even leading to divorce. The story ends with the collapse of their marriage and Manju plans to meet her lawyer with a convincing video of herself with the bruises and puffed eyes.

Lone household management:

During lockdown families that depend on maids have faced considerable problems as outsiders’ entry is prohibited in the apartments. Maintaining household hygiene and management

without domestic help has proved to be quite challenging for working couples. It is observed that though the women are educated and belong to the upper middle-class strata most of the household responsibilities fall on the female partner. The patriarchal mindset is found in almost all the male counterpart. In *Malibu Mansions*, the protagonist Rehana has to do all the household activities by herself while her husband Sajid keeps on commanding her for silly things that he can do easily by himself. Rehana is fed up with the excessive workload, “With no dhobi, no laundry, no staff...and now the prospect of a conked washing machine! All this- and no job! Why was I being tested in such a harsh way?” (4)

Likewise, in after this, Dubai, the married life of Anirudh’s wife gets more troublesome with their one-year-old unplanned baby. The unnamed wife is to cook, clean, and take care of their baby all throughout the day without her husband’s assistance. This excess burden has heightened her stress and significantly affects her mental health. She says, “Natasha started howling and before she threw up her porridge, I ran to pick her up. Naturally, I forgot about the daal I had left on the gas...how many things could I handle?” (24). Most surprisingly instead of entering the kitchen to turn off the gas, Anirudh hollered, ‘It’s fucking burning...’

In *Vodka...and No Tonic*, the husband’s unwillingness to involve in household works worsens the situation. Once Manju was busy with her work and asked her husband just to water the dying plants, but he refused to do so rudely saying, ‘It is not my job.’ Manju gets hurt and imagines, “What if we had a kid in this situation! A kid without a maid and the two of us trying to cope. I would have definitely jumped out-with the kid.” (72)

Even the female narrator in the story, *Little, Joyful Things* retorts her husband as, “I had unwashed dishes and a pile of unironed clothes on my mind! Not sex!” (30)

Gendered Violence:

It is observed that, “The increased stress and tension the pandemic lockdown builds in households, render dysfunctional families at a greater risk of violence from the abusive partners.” (Usta et al.2004) The “...Spike in unemployment rates, coupled with uncertainty about the future could contribute to domestic violence...unemployment rates, will soar which would create a surge in domestic violence cases.” (Godbole, T. 2020) Investigations have demonstrated that “across 13 countries, almost half of all women have begun to experience gender-based violence during the pandemic.” (Ravi A. 2020)

In the story *Little Joyful Things*, the romantic and sensitive wife loves dancing, singing, enjoys the beauties of nature, sunsets, and moonrises but unfortunately none of these attracted the husband. During the lockdown period the protagonist realizes the harsh reality of her marriage and the variations in their personal tastes and preferences. The story deals with the subject of marital rape, which is a kind of gender violence. Her husband treats her just as an object to fulfil sexual desire. She reflects on the moments that once brought happiness and joy, now the confinement magnifies their fractured relationship. She says, “My life revolved around

my husband's life. I did not find his life interesting at all. Because I didn't find him interesting. Now that we were stuck together 24x7 this became crystal clear. We had zero things in common." (31) It is the story of countless women who have been silently enduring this brutal torture. Finally, her decision to leave her husband signifies the changes of attitude of women with time.

Another story included in the collection titled, *The Man Who Wanted More*, reinforces the gender hierarchy. Sushila, the wife after rejecting five proposals, finally bound by an arranged marriage. She is compelled to resign her job just to serve her husband and in-laws. He starts demanding dowry and when she defends her family she has to face hostility. Her husband insists on his right to engage in intimate relationship disregarding her consent. His abusive nature and his urge to slap her lead to heated arguments and Sushila isolates her. She clearly states, "Women never forget insults." (155). Sushila's deserves recognition for dignity, determination, and her silent rebellion against patriarchy. Unable to hold back his frustration, he threatens that divorce will be his next move as soon as the lockdown ends.

The silver lining:

The uncertainty and fear during lockdown add a new level of difficulty for married couples leading the partners to grow distant from each other. On the other hand, some couples may have benefited from the crisis in that they may have experienced the lockdown as an opportunity to reconnect and reinvent their relationship. Despite the challenges, the lockdown period has some positive impacts on human relationship fostering emotional intimacy with fewer distractions. In the story *The Quest Ends*, the childless banker couple Sushmita and her husband with all the parameters of happiness of an upper middle-class society enjoyed the lockdown with more shared time together, "doing everything sath-sath- washing clothes, ironing, cooking, cleaning and swabbing, there are times when we miss that 'other thing', our own baby." (208) The shared experience of precious time together appreciating each other's company strengthens their bonds of intimacy and allows them to better understand each other's needs. At last, they have decided to fill the void in their relationship by deciding to adopt a girl child whom they will call 'Anwesha' meaning 'quest'.

In the stories like *A Pressure Cooker Romance*, we witness an unexpected romance blossoming between a field worker and her supervisor during lockdown. The protagonist not at all interested in cooking, is fed up of listening to her neighbour's pressure cooker whistle at least twenty times a day. She says, "This is terrible! And each time I hear the whistle, it forces me to think of food. I don't like feeling hungry and craving something which is out of my reach." (116) But later in the story, the sound of the whistle, becomes a metaphor for the suppressed emotions and unspoken desire between them. During their telephonic conversation, they discuss not about their work. Once he asked, "I thought you said you don't cook? But I just heard a pressure cooker whistle." (118) When she replies that it is her neighbour's whistle, both of them start

laughing. In that moment of laughter, both of them feel a bond taking shape very quietly. His offer for a field trip to Pune has inspired her with a ray of hope amidst the despair of lockdown.

Conclusion:

The above thematic study of Shobha De's *Lockdown Liaisons* from a feminist perspective brings to focus the impact of lockdown on the institution of marriage. Most of the stories included in the volume are women-oriented, who are modern, educated, and financially independent, but still most of them are torn between tradition and modernity. During lockdown they suffer, they grow and do not dare to come out of the marital bond. Women like Rehana, Manju, Anirudh's wife etc have emerged out of quarantine to find the truth that their relationships fade away over time and are not match up to the honeymoon period they have enjoyed.

De believes that male-female relationship demands certain expectations from both ends and failure to meet those expectations often leads to communicational breakdown and emotional strain. A woman becomes revolutionary if she is repressed and exploited beyond what she can endure socially, professionally, and sexually. De's female characters revolt because they are denied their inherent rights. (Tharu, 2023) De depicts women as "new women" who "rise like a phoenix by engaging in unconventional sexual behaviour to challenge and reject all forms of male dominance" (Ghai et al., 678). Examined through a feminist lens, it reveals that some couples experienced stress and conflict, while some experienced enhanced intimacy. This study can foster healthier dynamics and promote mutual respect and healthy relationships in future crises.

References:

1. Ali, N. (2020, June15). "Stories Connected by Lockdown". The Asian Age. Retrieved from <https://www.decanchronicle.com>
2. Braine, H. (2019, April). "Portrayal of Women in the Writings of Shashi Deshpande." *Journal of Advances and Scholarly Researches in Allied Education*, 16(5), p.680
3. De, Shobha. (2020, July 21a). *Lockdown Liaisons*. Simon & Schuster India, New Delhi
4. De, Shobha. (2020, May 30b). *Leaving and Other Stories*, *Lockdown Liaisons Book I*. USA: Kindle, Retrieved from <https://www.goodreads.com>
5. De, Shobha. (2020, June 24c). *Lockdown Liaisons: Shobha De in Conversation with Anindita De*. Retrieved from <https://youtu.be/4CmAtoxBWw>.
6. De, Shobha (2020, Aug 11). Shobha De in Conversation with Manjeet Kriplani. Retrieved from <https://rotaryclubofbombay.org/rtn-manjeet-kriplani-in-conversation-with-shobha-de-on-lockdown-liaisons-her-new-book-that-explore-the-quest...>

7. Frank, Arthur W. "Chapter 1. Being a Good Story: The Humanities as Therapeutic Practice". *Health Humanities Reader*, edited by Therese Jones, Delese Wear and Lester D. Friedman, Ithaca, NY: Rutgers University Press, 2014, pp. 13-25. <https://doi.org/10.36019/9780813562483-004>
8. Fisher J., Languilaire J., Lawthom R., Petts R. J., Runswick -Cole K., Yerkes M. A. (2020). "Community, Work and family in times of COVID-19", *Community, Work & Family*, 23(3), 247-252. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13668803.2020.1756568>
9. Ghai, S., Singh, K., & Singh, V. (2017, August 31). "The Study of Feminism in Selected Works of Shobha De." *International E-Journal of Advances in Social Sciences*, Retrieved from http://ijasos.ocerintjournals.org/en/pub/issue/31049/337332#article_cite
10. Godbole, T. (2020, September 9). "Domestic Violence rises amid lockdowns in Asia." Retrieved from <https://www.dw.com>
11. Kaukinen C. (2020). "When stay-at-home orders leave victims unsafe at home: Exploring the risk and consequences of intimate partner violence during the COVID-19 pandemic. *American Journal of Criminal Justice*, 45(4), 668-679. <https://doi.org/10.1007/s12103-020-09533-5>
12. Murthy R. S. (2020). "COVID-19 pandemic and emotional health: Social psychiatry perspective." *Indian Journal of Social Psychiatry*, 36(5), S24-S-42, Retrieved from <https://journals.ww.com/ijsp/fulltext/2020/36001/covid-19-pandemic-and-emotional-healthsocial.12.aspx>
13. Neogi Tamali. (2023). "Shobha De's Lockdown Liaisons-An Appraisal of Fractured Relationships during the Pandemic." *Boletín De Literatura Oral*, 10(2023), pp. 1830-1839 Retrieved from <https://www.boletindeliteraturaoral.com/index.php/bdlo/article/view/401>
14. Ravi, A. (2021, November 25). "A Parallel Pandemic: Violence Against Women Intensified during Covid-19. Confirms UN." *Down to Earth*. Retrieved from <https://www.downtoearth.org>
15. Simon de Beauvoir, (1983). *The Second Sex*, ed by H.M. Parshley, London: Jonathan Cap
16. Syangbo, Sisodhara. (2024, April). "Writing Precarity, Violence and Altruism in Pandemic Times: A Close Reading of Select Short Fiction of Shobha De and Udayan Mukherjee". *Bodhi International Journal of Research in Humanities, Arts and Science*, Vol 8, No 3 Retrieved from <https://www.bodhijournals.com/V8N3.html>
17. Tharu, Raj Kumar. (2023, July 5). "Shobha De's Novels and the Determinants of Liason: An Analysis of the Human Psyche." *Academia Research Journal*, Vol 2, Issue 2 Retrieved from

https://www.researchgate.net/publication/372707805_Shobha_De's_Novels_and_the_Determinants_of_liaison_An_Analysis_of_the_Human_Psyche

18. Usta, J, Murr H &El-Jarrah R. (2021, August 25). "Covid-19 Lockdown and the Increased Violence against Women: Understanding Domestic Violence During a Pandemic." *Violence and Gender*, pp.133-139. 8(3), doi: 10.1089/vio.2020.0069. Retrieved from <https://www.libertpub.com>

Author:

¹Research Scholar,

²Professor, Department of English, Mahapurusha Srimanta Sankaradeva Viswavidyalaya, Nagaon, Assam,

Email: shamimakhandaker33@gmail.com

Exploring Techno-Pedagogical Competency Among Teacher Educators

Dr. Tribeni Saikia

Shahnaz Hussain

Abstract: *Integration of technology in education refers to the use of educational technology to establish innovative practices to achieve learning outcomes. This helps to improve and increase the accessibility, cost efficiency, quality, and delivery of instruction to students and support to become more meaningful. Moreover, it makes the learning environment more flexible. New Education Policy 2020 has put a significant emphasis on the integration of technology for holistic development. Nowadays, using technology in teaching-learning is not optional for teachers. Therefore, a teacher should acquire technological skills to cope-up the learning environment to make simple according to the needs of the learners. Considering the need and importance of the integration of technology in education, the investigators conducted an empirical study to explore technological competency among teacher educators. Data were gathered from 100 teacher educators working in B.Ed. Colleges/ Institutes affiliated to Dibrugarh University, Assam. The result of the study shows that the majority of the teachers have an average level of competency in technology, and there is a significant difference concerning gender.*

Keywords: *Integration of technology, Technological Competency, Teacher Educators, NEP-2020*

Background of the Study:

Today's education increasingly depends on technology, reshaping traditional pedagogy with digital tools that transformed education by necessitating teacher educators develop competencies in integrating technology into pedagogy (Mishra & Koehler, 2006). The rapid advancement of educational technology has led to a new concept of techno-pedagogical competency, which confines the ability to integrate technological aids with pedagogical principles effectively to enhance teaching and learning experiences (Voogt et al., 2013). Educational technology is not about merely using digital tools but involves understanding how these tools enhance learning outcomes and fosters students' engagement in classroom environment. The COVID-19 pandemic has highlighted the importance of technology in

education as institutions globally shifted to online and hybrid teaching models. Moreover, techno-pedagogical competency has become a critical set of skills for teacher educators.

The integration of technology in education has revolutionized the teaching-learning process by enhancing accessibility, interactivity, and engagement (Mishra & Koehler, 2006). The rapid advancements in educational technology have introduced innovative tools and methodologies, transforming traditional classrooms into dynamic learning spaces. However, despite the growing emphasis on techno-pedagogical competency, research indicates that many teacher educators face challenges in acquiring and applying these competencies (Ertmer&Ottenbreit-Leftwich, 2010). These challenges can be due to various factors which include insufficient professional development, resistance to change among the educators, and inadequate institutional support. The New Education Policy (NEP) 2020 underscores the importance of technology integration for holistic development, aiming to bridge the digital divide and foster 21st-century skills among educators and learners (Ministry of Education, 2020). However, the effective use of technology requires teachers to possess adequate technological skills to adapt to diverse and evolving learning environments (Sharma, 2019). This study seeks to investigate the technological competency of teacher educators, focusing on their preparedness and ability to integrate technology into their pedagogical practices.

Importance of Techno-pedagogical Competency:

It is important for teacher educators who integrate digital tools effectively to foster critical thinking and creativity among students (Graham, 2011). Techno-Pedagogical Competency also facilitates differentiated instruction and personalized learning, ensuring to meet the diverse needs of the students (Harris et al., 2017). In the works of (Kumar & Daniel, 2016) indicate that technologically competent educators are better equipped to adapt to remote and hybrid learning models.

Factors Influencing Techno-Pedagogical Competency:

1. **Professional Development Programs:** Sufficient number of teacher training workshops and continuous professional development plays an important role in enhancing educators' technological skills (Ertmer&Ottenbreit-Leftwich, 2010).

2. **Institutional Support:** Availability of technological resources and administrative encouragement significantly impact educators' willingness to integrate technology (Kumar & Daniel, 2016).
3. **Self-Efficacy and Attitude:** Development of positive attitudes and confidence in using technology fosters higher engagement in technology-driven pedagogical practices in classroom (Bandura, 1997).
4. **Policy and Curriculum Design:** Government should plan policies and restructure institutional curricula that promote digital education frameworks and encourage systematic adoption of technology (Sharma & Mishra, 2021).

Objectives of the Study:

- i) To Know the Level of Technological Competency among Teacher Educators.
- ii) To Compare the Level of Technological Competency among Teacher Educators concerning Gender (Male and Female)

Hypothesis of the Study:

H₀1 There is no significant difference in the Level of Technological Competency among Teacher Educators concerning Gender (Male and Female)

Delimitation of the Study:

The present study is delimited to the male and female teacher educators of teacher education institutes and colleges affiliated to Dibrugarh University, Assam.

Review of Literature:

According to *Avni, Yaldis. (2018)* techno-pedagogical competencies and critical thinking skills of pre-service mathematics teachers are average and there is a significant relationship between the pre-service mathematics teachers' critical thinking skills and techno-pedagogical competencies. *Baris, Sezer (2014)* reveal that teachers have a high level of awareness regarding TPACK competencies. There is a significant difference concerning gender. *Chauhan (2024)* stated that there is a significant difference in techno-pedagogical competency and attitudes based on demographic variables such as gender, locality, teaching experience, and type of institution, emphasising the role of these factors in shaping teachers' skills and perspectives. *Gibson (2012)* noted that the pre-service pedagogy courses did assist in increasing the student's understanding of a variety of ways to use technology as a

tool and willingness to use it in teaching. *Gloria & Benjamin (2014)* noted that teaching with the use of modern technical facilities enhances students' knowledge and improves the teaching-learning process in this fast-changing, complex world. In the studies of *Hafize, Keser, et al., (2015)* show a significant difference among pre-service teachers' technological pedagogical content knowledge competencies and self-efficacy levels toward technology integration. *Hasanah et al., (2023)* reveal a pressing need for structured professional development programs that integrate technological competencies into pedagogical practices to align with evolving educational paradigms. According to *Venkatesh and Morris (2000)* men and younger workers were more strongly influenced by their attitude toward using the new technology whereas women and older workers were more strongly influenced by subjective norms and perceived behavioural control.

Methodology:

The study employed a descriptive research design to explore technological competency among teacher educators. The sample consists of 100 teacher educators (50 male and 50 female) from Teacher Education Colleges/Institutes affiliated to Dibrugarh University, Assam. Data were collected using a self-structured questionnaire designed to assess technological competency, including basic digital skills, pedagogical integration, and proficiency, having 10 questions with five responses: strongly agree, agree, undecided, disagree and strongly disagree. The reliability of the scale was determined by the test-retest method and found $r=0.79$, and the levels were also determined by calculating $+1\sigma$ as high, $\pm 1\sigma$ as average and -1σ as low. Descriptive statistics and t-tests were employed to analyse the data.

Results and Discussion:

Table 1: Levels of Technological Competency among Teacher Educators.

High		Average		Low	
No.	Percentage	No.	Percentage	No.	Percentage
19	19	62	62	19	19

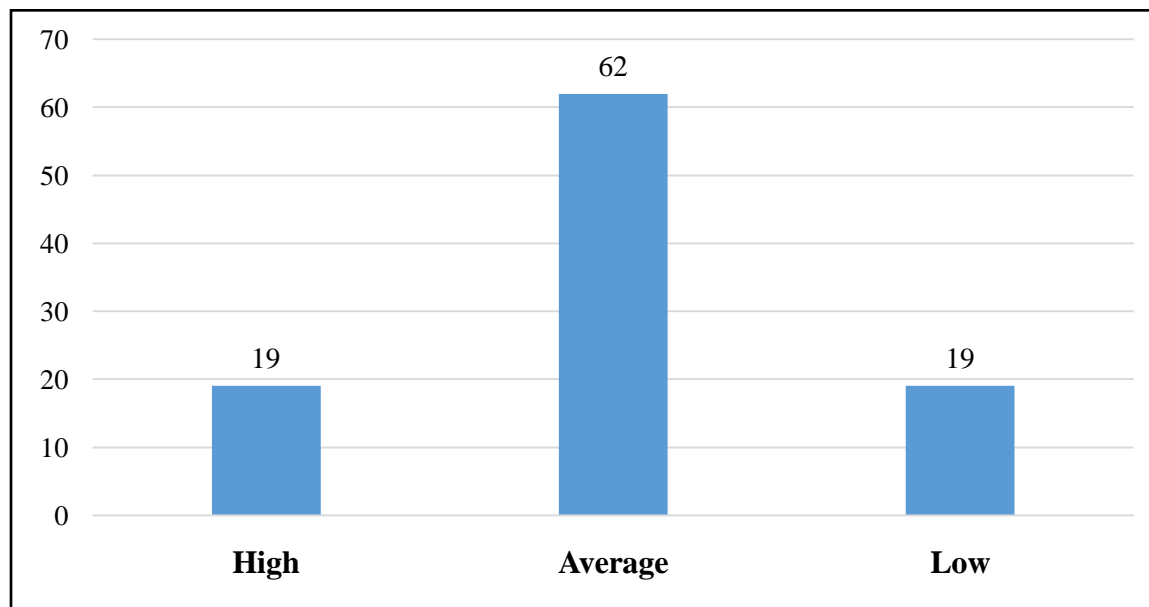

Figure 1:Represents the Levels of Technological Competency among Teacher Educators

Table 1 reveals that the majority of teacher educators i.e. 62 (62%) demonstrated an average level of technological competency. While 19 (19%) educators exhibited advanced skills, a significant proportion of 19 (19%) required additional training to meet the demands of modern teaching environments.

Table 2: Levels of Technological Competency among Teacher Educators concerning Gender (Male and Female)

Gender	High		Average		Low	
	No	%	No	%	No	%
Male	7	14	29	58	14	28
Female	12	24	33	66	5	10

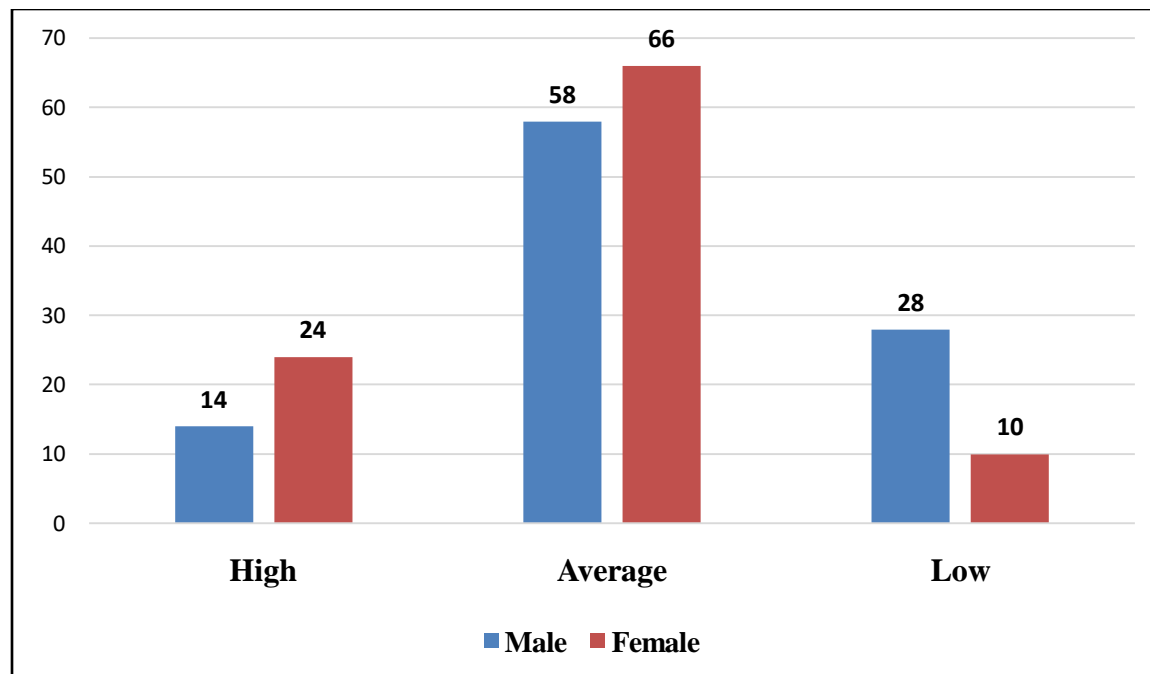

Figure 2:represents the Levels of Technological Competency among Teacher Educators concerning Gender (Male and Female)

Table 2 highlights the levels of technological competency concerning gender. Among male and female teacher educators, 7 (14 percent) and 12 (24 percent) have a high level, 29 (58 percent) and 33 (66 percent) have an average level, and 14 (28 percent) and 5 (10 percent) have a low level.

Table 3: Significant Differences in Technological Competency among Teacher Educators Concerning Gender

Administration	Mean	SD	S _E M	df	t	Status
Male	33.48	5.02	0.34	98	6.74	Significant
Female	36.89	3.97	0.37			

Source:Field Study,2023

Table 3 shows the significant difference significant differences in technological differences among teacher educators concerning gender. Among male teacher educators, the

mean is 33.48, the standard deviation is 5.02, and the standard error of the mean is 0.34. Among female teacher educators, the mean is 36.89, the standard deviation is 3.97, and the standard error of mean is 0.37. It is observed that there is a variance in the mean scores between males and females. Similarly, the 't'-value is found to be 6.74 at 0.05 level of significance, indicating greater than the critical value. Therefore, the null hypothesis is accepted at 0.05 level of significance. It can be said that there are differences between males and females regarding the need for technological competency.

Implications of the Study:

The study underscores the critical need for capacity-building initiatives to enhance technological competency among teacher educators. Institutions should prioritize regular training sessions, provide access to modern digital tools, and foster a supportive environment for technology adoption. Gender-specific interventions can help bridge the proficiency gap and promote equitable professional growth.

Challenges of Teacher Educators in integrating Technology with Pedagogy:

Few challenges faced by teacher educators integrating Technology with Pedagogy are as follows-

Lack of Adequate Training: Teacher educators are found to report insufficient training opportunities for technology integration (Ertmer & Ottenbreit-Leftwich, 2010).

Resistance to Change: At times it is observed that educators demonstrate reluctance to adopt new technologies due to fear of failure or lack of confidence (Hew & Brush, 2007).

Infrastructure Constraints: Due to limited access to reliable digital infrastructure hampers effective technology integration (Kumar & Daniel, 2016).

Curriculum Gaps: Some teacher education programs do not emphasize on technological development, which leads to lack of systematic training workshops (Sharma & Mishra, 2021).

Suggestions:

- i) Organize comprehensive training programs focused on digital literacy and educational technology integration.

- ii) Ensure equitable access to technological resources and infrastructure.
- iii) Develop mentorship and peer-learning models to facilitate knowledge sharing among educators.
- iv) Incorporate technology competency assessments in teacher education curricula.
- v) Promote a culture of continuous professional development to adapt to technological advancements.

Conclusion:

Technological competency is indispensable for teacher educators in today's digital age. As it is an essential requirement for teacher educators in the present era. It is observed that many teacher educators exhibit moderate proficiency in integrating technology and face challenges such as infrastructural limitations, inadequate training and resistance to change which hinder proper implementation of technology in a classroom environment. Addressing these challenges requires a comprehensive approach that incorporates targeted professional development courses, collaborative learning initiatives and supportive institutional policies. Moreover, emerging technologies such as artificial intelligence, virtual reality and gamification can revolutionize the teaching-learning experience, making it more engaging and effective. Institutions fostering a culture of continuous learning and innovation and ensuring that teachers are well-prepared to navigate the complexities of modern classrooms, ultimately improving student learning outcomes

While the study highlights an average level of competency among educators, the observed gender disparities and reported challenges call for immediate attention. By addressing these issues and fostering a culture of innovation and continuous learning, educational institutions can empower educators to harness the potential of technology effectively, ultimately enriching the teaching-learning process.

References

- i) Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. W. H. Freeman.
- ii) Barış, M. F., & Sezer, B. (2014). Examining Techno-pedagogical Knowledge Competencies of Teachers in Terms of Some Variables. *Journal of Educational Technology & Society*, 17(3), 1-12.

- iii) Chauhan, D. (2024). Techno-Pedagogical Competency among teachers in relation to their attitude towards teaching. *Forum for Education Studies*, 2(2), Article 566. Retrived from <https://doi.org/10.59400/fes.v2i2.566>
- iv) Ertmer, P. A., & Ottenbreit-Leftwich, A. T. (2010). Teacher technology change: How knowledge, confidence, beliefs, and culture intersect. *Journal of Research on Technology in Education*, 42(3), 255-284. <https://doi.org/10.1080/15391523.2010.10782551>
- iv) Gibson, S. (2012). Pre-service teachers' perspectives on learning to teach social studies in a technology-rich pedagogy course. In C. Angeli& N. Valanides (Eds.), *Developing technology-rich teacher education programs: Key issues* (pp. 393–407).
- v) Gloria, G. & Benjamin, B. (2014). Techno-Pedagogy Skills in Teacher Education. *International Journal of Education and Development using Information and Communication Technology*, 10(2), 123-135
- vi) Graham, C. R. (2011). Theoretical considerations for understanding technological pedagogical content knowledge (TPACK). *Computers & Education*, 57(3), 1953-1960. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2011.04.010>
- vii) Hew, K. F., & Brush, T. (2007). Integrating technology into K-12 teaching and learning: Current knowledge gaps and recommendations for future research. *Educational Technology Research and Development*, 55(3), 223-252. <https://doi.org/10.1007/s11423-006-9022-5>
- viii) Koehler, M. J., & Mishra, P. (2009). What is technological pedagogical content knowledge (TPACK)? *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education*, 9(1), 60-70.
- ix) Kumar, S., & Daniel, B. K. (2016). Integration of learning technologies into teaching within Fijian higher education: An assessment of lecturers' technological pedagogical content knowledge (TPACK). *Asia-Pacific Education Researcher*, 25(5-6), 847-856. <https://doi.org/10.1007/s40299-016-0307-9>
- x) Ministry of Education, Government of India (2020). *National Education Policy 2020*.
- xi) Mishra, P., & Koehler, M. J. (2006). Technological Pedagogical Content Knowledge: A Framework for Teacher Knowledge. *Teachers College Record*, 108(6), 1017– 1054.
- xii) Selwyn, N. (2020). *Should robots replace teachers? AI and the future of education*. Polity Press.

- xiii) Sharma, R. C. (2019). Exploring the Role of Technology in Teacher Education. *Journal of Education Technology*, 16(4), 12–22.
- xiv) Singh, V., & Thurman, A. (2019). How Teachers Use Technology in Education. *Educational Technology Research and Development*, 67(3), 765–789.
- xv) Yıldız, A. (2017). The factors affecting techno-pedagogical competencies and critical thinking skills of preservice mathematics teachers. *Malaysian Online Journal of Educational Sciences*, 5(2), 66–81.

Author:

¹Associate Professor, Department of Education, Mahapurusha Srimanta Sankaradeva
Viswavidyalaya, Nagaon, Assam
Email: saikia.tribeni76@gmail.com

²Research Scholar, Department of Education, Mahapurusha Srimanta Sankaradeva
Viswavidyalaya, Nagaon, Assam

Interplay between Trauma and Anxiety in Children : A Psychological Study of an Assamese Novel *Bokul Fulor Dore*

Sujit Saikia

Abstract: *Children are the future of a society, nation and the world. Therefore, childhood is an important period for an individual, shaping one's personality, beliefs and behaviors. Sometimes many children suffer from trauma due to internal and external factors. Trauma is a psychological conflict caused by severe shock as any age of people may suffer from trauma due to many reasons such as natural disaster, abuse, harassment etc. This proposed paper entitled Interplay between Trauma and Anxiety in Children: A Psychological Study of an Assamese Novel Bokul Fulor Dore aims to explore the representation of childhood trauma, its different reasons and how the characters get develop resilience from trauma. This paper will try to examine the complexities of trauma and its impact on the children. It will be based both on primary and secondary sources.*

Keywords: Children, psychology, trauma, alienation, resilience

Introductions:

In the novel *Bokul Fulor Dore*, Mrinal Kalita reflects the traumatic experiences of the protagonist Ashim and his closed friend Nirmal in the different levels. Before exploring the experiences of trauma faced by the characters need to be mentioned the concept of trauma . The word 'trauma' is derived from Greek language which is meant to an injury on the body. In modern period, the term is understood as a wound both on body and mind. CathyCaruthdefines the term trauma as "the response to an unexpected or overwhelming violent event or events that are not fully grasped as they occur, but return later in repeated flashbacks, nightmares, and other repetitive phenomena" (p. 91).As body and mind are associated with each other, they often talk with the help of response like happiness, sorrows, angers, tears etc. Therefore, a physical wound transforms to psychological wound. According to Merriam Webster Dictionary of English, trauma is " a disorder psychic or behavioral state resulting from severe mental or emotional stress or physical injury". There are various types of trauma occurred from different experiences. Acute trauma occurs from many events such as natural disaster, car accident, physical assault etc. Chronic trauma occurs due to living in war zone, domestic violence etc. Complex trauma is an another type of trauma which is occurred in childhood period.In*Childhood Trauma* published

in *AME's Current Trends in Diagnosis and Treatment*, Sanjeev Mahajan and Navpreet Kaur assert that ninety percent children of India experience some abuse till eighteen years. A child may experience many events which are led him or her to psychological trauma such as verbal abuse, sexual abuse, neglect, physical abuse. Besides, there is a link between childhood trauma and health in adulthood. Hypertension, depression, lung cancer, premature mortality etc. may occur in adulthood because of childhood trauma.

Bokul Fulor Dore by Mrinal Kalita is a novel reflecting the adolescent trauma caused by both socio-cultural and domestic factors. All the symptoms of childhood trauma and PTSD are reflected by the protagonist Ashim. At the beginning of the novel, the reflection of the story indicates how the character of Ashim overwhims with flashbacks, depression, introspection, self guilt etc. He used to sit lonely under a bokul tree which is symbolised to the sadness of his life.

“Ashim montu dukh here bhoriporil... *He*
school gate or kakhor bokul gosjuparchaat bohiase... Taarkak here ilagorlorasualibilakohaj
uakori ase. Kuneu taakmaatakharloguaruproyujonanubhav kora
nai... oboisseyhi ukumatiboloiuthahanubhav kora nai... okolethakiataarbhallagise...
ajikalita arane koithakiyebhallage.. kunubaitaar lagot kothapatibolobisarilehi
boroswastianubhavkore” (Kalita, 2023:9).

(Ashim's mind is filled with sorrow. He is sitting in the shade of a bokul tree near the school gate. His fellow friends are coming and going around him. No one feels the need to say a word to him. However, he doesn't feel the urge to call anyone either. He likes being alone. Now a days he likes to stay like this).

The World Health Organization (WHO) defines child maltreatment as “ all forms of physical and emotional ill- treatment, sexual abuse, neglect or negligent treatment or commercial or other exploitation, resulting in actual or potential harm to the child's health, survival, development or dignity in the context of a relationship of responsibility, trust or power ”. In *Influence of Childhood Abuse on Academic Achievement* published in *The International Journal of Indian Psychology*, Saptarni Ghosh asserts that violence against children has been spreading widely. This violence is not only subjected to any one gender, both girls and boys face through domestic violence, sexual abuse, violence at home and school. As mentioned above abuse is one of the common factors causing childhood trauma. In *Bokul Fulor Dore*, the character of Ashim faces various kinds of abuses such as verbal abuse, neglect, humiliation, shame etc. At the day of

declaration of his class nine result, while returning home, he heard a voice from his back “*Aifaleaah, gadho*”(Kalita:2023,10). (Come here, donkey). He turned and was shocked by noticing Mahendra master. Suddenly Mahendra master slapped him tightly in front of an unknown guy. This incident left Ashim with full of shame and break emotionally. This verbal abuse along with the physical punishment created fear in his mind. Ashim could not able to forget the incident and the flashbacks repeatedly came to his mind. He did not able to sleep the whole night. One night, a sudden burst of emotion devastated him. That night he looked at the faces of his mother and sister. The faces looked like dry. It symbolizes how poverty sweeps over his house.

John Bowlby, a British psychiatrist and psychologist reflects in his theory of attachment that the children who are attached to their parents as they grow older will become more confident in their life. Their mental health perform better in the society. But the character of Ashim has been growing in poverty where his father used to drink regularly and does not earn money to support his family financially. The constant turmoil and lack of financial security lead him to the feeling of helplessness, insecurity and fear. Therefore, he takes a decision that he will never go to school and earn money for his family and work in the quarry of stone situated in his village.

“Protitugodhulite aighatonaghotiahise. Maakokdoka-hoka di, dorkar holemaarpit korimaakordinturaarjonkhinibapekeaneikoikarhiloijaai. Hei poisarekorobatmod ahupagili ahi ratiloiaru kurukhetra koribo. Ashimorkitapbohidoliyabo, maakokmaribo. Torjongorjonkoriakhomoyatbhagorotlebejaan hoi khatkhanotdighol di pori jabo.....”(Kalita,2023:18)

(This happens every evening. His father takes away the money acquired by his mother after disputing and beating his mother. He will swallow wine somewhere and do the *kurukhetra* at night. He will throw away Ashim’s books and beat his mother. He will roar and after tired himself, he will fell down in the bed).

In the novel, a glimpse of law and order is reflected. Ashim starts working under a contractor named Dibakar. He has no idea what is being done is prohibited. One day the police arrests Ashim in the absence of the contractor. He is physically abused by the police. This is one of the reasons contributed to his psychological trauma of him.

Another character in the novel who has been suffering from trauma is Nirmal who is the closed one of Ashim. He suffers from secondary trauma. Ashim returns to school after a long time on a

request of Nirmal. Nirmal becomes very happy as Ashim comes back to the school. That day again Ashim is beaten by Mahendra master. That's why Nirmal feels guilty as he can not able to sleep the whole night. The only thing that keep coming to his mind is-

“ Dangor manuhburekiohorulorasualiburordukhbur, homoissaburbujinapai? Dangor burebhabehihotekhelibolagibi, pohibolagiboaruhahithakibolagibo. KetiyabajodiAshimordorekunubainekhela hoi, nopoha hoi, tetiyadangorburor Mahendra mastorordorekhonguthijai ” (Kalita:2023,35).

(Why adults donot understand the sufferings and problem of children? The older ones think that they should play, read and laugh. Sometimes if someone like Ashim does not play, read or laugh, the adults get angry like Mahendra master).

The portrayal of the character of Ashim shows that he has been suffering from Post Traumatic Stress Disorder (PTSD). The symptoms of PTSD can be divided into four categories : intrusive memories, avoidance, negative change in thinking and mood; changes in physical and emotional reactions as the symptoms last more than one month . The protagonist of the novel suffers from these symptoms for three months. The sleepless night, sitting alone under the bokul tree, running away from Mahendra master on the street indicate the mental illness of Ashim .

Similarly, the people of the village has been suffering from collective trauma i.e. mass depression. After many years of independence, the people has been overwhelming in poverty as the wine becomes their good partner. They have no responsibility towards their house and children as many children start to work in the quarry of stone situated in their village. The father of Ashim is the perfect example of mass depression. When Anubhav sir, the newly appointed Mathematics teacher went to his house, he was sitting with his head between his knees and he didn't show any affection towards the guest.

The theory of resilience ensures that an individual can overcome trauma with a process that is associated with mental health: “ Resilience theory is a multifaceted field of study that has been addressed by social workers, psychologist, sociologist, educators etc. In short, resilience theory addresses the strengths that people and system demonstrate that enable them to rise above adversity” (VanBreda 14). Dr. Viktor Frankl, a neurologist and psychiatrist discovers a theory called logotherapy. As he says “ Logotherapy teaches that pain must be avoided as long as it is possible to avoid it. But as soon as a painful face cannot be changed, it not only must be accepted but may be transmuted into something meaningful, into an achievement ”. The protagonist of the

novel Ashim left his studies because of his mental health and the economic condition of his family. With the efforts of Anubhav sir, the new mathematics teacher and Nirmal, Ashim returns to school with a new spirit and enthusiasm after a break of three months. This is the perfect point that the resilience comes into the novel. Ashim whom one day Mahendra sir has beaten because of his lack of books; after some days, for him, Anubhav sir brings books of class ten, notebooks, pen, geometry and everything which are necessary for a student. Besides, Anubhav sir has explained to him that there will be problems in life but we should not give up. This logotherapy falls under the technique of Socratic dialogue which is a technique used to help an individual through the process of self discovery by noticing and interpreting one's own words. However, the novel has a happy ending with the result of HSLC where Ashim and Nirmal both are able to get rank on the basis of Assam. With the result of them, the people of the village start to rejoice with the hope that one day the condition of their village will change. Though the paper mainly deals with the childhood trauma, the collective trauma is also an important part of the novel and the people of the village get develop resilience with the declaration of HSLC result. On the day of the result, the father of Ashim swears that he will never drink wine for good. Similarly, Mahendra master who has been suffering from self guilt after beating Ashim starts to cry of joy after seeing the result of Ashim. In addition to that, the selfless friendship between them, loyalty of Nirmal, responsibility towards education of Ashim and Nirmal, desire of a mother towards education and commitment of a mother make the novel always remarkable.

References:

- Ali, Nayav. *Trauma and Resilience: A Critical Study of Select Partition Novel*, 2022. Aligarh Muslim University, Master's thesis.
- Caruth, Cathy. *Unclaimed Experience: Trauma, Narrative, Narrative and History* Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1996
- Daneshpour, Manijeh. Examining Family Stress: Theory and Research. *Quarterly of Clinical Psychology Studies*. Vol 7, no. 28, 2017.
- Ghosh, Saptarni. Influence of Childhood Abuse on Academic Achievement.
- *The international Journal of Indian Psychology*. Volume 11, Issue 2, April- June 2023, ISSN-2348-5396(online). Accessed on 4th oct, 2024
- Kalita, Mrinal. *Bokul Fulor Dore*. Bandhav prakashan, 2023

- Litz, Brett. *Acute Stress Disorder: The Sage Encyclopedia of Abnormal and Clinical Psychology*. Thousand Oaks, 2017
- Mahajan, Sanjeev, NavpreetKaur. *Childhood Trauma.AME's Current Trends in Diagnosis and Treatment*, Vol 7, Issue 2 ,2023
- Maheshwari, Sandeep.“ What is Trauma: Practical Psychology ”. YouTube, uploaded by Sandeep Maheshwari, 10thoct, 2021.
<https://youtube/I117FURFcps?Si=VanxvkEHfBShHWGI>. Accessed on 4th Oct, 2024
- VanBreda, Adrian D. *Resilience Theory: A Literature Review: With special chapters on Development Resilience in Military Families and Resilience Theory in Social Work*, 2001.

Author:

Postgraduate Student, Department of English, Mahapurusha Srimanta Sankaradeva
Viswavidyalaya, Nagaon
Email: sujitsaikia63@gmail.com

Crime against Women in States of North-eastern Region of India: A Comparative Study

Dr. Sukanta Sarkar

Abstract: *The article discussed the crime against women in States of north-eastern region of India. It has found that incidences of crime in north-eastern states (except Tripura) increased during 2020-2022. Assam has the highest incidences of total crime against women (IPC+SLL) followed by Tripura and Meghalaya. Nagaland and Sikkim have low incidences of such crimes. According to the National Crime Records Bureau, violence against women, including dowry death, harassment, torture, rape and domestic violence, is on the rise in India. It occurs across the lifespan, including prenatal care, infancy, childhood, adolescence, adulthood and old age. Violence can negatively impact women's physical, emotional, sexual and health conditions, and in some cases, increase the risk of HIV infection. Men are more likely to resort to violence if they have low levels of education, a history of child abuse, domestic violence against the mother, alcohol dependence, homosexual relationships and a perception of women's worthiness. The Indian government has taken many steps to reduce crimes against women. The government has introduced stricter punishments for sexual crimes, including the death penalty in some cases. The Criminal Law (Amendment) Act, 2018 has also introduced new measures. Nirbhaya Fund, Beti Bachao Beti Padhao, Emergency Response Support System, awareness of women's rights and national sex offender database are the other policies implemented for empowerment of women. Although the government implemented various laws and policies, crime against women still exists, so proper monitoring and amendment of laws are more important.*

Keywords: Crime, Empowerment, Laws, Regulations, and Women.

Introduction:

In traditional Indian society, women's roles in society are wives and mothers. In recent years, the social role of women in India has undergone a transformation. Women are key to family sustainability and quality of life. Women are the backbone of families and societies. They provide care, support and nurturing to families and are crucial to the development of children (Sarkar, 2024). Women also play an important role in social development and are often leaders in social organisations. The primary role of women in the family is to transmit and abide by

traditions, principles and beliefs to their children. Women's relationships affect human development and social justice and influence political change(Qureshi et. al., 2021). Women are key to family sustainability and quality of life. Women play many roles in the family, including being wives, leaders, managers, family income earners and, also mothers. Traditionally, the role of women in Hinduism is seen as supporting family life as well as playing an important role in the family's religion (Sarkar, 2024). However, due to many factors such as globalization, the role of Hindu women in the family has changed over time. In some Hindu Upanishads, Sutras and Puranas, especially the Devi Upanishad, Devi Mahamiya and Devi Bhagavata Purana, women are seen as the most powerful and strong. Hindu texts from ancient and medieval times present various images of the role and rights of Hindu women (Podder, 2021).

The word "Shakti" conveys many emotions. Its definition is the dynamic force responsible for the creation, maintenance and destruction of the universe. It is considered a woman's power because it is responsible for creation, just as a mother is responsible for giving birth. One of the most important features of Hinduism is the recognition and worship of God as a woman. In fact, Hinduism is the only major religion that traditionally worships God as a woman, and still does today. Many Hindus worship the divine energy (Shakti) through the incarnation of the goddess (Sarkar, 2024). Women are highly valued and hold power in society. According to the Aryans, God exists where women are valued. Women are allowed to participate in family and religious activities. Sharia law considers women to be equal to men in spirit and intellect. The fundamental difference between them is in the structure of the principle of justice as a fair division of labour. By giving the man more work, he has made him responsible for the family. Islam recognises women as full and equal partners in the human reproductive process as men. He is a father; she is a mother; both are important for life. Islam recognises and emphasises the importance of women's roles as mothers in the family and society. The New Testament speaks of women as leaders in the home and emphasises their roles as wives and mothers. The modern view of the church today encourages women as wives and mothers, but also supports women as effective leaders. (Mohanalakshmi & Balakrishnan, 2017).Siddhartha Gautama taught equality between men and women, a radical and progressive idea at the time. Although many families feared having daughters, Buddhists believe that both men and women contribute to society and that women bear children.

Objectives:

The main objectives of this paper are: (a) to study the trends and patterns of crimes against women in north-eastern states of India, and (b) to identify various initiatives of government for mitigating such crimes.

The Study Area:

Northeast India is the easternmost region of India and represents the geographical and administrative area of the country. There are eight states (including Sikkim) in the region. This region is also known as “Seven sisters. “The international border of the region with many neighbouring countries (Bhutan, Nepal, China, Myanmar, and Bangladesh) is 5,182 miles long. The states of the Northeast region are recognised by the Northeast Council. The total population of Northeast India is 46 million, of which 68 percent live in Assam. Northeast India forms a monolingual region in the context of Indian society and is home to approximately 220 languages from different languages. Hinduism and Christianity are the major religions. There are over 220 ethnic groups and their equivalent languages in Northern India, of which the largest indigenous group is Bodo. Arunachal Pradesh is the largest state (area) in the region followed by Assam (Babu & Kar,2009).

Methods and Materials:

This study is descriptive in design and has utilised qualitative approach. Secondary data for the study has been collected from National Crime Record Bureau website, research papers, articles, etc. The paper is based on Crime in India report (2022), Volume one that published by National Crime Record Bureau, Government of India. (<https://www.ncrb.gov.in/>). To reveal the crimes against women in general and the girls in particular, method of qualitative analysis comprising of descriptive analysis, content and text analysis have been performed.

Results and Discussion:

Crime information in India have existed since the days of British rule and are now compiled annually by means of the country wide Crime Information Bureau (NCRB) of the Ministry of home Affairs. Violence towards ladies in India normally refers to the physical or sexual abuse of women by using males (Jain et. al., 2004). Violence towards girls in India consists of domestic violence, sexual violence, murder, forced marriage and acid assaults. Dowry loss of life is the killing or suicide of a married women because of dowry problems (Mitra, 2019).Homicide is the killing of a family member who's believed to have added disgrace or

dishonour to the circle of relatives. India is taken into consideration one of the maximum risky international locations inside the global for violence against women (Harbishettar & Math, 2014). Rape is one of the serious crimes in India. Violence against girls consists of assaults and insults on a female's dignity. Domestic violence is violence committed by means of one individual in opposition to every other character in a relationship which includes a dating, marriage, marriage or family courting (Goel, 2020).

Table 1: Crime against Women in States of North-eastern Region of India

State	2020	2021	2022	Rate of Total Crime against Women (2022)	Charge sheeting Rate (2022)
Arunachal	281	366	335	44.4	76.6
Assam	26352	29046	14148	81.2	41.4
Manipur	247	302	248	15.6	65.1
Meghalaya	568	685	690	41.6	71.6
Mizoram	172	176	147	24.1	98.0
Nagaland	39	54	49	4.6	92.2
Sikkim	140	130	179	55.4	75.0
Tripura	874	807	752	37.1	87.3

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.211, National Crime Record Bureau, Govt. of India.

Table 1 discussed the crime against women in the north-eastern region of India. It has found that incidences of crime in north-eastern states (except Tripura) increased during 2020-2022. More crime is registered in Assam and Tripura compared with states of the region. Least number of crimes are reported in Nagaland and Sikkim. Assam has the highest rate of total crime against women followed by Sikkim and Arunachal Pradesh. On the other hand, Nagaland has the least rate of total crime against women preceded by Manipur. Highest charge sheeting rate is registered in Mizoram followed by Nagaland and Tripura. On the other hand, least charge sheeting rate is reported in Assam preceded by Manipur and Meghalaya.

Table 2: IPC Crimes against Women (Murder with Rape/Gang Rape, Dowry Deaths and Abetment to Suicide) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Murder with Rape/Gang Rape			Dowry Deaths (Sec. 304B IPC)			Abetment to Suicide of Women (Sec. 305/306 IPC)		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Assam	14	14	0.1	175	195	1.0	75	81	0.4
Manipur	0	0	0.0	0	0	0.0	3	3	0.2
Meghalaya	1	1	0.1	1	1	0.1	5	7	0.3
Mizoram	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Nagaland	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Sikkim	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0

Tripura	5	5	0.2	25	25	1.2	8	8	0.4
---------	---	---	-----	----	----	-----	---	---	-----

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.212, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 2 represented murder with rape/gang rape, dowry deaths and abetment to suicide crimes against women in north-eastern region of India. It has found that highest murder with rape/gang rape cases are reported in Assam followed by Tripura and Meghalaya. There are no incidences of such crime in Arunachal Pradesh, Manipur, Mizoram, Nagaland and Sikkim. Assam has the highest incidences and victims of dowry deaths followed by Tripura and Meghalaya. There are no incidences of such crime in Arunachal Pradesh, Manipur, Mizoram, Nagaland and Sikkim. Assam also has the highest incidences and victims of abetment to suicide of women followed by Tripura, Meghalaya and Manipur. There are no incidences of such crime in Arunachal Pradesh, Mizoram, Nagaland and Sikkim.

Table 3: IPC-Crimes against Women (Miscarriage, Acid Attack, Attempt to Acid Attack, and Cruelty by Husband or his relatives) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Miscarriage (Sec. 313 & 314 IPC)			Acid Attack (Sec. 326A IPC)			Attempt to Acid Attack (Sec. 326B IPC)			Cruelty by Husband or his relatives (Sec. 498 A IPC)		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	74	74	9.8
Assam	2	2	0.0	3	3	0.0	2	2	0.0	4704	5870	27.0
Manipur	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	10	10	0.6
Meghalaya	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	28	28	1.7
Mizoram	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	4	4	0.7
Nagaland	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	3	3	0.3
Sikkim	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	2	2	0.6
Tripura	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	338	338	16.7

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.213, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 3 depicted miscarriage, acid attack, attempt to acid attack, and cruelty by husband or his relative's crimes against women in states of north-eastern region of India. It has found that Assam is the only state in the region having the incidences and victims of miscarriage, acid attack and attempt to acid attack. Assam has the highest incidences and victims of cruelty by husband or his relative's crime against women, followed by Tripura and Arunachal Pradesh. On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Sikkim preceded by Nagaland and Mizoram.

Table 4: IPC Crimes against Women (Kidnapping & Abduction of Women) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Kidnapping & Abduction of Women								
	Kidnapping & Abduction of Women (Total)			Kidnapping and Abduction (Sec. 363 IPC)			Kidnapping and Abduction in order to Murder (Sec.364 IPC)		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	48	55	6.4	26	32	3.4	1	1	0.1
Assam	3466	4601	19.9	572	680	3.3	0	0	0.0
Manipur	61	62	3.8	4	5	0.3	0	0	0.0
Meghalaya	96	100	5.8	42	45	2.5	2	2	0.1
Mizoram	2	5	0.3	2	5	0.3	0	0	0.0
Nagaland	4	4	0.4	0	0	0.0	0	0	0.0
Sikkim	34	42	10.5	31	38	9.6	0	0	0.0
Tripura	93	93	4.6	35	35	1.7	1	1	0.0

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.214, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 4 depicted kidnapping & abduction of women crimes against women in states of north-eastern region of India. It has found that the highest incidences of kidnapping & abduction of women (total) is reported in Assam followed by Meghalaya and Tripura. On the other hand, least incidences of such crime is reported in Mizoram preceded by Nagaland and Arunachal Pradesh. Assam also has the highest incidences and victims of kidnapping and abduction in order to murder followed by Meghalaya and Tripura. The least incidences and victims of such crime is reported in Mizoram preceded by Manipur and Arunachal Pradesh. There is no incidence of such crime in Nagaland. The highest incidence and victim of Kidnapping and Abduction in order to Murder is reported in Meghalaya followed by Arunachal Pradesh and Tripura. There is no incidence of such crime in Assam, Manipur, Mizoram, Nagaland and Sikkim.

Table 5: IPC Crimes against Women (Kidnapping & Abduction of Women) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Kidnapping & Abduction of Women								
	Kidnapping for Ransom (Sec. 364A IPC)			Kidnapping & Abduction of Women to compel her for marriage (Sec. 366 IPC)					
				K&A of Women to compel her for marriage (Total)			a) Women (Above 18 yrs.)		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	0	0	0.0	5	5	0.7	4	4	0.5
Assam	5	5	0.0	2180	2296	12.5	1664	1730	9.5
Manipur	1	1	0.1	22	22	1.4	13	13	0.8
Meghalaya	2	2	0.1	10	10	0.6	10	10	0.6
Mizoram	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0

Nagaland	1	1	0.1	1	1	0.1	0	0	0.0
Sikkim	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Tripura	2	2	0.1	21	21	1.0	5	5	0.2

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.215, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 5 depicted crimes of kidnapping & abduction of women in states of north-eastern region of India. It has found that Assam has the highest incidences and victims of kidnapping for ransom followed by Meghalaya and Tripura. Manipur and Nagaland have the least incidences of kidnapping for ransom. There is no incidence of such crime in Sikkim, Mizoram, Meghalaya and Arunachal Pradesh. Highest incidences of kidnapping & abduction of women to compel her for marriage has been registered in Assam followed by Manipur and Tripura. On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Nagaland preceded by Arunachal Pradesh. There is no incidence of such crime in Mizoram and Sikkim. Assam also has the highest incidences and victims of kidnapping & abduction of women above 18 years followed by Manipur and Meghalaya. On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Arunachal Pradesh preceded by Tripura. There is no incidence of such crime in Mizoram, Nagaland and Sikkim.

Table 6: IPC Crimes against Women (Kidnapping & Abduction of Women) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Kidnapping & Abduction of Women								
	K & A of Women to compel her for marriage (Sec. 366 IPC)			Procurement of Minor Girls (Sec. 366A IPC)			Importation of Girls from Foreign Country (Sec. 366B IPC)		
	b) Girls (Below 18 yrs.)								
	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	1	1	0.1	0	0	0.0	0	0	0.0
Assam	516	566	3.0	285	310	1.6	0	0	0.0
Manipur	9	9	0.6	26	26	1.6	0	0	0.0
Meghalaya	0	0	0.0	13	13	0.8	0	0	0.0
Mizoram	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Nagaland	1	1	0.1	0	0	0.0	0	0	0.0
Sikkim	0	0	0.0	1	2	0.3	0	0	0.0
Tripura	16	16	0.8	27	27	1.3	0	0	0.0

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.216, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 6 depicted kidnapping & abduction of women crimes in states of north-eastern region of India. It has found that Assam has the highest incidences of kidnapping & abduction of women to compel her for marriage of girls under age 18 years followed by Tripura and Manipur.

On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Arunachal Pradesh and Nagaland. There is no incidence of such crime in Meghalaya, Mizoram, and Sikkim. Assam also has the highest incidences and victims of procurement of minor girls followed by Tripura and Manipur. On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Sikkim preceded by Meghalaya. There is no incidence of such crime in Arunachal Pradesh, Mizoram and Nagaland. There is no incidence of importation of girls from foreign countries in any state of the region.

Table 7: IPC Crimes against Women (Kidnapping & Abduction of Women, Human Trafficking, and Selling of Minor Girls) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Kidnapping and Abduction of Women – Others (Secs.363A, 365, 367, 368, 369 IPC)			Human Trafficking (Sec. 370 & 370A IPC)			Selling of Minor Girls (Sec. 372 IPC)		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	16	17	2.1	1	1	0.1	0	0	0.0
Assam	424	1310	2.3	55	85	0.3	3	3	0.0
Manipur	8	8	0.5	0	0	0.0	0	0	0.0
Meghalaya	27	28	1.6	2	2	0.1	0	0	0.0
Mizoram	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Nagaland	2	2	0.2	0	0	0.0	0	0	0.0
Sikkim	2	2	0.6	0	0	0.0	0	0	0.0
Tripura	7	7	0.3	1	1	0.0	0	0	0.0

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.217, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note: R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 7 depicted kidnapping & abduction of women, human trafficking, and selling of minor girls in states of north-eastern region of India. It has found that Assam has the highest incidences and victims of other types of kidnapping and abduction of women followed by Meghalaya and Arunachal Pradesh. On the other hand, Sikkim and Nagaland have the least incidences of such crime preceded by Tripura. Assam also has the highest incidences of human trafficking followed by Meghalaya. The least incidences of such crime is reported in Arunachal Pradesh and Tripura. There is no incidence of such crime in Manipur, Mizoram, Nagaland and Sikkim. It is the only state that has the incidence of selling of minor girls in the region.

Table 8: IPC Crimes against Women (Buying of Minor Girls and Rape) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Buying of Minor Girls (Sec. 373)	Rape (Sec.376 IPC)		
		Rape (Total)	A) Women (18 Yrs.	B) Girls (Below 18

	IPC)						and above)			yrs.)		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	0	0	0.0	74	74	9.8	44	44	5.8	30	30	4.0
Assam	0	0	0.9	1113	1478	6.4	1109	1474	6.4	4	4	0.0
Manipur	0	0	0.0	42	42	2.6	42	42	2.6	0	0	0.0
Meghalaya	0	0	0.0	75	75	4.5	72	72	4.3	3	3	0.2
Mizoram	0	0	0.0	14	14	2.3	13	13	2.1	1	1	0.2
Nagaland	0	0	0.0	7	7	0.7	6	6	0.6	1	1	0.1
Sikkim	0	0	0.0	13	13	0.4	13	13	0.4	0	0	0.0
Tripura	0	0	0.0	62	62	3.1	62	62	3.1	0	0	0.0

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.218, National Crime Record Bureau, Govt. of India.Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 8 depicted buying of minor girls and rape crime in states of north-eastern region of India. It has found that there is no incidence of buying of minor girl's crime in any state of the region of India. Assam has the highest incidences and victims of rape followed by Meghalaya and Arunachal Pradesh. On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Nagaland preceded by Sikkim and Mizoram. Highest incidences of rape of women above 18 years are reported in Assam followed by Meghalaya and Tripura. Arunachal Pradesh has the highest incidences of rape of girls below 18 years followed by Assam and Meghalaya. The least number of such crimes are reported in Mizoram and Nagaland. There is no incidence of such crime in Manipur, Sikkim and Tripura.

Table 9: IPC Crimes against Women (Attempt to Commit Rape) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Attempt to Commit Rape (Sec. 376/511 IPC)								
	Attempt to Commit Rape (Total)			A) Women (18 Yrs. and above)			B) Girls (Below 18 yrs.)		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	3	3	0.4	0	0	0.0	3	3	0.4
Assam	253	283	1.5	249	274	1.4	4	9	0.0
Manipur	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Meghalaya	20	20	1.2	19	19	1.1	1	1	0.1
Mizoram	3	3	0.5	3	3	0.5	0	0	0.0
Nagaland	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Sikkim	1	1	0.3	1	1	0.3	0	0	0.0
Tripura	8	8	0.4	8	8	0.4	0	0	0.0

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.219, National Crime Record Bureau, Govt. of India.Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 9 described attempt to commit rape crime in states of north-eastern region of India. It has found that Assam has the highest incidences and victims of attempt to commit rape

followed by Meghalaya and Tripura. On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Sikkim preceded by Arunachal Pradesh and Mizoram. There is no incidence of such crime in Manipur and Nagaland. The highest incidences and victims of attempt to commit rape of women of 18 years and above is reported in Assam followed by Meghalaya and Tripura. On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Sikkim preceded by Mizoram. The highest incidences and victims of attempt to commit rape of girls below 18 years is reported in Assam followed by Arunachal Pradesh and Meghalaya. There is no incidence of such crime in Manipur, Mizoram, Nagaland, and Tripura.

Table 10: IPC Crimes against Women (Assault on Women with Intent to Outrage her Modesty) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Assault on Women with Intent to Outrage her Modesty (Sec. 354 IPC)								
	Assault on Women with Intent to Outrage her Modesty (Total)			A) Women (18 Yrs. And above)			B) Girls (Below 18 yrs.)		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	67	77	8.9	59	61	7.8	8	16	1.1
Assam	1984	2168	11.4	1949	2115	11.2	35	53	0.2
Manipur	67	72	4.2	65	69	4.1	2	3	0.1
Meghalaya	63	63	3.8	61	61	3.7	2	2	0.1
Mizoram	28	29	4.6	26	27	4.3	2	2	0.3
Nagaland	9	9	0.8	8	8	0.7	1	1	0.1
Sikkim	23	23	7.1	23	23	7.1	0	0	0.0
Tripura	87	88	4.3	87	88	4.3	0	0	0.0

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.220, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 10 represented assault on women with intent to outrage her modesty in states of north-eastern region of India. It has found that the highest incidences of assault on women with intent to outrage her modesty (total) is reported in Assam followed by Tripura. On the other hand, least incidences of such crime is reported in Nagaland preceded by Sikkim and Mizoram. Assam also has the highest incidences of Assault on Women (above 18 years) with Intent to Outrage her Modesty, followed by Tripura and Manipur. The least incidences of such crime is reported in Nagaland preceded by Sikkim and Mizoram. Highest incidences of assault of girls below age 18 years is reported in Assam followed by Arunachal Pradesh. The least incidences of such crime is reported in Nagaland. There is no incidence of assault of girls below the age 18 years in Tripura and Sikkim.

Table 11: IPC Crimes against Women (Insult to the Modesty of Women) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Insult to the Modesty of Women (Sec. 509 IPC)									Total IPC Crimes against Women		
	Insult to the Modesty of Women (Total)			A) Women (18 yrs. and above)			B) Girls (Below 18 yrs.)					
	I	V	R	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	20	20	2.7	20	20	2.7	0	0	0.0	287	304	38.1
Assam	149	149	0.9	149	149	0.9	0	0	0.0	11998	14934	68.8
Manipur	11	11	0.7	11	11	0.7	0	0	0.0	194	200	12.2
Meghalaya	22	22	1.3	22	22	1.3	0	0	0.0	313	319	18.9
Mizoram	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	51	55	8.4
Nagaland	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	23	23	2.1
Sikkim	2	2	0.6	2	2	0.6	0	0	0.0	75	83	23.2
Tripura	2	2	0.1	2	2	0.1	0	0	0.0	629	630	31.1

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.221, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 11 depicted an insult to the modesty of women crime in states of north-eastern region of India. It has found that Assam has the highest incidences of insult to the modesty of women crime followed by Meghalaya and Arunachal Pradesh. On the other hand, least incidences of such crime is reported in Sikkim and Tripura proceeded by Manipur. There are no cases of such crimes in Mizoram and Nagaland. The highest incidences of such crime on women of 18 years and above are reported in Assam followed by Meghalaya and Arunachal Pradesh. There are no incidences of such crime on girls below 18 years of age in the region. The highest incidences of IPC crimes against women are reported in Assam followed by Tripura and Meghalaya. On the other hand, least incidences of such crime is reported in Nagaland preceded by Mizoram.

Table 12: SLL Crimes against Women (Dowry Prohibition Act, 1961 and Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Dowry Prohibition Act, 1961			Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956 (Women Victims cases only)								
				Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956 (Total)			A) Procuring, inducing Children for the sake of prostitution (Sec. 5)			B) Detaining a person in premises where prostitution is carried on (Sec. 6)		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Assam	272	288	1.6	23	23	0.1	4	4	0.0	1	1	0.0
Manipur	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Meghalaya	3	3	0.2	1	1	0.1	1	1	0.1	0	0	0.0
Mizoram	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0

Nagaland	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Sikkim	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Tripura	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.222, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 12 depicted crimes against women under Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956 and Dowry Prohibition Act, 1961 in states of north-eastern region of India. It has been found that the highest incidences of crime against women under Dowry Prohibition Act, 1961 are reported in Assam followed by Meghalaya. There are no incidences of such crime in the remaining states of the region. The highest incidences of crime against women under Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956 are reported in Assam followed by Meghalaya. Assam has the highest incidences and victims of Procuring, inducing children for the sake of prostitution followed by Meghalaya. Assam is the only state to have the incidences and victims of detaining a person in premises where prostitution is carried on.

Table 13: SLL Crimes against Women (Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956) in States of North-eastern Region of India- 2022

	Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956 (Women Victims cases only)									Protection of Women from Domestic Violence Act.		
	C) Prostitution in or in the vicinity of public places (Section 7)			D) Seducing or soliciting for purpose of prostitution (Section 8)			E) Other Sections under ITP Act					
	I	V	R	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	1	1	0.0
Assam	2	2	0.0	0	0	0.0	16	16	0.1	0	0	0.0
Manipur	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Meghalaya	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Mizoram	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Nagaland	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Sikkim	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Tripura												

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.223, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 13 illustrates crimes against women under Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956 in states of north-eastern region of India. It has found that Assam has the incidences and victims of prostitution in or in the vicinity of public places. There is no incidence of seducing or soliciting for the purpose of prostitution crime in the region. Arunachal Pradesh is the only state having incidences of crime under Protection of Women from Domestic Violence Act.

Table 14: SLL Crimes against Women (Cyber Crimes/Information Technology Act.) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Cyber Crimes/Information Technology Act (Women Centric Crimes only)								
	Cyber Crimes/Information Technology Act (Women Centric Crimes only) (Total)			A) Publishing or Transmitting of Sexually Explicit Material (Sec. 67A/67B (Girls) IT Act)			B) Other Women Centric Cyber Crimes (Ex. Blackmailing/ Defamation/Morphing/ Fake Profile)		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	1	1	0.1	1	1	0.1	0	0	0.0
Assam	152	159	0.9	101	108	0.6	51	51	0.3
Manipur	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Meghalaya	9	9	0.5	5	5	0.3	4	4	0.2
Mizoram	0	0	0.0	0	0	0.0	0	0	0.0
Nagaland	1	1	0.1	1	1	0.1	0	0	0.0
Sikkim	1	1	0.3	1	1	0.3	0	0	0.0
Tripura	4	4	0.2	2	2	0.1	2	2	0.1

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.224, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 14 showed SLL crimes against women under Cyber Crimes/Information Technology Act. in states of north-eastern region of India. It has found that Assam has highest incidences of crime under Cyber Crimes/ Information Technology Act. followed by Meghalaya and Tripura. On the other hand, least incidences of crime under the act. is reported in Arunachal Pradesh, Sikkim, and Nagaland. There is no case of such crime in Manipur and Mizoram. Assam has the highest incidences and victims of Publishing or Transmitting of Sexually Explicit Material, followed by Meghalaya and Tripura. The least incidence of such crime is reported in Sikkim, Arunachal Pradesh and Nagaland. The highest incidences of other women centric cyber-crimes (Ex. blackmailing/ defamation/morphing/ fake profile) is also reported in Assam followed by Meghalaya and Tripura. There is no report of such crime in other states of the region.

Table 15: SLL Crimes against Women (Protection of Children from Sexual Offences Act.) in States of North-eastern Region of India- 2022

State	Protection of Children from Sexual Offences Act (Girl Child Victims only)								
	Protection of Children from Sexual Offences Act (Total)			A) Child Rape (Sec 4 & 6 of POCSO Act/ Sec 376 IPC)			B) Sexual Assault of Children (Sec.8 & 10 of POCSO Act) / Sec.354 IPC		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	46	57	6.1	28	28	3.7	16	16	2.1
Assam	1703	1804	9.8	1257	1307	7.2	322	360	1.8
Manipur	54	54	3.4	44	44	2.8	9	9	0.6
Meghalaya	364	384	21.9	272	292	16.4	60	60	3.6

Mizoram	96	100	15.7	62	64	10.2	30	32	4.9
Nagaland	25	26	2.3	20	21	1.9	4	4	0.4
Sikkim	103	108	31.9	73	74	22.6	28	32	8.7
Tripura	119	119	5.9	78	78	3.9	36	36	1.8

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.225, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 15 represented crimes against women under Protection of Children from Sexual Offences Act. in states of north-eastern region of India. It has found that Assam has the highest reported crimes under Protection of Children from Sexual Offences Act. followed by Meghalaya and Tripura. On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Nagaland preceded by Manipur. Assam has the highest incidences and victims of child rape followed by Meghalaya and Tripura. On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Nagaland preceded by Arunachal Pradesh. Assam also has the highest incidences and victims of sexual assault of children followed by Meghalaya and Tripura. On the other hand, least incidences of such incidences and victims are reported in Nagaland preceded by Manipur.

Table 16: SLL Crimes against Women (Protection of Children from Sexual Offences Act.) in States of Southern Region of India- 2022

State	Protection of Children from Sexual Offences Act (Girl Child Victims only)								
	C) Sexual Harassment (Sec. 12 of POCSO Act) / Sec. 509 IPC)			D) Use of Child for Pornography/ Storing Child Pornography Material (Sec 14 & 15 of POCSO Act)			E) POCSO Act (Sections 17 to 22) / Other offences of POCSO Act		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	1	1	0.1	1	2	0.1	0	0	0.0
Assam	88	98	0.5	25	25	0.1	8	11	0.0
Manipur	0	0	0.0	0	0	0.0	1	1	0.1
Meghalaya	7	7	0.4	6	6	0.4	19	19	1.1
Mizoram	3	3	0.5	1	1	0.2	0	0	0.0
Nagaland	1	1	0.1	0	0	0.0	0	0	0.0
Sikkim	2	2	0.6	0	0	0.0	0	0	0.0
Tripura	5	5	0.2	0	0	0.0	0	0	0.0

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.226, National Crime Record Bureau, Govt. of India. Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 16 depicted crimes against women under Protection of Children from Sexual Offences Act. in states of north-eastern region of India. It has found that Assam has the highest incidences and victims of sexual harassment followed by Meghalaya and Tripura. On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Nagaland preceded by Sikkim.

Highest incidences and victims of use of children for pornography/ storing child pornography material is reported in Assam followed by Meghalaya. On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Mizoram and Arunachal Pradesh. There is no incidence of such crime in the remaining states of the region.

Table 17: Total Crime against Women (IPC+SLL)in States of Southern Region of India-2022

State	Indecent Representation of Women (Prohibition) Act, 1986			Total SLL Crimes against Women			Total Crime against Women (IPC+SLL)		
	I	V	R	I	V	R	I	V	R
Arunachal	0	0	0.0	48	59	6.4	335	363	44.4
Assam	0	0	0.0	2150	2274	12.3	14148	17208	81.2
Manipur	0	0	0.0	54	54	3.4	248	254	15.6
Meghalaya	0	0	0.0	377	397	22.7	690	716	41.6
Mizoram	0	0	0.0	96	100	15.7	147	155	24.1
Nagaland	0	0	0.0	26	27	2.4	49	50	4.6
Sikkim	0	0	0.0	104	109	32.2	179	192	55.4
Tripura	0	0	0.0	123	123	6.1	752	753	37.1

Source: Crime in India 2022 report, Vol. 1, p.227, National Crime Record Bureau, Govt. of India.Note:

R=Crime Rate per lakh population; V= No. of Victims, and I= No. of Incidences/Cases.

Table 17 represents total crime against women (IPC+SLL) in states of north-eastern region of India. It has found that highest incidences of total SLL crimes against women are reported in Assam followed by Meghalaya and Tripura. On the other hand, least incidences and victims of such crime are reported in Nagaland preceded by Arunachal Pradesh. Assam has the highest incidences of total crime against women (IPC+SLL) followed by Tripura and Meghalaya. On the other hand, least incidences and victims of such crimes are reported in Nagaland preceded by Sikkim.

The Indian Penal Code has various sections that deal with domestic violence relating to anger at the behaviour of the wife (Section 354), death for dowry (Section 304B) and cruelty by husband or relative (Section 498A). The laws that deal with violence against women are: The Dowry (Protection) Act, 1956, the Dowry Prohibition Act (28 of 1961), 1961 (amended in 1986), the Sati Commission (Protection), 1987, Act No. 3 of 1988), the Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005), 2013. Fundamental rights, anti-abuse law, freedom of religion, right to equality and right to redress. The Summary of Part IV of the Constitution of India (Articles 36 to 51) deals with health, justice, law and order. The Indian Penal Code 1860 deals with punishments for human trafficking, death penalty, stalking, voyeurism, sexual harassment

and violence against married women. The provisions of the Penal Code, 1973 introduced the First Information Report (FIR) to be filled by a woman police officer under the Penal Code. Section 498A of the Indian Penal Code, which deals with assault and battery on a married woman against her husband or relatives, was discussed to prevent misuse of Section 498A of the Indian Penal Code Guidelines. In order to protect women from domestic violence, the Protection of Women from Domestic Violence Act, 2005 was enacted.

On 19 March 2013, the Parliament of India passed the Crimes (Amendment) Act, 2013, which further amended the Protection of Children from Crimes, 2012, the Indian Evidence Act, 1872 and the Penal Code, 1973. The Procedural Law and the Indian Penal Code Act. The Act clearly defines the offences of acid offence, voyeurism, stalking and forcible removal of women's clothing. The law does not cover male rape, rape by armed forces, or spousal rape.

Conclusion

From the above analysis we can conclude that Assam has the highest incidences of total crime against women (IPC+SLL) followed by Tripura and Meghalaya. On the other hand, least incidences and victims of such crimes are reported in Nagaland preceded by Sikkim. The Assam government has taken multiple steps for minimising crimes against women. Special women commandos, and Quick Response Team are working and also operating special operations for checking such crimes. CCTNS are also used by police for increasing efficiency in work. To deal with crimes against women and girls, the government set up special women's organisations and fast-track courts. Government is running technical training programs for students of schools and colleges. Women Entrepreneurship Fund, Women Helpline, Ujjawala Scheme, and Swadhar Greh programmes launched for empowerment of women. Self-help groups are granted start-up capital under the Women Entrepreneurship Fund Scheme. This scheme encourages women and girls to be self-independent through individual business.

Criminal Law Act, 2013, Protection of Children from Sexual Offences Act, 2012, the Indian Evidence Act of 1872, and Code of Criminal Procedure of 1973, was passed by government, but crime against women is still persisted. Therefore, government should properly be monitoring the implementation of the acts and amendment the acts as needs.

References

Babu, B and Kar, S. (2009). Domestic violence against women in eastern India: a population-based study on prevalence and related issues. BMC Public Health. 129. 43.

- Goel, A. (2020). Gender Violence in India and the Laws: An Analysis. Research Association of the Interdisciplinary Studies, RAIS Conference Proceedings, 6.
- Harbishettar, V. and Math, S. (2014). Violence against women in India: Comprehensive care for survivors. Indian Journal of Medical Research, 140(2), 158.
- Jain, D., Sanon, S., Sadowski, L., and Hunter, W. (2004). Violence against women in India: evidence from rural Maharashtra, India. The International Electronic Journal of Rural and Remote Health Research, Education, Practice, and Policy, 304, 3.
- Mitra, A. (2019). Policing Violence against Women: The Indian Scenario. Monatsschrift für Kriminologie und Strafrechtsreform. 102 (3). 22.
- Mohanalakshmi, S. and Balakrishnan, A. (2017). Atrocities and violence against women in India. International Journal of Research in Social Sciences. 7 (6). 310.
- Podder, K. (2021). Violence against women in India: an overview. International Journal of Creative Research Thoughts, 9 (12), 210.
- Qureshi, H., Verma, A., and Kim, J. (2021). Exploring the trend of violence against women in India. International journal of comparative and applied criminal justice, 41(1-2), 6.
- Sarkar, S. (2024). A Study on Crime against Scheduled Castes in Metropolitan Cities in India, Journal of Global Economy, 20 (2). 63-79, DOI: <https://doi.org/10.1956/jge.v20i2.726>.
- Sarkar, S. (2024). A Study on Crimes against Scheduled Castes in Southern States of India, PURVADEVA Journal. 30 (119). 189-180.
- Sarkar, S. (2024). A study on crimes against scheduled tribes in states of eastern and central regions of India, VIDYA Journal. 3 (1). 95-104. DOI: <https://doi.org/10.47413/vidya.v3i1.384>
- Sarkar, S. (2024). An exploratory study on crime against women in states of Western and Northern Regions of India, International Journal of Management, Economics and Commerce, 1 (2), 18-22. DOI: <https://doi.org/10.62737/h94m1q50>

Author:

Associate Professor, Department of Economics, College of Business and Economics, Gambella University, Ethiopia,

Email: sukantaeco@gmail.com,

ORCID ID- 0000-0003-3041-061X